TRILOGIA MOSCOVA

CERUL ROȘU AL AMIEZII

SIMON SEBAG MONTEFIORE

O misiune sinucigașă în spatele liniilor inamice și o poveste de dragoste tulburătoare într-o Rusie devastată de război.

FICTION CONNECTION

TREI

„Un povestitor înnăscut, care aduce la viață istoria rusă într-o proză sclipitoare. Montefiore dovedește că istoricul care caută adevărul trebuie să apeleze nu doar la cercetări minuțioase, ci și la creativitate."
The Washington Post

„Montefiore, apreciat în întreaga lume pentru lucrările lui de istorie, dovedește un talent literar desăvârșit, construind personaje memorabile și scene pline de pasiune și melancolie."
The Wall Street Journal

„Fascinant, puternic, emoționant și tragic. Un scriitor extraordinar care știe să dozeze suspansul, făcându-l pe cititor să aștepte cu nerăbdare dezlegarea misterului!"
The Seattle Times

FICTION CONNECTION

COLECȚIE COORDONATĂ DE
Magdalena Mărculescu

Simon Sebag Montefiore

Cerul roșu al amiezii

Traducere din engleză de Alexandra Fusoi

3
TREI

Editori:
Silviu Dragomir
Vasile Dem. Zamfirescu

Director editorial:
Magdalena Mărculescu

Redactor:
Carmen Botoşaru

Design copertă: Faceout Studio, Charles Brock
Imagine copertă: Nancy G Western Photography, Nancy Greifenhagen / Alamy Stock Photo

Director producţie:
Cristian Claudiu Coban

Dtp:
Florin Paraschiv

Corectură:
Rodica Petcu
Maria Mușuroiu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
SEBAG MONTEFIORE, SIMON
Cerul roşu al amiezii / Simon Sebag Montefiore; trad. din engleză de Alexandra Fusoi. – Bucureşti: Editura Trei, 2018
ISBN 978-606-40-0398-0
I. Fusoi, Alexa (trad.)
821.111

Titlul original: Red Sky at Noon
Autor: Simon Sebag Montefiore

Copyright © Simon Sebag Montefiore 2017

Copyright © Editura Trei, 2018
pentru prezenta ediţie

O.P. 16, Ghişeul 1, C.P. 0490, Bucureşti
Tel.: +4 021 300 60 90 ; Fax: +4 0372 25 20 20
e-mail: comenzi@edituratrei.ro
www.edituratrei.ro

ISBN 978-606-40-0398-0

Fiului meu,
Sasha

Prefață

Pe 22 iunie 1941, Adolf Hitler lansa Operațiunea Barbarossa, de invadare a Uniunii Sovietice, care, la vremea aceea, era condusă de dictatorul Iosif Stalin. Avea să fie cel mai feroce război de anihilare purtat vreodată. În primele luni, pe măsură ce germanii înaintau luptând spre Moscova, rușii, luați prin surprindere, au pierdut teritoriu, nenumărați oameni, tancuri și avioane. Însă germanii au fost împinși înapoi.

La începutul anului 1942, Hitler plănuia o nouă lovitură nimicitoare. Stalin se aștepta la încă un atac asupra Moscovei, în schimb Hitler a lansat Operațiunea Albastru[1], o ofensivă de-a curmezișul Ucrainei și apoi peste stepa întinsă din sudul Rusiei, către fluviile Don și Volga, și către sud, pentru a cuceri câmpurile petroliere din Caucaz. Naziștii au fost ajutați de aliații lor: dictatorul italian fascist Benito Mussolini a trimis o armată de două sute treizeci și cinci de mii de italieni, care să ajute la asalt.

[1] Operațiunea Albastru (în germană, *Fall Blau*), redenumită ulterior Operațiunea Braunschweig, a fost numele de cod pentru ofensiva strategică din vara anului 1942 a armatei germane în sudul Rusiei. (*N.t.*)

În vara aceluiași an, forțele sovietice au fost înfrânte și zeci de mii de soldați au fost încercuiți, în vreme ce grupuri de anticomuniști ruși sau cazaci au devenit trădători și au colaborat cu naziștii. Dacă nemții ar fi pătruns în Caucaz, exista un pericol real să se reunească cu forțele lor din Orientul Mijlociu — iar războiul ar fi fost pierdut.

Curând, între înfrângere și supraviețuire nu mai stătea decât mărețul fluviu Don. Dincolo de Don, pe malul fluviului Volga, se afla un oraș cunoscut astăzi drept Orașul Stalin.

Stalingrad.

Acesta a fost momentul de disperare și incertitudine în care intră în război personajele acestui roman...

„Numele meu este Nimic, prenumele meu este Nimeni."

Zicală a deținuților din Gulag

Ordinul nr. 227

A sosit momentul să punem capăt retragerii. Niciun pas înapoi!... Panicarzii și lașii trebuie lichidați pe loc... Acestea sunt ordinele Patriei-Mame... Consiliile militare ale fronturilor și comandanții de front trebuie să creeze pe fiecare front între unu și trei batalioane disciplinare (800 de persoane), în care vor fi repartizați ofițerii și soldații care s-au făcut vinovați de încălcări ale disciplinei, cauzate de lașitate sau panică, și vor fi plasați în cele mai dificile sectoare ale frontului, pentru a li se da prilejul de a-și răscumpăra păcatele cu propriul sânge...

Iosif Stalin, comisarul poporului pentru Apărare,
Moscova, 28 iulie 1942

Un cazac mergea călare spre un tărâm îndepărtat;
Cu calul peste stepă.
Satul în care s-a născut l-a părăsit pentru vecie.
Nicicând nu se va mai întoarce.

Cântec căzăcesc

Prolog

Pământul roşu dogorea deja şi soarele tocmai răsărea când îşi încălecară caii şi porniră prin stepă, către un orizont care era în flăcări. Există momente în viaţă când trăieşti de la o suflare la alta, de la un imbold la altul, fără să priveşti nici înainte, nici înapoi, trăind cu o intensitate stranie, iar acesta era un astfel de moment.

Ieşiseră din crângul de plopi în care-şi petrecuseră noaptea, dormind pe păturile cailor, cu capetele pe desagi, cu degetele încleştate pe pistoale, cu şeile şi puştile aşezate alături. Caii stătuseră deasupra lor, gustând aerul cu boturile lor moi, urmărindu-şi stăpânii, pe care-i cunoşteau atât de bine, cu ochii lor cafenii-închişi.

Căpitanul îi trezi pe rând. Îşi înşeuară caii, strângându-le chingile sub burţi, inspectându-le copitele şi chişiţele, mângâindu-i pe greabăn sau pe gât, vorbindu-le cu glas liniştitor. Caii îşi scuturau capetele de muştele care-i chinuiau, cu piepturile tremurând, fluturându-şi cozile, privind la ceea ce se afla după copaci.

Călăreţii cercetau cu nelinişte câmpia, fiecare dintre ei ştiind că viitorul său era la fel de ameninţător pe cât era pământul de vast. Strădania lor sub soarele arzător era lipsită

de sens — erau deopotrivă vânat și vânător —, dar gândurile lor nu erau lipsite de speranță, chiar deloc, pentru că fiecare dintre ei aflase deja ce era lipsa de speranță, iar ce era acum era mult mai bine. Aici se puteau izbăvi prin sângele misiunii lor: credeau în asta cu înverșunare și pentru unii dintre ei era primul lucru bun pe care-l făceau în viață...

Se aplecară asupra cailor lor, pe care-i iubeau mai presus de orice, și le dădură puțin nutreț și fân, pe care le purtau în plasele de la șei. Caii aveau nevoie să fie calmați, iar țesălatul, grija iubitoare, rutina atâtor dimineți linișteau animalele.

Discul soarelui colorase cerul într-un galben-rozaliu, dar orizontul din spatele lor era negru precum cerneala, cu un rotocol de fum care se înfoia încet și părea atât de dens, încât semăna cu cupola unei catedrale întunecate. În depărtare, bubuiturile luptei. Era deja cald, era torid, iar pe nasul și buza superioară ale fiecăruia dintre ei se iviseră broboane de sudoare. Bătea vântul, dar și el era fierbinte, un vârtej de paie înnegrite, rămase după seceriș, și pleavă de grâu. Iarba se îngălbenise de la razele aurii, oblice, ale verii de nebiruit.

Pantelimon, cel mai vârstnic din ceata lor, stinse focul de tabără din cursul nopții, călcă în picioare cenușa și puse ibricul în desaga lui, care era un soi de magazin ambulant plin de mâncare, unelte și provizii.

— Să nu arunci niciodată nimic, obișnuia el să spună. Fiecare lucru își are momentul lui, frate, fiecare lucru e folositor până la urmă.

Cazacii își spuneau unul altuia „frate", așa cum membrii Partidului Comunist își spuneau unul altuia „tovarășe". Pantelimon, cunoscut de toți drept Panka, îl apăsă pe umăr pe Benia Golden.

— Fii voios, Golden, îi spuse. Stepa e întotdeauna însorită.

Apoi verificară dacă săbiile erau în teci, armele de foc pe umeri, cutiile de zinc, cu muniție, în pungile de piele, pastrama, pâinea, zahărul și păturile făcute sul în desagi. Nu lăsaseră nimic în urmă... nimic, cu excepția cadavrului care zăcea pe panta de lângă ei, cu sângele înnegrindu-i-se pe gât ca o dâră de smoală. Benia îi aruncă doar o scurtă privire; se obișnuise cu morții.

— Nu cred c-o să ne ducă dorul, nu-i așa? spuse Mametka cu glasul lui pițigăiat.

Mametka era scund — zicea că are un metru cincizeci — cu buze trandafirii de faun, glas de fetișcană și ochi zglobii de copil, astfel încât criminalii din lagăr îl porecliseră Bette Davis.

Erau rătăciți în spatele liniilor inamice și Benia Golden avea uneori sentimentul că erau ultimii oameni rămași în viață pe lumea aceasta. Însă micul lor escadron nu era o unitate tipică a Armatei Roșii. Erau bărbați condamnați, pe care ceilalți soldați îi numeau *smertniki*, cei sortiți morții. Dar bărbații aceștia nu aveau să moară niciodată în mintea lui Benia. Mai târziu, avea să constate că erau mereu alături de el, plini de viață, în visele lui — așa cum erau în ziua aceea. Unii dintre ei se aflaseră în închisoare pentru că uciseseră sau jefuiseră o bancă, alții pentru că furaseră un știulete de porumb, însă mulți pentru simplul nenoroc de a fi fost înconjurați de forțele armate germane. Doar el, Benia, era deținut politic și asta însemna că trebuia să fie și mai prevăzător: „Numele meu este Nimic, prenumele meu este Nimeni", aceasta era deviza lui. Discreția constituise odinioară o provocare pentru el; acum se aflau cu toții mai presus de controlul Organelor sau chiar al armatei.

Era iulie 1942 și Armata Roșie se descompunea, Rusia lui Stalin se afla în pragul distrugerii, iar neîncrederea și

paranoia din lagăr încă îi rodeau pe fiecare dintre ei. Acum, când străpunseseră liniile inamice, plătind un preț cumplit, când erau în derivă pe marea galbenă, nesfârșită a stepei, mai aveau o singură misiune de îndeplinit.

Benia controlă chinga iepei sale, Șosete Argintii.

— Mai bine să-ți uiți pantalonii și să călărești în pielea goală, decât să-ți uiți chinga, îl învățase Panka, bărbatul mai vârstnic. Dacă nu ți-e chinga strânsă, călărești cu îngerii!

Erau pregătiți. Căpitanul lor, Jurko, făcu un semn din cap:

— Pe cai! Pornim la drum!

Prișcepa, cu părul lui țepos, poleit auriu de la soare, nu-și pierduse voioșia firească, neîmblânzită. Zăngănind din pinteni, se săltă în șa râzând, iar calul lui, Esperanza, la fel de jucăuș și neînfricat ca el, își scutură capul. Benia se minuna de capacitatea lui Prișcepa de a fi fericit, chiar și aici: Nu era acesta darul cel mai de preț din lume? Să fii fericit oriunde.

Urmări cum Panka, care trebuie să fi avut cel puțin șaizeci de ani, atinge cu mâna greabănul calului său și îl încalecă pe Almaz[1], fără să-și mai sprijine piciorul în scară. Era cam burtos, dar suplu, puternic, agil. Nu toți erau la fel de blânzi cu caii lor și asta se vedea. Când Garanja se apropie de Frumoasa, iapa își lipi urechile de cap și își mișcă ochii. Toți caii se temeau de Garanja Păianjenul și asta nu era de mirare; și Benia se temea de el. Capul lui diform, boțit, arăta de parcă l-ar fi cioplit din lemn un orb nebun, cu un topor; gura lui era o despicătură stacojie, cu dinți minusculi; era acoperit din cap până-n picioare de un păr negru, lung și lins. Nu se grăbea niciodată, ci se deplasa cu o încetineală

[1] Diamant (în lb. rusă în orig.). (*N.red.*)

mătăhăloasă, în care se aduna întotdeauna energia unei ameninţări comprimate. Şi apoi mai era Zâmbăreţul, cecenul, care era de la distanţă slăbănog, cu trăsături fine şi părul acela încărunţit prematur care-i face pe bărbaţii caucazieni să fie atât de arătoşi — până când era suficient de bucuros sau suficient de furios şi atunci, gândi Benia Golden, ştiai cu cine ai de-a face...

Benia era ultimul, întotdeauna ultimul. Dureros de anchilozat, avea coapsele roase şi fesele învineţite de la atâta timp petrecut în şa. Învăţase să călărească aşa cum se cuvine abia în scurta lor perioadă de instrucţie şi acum îşi sprijini în scară piciorul stâng, încălţat cu o ciubotă, şi se săltă în şa pufăind.

— Ai grijă, tataie!

Tânărul Prişcepa îl apucă de umăr şi-l ţinu cu o mână de fier, până când Benia îşi regăsi echilibrul.

Panka, ai cărui perciuni albi şi moţ de păr erau un indiciu că-şi trăise tinereţea înainte de primul război, mesteca tutun şi îşi sugea viguros mustaţa, ceea ce era de obicei un semn de amuzament.

Bărbaţii călăreau la fel de diferit cum mergeau, iar caii lor îşi aveau propriile poveşti de viaţă, cu atacuri şi retrageri, crize şi triumfuri la acest capăt de ţară, poveşti pe care călăreţii lor le cunoşteau şi le înţelegeau, de parcă ar fi fost copiii lor. Şi când porniră la drum, fiecare rosti în şoaptă salutul său.

— *Clop, clop,* flăcău graţios, îi spuse Panka lui Almaz, armăsarului său dereş, în vreme ce Prişcepa se aplecă şi suflă peste urechile cu vârfuri albe ale iepei sale Esperanza, pe care aceasta şi le ciuli şi apoi le lipi de cap încântată.

Benia, un moscovit care-şi petrecuse o parte din viaţă în cafenele spaniole şi vile italiene, îi psalmodie cuvinte

de laudă, precum rugăciunile obsesive ale unui rabin, iepei sale trufașe din rasa Don, pe nume Șosete Argintii, care era castaniu-închis, cu o pată albă pe frunte și picioarele din față tot albe, de unde și numele ei. Șosete Argintii își răsuci grumazul lucios către Benia, iar el se întinse înainte și o cuprinse cu brațele. Iubea acest cal la fel de mult pe cât iubise un om. În afară de aceasta, reflectă Benia, nu avusese niciodată atâta nevoie de cineva cum avea acum de Șosete Argintii.

Căpitanul Jurko ridică mâna, cu cămașa deja pătată de transpirație și chipiul tras peste ochelari.

— Dacă vă e frică, să n-o faceți, le strigă oamenilor săi. Dacă o faceți, să nu vă fie frică!

Cei șapte bărbați priviră o clipă peste stepa pârjolită. Fețele lor erau deja acoperite de praf: praful le intrase în ochi, în gură, în nări, în haine. Călăreau peste trifoi, lavandă și iarbă, cu un praf înțepător în aer, care le făcea ochii să lăcrimeze.

Căpitanul Jurko își șterse ochelarii și privi în depărtare.

— Mă gândeam la fiul meu, îi spuse lui Benia, cu care avea cel mai mult în comun dintre toți membrii unității sale. Maică-sa îi spune că nu trebuie să fie silitor la școală. Eu dau vina pe ea...

Cât de ciudat i se părea lui Benia să audă pe cineva bodogănind din cauza unor lucruri normale, în mijlocul acestui iad!

Acum Benia începu să se gândească la cadavru. Îl văzuseră cu toții, înțeleseseră ce însemna și nimeni nu rostise un cuvânt, nicio surpriză, nicio întrebare. Doar îl cunoscuseră bine. Dar cunoșteau și moartea la fel de bine. În lagăr moartea venea repede, ca o suflare. Când dădea dezghețul, se iteau din zăpadă, negre și amenințătoare, cadavre — acolo

unde căzuseră sau fuseseră împuşcate în ceafă de vreun gardian. Unii bărbaţi umblau uneori zile în şir cu moartea pe umeri: era ceva în ochii lor sticloşi, în nasurile lor ascuţite, în obrajii lor descărnaţi, iar a doua zi dimineaţa zăceau morţi pe priciurile lor din barăci, cu gurile căscate. Benia ştia că nu aveau să lase acest cadavru, cu dârele sale de sânge negricios, să le distragă atenţia sau să-i abată de la misiunea lor.

Jurko vorbea mai departe despre cât de leneş era fiul său — despre faptul că nu voia să înveţe, că fuma mult şi abuza neîncetat de sine. Benia privi în jur. Poate că tovarăşii lui pribegi nu aveau să se simtă niciodată acasă într-o familie, aşa cum se simţeau în această unitate. De-a lungul şi de-a latul stepei, în ambele tabere, nişte inadaptaţi ciudaţi îşi găsiseră locul în ierarhiile acestui haos nemilos. Benia se întreba dacă mai existase vreodată pe pământ un moment mai cumplit decât acesta. Jurko era singurul om cinstit din această trupă, singurul care, dacă avea să supravieţuiască, se putea întoarce la un serviciu normal în viaţa civilă, de contabil sau de director, un bărbat la costum, genul de bărbat pe care-l puteai vedea în metroul din Moscova, ducând în mână o servietă. Era corect cu oamenii lui şi imperturbabil sub focul inamic, iar faptul că nu se obosea să comenteze ce văzuse era dovada felului său cumpătat de a fi.

Câmpia era aproape plană, întreruptă ici-colo de pâlcuri de sălcii sau plopi, dar în rest se întindea în zare o pustietate de ierburi înalte, care uneori se legănau, plină de floarea-soarelui cu capete galbene şi feţe negre, un orizont nesfârşit, un cer schimbător, când stacojiu, când galben, când liliachiu: o luminozitate pâcloasă, prăfoasă, granuloasă. Simpla frumuseţe a acestei întinderi îi dădea lui Benia senzaţia că pluteşte neputincios, o senzaţia care îi permitea

să trăiască în prezent și să nu încerce să înțeleagă altceva decât faptul că era un bărbat istovit, care tânjea să mai rămână în viață, în mod miraculos, încă o zi.

În depărtare, detașamente de tancuri ca niște libărci de oțel brăzdau praful cafeniu. Se îndreptau spre Don, de unde mai erau nouăzeci și șase de kilometri până la Stalingrad.

Pe cerul sfâșiat de deasupra lor, ceața rară era străpunsă de avioane, Yak-uri se duelau cu Messerschmitt-uri. În apropierea lor, un Storch german urmărea forțele militare rusești, amintind de un pterodactil stângaci, își spuse Benia în sinea sa. Naziștii avansaseră atât de rapid în ultimele săptămâni, încât în stepă domnea haosul. Întregi armate rusești fuseseră prinse în încercuirile germane; mulți trădători dezertaseră în tabăra germană, alții fuseseră lăsați în urmă în stepă. Acolo, în cazanul cu sânge, nu erau doar germani împotriva rușilor, naziști împotriva comuniștilor, ci și ruși împotriva rușilor, cazaci împotriva cazacilor, ucraineni împotriva tuturor și toți împotriva evreilor...

Pe drumuri și în largul stepei, țărani cu căruțe încărcate cu tot calabalâcul lor sărăcăcios se deplasau înainte sau înapoi, istoviți și stoici, derutați de înaintările și retragerile soldaților. Iar în sate, în păduri și în ierburile înalte se ascundeau evrei, oameni rătăciți, care pretindeau a fi asistat la lucruri care păreau incredibile prin răutatea lor. Departe de satele lor mizere din Basarabia sau de marile orașe ale Rusiei, precum Odessa și Dnipropetrovsk, umblau fugari de unii singuri, alergând între căpițe de fân și șuri, în căutarea unui loc sigur.

— Haideți, escadron înainte, spuse căpitanul Jurko, de parcă ar fi fost un escadron complet, de parcă n-ar fi murit atâția dintre ei, de parcă n-ar mai fi fost decât șapte la număr — iar al optulea nu colcăia de muște chiar în spatele

crângului. În galop mic, să parcurgem o bucată de drum înainte de arșiță! Haideți, bandiților!

Porniră la pas, căpitanul Jurko în față, urmat de Micul Mametka pe poneiul său micuț, despre care Benia credea că nu e mai înalt decât un dulău, apoi Panka pe Almaz, urmat de Garanja Păianjenul, și toți ceilalți la urmă.

Străbătură în galop mic un câmp de floarea-soarelui, peste care coborau în picaj vrăbiile. Prișcepa se întindea în lături, înhățа capetele mari și vesele ale florilor și le scutura semințele, vărsându-și-le în gură, de parcă ar fi ieșit la plimbare cu amicii lui. Și când suprafața plană începu să se încline ușor, din pricina fluviului care curgea în fața lor ca o dâră de mercur în soare, zăriră o străfulgerare în satul din depărtare, iar Jurko văzu prin binoclul său cai, oameni în uniforme cenușii și metale kaki.

Își verificară armele iar și iar. Panka mergea acum călăre alături de Benia. Morfolindu-și mustățile își puse o mână imensă, întunecată ca lemnul de tec, pe brațul lui Benia.

— Asta e o țară mare, îi spuse. Trebuie să te întinzi ca să poți ține pasul cu ea.

Benia privi în ochii înguști ai lui Panka, ochi care nu erau decât două cute scăpărătoare pe fața aceea tăbăcită, de vulpe, dar erau binecuvântați cu o vedere aproape miraculos de ageră. Panka cerceta neîncetat stepa, încordându-și auzul după sunetele păsărilor, mugetele cerbilor, huruitul motoarelor.

— Asta-i o rândunică, spunea uneori.

Sau:

— Ăsta-i boncănitul unui căprior.

Uneori arăta cu degetul înainte:

— Fii atent! Acolo-i vizuina unui popândău.

Și apoi avioanele:

— Ăsta-i de-al nostru, un distrugător de tancuri.
Sau vreun tun:
— Ăsta-i de optzeci și opt de milimetri.
Panka știa întotdeauna.

Lui Benia îi pulsa adrenalina în gât, făcându-i palmele lipicioase și stomacul să chiorăie, și o clipă ameți de la căldură. Părinții lui erau acolo, undeva. Uneori era sigur că muriseră și voia să li se alăture, dar astăzi încolți speranța în el și era sigur că avea să-i regăsească. Preț de o clipă, și-o aminti pe femeia pe care o iubise la Moscova. Simți mirosul pielii de pe gâtul Saşenkăi, îi admiră ochii cenușii, mușchii gâtului, care se încordau când făceau dragoste — totul era atât de viu, încât îl durea. Viața după Saşenka era realmente o viață de apoi, redusă la esență: procesul și lagărul. Acum era de câteva luni la război, dar cumva, viața aceasta simplă, lupta aceasta aducătoare de moarte, tovărășia cazacilor și a cailor lor, pe tărâmul florii-soarelui și ierbii, acest imperiu al prafului și sudorii de cal și al uleiului de armă îl făcea să se simtă atât de viu, cum nu-și amintea să se mai fi simțit de multă vreme. Dacă l-ai fi întrebat mai târziu dacă-i fusese frică, ți-ar fi spus:
— Frică? Am fost mai îngrozit decât îți poți imagina.

Dar, în același timp, depășise frica. „Înălțăm un imn", scria Maxim Gorki, marele scriitor care fusese odinioară atât de binevoitor cu Benia, „despre nebunia celor curajoși." Benia se îndrepta călare către uciderea unui om sau poate a mai multor oameni și, presimțind catastrofa, era improbabil că va supraviețui. Dar continua să creadă în norocul lui. Era nevoit să creadă. Ei toți erau nevoiți să creadă.

În țara asta, toți am fost crescuți împreună cu moartea, învățați să ucidem. Moartea a fost cetățeanul cu bocanci și centură ai cărui pași îi auzeam urcând pe scările noastre,

tropăind prin pădurile noastre, vizitându-i pe vecinii noștri ca să tragă o dușcă de votcă noaptea. Să ucidă — ăsta este un lucru pe care Rusia îl face bine, zâmbi Benia. Da, chiar foarte bine.

Trecând printre florile-soarelui, Șosete Argintii întoarse capul în dreapta, cu urechile ciulite, iar Benia simți cum își scurtează pașii. Voia să-i spună ceva. Panka și Prișcepa descălecau deja, cu cocoșul armelor tras. Benia puse mâna pe pistolul-mitralieră PPȘ-41, care îi atârna pe umăr.

Dacă mori acum, își spuse, ai murit demult...

Ziua întâi

I

— Scoală, deținut Golden!

Benia se ridică în picioare, cu genunchii tremurând. Era cu doi ani în urmă, în iarna anului 1940, și cei trei judecători își făcură intrarea în încăperea modestă din Închisoarea Specială Suhanovka. În fața lui se aflau doi bărbați grași și cărunți, în uniforme și bocanci, iar pe al treilea îl cunoștea nu doar din ziare, ci și personal. Slab și suplu, în tunică à la Stalin și cizme înalte, cu nasul acvilin și părul grizonant, tuns periuță, tovarășul Hercule Satinov, unul dintre favoriții lui Stalin și membru al Politburoului, se așeză pe scaunul din dreapta. Benia fusese odinioară încântat să cunoască asemenea persoane influente, mândru că Stalin știa cine este el. O neghiobie dezgustătoare a tinereții lui lipsite de astâmpăr! Acum își dorea ca ei să nu fi aflat niciodată de existența lui.

Benia îl recunoscu și pe bărbatul care deținea comanda, un buldog cu capul ras, în uniformă, cu un petic de mustață sub nasul roșiatic, care avea textura unei pietre ponce. Era Vasili Ulrih, judecătorul sângeros al lui Stalin.

— Eu, V.S. Ulrih, rosti acesta cu glas monoton, președintele Tribunalului Militar, deschid această ședință în Obiectul Special 110.

Se referea la închisoarea Suhanovka.

— Este ora patru treizeci, dimineața zilei de 21 ianuarie 1940. Este judecat cazul lui Golden, Beniamin.

Era în toiul nopții? Benia privi întâi fața presărată cu cicatrici a lui Ulrih, încă nevenindu-i să creadă că era posibil să fie considerat vinovat, când singura lui greșeală fusese o curiozitate copilărească — și faptul că se îndrăgostise de femeia greșită. Dar în ochii apoși, de bețiv, ai lui Ulrih nu citi decât un dezgust plictisit și Benia își aminti cu un fior că despre acest judecător se spunea nu doar că asistă la execuții, ci că-i și place să le realizeze el însuși uneori.

Benia inhală cu plăcere mirosul puternic de țigări, votcă, murături și cafea, pe care-l emanau judecătorii — izul unor bărbați în toată firea, care petreceau nopți fără somn în birouri neaerisite. Era un miros familiar, care-i amintea de nopțile lungi și fericite, când scriitorii stăteau până în zori în bucătării moscovite și trăncăneau despre poetul acela de succes, despre cel mai bun film, despre cel mai recent scandal... O viață dispărută pe veci.

Coborându-și privirea la foile din fața sa, ștergându-și pleoapele cu margini înroșite, Ulrih citi:

— Golden, Beniamin a semnat o mărturisire prin care își recunoaște crimele și prin urmare a fost găsit vinovat de terorism, de conspirația de a-i ucide pe tovarășii Stalin, Molotov, Kaganovici și Satinov (prezent în prezidiul acestui tribunal) și de participarea la un grup troțkist contrarevoluționar, care are legături cu Garda Albă și este controlat de serviciile secrete japoneze și franceze, conform Articolului 58.8.

— Nu, nu! își auzi Benia propriul glas pițigăiat venind de undeva de departe.

Ulrih se întoarse spre dreapta.

— Tovarășe judecător Satinov, citiți, vă rog, sentința?

Chipul lui Satinov nu trăda nici cea mai mică emoție, dar, pe de altă parte, demnitarii lui Stalin erau maeștri ai sângelui rece. Nu aveau cum să fie altfel.

Satinov înalță calm privirea spre Benia:

— În numele Uniunii Republicilor Socialiste Sovietice, Tribunalul Militar al Curții Supreme v-a examinat cazul și vă condamnă la *vișnaia mera nakazania*, la execuția prin împușcare.

Cuvintele acestea — Măsura Supremă de Pedeapsă — îl loviră pe Benia cu asemenea forță, încât îi tăiară respirația. Brusc nu mai avu aer și începu să deschidă și să închidă gura cu disperare. Ședea suficient de aproape pentru a-l vedea pe Ulrih scrijelind inițialele fatale: V.M.N. — cunoscute drept *vîșka*. Orice lucru din Rusia, orice departament, orice sarcină, până și aceea de a ucide, își avea acronimul său sinistru de sistematic. Dar aceasta era o greșeală, o greșeală teribilă! Cuvintele săltau în jurul capului său. Benia știa cum funcționa *vîșka*, fiindcă era un scriitor curios și, ca atare, îl întrebase odată pe un cekist[1] de frunte cum îi omorau pe deținuți, o întrebare pe care i-o adresase cu convingerea naivă că el nu va ajunge niciodată în această situație. Îi ducem într-o celulă aflată la mare adâncime sub pământ, îi răspunsese cekistul. Doi gardieni îi țin de brațe și, înainte ca ei să apuce să se dumirească, un al treilea le trage rapid Opt Grame din revolverul său Nagant în punctul acela de legătură dintre cap și ceafă. După care li se mai trage în tâmplă un „foc de control".

— Nu am mărturisit. Niciodată! Nu am...

Ulrih oftă, îi șopti ceva lui Satinov și îi arătă un teanc de hârtii.

— Am în fața mea confesiunea dumneavoastră semnată, deținut Golden, spuse Ulrih.

---

[1] Membru al Comisiei extraordinare pentru combaterea contrarevoluției și sabotajelor, în lb. rusă *Ceka*, prima organizație sovietică de poliție secretă. (*N.red.*)

— E falsă! Nu sunt vinovat de nimic!

— Liniște, deținut! zbieră Ulrih și lovi cu pumnul în masă.

— Ați semnat sau *nu* ați semnat asta? întrebă Satinov cu accentul lui gruzin.

— Nu! răspunse Benia. Pentru că, vedeți, nu am avut de ales — am fost bătut. M-au silit să mărturisesc. Neg totul, am fost torturat...

Ulrih își șterse fața lătăreață cu o mână plină de pete de la ficat. Fusese o noapte lungă, cu votci și execuții — condamnaseră deținuți și asistaseră la împușcarea lor —, iar Benia observă că Ulrih de-abia aștepta să-i trimită raportul tovarășului Stalin și să se ducă la culcare.

— O mărturisire semnată e supusă rigorilor legii, spuse Ulrih, deopotrivă furios și indiferent. Pedeapsa a fost stabilită, sentința este definitivă și va fi executată fără întârziere...

Benia începu să respire precipitat. O senzație de gol în stomac, de parcă s-ar fi deschis trapa unui eșafod, urmată de o greață înfiorătoare; avea sentimentul că va muri chiar în clipa aceea, în locul acela. Gardienii îl apucară și îl susținură ca pe un manechin stricat.

Apoi Satinov se aplecă într-o parte și îi șopti ceva lui Ulrih. Satinov era omul cel mai important dintre cei de față, era tovarășul de arme al lui Stalin și nu era judecător. Se afla acolo dintr-un motiv anume. Stalin îl însărcinase să supravegheze acest proces, pentru că Satinov fusese prieten cu cei pe care avea să-i condamne la moarte. Era o probă la care îl supunea Stalin.

Ulrih ridică din umeri și Satinov își drese glasul.

— Deținut Golden, executarea sentinței dumneavoastră este amânată. În schimb, sunteți condamnat la zece ani...

Și restul se pierdu în vâjâitul de ușurare din urechile lui Benia. Auzise bine? Da. Era adevărat. Zece ani! Bucuria vieții lui — totul datorită lui Satinov!

— Vă mulțumesc, șopti Benia înspre judecători.

Dar ei deja nu-i mai acordau atenție. Se ridicau în picioare, își adunau hârtiile. Benia se repezi spre ei, dar gardienii îl prinseră, îl scuturară și îl opriră.

— Dumnezeu să vă binecuvânteze! strigă Benia.

— Liniște!

Un pat de pușcă în coaste.

— Taci din gură, deținut!

Un om care și-a auzit propria condamnare la moarte a trăit mai profund decât oricine altcineva, iar pentru Benia Golden nimic nu mai avea să fie cum fusese. Acum putea trăi, cu pasiune, cu exuberanță. Putea iubi din nou. Ah, cât de mult iubea viața! Abia dacă observă cum ieșiră judecătorii din încăpere.

Apoi urmă marșul de-a lungul coridoarelor și drumul parcurs în Maria Neagră spre celula lui, unde înțelese totul mai bine. Era condamnat la un tărâm aflat dincolo de simpla moarte și toată viața lui de dinainte de arestare se sfârșise. Era aproape mort, o moarte fără descompunere imediată, închis de viu în iadul unui prezent etern. Se gândi la sclavii care mânuiau vâslele galerelor romane: acum avea să fie și el un sclav la galere, care va trudi până la moarte în lagărele cunoscute sub numele de gulaguri. Dar după aceea se gândi: zece ani! Nu e o veșnicie. Pot să supraviețuiesc zece ani și să revin la viață, nu-i așa?

În acea celulă, săptămânile și lunile anului 1940 treceau. Benia se obișnui cu rutina, dar știa că aceasta se va

sfârşi curând şi orice deţinut urăşte schimbările de ritm. Schimbarea este primejdioasă. Dar el ştia ce va urma: transferul, cunoscut sub numele de *etap*, călătoria către est, către gulaguri.

Şi apoi sosi momentul. Trezirea la ora patru dimineaţa. Gardienii dădură buzna în celulă.

— Trezeşte-te! Strânge-ţi lucrurile. *Davai! Davai!* Haide!

Benia nu ştia încotro se îndreaptă, doar că mergea spre est, în vagoane de vite, care se târau greoi peste nesfârşitele întinderi ale Uralului, ale Siberiei şi de acolo mai departe. Trenurile erau ticsite de deţinuţi murdari, năpădiţi de păduchi (mulţi polonezi, află Benia, victimele noilor cuceriri ale lui Stalin), găleata puturoasă dădea pe dinafară de urină şi dizenterie. Uneori, Benia şi camarazii lui vorbeau despre surprinzătoarea alianţă dintre Stalin şi Hitler, despre cum îşi împărţiseră Polonia. Parisul tocmai căzuse în mâinile naziştilor. Cât timp va mai rezista Marea Britanie? Dar, în cea mai mare parte a timpului, Benia nu făcea decât să zacă în colţul său, drămuindu-şi energia, încercând să rămână în viaţă, învăţând să asculte şi să tacă. Fiind deţinut politic, se afla cel mai jos în ierarhia deţinuţilor. Până şi ucigaşii şi hoţii îi erau superiori, iar cei mai mari dintre toţi erau criminalii, sub controlul cărora se afla vagonul de vite şi care primeau cea mai bună mâncare şi îşi luau tot ce doreau. Un târşâit rapid de picioare printre deţinuţii îngrămădiţi laolaltă şi un om era ucis pentru ghetele lui noi, în bezna vagonului de vite al lui Benia, şi apoi prădat rapid de haine, palton, căciulă, raţie. O lumină bruscă, orbitoare, când se împingea uşa în lături. Şi apoi zărea dansul, ca de păpuşă de cârpe stricată, al braţelor şi picioarelor trupului gol care era aruncat afară, umplând preţ de o clipă cadrul şuierător al uşii deschise, înainte ca aceasta să fie împinsă la

loc și Benia să se întrebe dacă văzuse cu adevărat toate acestea. Din acel moment, în viața aceasta, moartea unui om, cândva un eveniment remarcabil și de neuitat, despre care îi relatai familiei tale sau citeai în ziar, sau stăteai de vorbă cu un prieten, nu a mai fost deseori pentru Benia decât o întâmplare dintr-o succesiune de întâmplări, iute uitată în monotonia cotidiană. Colcăiala păduchilor de pe corpul său îl scotea din minți, dar își petrecea zilele prinzându-i și strivindu-i, simțind pocnetul corpurilor lor, o satisfacție rară, o lecție că mici plăceri improbabile puteau face viața aproape suportabilă. Uneori avea sentimentul că devenise expert în bucuria lucrurilor minuscule și că în asta consta arta de a trăi.

Petrecea săptămâni întregi în fiecare închisoare de tranzit — fiecare, o lume proprie, cu propriile ei reguli de supraviețuire — până când se anunța următorul *etap* și apoi următorul. O succesiune de orașe. Petropavlovsk. Novosibirsk. Irkutsk. Pretutindeni, colegii lui deținuți spuneau:

— Roagă-te să nu ajungi în Kolîma...

Dar când văzu apa albastră a Lacului Baikal, Benia știu că *exact* acolo avea să ajungă.

Încă năuci după ororile călătoriei peste Marea Ohotsk, cu vaporul infernal, ajunseră la Magadan, unde îi aștepta o lume nouă, cu munți acoperiți de zăpadă, un aer înviorător și peisajul lunar al minelor de aur. Benia își imagină orașele căutătorilor de aur din îndrăgitul lui roman *Colț-Alb*, de Jack London, fortul din *Ultimul mohican*, de Fenimore Cooper. Era încă septembrie, ultimele săptămâni înainte ca Marea Ohotsk să înghețe și Kolîma să fie izolată de restul continentului pentru multe luni.

Gardienii îi mânară pe deținuți în grupuri în susul dealului, de-a lungul unui drum noroios, numit Șoseaua Kolîma, spre un complex în care Benia și tovarășii lui de prizonierat aveau să fie dezbrăcați, rași, iar hainele lor curățate cu abur și despăducheate. La dușuri, Benia văzu bărbați desfătându-se, unii în genunchi, alții aplecați, cuplându-se ca turbații, revendicându-și în mod disperat puțină satisfacție. A doua zi stătu în pielea goală în fața unei comisii medicale formate dintr-un medic și un cekist și încercă să pară cât mai lipsit de putere și bătrân cu putință. Însă medicul, un deținut și el, îi ștampilă fișa: „KOLÎMA-TFT. Apt pentru muncă fizică grea".

— Dar nu am suficientă putere, protestă Benia.

— Taci din gură, poponarule, spuse gardianul. Cine se preface bolnav capătă Opt Grame în căpățână. Cine se plânge intră la izolare. Dă-i drumul!

A doua zi îl treziră la ora patru dimineața.

— *Davai! Davai!* Mișcați-vă! Luați-vă lucrurile!

Într-un camion care nu era alimentat cu benzină, ci cu lemne, Benia urcă pe Șosea până la o zonă sălbatică de munte, cu râuri repezi, turme de reni și povârnișuri abrupte. Apoi văzu întâi sârma ghimpată și turnurile de observație, după aceea barăcile de lemn și, în cele din urmă, intrară pe poarta lagărului lor: Madiak-7.

O pancartă imensă anunța:

SLAVĂ LUI STALIN, GENIULUI
SLAVĂ LUI STALIN, CONDUCĂTORULUI NOSTRU IUBIT
SLAVĂ LUI STALIN, PRIETENULUI CLASEI MUNCITOARE,
TATĂLUI COPIILOR SOVIETICI

Și mai jos:

MAI MULT AUR PENTRU PARADISUL NOSTRU SOCIALIST!

A doua zi dimineața în zori, primul apel, sute de oameni în poziție de drepți în ceață: perechi de deținuți favorizați — așa-numiții Oploșiți ai Lagărului — vânturau biciuri și bastoane, pentru a-i împărți în brigăzi de lucru. Brigadierii îi raportau comandantului.

— Douăzeci și șapte de oameni în această brigadă, strigă brigadierul lui Benia, un deținut criminal pe nume Șurik. Unul a murit ieri în mină; unul a fost executat pentru indisciplină. Unul a fost găsit mort azi-dimineață în baracă; doi zac bolnavi în baracă; unul s-a rănit pe sine la izolare. Cinci deținuți noi. În total: douăzeci și șapte!

Brigadierul îi zori spre mină.

— Munciți, mâncați, îi avertiză pe Benia și pe ceilalți *zeki*, cum erau numiți deținuții din lagăre. Nu munciți, muriți.

În fața lui Benia se căsca o cavitate adâncă și imensă, plină de noroi și pietre, scobită în munte, un furnicar de lucrători și gardieni înarmați, toți mișunând de-a lungul unor punți din scânduri sau săpând gropi adânci, ființe minuscule într-un peisaj pe care zekii îl numeau deja Fața Întunecată a Lunii.

II

— Bandiți, astăzi s-a încheiat instrucția voastră, anunță colonelul Melișko, comandantul batalionului disciplinar.

Benia habar nu avea cum supraviețuise șederii sale în Kolîma și acum, după optsprezece luni, în iulie 1942, iată că se afla în sudul Rusiei, nu departe de orașul Stalingrad.

La apus, în acea zi toridă de vară, stăteau în semicerc în jurul lui Melișko, în manejul Hergheliei Nr. 9 a mareșalului Budionîi, foarte aproape de fluviul Don. Era un tărâm

al cailor, tărâmul cazacilor de pe Don. Instrucția lor durase șapte luni.

— Sunteți pregătiți să vi se încredințeze prima voastră misiune — și va fi nevoie de voi mai devreme decât ar fi crezut oricare dintre noi. Patria-Mamă este în pericol! tuna Melișko.

Benia prinse privirea prietenului său Prișcepa, care se afla lângă el. Prișcepa zâmbi ostentativ, dar asprimea încrezătoare a lui Melișko nu ascundea panica celorlalți ofițeri. Când începuse Benia instrucția în decembrie 1941, frontul era departe, iar germanii fuseseră înfrânți la porțile Moscovei. Acum războiul ajunsese la ei; de ieri puteau chiar auzi focul artileriei, pe măsură ce germanii se apropiau de Don.

— Voi, bandiților, aveți un motiv special de a lupta cu dârzenie pentru Patria-Mamă! Când v-am luat eu în primire, erați niște netrebnici! Acum sunteți la fel de apți pentru luptă ca militarii obișnuiți, sunteți soldați buni, călăreți pricepuți — de sub sprâncenele sale arcuite, care semănau cu niște aripi, ochii lui Melișko îl priviră pe Benia cu o scânteie de căldură — până și cei mai puțin promițători dintre voi reușesc să se țină în șa.

Prișcepa își șterse lacrimile care i se prelingeau pe obrajii tineri. Plângea și râdea cu ușurință; trecea prin viață vesel ca un cintezoi; nimic nu tulbura cordialitatea lui, nici condamnarea la muncă forțată, nici parada de astăzi, nici bătălia de mâine.

— Viața e ușoară pentru un suflet simplu ca al meu, obișnuia el să spună cu voioșie. Nu trebuie decât să o trăiești.

Lui Benia îi plăcea să-l studieze pe Prișcepa; nu-și pierduse nicidecum interesul pentru natura umană și nu exista laborator mai fascinant decât gulagurile și acest batalion de criminali nemiloși și soldați condamnați de Curtea Marțială.

Benia și Melișko se aflaseră în același lagăr din Kolîma. După arestarea sa, generalul Melișko fusese torturat cu atâta cruzime, încât nu-i mai rămăsese niciun dinte și nicio unghie; doar mustața lui, deasă, albă și țepoasă ca pensula uzată a unui pictor, rămăsese la fel. Însă când începuse războiul, el fusese unul dintre primii ofițeri rechemați să lupte, dar în loc să i se încredințeze o divizie sau un corp, fusese făcut colonel și i se dăduse această gloată. Toți continuau însă să-l numească „generalul", iar lui Benia îi plăcea faptul că Melișko era neschimbat, indiferent dacă stătea la coadă pentru supă în cantina lagărului din Kolîma sau, ca acum, când li se adresa oamenilor săi în calitate de comandant al lor.

În manejul asemănător unui grajd, cu solul său nisipos, pe care se dresau caii, Melișko stătea singur în față. În spatele lui erau căpitanul Ganakovici, *Politrucul* lor, ofițerul de îndrumare politică, precum și Pavel Moghilciuk, șeful Unității Speciale NKVD.

Benia nu cunoștea detaliile — adevărul era întotdeauna *„strict confidențial"* — dar știa că rușii se retrăgeau rapid și că acum se produsese probabil un nou dezastru. Ganakovici era cu nervii în piuneze, Moghilciuk tremura vizibil. Cu fiecare detunătură, frica îi mai strângea puțin inima lui Benia.

— Nu uitați ce vă spun tot timpul, zbiera Melișko, dantura lui falsă făcându-l să pronunțe vocalele diftongat. Nu mă poți prinde!

Era un citat împrumutat din filmul lui preferat, iar oamenilor le plăcea la nebunie.

— Uraaaa! strigară cu toții, dar în clipa următoare se auziră pași și Benia se uită peste umăr și îl văzu pe căpitanul Jurko venind în fugă în manej, înmânându-i lui Melișko un bilet.

— Pe loc repaus, spuse Melișko. Așteptăm un ordin important de la Stavka.

Stavka era Marele Cartier General din Moscova. Benia și Prișcepa schimbară o privire, după care Prișcepa începu să îngâne: „Nu-mi da târcoale, corbule negru..."

III

Departe în nord, la Moscova, un bărbat în vârstă, scund și obosit, îmbrăcat într-o tunică militară și niște pantaloni gri largi, vârâți în cizme din piele moale de vițel, ședea la o masă imensă, într-un birou lung. Pe fața lui pământie și ciupită de vărsat se citea epuizarea.

Afară, Kremlinul era acoperit cu plasă de camuflaj, iar deasupra orașului zburau baloane cu aer cald, menite să deruteze bombardierele germane. Înăuntru, masa lungă, biroul cu extensia sa în formă de T și șirul său de telefoane masive din bachelită, draperiile serbede din fața ferestrelor și, pe perete, masca mortuară luminată a lui Lenin erau neschimbate, dar acum fondatorului Rusiei sovietice i se alăturaseră pe pereți portrete în ulei ale paladinilor țariști Suvorov și Kutuzov. Biroul acesta, cunoscut apropiaților drept Colțișorul, era cartierul general al armatei sovietice, iar liniile telefonice și firele de telegraf din încăperea de comunicații aflată alături făceau legătura între bărbatul din acest birou și o lume nesfârșită, deseori imprevizibilă și incontrolabilă, de lupte crâncene, la care participau milioane de oameni.

— Ne-au păcălit, spuse Stalin cu glas scăzut. Tot sudul se prăbușește. Comandanții noștri sunt niște proști și niște lingăi. Ne lipsesc bărbații capabili. Încă mai așteptăm ofensiva principală asupra Moscovei.

La capătul cel mai apropiat al mesei lungi ședeau trei bărbați. Molotov, un bărbat îndesat, cu cap rotund și

pince-nez, dădu aprobator din cap. Era singurul îmbrăcat în civil și purta un costum gri, cu cravată gri și guler alb rigid. Avea paloarea lipicioasă a funcționarului care nu vede niciodată soarele, o trăsătură cunoscută apropiaților lui Stalin drept „bronzul à la Kremlin".

— Aveți dreptate, tovarășe Stalin, spuse Lavrenti Beria, Comisar al Poporului pentru Afaceri Interne, șeful poliției secrete.

Îmbrăcat în uniforma lui de NKVD-ist, cu epoleți albaștri, Beria era lat în umeri și cenușiu la față, dar emana ingeniozitate, vigilență și ferocitate.

Al treilea dintre ei, Hercule Satinov, îmbrăcat în general-colonel de armată, interveni:

— Tovarășe Stalin, eu cred că *aceasta* este ofensiva germană principală. Nemții își concentrează trupele în regiunea Donului și a Caucazului. Noi am judecat greșit. Nu există o ofensivă asupra Moscovei. Eu însumi m-am înșelat și îmi asum răspunderea pentru acest fapt și, dacă dumneavoastră considerați necesar, sunt pregătit să fiu judecat. Am fost păcăliți...

Stalin îi aruncă lui Satinov o privire lungă, ucigătoare. Până astăzi l-ar fi numit prost sau trădător, poate chiar ar fi cerut arestarea lui. Dar Satinov, preferatul lui și gruzin ca el, îi spusese întotdeauna adevărul. Și acum avea nevoie de adevăr. Cu șase săptămâni în urmă, pe 19 iunie, un avion Storch german se prăbușise în spatele liniilor sovietice, în apropiere de Harkov. În el se aflase un ofițer de stat-major, maiorul Reichel, cu o geantă diplomat care conținea planurile pentru ofensiva sudică a lui Hitler, Operațiunea Albastru. Câteva ceasuri mai târziu, acele planuri fuseseră studiate chiar în această încăpere de către Stalin, în compania aceluiași cor grecesc format din Molotov, Beria și Satinov.

— E o păcăleală, spusese Stalin. O dezinformare clasică. Ticăloşii cred că o să ne lăsăm traşi pe sfoară? Ofensiva sudică va fi o diversiune. Marea ofensivă va fi asupra Moscovei.

Cei trei membri ai Politburoului îl aprobaseră — ca întotdeauna. Dar acum era limpede că se înşelaseră, iar tancurile lui Hitler înaintau de-a curmezişul câmpiei sudice, îndreptându-se către Stalingrad. Rusia urma să fie tăiată în două.

Stalin privi către capătul opus al mesei, spre celălalt bărbat aflat în imensa încăpere, generalul Alexandr Vasilevski, şeful Marelui Stat Major, care stătea aplecat deasupra unei hărţi a teatrului de acţiune sudic, marcate cu săgeţi şi simboluri.

— Tovarăşe Vasilevski?

Vasilevski, care avea aerul profesional al unui ofiţer ţarist de modă veche, se îndreptă de spate.

— Are dreptate, tovarăşe Stalin. Aceasta *este* ofensiva principală.

Stalin dădu din cap şi îşi frecă faţa cu palmele. Părea să emane unde de epuizare. Satinov nu putea decât să admire stăpânirea de sine a lui Stalin, răceala de oţel şi inteligenţa pe care le degaja, în pofida erorilor sale nemaipomenite. Dar îmbătrânise în acest an de război; atârnau hainele pe el.

Uşa capitonată se deschise silenţios şi un personaj pigmeic, Alexandr Poskrebîşev, şi el în uniformă şi cizme, îşi vârî capul înăuntru:

— Au sosit, tovarăşe Stalin, anunţă.

Stalin făcu un semn cu mâna şi doi cavalerişti în vârstă intrară şi luară poziţie de drepţi în faţa lui. Amândoi tocmai veniseră cu avionul de pe front şi fuseseră aduşi direct la Kremlin. Pe feţe aveau încă praful bătăliei, iar Satinov simţi mirosul transpiraţiei şi disperării lor.

— Raportaţi, tovarăşe Budionîi, porunci Stalin cu glasul lui înalt de tenor.

— Grupul german de Armate A a străpuns Frontul Caucazian de Nord, spuse mareşalul Budionîi.

Pieptul lui voinic, picioarele crăcănate, de călăreţ, îmbrăcate în pantaloni de călărie cu vipuşcă roşie şi încălţate în cizme, ba până şi mustaţa lui magnifică, pomădată, păreau micşorate de înfrângere.

— Trupele noastre se retrag. Germanii au ajuns la Don şi pătrund în Caucaz, având drept ţintă câmpurile petroliere. Încercăm să ne regrupăm. Rostovul a căzut.

— Rostovul? repetă Stalin.

— O minciună! Răspândeşti panică, ţipă Beria. Raportează aşa cum se cuvine!

Dar Budionîi îl ignoră. În 1937, când încercaseră să-l aresteze în timpul Marii Terori şi Budionîi îşi scosese pistolul şi ameninţase că-i va ucide întâi pe ei şi după aceea se va împuşca pe sine, strigând: „Faceţi-mi legătura cu Stalin!", Stalin revocase ordinul de a-l aresta.

— Forţele noastre s-au retras din Rostov, spuse Budionîi. S-au întors şi au fugit. Au luat-o pur şi simplu la sănătoasa! Recunosc că a fost un act de laşitate şi incompetenţă. Îmi asum întreaga răspundere.

— Dar dumneavoastră, mareşale Timoşenko? se adresă Stalin celuilalt cavalerist. Ce veşti bune ne aduceţi?

Timoşenko îşi scutură capul chel şi lucios.

— Frontul de la Stalingrad e în neorânduială. Forţele germane au ajuns la Don şi tot ce le mai reţine sunt două armate care apără cotul fluviului. Şi nu mai putem ţine Voronejul. Eu aş zice că...

Se chinuia să-şi găsească vorbele.

— Spune-i tovarăşului Stalin adevărul! interveni Beria.

— Cred că și Stalingradul e în pericol.

Stalingrad! Orașul lui Stalin, unde își făcuse acesta un nume în Războiul Civil. Nevenindu-i să creadă, Satinov simți că i se taie respirația.

— Asta-i o minciună! Stalingradul n-o să cadă niciodată! spuse Beria cu accentul lui mingrelian împiedicat. Panicarzii trebuie împușcați! Nemții sunt la sute de kilometri de Stalingrad.

Ochii căprui ai lui Stalin priviră în direcția lui Vasilevski, care marca acum noile informații pe hărțile desfășurate pe masă. Avea încredere în Vasilevski.

— Ei bine?

Vasilevski păru să-și chibzuiască răspunsul pe îndelete.

— Vom putea opri forțele germane la Cotul Donului, dar apărarea și întărirea Stalingradului trebuie pregătite fără întârziere, împreună cu planurile de evacuare a fabricilor de tancuri. Eu propun o refacere radicală a fronturilor sudice și i-am informat deja că vor primi noi ordine din partea Stavkăi.

Stalin stătu o clipă să se gândească și își aprinse o Herțegovina Flor. În încăperea tăcută, cu cei doi mareșali în poziție de drepți, cu Vasilevski studiind iarăși hărțile, cu cei trei acoliți în așteptare, șuierul fiecărui fum de țigară părea încărcat de o tensiune temătoare.

— Timoșenko, Budionîi, așteptați afară, spuse Stalin.

Cei doi bărbați salutară și părăsiră încăperea.

— Bineînțeles că Stalingradul nu este amenințat. Încă nu. Dar n-am să mai tolerez niciun pas înapoi. Niciun pas înapoi...

Așteptă ca vorbele sale să-și facă efectul.

— Tovarășe Stalin, spuse Satinov după o pauză. Hitleriștii au folosit pe front cu mare succes batalioane disciplinare

formate din soldați condamnați de Curtea Marțială și elemente criminale. Noi avem deja în instrucție unități disciplinare, de lași și criminali, unii recrutați din gulaguri, dar eu propun să generalizăm această structură și să înființăm batalioane disciplinare pe fiecare front și să le trimitem să lupte...

— Cine-i disperat luptă ca un diavol, spuse Stalin. Foarte bine.

Ridică receptorul unuia dintre numeroasele telefoane de bachelită de pe biroul său:

— Vino!

Poskrebîșev se ivi în ușă, cu un carnet și un stilou în mână.

— Scrie, porunci Stalin. Ordinul nr. 227 al Comisarului Poporului pentru Apărare.

Se ridică și începu să umble de colo-colo, trăgând din țigară, cu mâinile tremurând.

— Telegrafiază pe toate fronturile. Să li se citească urgent tuturor unităților, încă din seara aceasta... Inamicul ne atacă cu noi forțe... Invadatorii germani înaintează către Stalingrad... au cucerit deja Novocerkask, Rostov-pe-Don, jumătate din Voronej... Soldații noștri, îndemnați de panicarzi, au abandonat în mod rușinos Rostovul... Ordon: niciun pas înapoi...

IV

— Niciun pas înapoi! Asta-i deviza noastră!

În căldura apăsătoare a arenei manejului, Melișko citea cu voce tare ordinul lui Stalin, care tocmai îi parvenise, proaspăt telegrafiat de la Moscova. Benia simți cum i se

ridică părul pe ceafă. Viața lui intra într-o fază nouă, înfricoșătoare.

— Stavka ordonă: „Fiecare armată trebuie să înființeze detașamente de baraj bine înarmate (două sute de oameni) și să le plaseze în spatele tuturor diviziilor instabile. În cazul unei retrageri, îi vor împușca pe loc pe panicarzi și lași... Niciun pas înapoi... Instruim deja unități disciplinare de deținuți".

Benia și camarazii săi ascultară cu atenție; Stalin în persoană vorbea despre ei și soarta lor.

— „Ordon înființarea de batalioane disciplinare — *ștrafnîie batalionîi* — de opt sute de oameni, pe fiecare front, formate din bărbați care s-au făcut vinovați de crime, de încălcări ale disciplinei, cauzate de lașitate sau confuzie. Vor fi plasate în cele mai dificile sectoare ale frontului, pentru a li se da prilejul să-și răscumpere păcatele față de Patria-Mamă vărsându-și propriul sânge... Acestea sunt ordinele Patriei noastre Mamă. Comisarul Poporului pentru Apărare, I. Stalin."

Melișko împături foaia și își privi încruntat „banditii".

— Tovarășul Stalin a ordonat și...

— Cer permisiunea de a vorbi! strigă o voce.

Melișko dădu din cap.

— Ce înseamnă „să-și răscumpere păcatele vărsându-și sângele"? întrebă Prișcepa.

Numai el putea îndrăzni să întrebe așa ceva.

Melișko își șterse sudoarea de pe frunte în smocurile sale de păr rar, de culoarea ruginii. Bărbații așteptau; Benia parcă simțea cum își întind gâturile.

— Tovarășul Stalin vrea să spună că nu aveți decât două căi de a vă câștiga libertatea. Ori muriți, ori sunteți răniți în luptă.

Bărbații își ținură suflarea o clipă, dându-și seama, la fel ca Benia, de simplitatea primitivă a sorții lor.

— Ați înțeles, bandiții mei? spuse Melișko. Aveți șansa de a vă elibera prin luptă. Veți fi curând trimiși în misiune. Odihniți-vă puțin la noapte... Da, tovarășe?

Ganakovici îi șopti lui Melișko ceva la ureche.

— Bine, spuse Melișko. Tovarășul Ganakovici vă va da mai multe lămuriri.

Căpitanul Ganakovici veni cu un aer fudul în față.

— Băieți, tovarăși, golani, *ștrafniki*, li se adresă pe acel ton grav, aspru și mitocănesc, pe care-l adopta la ocazii deosebite. Voi purtați stigma unor elemente indezirabile, sunteți niște analfabeți inculți, delincvenți contrarevoluționari, degenerați ucigași, dar ați fost reeducați și reinstruiți și acum aveți onoarea de a lupta pentru Patria Socialistă și Marele Geniu Stalin — și eu am să mă aflu lângă voi, umăr la umăr!

Ganakovici își scoase pistolul și îl ridică deasupra capului.

— Ca deținuți și lași nu aveți drepturi soldățești. Nu veți fi informați nici măcar cu privire la numele frontului vostru și nu veți avea hărți. Vă veți primi cu recunoștință misiunea și o veți îndeplini. Dacă eu sau Unitatea Specială observăm cea mai mică ezitare, abatere, nesupunere, un cuvânt, o privire, ba chiar și un gând, veți primi cele Opt Grame: veți fi executați pe loc!

Înghiți — când era agitat, avea obiceiul de a uita să-și înghită saliva, care i se aduna în gură și pe care trebuia apoi să o înghită pe toată odată.

Melișko avea un aer stânjenit, dar foștii deținuți păreau netulburați. După tot ce văzuseră în gulaguri sau în marea retragere din 1941, erau familiarizați cu bufoneria malignă a birocraților sovietici.

— Vă mulțumesc, foarte folositoare cuvinte, tovarășe Ganakovici, spuse Melișko, pășind iarăși în față.

Bărbații îi simțeau disprețul față de această slugă a Partidului — și îi împărtășeau dezgustul.

— Baftă, bandiților! Voi fi alături de voi! Trăiască Stalin! adăugă Melișko.

— Mă scuzați, colonele, îl întrerupse NKVD-istul Moghilciuk. Mai e ceva. Căpitanul Ganakovici le va explica oamenilor.

— Trebuie să se odihnească și să aibă grijă de cai. Nu au ascultat destul banditii mei? obiectă Melișko.

— Nu tocmai, spuse Moghilciuk. Haideți! Aduceți-l pe deținut!

Asupra *știrafbat*-ului se lăsă tăcerea, când NKVD-iștii, cu mitralierele la umăr, împinseră în fața lor un bărbat. Benia îl recunoscu numaidecât pe tânărul Poliak, care plângea. Doamne, se rugă Benia, dă-i băiatului putere! Dar Dumnezeu nu era acolo să-l ajute.

Când Poliak ajunse în dreptul ofițerilor adunați în mijlocul arenei, Moghilciuk făcu un semn și gardienii îl ținură pe loc cu o smucitură. Poliak se clătină, dar gardienii îl susținură.

— Băieți, camarazi, dacă se abuzează prin vicleșug de generozitatea Marelui Stalin, nu poate exista decât o singură urmare, declară Ganakovici cu gravitate.

Lui Ganakovici, care era o creatură a Partidului Comunist, îi plăcea să se dea drept lider cu priză la popor. Benia știa că, dacă bărbații ar fi dansat *Kalinka,* Ganakovici ar fi sărit în mijlocul lor și s-ar fi apucat de țopăit. Când bărbații stăteau să bea ceva, Ganakovici, împărțind bătăi peste umăr și masând brațe, le făcea cinste și le vorbea despre dubioasele lui fapte de vitejie — eroismul lui din campania

de colectivizare din 1932, ocazia cu care îl cunoscuse pe Molotov, ziua în care zdrobise o celulă trotkistă din fabrica lui și, bineînțeles, fetele pe care le cucerise. Doar botul lui cârn și ochii de porc erau indicii că se fălea. Ganakovici înghiți o dată zgomotos.

— Te încredințez Cavalerilor noștri cekiști ai Revoluției.

Flancat de NKVD-iștii săi, Moghilciuk păși în față.

— Oricine se rănește în mod intenționat, pentru a se eschiva de la luptă sau a-și obține răscumpărarea, va primi cele Opt Grame. Sergentul Poliak a fost condamnat să lupte în acest batalion disciplinar pentru faptul că s-a retras fără ordin în timpul bătăliei pentru Kiev. Azi-noapte, când a aflat că vom porni curând în misiune, acest laș a recurs la tertipuri pentru a se preface inapt, provocându-și tăieturi.

— Dar m-am tăiat pe bune! se văicări Poliak.

— Liniște, deținut! se răsti Moghilciuk. A fost denunțat de către o persoană de la infirmerie. După realizarea unei anchete, conform ordinului primit de la Stavka, deținutul este condamnat la *vîșka*, iar sentința va fi executată fără întârziere, în fața batalionului.

Își ținură cu toții respirația.

— *Ștrafniki*, băieți, golani! strigă Ganakovici, care nici nu se obosea să-și ascundă înfrigurarea. Cine se oferă voluntar să-l execute pe deținut?

Melișko își privea fix cizmele. Era atât de cald, încât Benia avea dificultăți să respire. Își aminti cum își auzise și el odată propria condamnare la moarte. Îl privi lung pe băiat: Mitka Poliak, noi am stat deseori de vorbă; dacă ți-a fost atât de frică, de ce n-ai venit la mine?

Bărbații se legănau ușor, își mutau greutatea de pe un picior pe altul, mușchii bâzâiau.

— Încă o dată, zbieră Ganakovici. Cine se oferă voluntar să-l execute pe deținut?

Tăcere.

Ganakovici își ridică iar pistolul.

— Sau trebuie să o fac chiar eu?

Benia și Prișcepa schimbară o privire. Trăiau într-o Rusie dominată de oameni de teapa lui Ganakovici, dar era o ironie că într-un regiment de ucigași nimeni nu voia să ucidă.

— Am să-l împușc eu pe băiat! rosti un glas.

Garanja Păianjenul ridicase mâna.

— Un pas în față, soldat Garanja, spuse Ganakovici.

Deplasându-se cu lentoarea sa obișnuită, savurând forța membrelor sale ciclopice și efectul înfricoșător al feței sale, Garanja păși înaintea batalionului și își încrucișă brațele păroase. Un gigantic păianjen umflat, un mâncător-de-păsări poate; pentru Benia era limpede de unde îi venea porecla.

— Altcineva? Mai avem nevoie de un voluntar. Haideți, oameni buni. Cine se oferă?

— Puneți-mă pe mine la socoteală!

Era Zâmbărețul, un bandit cecen, pe care Benia îl cunoscuse în timpul călătoriei cumplite pe mare, înspre Kolîma.

— Vino-n față, soldat Ulibnuș, zbieră Ganakovici, chemându-l pe numele său adevărat.

— Purcedeți către pozițiile voastre, spuse Moghilciuk, care era de părere că folosirea frecventă a cuvântului „purcedeți" îi conferă o oarecare autoritate. Că, dacă nu, ajungeți și voi în fața tribunalului.

Zâmbărețul se deplasă într-o parte, cu mersul degajat și săltăreț al cuiva care a trăit mereu dincolo de lege, care

a dormit întotdeauna iepurește, care nu a traversat niciodată strada fără să se uite în spate, care a trăit o grozăvie după alta.

Poliak le aruncă o privire celor doi ucigași și începu să tremure.

— Terminați odată, vă rog, șopti Benia.

Prișcepa se ruga, atingându-și iconița de la gât. Când se uită în jur, Benia observă că mulți dintre cazacii din batalion își mișcau și ei buzele în tăcere.

Ganakovici le înmânână pistoalele Nagant. Ambii călăi luară pistoalele cu aerul cuiva care se născuse cu o armă în mână.

— În genunchi, deținut! strigă Ganakovici, înghițind în sec.

Gardienii îl întoarseră pe Poliak cu spatele la batalion și îl împinseră în genunchi. Benia văzu cum îi devine stacojie ceafa plecată, pistruiată. Uneori, poți afla mai multe după ceafa unui om decât de pe fața sa, gândi Benia. Poliak începu să respire lacom, aruncându-și capul pe spate, căscând gura după aer. Nu mai era o ființă umană, ci un animal pe care nu-l mai despart de moarte decât puține secunde, ca o vacă la abator, care se încordează în mâinile celor care o țin captivă.

Garanja și Zâmbărețul traseră cocoșul pistoalelor. Întâi Garanja și apoi Zâmbărețul îl împușcară pe Poliak în ceafă, cele două focuri contopindu-se într-unul singur. Când Benia deschise ochii, Poliak zăcea răsturnat într-o parte. Moghilciuk își scoase propriul pistol și, tresărind de încordare — nu era un trăgător priceput, îi trase lui Poliak în tâmplă „focul de control". Benia observă că Melișko nu ridicase privirea în tot acest timp.

— Bravo! Să vină medicii, strigă Ganakovici.

Două infirmiere veniră repede în față cu o targă și rostogoliră cadavrul pe ea. Apoi medicul batalionului, dr. Kapto, pe care Benia îl cunoștea foarte bine din lagăr, îngenunche lângă Poliak, îi atinse gâtul și dădu afirmativ din cap în direcția lui Ganakovici.

— Deținutul a decedat, spuse.

— Îți mulțumesc, doctore, răspunse Ganakovici, sfredelindu-i pe bărbați cu privirea.

— V-ați învățat lecția, bă, v-ați învățat lecția?

V

Benia se duse singur pe câmpul de antrenament și se sprijini de gardul alb al acestuia. Era o seară cu nuanțe roșietice, blânde, o adevărată *soomerki*, una din acele seri perfecte de vară, când e atât de cald, încât nu poți să dormi, iar aerul are textura moale a catifelei; era o seară, gândi Benia, în care un hoinar o scoate la plimbare pe fata pe care speră să o poată săruta. La orizont vedea fulgere, tunurile bubuiau parcă tot mai aproape, uneori auzea huruitul motoarelor când se descărcau tancuri din trenuri și porneau către front. Undeva, de cealaltă parte a Donului, mii de ruși luptau pentru supraviețuire; și undeva, foarte aproape, trupul lui Poliak era aruncat într-un mormânt anonim, îngropat în acest pământ negru roditor. Îl împușcaseră pe băiat *pour encourager les autres*, pentru a disciplina această trupă în care nu aveau încredere, se întrebă Benia, sau plecarea iminentă pe front îl îngrozise pur și simplu în asemenea măsură pe Poliak, încât se rănise singur?

Solitudinea era ca un întăritor pentru Benia. Unul dintre chinurile din lagăr și din armată este pierderea spațiului

personal. El tânjea după luxul singurătății. De aceea iubea întinderea stepei. Venea de multe ori seara aici, să fumeze, să viseze și deseori se gândea la fiica lui, care trăia cu mama ei, cu fosta soție a lui Benia. Erau în siguranță, la Bruxelles sau la Paris, ori ajunseseră la Madrid sau la Londra? Fiica lui devenise probabil o tânără femeie — nu o mai văzuse de ani de zile... Și apoi mai erau părinții lui. Odessa căzuse în mâinile aliaților lui Hitler, ale românilor, despre care se spunea că făcuseră atâta prăpăd, încât majoritatea evreilor din oraș fuseseră măcelăriți pe străzi. Să li se fi întâmplat și lor așa ceva? Sau fugiseră spre est?

Și apoi înălță privirea către stele și și-o aminti pe Sașenka. Mai era oare în viață? Un val de iubire îl inundă; îi era dor de buzele ei, de încordarea tendoanelor din spatele genunchilor ei, atunci când îl cuprindea cu picioarele. Dacă îl putea auzi de acolo de undeva, el îi trimitea sărutări:

— Te iubesc! rosti în șoaptă.

Dar, deși se încordă să audă un răspuns, nu se auzi niciun sunet, nici măcar un ecou. Dintre toți oamenii pe care îi iubea pe lumea aceasta, despre niciunul nu știa dacă mai era în viață...

Frica zilei de mâine plutea deasupra lui. Pe pajiștile de dincolo nechezau cai. În padocurile de aici erau mii de cai din rasa Budionîi, crescuți de primul cavalerist al Rusiei, mareșalul Budionîi. Șosete Argintii era și ea acolo. Benia miji ochii înspre locul unde s-ar fi putut afla și i se păru că-i vede steaua din frunte și picioarele albe. Merse mai departe în întuneric și se opri la gard, clămpănind cu limba, așa cum făceau cazacii, iar caii veniră la el. Prima dintre ei era Șosete Argintii și atunci Benia nu se mai simți atât de singur. Iapa își puse botul moale în palma lui, iar Benia, când se întinse spre capul ei lung, cu ochii atât de aproape de ochii ei, se

trezi plângând: pentru alții, pentru Poliak, poate mai mult pentru sine. Șosete Argintii își legăna domol capul iar respirația ei mirosea a iarbă dulce.

Apoi auzi un zgomot și se întoarse, lăsând o mână pe grumazul calului. Era Prișcepa, care-și aprindea o țigară.

După ce o aprinse, i-o oferi lui Benia.

— Una pentru tine și acum o să-mi rulez și eu una.

Mahorca era atât de tare, încât Benia tuși, dar se simți recunoscător. În spatele lui Prișcepa, îl zări pe medic, împreună cu una dintre infirmiere; prietenii lui din lagărul de la Kolîma. Dr. Kapto îl privi pe Benia.

— Ești bine, prietene drag? întrebă și își puse o mână pe brațul lui Benia. Suntem toți puțin cam tulburați. Fii pe pace! N-ai să pățești nimic.

— Slavă Cerului că ai să vii cu noi, spuse Benia.

— Dar tu, Prișcepa, cum te simți? îl întrebă Kapto pe cazac.

— Eu nu mă gândesc niciodată la ziua de mâine, replică Prișcepa senin.

Îl uitase deja pe Poliak.

— Tonia, vii și tu cu noi? o întrebă Benia pe infirmiera care lucrase pentru Kapto în dispensarul din Kolîma.

— Sigur. Am să călăresc cu voi, răspunse femeia.

Tonia nu spunea niciodată multe. Era, gândi Benia, ca o lampă fără bec și o puneau în umbră fața bronzată și picioarele lungi ale Niușkăi, ale celeilalte infirmiere a lui Kapto.

— I-am văzut cum l-au îngropat, se mulțumi Tonia să spună și Benia înțelese că se referea la Poliak.

Fuseseră instruiți împreună, aici în vastitatea Rusiei, departe de liniile frontului. Învățaseră să mânuiască armele, să folosească armamentul de bază, puștile Mosin-Nagant și mitralierele ușoare Degtiarev... Căpitanul Jurko organizase concursuri de montare și demontare a lor în timp record.

Cea mai mare îndemânare era necesară când învăţai să încarci un pistol-mitralieră PPŞ pe timp de noapte, să deschizi capacul cutiei închizătorului, să comprimi arcul şi să introduci cartuşul. Apoi mai erau de mânuit pistoalele, cele Nagant şi cele germane Parabellum, şi mitralierele grele Degtiarev-Şpaghin. Toate aveau porecle: PPŞ era *papaşa*, Degtiarev-Şpaghin era *daşka*, iar noul lansator de proiectile era *katiuşa*.

Fuseseră încartiruiţi în această bază militară destinată cavaleriei şi, fiindcă erau atâţia cazaci în unitatea lor disciplinară, Melişko, la rândul lui un bătrân cavalerist, decisese că vor fi instruiţi ca soldaţi de cavalerie.

— Chiar şi în epoca tancului, le spusese Melişko în prima lor zi de instrucţie, cavaleria, potrivit teoriei Armatei Roşii, dezvoltate de către mareşalul Budionîi sub îndrumarea Marelui Stalin, este o puternică forţă de atac, cu o viteză şi o flexibilitate fără seamăn, potrivită pentru atacuri frontale, manevre de blocare, recunoaştere şi incursiuni în spatele liniilor inamice. În condiţii ideale, cum e stepa Donului, cavaleria poate atinge o viteză medie de zece sau chiar cincisprezece kilometri pe oră...

După acel discurs de încurajare, instructorul lor, sergentul Pantelimon Ciurelko, făcu un pas în faţă. Acest cazac de pe Don, pe care toţi îl numeau Panka, avea păr cărunt şi des, pe care-l purta cu un moţ în vârful capului, o mustaţă stufoasă şi lungă şi nişte perciuni atât de extravaganţi şi laţi, încât păreau o piesă de echipament separată. După ce-i conduse la padoc, pocni o dată din harapnic şi privi feţele celor o sută de *ştrafniki* adunaţi acolo. Benia atrăgea atenţia. Era unul dintre cei mai în vârstă — şi probabil cel mai gingaş dintre ei.

Pantelimon arătă către el.

— Tu! Treci în față! A văzut jidovul ăsta vreodată un cal?

Benia trase aer în piept; cazacii erau notorii pentru atitudinea lor față de evrei.

— Da, am mai călărit, spuse Benia. Dar asta a fost demult...

— Om vedea noi, spuse Panka. Du-te întâi în padoc și alege-ți un cal. Ține minte, asta-i cea mai importantă alegere din viața ta. Mai importantă decât alegerea unei neveste!

În clipa când Benia păși în padoc, un cal cu o pată albă pe frunte și picioare albe veni la el.

— Asta-i Șosete Argintii! Te-a ales ea pe tine. E o iapă inteligentă. Asta-i în favoarea ta. Acum ai să înveți să călărești cumsecade și după aceea să lupți, spuse Panka.

Cunoștințele lui Benia, Zâmbărețul și Micul Mametka, chicotiră, însă Panka scuipă un cocoloș de tutun din gură și se mulțumi să comenteze:

— Râdeți de evreul care învață să călărească? În afară de noi, cazacii, nimeni nu știe nimic. Aveți limbile ascuțite, dar puneți-vă frâu la ele. Prima lecție: calul tău ți-e fiu și fiică, ți-e nevastă și amantă, ți-e popă și comisar. Ascultă-ți calul! Ai grijă de el ca de nevastă-ta! Respectă-l ca pe maică-ta! Hrănește-l ca pe fiică-ta! Ai iubit vreodată o femeie frumoasă, evreule? Mă îndoiesc.

— E prea plăpând ca să știe ce să facă cu o femeie! îl tachină Strizkaz Grăsanul, un bărbat îndesat și roșu la față, care nu slăbea nicicum, nici măcar la Kolîma.

— Sau prea bătrân, hohoti un alt bărbat, Ivanov, despre care Benia își aminti că era poreclit la-o la Sănătoasa.

— Ajunge, spuse Panka. Să mai zică vreunul dintre voi așa ceva și-l biciuiesc cu mâinile mele.

— Chiar așa? rânji Ivanov. Nu te-ai încumeta!

— Cine a zis asta?

Panka se îndreptă spre gașca de criminali a Zâmbărețului și Benia observă că aceștia se traseră o idee înapoi.

— Nu ne întărâta, zise Micul Mametka cu vocea lui piți-găiată.

Benia recunoscu tonul gulagului, unde criminalii erau la putere.

— Nu te pune cu noi, boșorogule! adăugă.

— Eu nu mă pun cu *nimeni*, replică Panka pe un ton binevoitor și calm. Ori ascultați de mine, ori vă prind nemții încă înainte de a vă fi săltat în șa. Tu, ăl de colo, Ivanov, suie-te pe cal. Haide!

Ivanov ezită.

— Haide! Să te vedem, țipă Mametka. Oricine știe să călărească un cal!

Ivanov își sprijini un picior în scară, își săltă celălalt picior peste cal și se sui în șa cu un rânjet triumfător.

— Foarte bine, spuse Panka, proptindu-și mâinile în șolduri.

Calul cabră și îl aruncă pe Ivanov, care aterizâ pe spate cu o bufnitură. Gașca lui râdea pe înfundate, când Panka îi întinse o mână și îl ridică.

— Suie-te pe cal!

— Ba nu mai vreau! spuse Ivanov.

— E un ordin!

— I-e frică, chițăi Mametka.

— Bine.

Ivanov se opinti iarăși să urce și rămase așezat pe cal, alb la față.

— De data asta încearcă să te ții în șa, spuse Panka și scoase un sunet ca o pupătură — la care calul îl zvârli iarăși pe Ivanov din șa.

Criminalii izbucniră în urale, când Ivanov se prăbuși iarăși în nisip și rămase acolo gemând.

— Nu-i chiar așa ușor, sau cum? zise Panka. Nu mă mir că ți se zice Taie și Fugi.

Mai târziu avea să înțeleagă Benia că Panka putea face orice cal să-și arunce din șa călărețul. Vorbea limba cailor — printre multe altele.

— Cine-i la rând? Tu — și arătă către Strizkaz Grăsanul.

— Strizkaz Grăsanul a fost mai demult torționar cekist, rosti un glas lângă Benia.

Era Koșka Pisica, un hoț uzbec, irascibil, pecinginos și slab ca un țâr, căruia-i plăcea să-i bârfească pe deținuți.

— Ziceam și eu așa.

— Nu mai trăncăni atâta, spuse Benia, care știa că e periculos să trăncănești, că bârfa te poate ucide.

Mai bine era să nu spui și să nu auzi nimic.

— Ivanov a ucis odată o familie întreagă în somn, spuse Koșka. Ziceam și eu așa.

Instrucția era epuizantă: trezirea la ora patru dimineața, prima sarcină era țesălatul cailor, apoi exerciții, galopul mic, canterul, trapul, galopul, cum să ataci, cum să călărești în formație. Cum să înșeuezi și să hrănești caii, cum să le controlezi chișițele și copitele. Fiecăruia dintre ei i se dăduse o sabie de cavalerie a Armatei Roșii și au fost instruiți cum să o ascută, cum să spintece sau împungă saci fixați pe pari — care simulau corpuri umane — cum să înjunghie din goana cailor. Benia era „de la oraș", dar învățase să călărească în perioada când relatase din Războiul Civil Spaniol și petrecuse nenumărate ceasuri călare. Dar acum era o treabă mai serioasă. Învăță repede sau, cum zicea Panka:

— Benia Golden știe să călărească. Poate-i un jidov cu mamă cazacă!

Datorită cailor, orele lungi de instrucție erau o bucurie, iar camarazii lui Benia, majoritatea cazaci, care își petrecuseră toată viața călare, profitau de orice ocazie pentru a-și demonstra dibăcia. În timp ce călăreau, cântau încet cântece despre Don. Panka organiza competiții și curând cazacii săreau în șa ținându-se cu mâna de oblânc, se lăsau în jos pe un flanc al calului și trăgeau cu pușca peste spinarea acestuia, ridicau o mănușă în galop, le porunceau cailor să se întindă pe o parte, pentru ca ei să-și poată sprijini puștile pe flancurile lor. Prișcepa Repezitul venea în fugă, sărea în șa, galopa și trăgea la țintă. Benia ajunsese să iubească mirosul de piele, zornăitul pintenilor și zăbalelor, sudoarea cailor, care le îmbiba hainele. Curând avea sentimentul că forma un tot cu Șosete Argintii. Seara cântau cântece despre Don și Kuban, acompaniindu-se la acordeoane, și vorbeau despre cai cu un amestec de dragoste și cruzime, așa cum vorbeau bărbații despre nevestele lor.

— Un sfert din zi să ți-l petreci țesălându-ți și iubindu-ți calul, îi spuse Panka lui Benia, când îl găsi într-o seară țesălând-o pe Șosete Argintii. Ai grijă de iapa ta și o să aibă și ea grijă de tine. Ea să fie eroina ta și atunci ea o să te salveze. Știi cum se dezmiardă o femeie?

— Cred că da, spuse Benia.

— Știi să bați o femeie?

— Nu.

— Ha, voi, ăștia de la oraș, sunteți mult prea blajini cu femeile voastre. Ei bine, cu un cal trebuie să le faci pe amândouă. De-aia suntem noi, cazacii, așa de pricepuți cu caii și femeile noastre. Dar dacă vrei să o încurajezi pe Șosete Argintii, nu o bate ușor pe grumaz, cum fac mai toți proștii. N-o să te înțeleagă. Când e calul mânz, maică-sa îl dezmiardă cu botul uite aici, la greabăn, deci tu, când ești în

șa, tragi puțin valtrapul de sub șa și o mângâi aici. Așa o să te înțeleagă. Și să nu crezi că poți să te porți cu ea cum vrei tu, că o să-ți arate ea ție lungul nasului.

— Sergente, ai luptat în multe războaie?

— Destule. Marele Război împotriva Kaizerului, Războiul Civil și acum acesta; da, destule.

— Ți-e frică de război?

— Nu! De ce să-mi fie frică? La un moment dat se sfârșește drumul tău călare. Și asta depinde de Dumnezeu și de calul tău.

Panka își mesteca mustățile, cu ochii atât de mici, încât aproape că nu se mai vedeau.

— Până atunci e mereu soare pe Don, spuse și se îndepărtă pe picioarele lui crăcănate, modelate de șa.

Benia era tot mai mândru de cât de frumoasă era Șosete Argintii. Când i se părea că are copitele uzate sau prost potcovite sau inflamate, îl chema pe Grișciuk Moțatul, potcovarul cu pete și cruste pe față. Când nu era în apele ei, îl consulta pe Lampadnik, veterinarul batalionului. Petrecea ore în șir țesălându-i iepei părul castaniu, până când strălucea, și lustruind harnașamentul — oblâncul și mânerul sabiei lui. Pentru un om distrus, gândea Benia, nu există întăritor mai bun decât iubirea unui cal. Uneori stătea doar lângă ea în grajd și o lăsa să-l dezmierde cu botul.

Seara, Melișko le dădea voie să meargă până-n sat, iar fetele de acolo, după ce aflaseră că sunt *ștrafniki*, erau și mai impresionate:

— Sunteți niște băieți răi, spuneau fetele.

Prișcepa, cu chipul lui de heruvim și puful auriu care începea să-i crească pe capul ras, era preferatul lor. În schimb, când îl vedeau pe Benia, chicoteau.

— Dar *dedușka* cine-i, bunicul tău? îl întrebau pe Prișcepa.

— Dar n-am decât patruzeci și doi de ani! protesta Benia.

Prișcepa râdea în barbă.

— E un șoarece de bibliotecă, nu se pricepe la fete!

— Dar măcar își face treaba, spunea Strizkaz Grăsanul, spre deosebire de Micul Mametka, care-i o fată costumată. În lagăr îi ziceam Bette Davis. Ca actrița de film. Ochi mari, față nasoală... și un nemernic!

Acum, când Benia, Prișcepa, dr. Kapto și Tonia stăteau la gardul padocului, li se mai alăturară și alții, veniți să-și mângâie caii înainte de culcare.

Prișcepa începu să cânte:

Zboară, rândunică neagră,
Zboară peste râul Alazani,
Adu-ne vești de la frații noștri
Care-au plecat la război...

— Doctore Kapto?

Era aghiotantul colonelului.

— Colonelul Melișko dorește să vă vorbească. Zice că e vorba de monturile și hemoroizii lui.

Kapto zâmbi.

— Vin acum.

Își întoarseră privirile către clădiri. Luminile erau aprinse, iar statul-major avea să lucreze până în zori. Un jeep Willys, primit cu împrumut-închiriere din partea aliaților americani, își făcu apariția, iar Benia văzu coborând din el câțiva ofițeri superiori.

Când Kapto porni înapoi, către birouri, Benia se întrebă dacă misiunea lor era stabilită, fiindcă el știa că undeva, cineva le decidea soarta.

VI

Era miezul nopții la Moscova, dar Stalin încă mai conducea ședința din Colțișorul de la Kremlin.

— Trebuie să contraatacăm pe toate fronturile sudice — să mai slăbim presiunea! spuse Stalin, stând la masă cu șeful Marelui Stat Major, generalul Vasilevski, și privind steguleţele de pe hartă, care marcau pozițiile armatelor sale, de la frontul finlandez din nord până la poalele Caucazului în sud — trei mii două sute de kilometri și zece milioane de oameni.

— Lansăm Operațiunea Mercur în patruzeci și opt de ore, iar Operațiunea Pluto în douăzeci și patru de ore.

Își întoarse privirea către masa în formă de T, atașată de biroul său, la care Beria, Satinov și Molotov continuau să șadă în expectativă, ca niște băieți — mai în vârstă, ce-i drept — de școală.

— Operațiunea Mercur este în curs de pregătire, dar avem puține divizii disponibile, replică Vasilevski. Am grupat unitățile disponibile în Armatele a 62-a și a 64-a, reconstituind astfel forțele intacte ale sectorului într-un nou Front Stalingrad.

— Atâta tot? Mai aduceți și alte forțe peste Don, să susțină Armatele a 62-a și a 64-a, care rezistă acolo. Trebuie să exercităm presiune în acel loc, exact în momentul acesta. Să atacăm în forță. Când putem lansa aceste contraatacuri?

— Ne grăbim să aducem întăriri, ca să oprim retragerea, spuse Vasilevski răbdător. Dar ne lipsesc tancuri, artilerie, oameni.

Cererile repetate ale lui Stalin de a contraataca înaintea unor pregătiri adecvate cauzaseră deja numeroase dezastre, dar asta era firea lui. Era de o agresivitate necruțătoare.

— Trebuie să mai fie și alte forțe în sector, spuse Stalin. Găsiți-le! Cine e disponibil acum? În noaptea asta?

Un aghiotant îi mai aduse lui Vasilevski niște documente, peste care acesta își aruncă privirea și raportă apoi cu glasul lui monoton:

— O clipă, vă rog.

Numai el și generalul Jukov își puteau permite să-i spună asta lui Stalin, care în 1937 pusese să fie împușcați atâția dintre generalii săi, încât era de înțeles ca toți cei care supraviețuiseră să fie prudenți și timorați.

Când Vasilevski a fost gata, și-a dres glasul:

— Detașamente de ofițeri degradați și voluntari criminali au fost instruite în ultimele șase luni în regiunea Donului și sunt acum gata de luptă. Ați creat deja în mod oficial *ștrafbat*-urile, statul-major lucrează chiar în acest moment la trimiterea lor pe front, conform ordinelor dumneavoastră precise.

— Sunt deja la Don?

Stalin părea surprins.

— Instrucția a avut loc la Herghelia Nr. 9 a mareșalului Budionîi, din Venovsk, în apropierea capetelor de pod de la Cotul Donului.

— Câți oameni?

— Cinci mii.

— Mai bine decât nimic, interveni Satinov. Iar condamnații vor lupta până la moarte.

Stalin dădu aprobator din cap.

— Pot lansa un contraatac? Cât de repede pot fi trimiși pe front și cu câte unități? Au artilerie și batalioane de mitraliori? Câte tancuri avem?

Vasilevski avea o mină cam amărâtă.

— Putem trimite artilerie şi batalioane de mitraliori, dar ducem mare lipsă de tancuri, tovarăşe Stalin. Nu avem în rezervă decât o sută de T-34 pentru întregul sector şi...

— Nu avem tancuri? Asta-i trădare!

Glasul lui Stalin urcă o octavă, dar când reluară discuţia era la fel de stăpânit şi scăzut ca întotdeauna.

— Atunci pune-i pe criminali să lupte fără tancuri. Lasă-i să-şi dea vieţile pentru Patria-Mamă.

— Mai avem câteva tancuri vechi BT-7, *betuşka*, pentru ei. Aducem tancuri noi T-34 pe front, direct din fabrica de la Stalingrad, spuse Vasilevski, dar...

— Eu nu aş irosi T-34 noi pe puşcăriaşii ăştia, recomandă Beria.

Stalin se întoarse la scaunul lui, se aşeză, închise ochii.

— Ce să facem? zise.

— Îmi permiteţi?

Era Satinov, care continua să şadă la capătul mesei.

— Cred că mai există o posibilitate. Eu am fost recent la Don cu mareşalul Budionîi. Îi putem rechema pe mareşali?

O mişcare aprobatoare din cap. Satinov sări în picioare şi deschise uşa, revenind cu cei doi mareşali. Citi pe feţele lor că se aşteptau să fie pedepsiţi. Dar Stalin îl privi pe Satinov:

— Ei bine, care-i ideea?

— Mareşale Budionîi, ştiţi că la Herghelia Nr. 9 sunt instruite unităţi disciplinare? Câţi cai aveţi acolo?

— Douăzeci de mii din rasa mea nouă Budionîi, răspunse mareşalul. Dar caii aceştia sunt viitorul nostru. Adevărate frumuseţi, antrenate şi crescute pentru cea mai mândră cavalerie.

— Deţinuţii de-acolo au primit instrucţie de cavalerişti, spuse Satinov.

— Așa este, spuse Vasilevski. Fiindcă mulți dintre ei erau deținuți cazaci din gulaguri și aveam cai la fața locului, am aprobat instrucția de cavaleriști. Și deoarece în momentul de față ducem lipsă de tancuri, tovarășul Stalin a ordonat formarea de regimente noi de cavalerie pe toate fronturile.

— Știam eu că tancurile astea sunt doar un capriciu temporar, rosti Budionîi cu glas tunător, iar Satinov parcă și vedea cum îi iese votca prin toți porii. Tehnica asta de modă nouă n-o să funcționeze niciodată. Tancurile rămân fără combustibil — spre deosebire de caii mei.

Satinov se uită la Stalin, care își înclină capul, voind parcă să spună: Continuă. Așa că Budionîi continuă.

— Cavaleria este viitorul, este sufletul oricărei armate. Dar caii mei au fost crescuți și antrenați să fie cei mai buni din lume. Te rog, Koba, apelă el la Stalin, adresându-i-se cu vechea lui poreclă, n-ar trebui să-i irosim pe niște deținuți prost instruiți.

— Cum îndrăznești să-i spui asemenea tâmpenii tovarășului Stalin? șuieră Beria.

Toți așteptau reacția lui Stalin.

— Pf! flutură Stalin din mână. Tipic pentru un cazac! Tovarășul Budionîi preferă caii în locul oamenilor. Poate că vreunul din caii tăi ar fi comandat mai bine frontul decât tine? La dracu', acum avem nevoie de caii tăi dragi!

— Da, tovarășe Stalin, spuse Budionîi și își plecă fruntea.

Stalin se ridică și măsură lunga încăpere în cizmele lui din piele moale de vițel.

— Propun următorul lucru: Stavka și-a pierdut încrederea în capacitatea lui Timoșenko de a conduce acest front. Timoșenko e demis.

Timoșenko salută și ieși din birou. Stalin continuă:

— Gordov va comanda frontul de la Stalingrad, iar tu, tovarăşe Satinov, vei zbura la Stalingrad şi vei prelua controlul. Budionîi, tu te întorci pe frontul Nord-Caucazian, însoţit de tovarăşul Beria, care va împuşca pe oricine face un pas înapoi. Plecaţi cu toţii în noaptea asta!

Budionîi salută.

— Generale Vasilevski, formează din criminalii aceia ai tăi batalioane de cavalerie, care să fie imediat trimise pe front. Cine e comandantul deţinuţilor?

— Un anume Melişko.

— Generalul Melişko? îi aruncă Stalin o privire lui Beria. Mai trăieşte? N-a fost la tine, Lavrenti?

— Ba da, răspunse Beria, care îl torturase personal pe Melişko.

Îi spărsese toţi dinţii din gură şi tot nu obţinuse o mărturisire. Era foarte încăpăţânat bătrânul, de şcoală veche. De-a dreptul admirabil.

— Poate l-a salvat Dumnezeu ca să-şi slujească ţara, spuse Stalin gânditor. A fost probabil toată viaţa lui un om bun. Deci ne-am înţeles. Primul şi al Doilea Batalion Disciplinar de Cavalerie ale lui Melişko vor lansa Operaţiunea Pluto pe Frontul de la Stalingrad.

— Ordinele îi sunt telegrafiate chiar în clipa aceasta colonelului de batalion disciplinar Melişko — acesta este gradul lui actual, spuse Vasilevski.

Stalin se opri din mers şi se aşeză la biroul lui.

— Beria, mai stai o clipă; voi ceilalţi v-aţi primit ordinele; vă duceţi de aici direct la aeroport.

— Am înţeles, tovarăşe Stalin!

Satinov şi ceilalţi plecară.

— Lavrenti, îi spuse Stalin lui Beria, vorbindu-i acum în limba lor maternă, gruzina. Nu e oare acesta momentul potrivit pentru scamatoria noastră?

— Ba da. Agentul nostru special e pregătit. Misiunea lui cheie a fost lămurită și e esențial ca el să ajungă în spatele liniilor inamice — chiar dacă *ștrafniki* nu realizează nimic și nu rămâne niciunul dintre ei în viață, spuse Beria.

— Ocupă-te tu de asta!

Stalin se ridică și își părăsi biroul, trecând prin anticameră, unde gărzile lui de corp, înarmate cu pistoale-mitralieră PPȘ-41 noi, săriră în picioare. Patru mergeau în fața lui, patru în spate. Cât de ușor i-ar fi unuia dintre ei să mă împuște în ceafă, gândi Stalin, cât de ușor!

Își aprinse o țigară și străbătu cu capul plecat, gânditor, lungile coridoare pustii ale palatului din Kremlin, de-a lungul unor covoare roșii, întinse pe un parchet strălucitor, până când ajunse la apartamentul său. Lăsă gărzile de corp afară, închise ușa în urma sa și intră în bucătărie, unde o adolescentă scundă, dar durdulie, într-o fustă albastră simplă și bluză albă, ședea singură la masă. Ținea în mână un creion, deasupra unei cărți deschise.

Svetlana Stalina, roșcată și pistruiată, sări în picioare.

— Tată, arăți obosit!

Se aruncă în brațele lui, iar el o sărută pe frunte.

— De ce nu ești în pat, copilă? E trecut de miezul nopții.

— Am șaisprezece ani, tată, și trebuie să-mi fac temele.

— E bine că lucrezi, spuse Stalin. Toată lumea trebuie să lucreze pentru Patria-Mamă...

— Pot să-ți fac ceva de mâncare, tată?

— Vrăbiuța mea știe să gătească! Dar am mâncat deja.

— Am auzit că nemții se apropie de Stalingrad. E adevărat?

— Pf! Ce-i cu întrebările astea, Sveta? Cine sunt panicarzii cu care stai tu de vorbă? Fata tatii nu asculta vorbe fără rost! Dă-i un pupic bătrânului tău tată și termină-ți temele.

*

După ce Stalin se duse în biroul său dintr-o parte mai retrasă a apartamentului, Svetlana își reluă locul la masă și, preț de câteva clipe, visă la ceea ce visează toate adolescentele. Nu avusese niciodată un iubit; nimeni nu voia să se atingă de ea. Era fata lui Stalin și niciun băiat nu o voia.

— Prietenii tăi or să caute să se strecoare în familie, pentru că ești fiica lui Stalin, o avertizase tatăl ei.

Dar, dimpotrivă, toți băieții pe care-i cunoștea se temeau de ea. Era prințesa din cetatea Kremlinului, fata din turn. La Școala Obștească Nr. 801 „Iosif Stalin" le vedea pe prietenele ei întâlnindu-se după ore cu băieți, plimbându-se în jurul Lacurilor Patriarhiei, ba chiar sărutându-se în Grădina Alexandrovski, aflată chiar lângă Kremlin. Dar ea nu, ea niciodată... De s-ar îndrăgosti și ea de cineva, care ar iubi-o la rândul lui!

Dădu la o parte cartea și începu să citească un articol din *Krasnaia Zvezda — Steaua Roșie* — ziarul Armatei Roșii. Era un reportaj de pe Frontul Stalingrad, al unui corespondent pe nume Lev Șapiro. Existau câțiva scriitori care se distingeau de ceilalți: romancierul Ehrenburg cu stilul lui bombastic, un autor tânăr pe nume Grossman... și acest Șapiro, ale cărui relatări despre măcelul din sud nu ascundeau tragedia războiului. Dar vedea lumea dintr-o perspectivă atât de romantică! Cine era el? Cuvintele lui ajungeau până la ea, până și în acest turn.

În biroul său din capătul coridorului, Stalin închise ușa în urma lui și se întinse pe divanul lung, dându-și jos doar cizmele și tunica, trase o cuvertură peste el și închise ochii. Svetlana, porumbița mea, gândi. Arăți exact ca mama mea. Pe masa de lângă divan era o fotografie a răposatei sale soții, a Nadiei, mama Svetlanei. Se uită la fața ei rotundă,

bucălată, la ochii ei negri. Pf, făcu în sinea lui. M-a abandonat. Dar e și greu să fii nevasta lui Stalin, fiica lui Stalin. Și cel mai greu e să fii Stalin.

Și apoi se gândi la criza din sud, cea mai gravă din acest război, și la batalionul disciplinar de pe Don. Singura cale de a se izbăvi era să-și verse propriul sânge, cugetă Stalin, încântat de ideea sa, care părea să provină din Roma antică. Faptul că citesc cărți despre istorie mă ajută, mă alină, își spuse în sinea sa. Dar acum era prea obosit să mai citească. Încercă să adoarmă, dar era încă zguduit. Rusia se afla în pragul dezastrului — însă acesta era destinul lui în istorie. Să conducă Rusia și în final să triumfe, cu orice preț. Aceasta era semnificația cuvântului „Stalin". Era numele pe care și-l alesese tocmai în acest scop.

Dormi agitat și cu pauze, apoi se trezi și se gândi iarăși la nebunul, la nătărăul de Budionîi, care adora caii, la armăsarii lui și la misiunea *ștrafnikilor*. Își amintea vag cum îi ordonase lui Beria cu trei ani în urmă:

— Bate-l pe Melișko — poate e un ticălos; nu te purta cu mănuși cu el; s-a încurcat cu dușmanii noștri din Spania; știe ceva.

Dar fusese toată viața lui un om bun. Și acum era exact acolo unde el, Stalin, avea nevoie de el.

Se ridică din pat, în vestă și pantaloni de călărie, și ridică receptorul unuia dintre telefoane.

— Fă-mi legătura cu Melișko, spuse. Acum.

VII

La Herghelia Nr. 9 a lui Budionîi, Melișko își încheiase convorbirea cu Marele Cartier General din Moscova și

își organizase bandiții în noile unități ordonate de Stavka. Îmbrăcat numai în lenjerie de corp, dormea acum pe o saltea întinsă pe jos și sforăia tare, când telefonul începu să sune în centrul său de comandă din casa directorului hergheliei.

Aghiotantul lui, care dormea buștean într-un scaun din încăpere, ridică receptorul.

— Ascult, zise.

— Centrul de comandă al colonelului Melișko de la Herghelia Nr. 9 a lui Budionîi?

— Da, răspunse aghiotantul.

— Tovarășul Stalin dorește să vorbească cu Melișko, spuse vocea impasibilă.

Primul gând al ofițerului a fost că e o glumă.

— Cine?

Făcu o pauză și cuvintele îi rămaseră în gât.

— Îl chem imediat, spuse și fugi în lenjerie de corp în camera lui Melișko din clădirea de alături.

— Zice că e Stalin la telefon, se bâlbâi.

— Mai dă-ți-i dracului! Își bat joc de noi?

Melișko se sculă totuși și traversă curtea cu pași împleticiți, desculț, cu burta zdruncinându-i-se în mers. Se împiedică de o găleată, înjură, se ridică de jos și intră în fugă în centrul de comandă, unde luă receptorul.

— Melișko la aparat, gâfâi.

Uitase să-și pună dinții falși. Aoleu, vorbesc ca un nerod, îi trecu prin minte.

Auzi cum operatorul îi face legătura și apoi ecoul unei respirații. Corpul i se încordă de atenție.

— Melișko.

Accentul gruzin reverbera pe linia telefonică.

— Cum te simți?

— Bine, tovarăşe Stalin.

— Te-au cam chinuit în închisoare. Sunt prea mulţi lingăi în ţara asta, care fac rău unor oameni nevinovaţi. Dar acum s-a terminat, nu-i aşa?

— Aşa e, tovarăşe Stalin.

— Patria-Mamă are nevoie de tine. Ai primit ordinele? După atacul ăsta îţi vei recăpăta gradul.

— Vă mulţumesc, tovarăşe Stalin.

— Şi, auzi, Melişko?

— Vă ascult, tovarăşe Stalin.

— Criminalii tăi sunt acum cavalerişti sovietici şi trebuie să-i atacaţi pe nemţi în forţă. Fără clemenţă. Dacă vi se termină gloanţele, vă folosiţi săbiile, şi dacă rămâneţi fără săbii, îi omorâţi cu mâinile goale... Şi chiar dacă nu mai rămâne unul în viaţă, oamenii tăi se vor fi izbăvit vărsându-şi propriul sânge.

Convorbirea se întrerupse. Melişko ţinea în continuare receptorul în mână.

— Şi chiar dacă nu mai rămâne unul în viaţă...

Apoi clătină din cap şi îşi strigă aghiotantul.

— Cheamă trupele la inspecţie, zbieră. Pornim în zori.

Ziua a doua

I

Era dimineața devreme, cavaleria se aduna pe culme, cuprinzând cu privirea câmpia nesfârșită. În lumina slabă, Benia vedea cum scânteiază sute de ochi cabalini și cum sclipesc scărilor cailor, auzea cum se întind chingile și zornăie pintenii, cum se curăță și verifică puștile, cum tropăie copitele — și, peste toate acestea, bubuiturile propriei lui respirații îngrozite. Înaintau în formație, atât de apropiați, încât Benia putea auzi bătăile inimii călărețului cel mai apropiat. Aflat chiar lângă el, Prișcepa Repezitul își tot scotea sabia din teacă, făcând un sunet strident care amintea de un cimbal.

Rânji către Benia și se aplecă spre el pentru a-i șopti:

— Ți-am mai zis că am fost însurat pe vremuri, acasă? Era așa de dulce, o mândrețe de fată! Fetele cazacilor sunt stilate, nu ca țărăncile rușilor — niște catâri îmbrăcați în saci — dar o fată cazacă, ptiu, știe cum să calce. Cine știe unde o fi ea acum? Poate am s-o întâlnesc chiar azi.

Și începu să cânte în șoaptă.

De cealaltă parte era Garanja Păianjenul, cu mâna lui mare și moale așezată pe sabia curbată, de cazac.

— Cu *șașka* asta poți să spinteci un om de la gât până la șold, dintr-o singură lovitură, spuse și scuipă. Trupul omului e moale ca un pepene. Cu o sabie ca asta, oasele sunt ca untul. Știi să despici? Nu vă învață asta la școlile voastre

evreiești? Nu-i nimic! Te învăț eu. Odată, când eram acasă, am cunoscut un potcovar care...

Erau atât de înghesuiți, încât li se frecau cizmele unele de altele și mai că li se încurcau pintenii, dar Benia nu mai asculta. Tensiunea creștea. Garanja amuți, dar Prișcepa continua să turuie. Zâmbărețul avea pleoapele grele și își tot mișca dinții de oțel din gură, iar lângă el, Micul Mametka, pe calul lui scund, mijea ochii în depărtare, semănând, după capul lui Benia, cu o maimuțică speriată. Era întotdeauna o ușurare pentru Benia să constate că altcineva se temea mai mult decât el.

— Cât mai e până...? bălmăji Benia.

— Până ce? Până vine Crăciunul? glumi Prișcepa. Până te-o săruta iar cineva?

Păianjenul ridică din umeri și scuipă o sămânță de floarea-soarelui.

Benia încerca disperat să-și amintească instrucțiunile: cum avea să-și folosească armele? Pușca Mosin-Nagant M38 îi atârna pe spate. Instrucția parcă fusese cândva, demult. Își pipăi sabia, amintindu-și greutatea ei în palmă, dar va putea oare să o vânture? Să lovească un om cu ea? Mâinile îi tremurau violent, energia se scurgea din el. Brusc, știu cu certitudine că avea să moară acolo, în luptă.

Traversaseră Donul cu câteva ceasuri în urmă. Măreția marelui fluviu îl uimise. Sute de oameni și cai înghesuiți pe niște feriboturi vechi, scârțâitoare, tropot de copite, zdrăngănit de arme, bărbații tăcuți, ținându-și respirația, simțind cum urcă și coboară apa. Nimeni nu știa de ce, dar tunurile germane amuțiseră și, atunci când feribotul se urnise de la mal, existase un moment când toți trăseseră aer în piept, după care se lăsase o tăcere lugubră, o tăcere cum Benia nu mai trăise niciodată. Greieri țârâiau, buhai-de-baltă țipau,

Benia auzi chiar broaște orăcăind, iar fluviul respira, lat și scânteietor sub cerul roșu, cu valurile lui verzi și înspumate, și, deși malul apropiat era înalt, cel îndepărtat era jos. Era într-adevăr fluviul sacru despre care citise, despre care cântau cazacii.

— Aici e acasă, spuse Prișcepa și începu să cânte, iar ceilalți i se alăturară:

Scumpul nostru Don blând s-a gătit cu văduve tinere,
Scumpul nostru Don blând a înflorit cu orfani,
Valurile Donului sunt de lacrimi bogate.

Un șuierat nefast îi înfioră și vocea camaradului său se stinse, când obuze germane explodară pe apă, ridicând în aer fântâni arteziene. Benia se agăță de marginea feribotului, cu încheieturile degetelor albite. Am să mor!

— Soldați, fiți calmi, spuse Jurko. Astea încă nu sunt țintite. Încă nu au trimis Storch-uri deasupra noastră.

Toate bune și frumoase, gândi Benia, dar dacă ne lovesc obuzele chiar și așa? Dădu să spună asta cu voce tare, dar își aminti că putea fi împușcat pentru că răspândea panică.

Își luaseră caii de pe feriboturi de îndată ce ajunseseră la mal. În lumina gri-liliachie se crease un haos nemaipomenit, caii se loveau unii de alții, cu dârlogii și pintenii încurcați. Benia o găsise într-un final pe Șosete Argintii și urcase țărmul călare, împreună cu Prișcepa și Koșka, hoțul uzbec.

— O țigară?

Căpitanul Jurko le oferi bărbaților câte o Belomorkanal. Numai ofițerii căpătau Belomorkanal. Luă și Benia una, ca să aibă și el ceva de făcut.

— În război ai mult de așteptat. Stăm aici, nimeni nu mișcă până nu spun eu, le zise Jurko. Avem timp de o țigară.

Când Benia luă țigara, mâna îi tremură atât de tare, încât mai să scape țigara pe jos. Prișcepa i-o aprinse; mâinile lui erau calme.

— Ești liniștit, spuse Benia.

— Sunt un suflet prea simplu ca să mă tem de moarte, spuse Prișcepa. În afară de asta, sunt mai tânăr. Cu cât știi mai multe, cu atât ți-e mai greu. S-ar putea să mor acum. Dar prefer să trăiesc.

De cealaltă parte a lui Prișcepa stătea Koșka, care părea înțepenit de frică, și apoi Mametka, care își tot ștergea fruntea, cu ochii mari și goi ca niște doline.

— Azi o să fie o zi tare frumoasă. Poate ne bronzăm. Știi că am avut o fată în satul ăla de acolo? sporovăia Prișcepa.

— Taci din gură, vorbă-lungă, spuse Garanja Păianjenul.

— Sunteți cazaci? Eu scriu despre bătălie. Pentru ziarul *Steaua Roșie*. M-am urcat pe ultimul feribot. Știu că sunteți *știrfniki*, dar vreau ca toți cititorii să știe...

Își coborâră privirile la un bărbat în uniformă, cu chip blajin și o claie de păr negru, care înainta de-a lungul rândului, printre cai, ținând în mână un carnet și un creion. Benia observă că bărbaților le plăcea de el, chiar și celui mai dur dintre ei: auzi cum îl intervievează pe Cerkașkin Iubărețul, secretarul de partid din Belgorod, care îl ucisese din gelozie pe soțul amantei sale; până și Delibaș Canibalul îi răspundea la întrebări; apoi îl interogă pe Șundenko cel oacheș.

— S-a scurs timpul, scribule. Hai, pleacă de-aici! Imediat începem să înaintăm, strigă Moghilciuk.

Lui Benia îi zvâcneau mâinile și picioarele, pete de sudoare i se întindeau pe cămașă și de frică avea un gol în stomac. Se ținu aproape de bărbații din escadronul lui, dar habar nu avea încotro se îndreptau, ce li se cerea să facă. Își aminti ceva despre o înaintare sub acoperirea tancurilor,

apoi un atac și, dacă acesta avea succes, o incursiune în spatele liniilor inamice.

— Auziți, băieți, acum pătrundeți într-un sector în care sunt împrăștiate multe trupe sovietice, unele rătăcite, altele formate din trădători și lași, zbiera căpitanul Ganakovici. Stavka ordonă să li se transmită următoarea informație tuturor forțelor militare de pe fronturile sudice: veți coopera cu bravii noștri partizani sovietici. Dar există bande de trădători care luptă de partea hitleriștilor și, îndeosebi în acest sector, o unitate specială aflată sub comanda trădătorului și colaboraționistului Mandrîka. Pe acestea le veți anihila pe loc. Cel care îl va ucide pe Mandrîka sau pe oricare dintre conducătorii colaboraționiști va obține răscumpărarea sa imediată...

Benia nu ucisese niciodată un om, ceea ce făcea din el o ciudățenie într-un batalion în care până și celor care nu omorâseră pe nimeni, precum Koșka, le plăcea să dea de înțeles că o făcuseră. Benia nu știa nici să omoare, nici să moară, și acum își spunea în sinea sa că tocmai de aceea ambele variante erau atât de înfricoșătoare, fiindcă nu știa nimic despre ele.

— Când trageți, măcar ochiți ceva, vă rog, spunea căpitanul Jurko. Șaptezeci la sută din focurile de armă trase în cursul unei bătălii nu au nicio țintă...

Atunci râseseră cu toții, dar acum Benia nu mai știa nici cum se trage, nici cum se respiră...

Jurko trecea călare prin fața lor.

— Țineți minte, camarazi, spunea, repetându-și lozinca în fața fiecărui escadron. Dacă vă e frică, să n-o faceți. Dacă o faceți, să nu vă fie frică!

Panica îi clocotea lui Benia în gâtlej. Detunăturile obuzelor — care treceau preț de o clipă pe deasupra lor în zbor,

la mare înălțime, venind dinspre partea germană — cutremurau pământul, de parcă un uriaș s-ar fi apropiat de ei cu pași apăsați. O bubuitură, urmată de încă una, îl făcură pe Benia să tresară, aproape spărgându-i timpanele, suflul exploziei deplasând aerul. Artileria regimentului, obuzierele de calibrul 76 mm erau poziționate chiar în spatele călăreților și acum începură să tragă pe deasupra lor; apoi cele de calibrul 122 mm...

Acum se turară motoarele și tancurile BT-7 agile — *betușka* — trecură pe lângă ei; Benia știa că erau demodate și acum le auzi huruind, poticnindu-se, gâfâind și pufăind un fum negru. Începea.

Panka trecea călare prin fața rândurilor și împărțea fiecăruia, în cănile metalice care le atârnau de desagi, suta de grame de votcă. Îi dădu și lui Benia porția sa și stătu să vadă cum o bea:

— În șa e întotdeauna soare, spuse bătrânul cazac, în vreme ce Benia dădu votca pe gât, încă sigur că avea să moară.

— Escadroane! În coloane: înainte!

Vai, Doamne, asta era! Benia se gândi la mama lui, doar la ea, și spuse cu voce tare „mamă" și își dori să se afle oriunde altundeva, numai aici nu. Nici măcar nu credea în Dumnezeu, nu se mai rugase din copilărie, dar acum se trezi recitând în ebraică *Șema Israel*. Benia simțea o frică de moarte viscerală, încât privi în urma sa, încordându-și mușchii coapselor pentru a putea descăleca și fugi, fugi și iar fugi în jos, spre Don. Putea să scape înot. Nu era el făcut pentru așa ceva! Dar atunci îl zări pe Moghilciuk stând în spatele detașamentelor de baraj formate din NKVD-iști, cu mitralierele lor montate chiar în spatele artileriei. Erau pregătite să-i împuște pe toți lașii, toată brigada, dacă era necesar...

— Escadroane! strigă Melişko, care călărea în faţa lor pe calul lui de doi metri, Elefant, un armăsar atât de mare, încât ar fi putut transporta un cavaler în armură completă. Pregătiţi-vă să înaintaţi la pas. Aşteptaţi...!

Artileria mai aruncă o salvă pe deasupra capetelor lor. Benia văzu cum explodează proiectilele undeva în depărtare, cum se înalţă fum şi sunt aruncate în aer schije — erau oare reale? Cuvintele lui Melişko se pierdură, dar Jurko repetă ordinele; la fel făcură şi toţi sergenţii aflaţi de-a lungul liniei:

— Aşteptaţi semnalele convenite şi porniţi apoi în galop mic la ordinul: atac!

Benia avea senzaţia că îl strânge pielea ca o carapace şi ştia că nu va putea lupta. Însă Prişcepa, fredonând un cântec, înainta călare, la fel şi Păianjenul şi toată linia. Între două bubuituri de obuze, Benia îi auzea pe cazaci cântând la unison.

— Escadroane! Scoateţi săbiile!

O strălucire de oţel albastru străbătu linia, când se scoaseră din teci opt sute de săbii. Imaginea aceasta, însoţită de obsedantele melodii cazăceşti, era atât de aţâţătoare, încât un optimism instantaneu, feroce, birui frica lui Benia. Se gândi la Borodino şi Waterloo şi constată că scosese şi el sabia şi că *şaşka* îi atârna grea în mână. La doar câţiva metri în faţă, Melişko înainta în ritmul tropotelor lui Elefant, care, prinzând viteză, arunca în aer bulgări de pământ cu copitele lui de cal de plug.

Jurko era în spatele lui, cu sabia ridicată.

— Pregătiţi-vă de galop, bandiţilor! răcni Melişko.

Iar Jurko, întorcându-se cu faţa la ei, strigă:

— Încă nu! Aşteptaţi, aşteptaţi!

Mersul în trei timpi al lui Șosete Argintii îl făcea pe Benia să salte în șa. Încerca în zadar să nu se clatine în timp ce ținea sabia deasupra capului, era prea grea. Avu senzația că e cât pe-aci să cadă, când o mână îl propti în șa, iar Prișcepa se afla chiar lângă el, râzând în vânt, cu capul răsturnat pe spate. Benia nu mai apucă să gândească decât că o singură mitralieră germană îi putea termina pe toți într-un minut, înainte de a ajunge din urmă tancurile *betușka* (două se și opriseră deja) și de a auzi strigătul:

— La atac, bărbați! În galop!

— Înainte, nemernicilor, că vă împușc pe toți! *Za rodina, za Stalina!* Pentru patrie, pentru Stalin! zbieră Ganakovici, vânturându-și pistolul într-un mod neconvingător.

— Pentru afurisiții de procurori! strigară *ștrafniki* într-un glas.

Ținând ritmul cu caii aflați de-o parte și de cealaltă a ei, Șosete Argintii lungi pasul și porni să galopeze, iar izbucnirea aceasta de forță musculară îl aruncă din nou pe Benia în șa.

— Stai cuminte, fire-ai a dracului, stai cuminte! icnea Benia, ținându-se cu disperare de hățuri și de coama iepei.

Melișko se răsuci în șa:

— Inamicul la vedere!

Și atunci îi văzu și Benia. O masă compactă de călăreți, poate treizeci la număr, cu mânecile suflecate, cu chipie roșii și săbii scânteind, venea spre el. Le vedea fețele; toți erau în uniforme cu galoane roșii. Un bărbat cu pielea închisă la culoare, călare pe un sur mlădios, cu ochi negri și sprâncene joase, cu nările umflate, își îndrepta întreaga atenție asupra lui, asupra nimănui altcuiva, numai asupra lui, călărea spre el cu sabia ridicată — Benia înțelese simplitatea brutală a războiului: omul acesta vrea să mă omoare

pe mine — dar apoi trecu în galop pe lângă el. Benia se ţinea de Şosete Argintii. În jurul lui zăngănea oţel pe oţel, când un alt călăreţ cu chipiu roşu se îndreptă spre el, dar şi acesta îl ocoli. Un al treilea se avântă spre el strigând — Benia îi văzu punctele negre de pe nas, atât de aproape era, avea gene negre — şi de data aceasta Prişcepa se răsuci în şa şi îl izbi cu sabia pe bărbat, ratându-i creştetul capului, dar despicându-i urechea. Benia îi mulţumi lui Dumnezeu că încă nu ajunsese niciunul la el. Încerca să se ţină aproape de prietenii lui cazaci, dar de data aceasta un călăreţ solid, cu un zâmbet sub mustaţa neagră, se ivi chiar în faţa lui, cu calul lui murg spumegând şi, înainte ca Benia să apuce să tragă de hăţurile lui Şosete Argintii, pentru a-l evita, bărbatul scosese deja un pistol şi acum îl ridica spre el.

Se auzi o bufnitură sonoră, când Garanja Păianjenul îşi mână calul direct în el şi îl doborî la pământ. Benia nu mai văzu ce se întâmplă după aceea, pentru că ceva îl lovi cu atâta forţă în piept, încât aproape se prăbuşi de pe Şosete Argintii şi era convins că era rănit, ba poate chiar mort? Cineva îl lovise cu sabia, dar probabil doar cu latul lamei, fiindcă nu păţise nimic; sabia nimerise oblâncul şeii sale şi alunecase, atingând-o pe Şosete Argintii la grumaz. Văzu sânge şi asta îl înfurie. Omul acesta o rănise pe Şosete Argintii, pe roibul său drag, din rasa Budionîi.

— Ticălosule! strigă Benia şi îşi vântură sabia în direcţia adversarului său.

Era un bărbat tras la faţă, ars de soare, poate de vârsta lui Benia, şi acum văzu acesta frica din ochii unui inamic şi se delectă cu ea şi se avântă cu sabia aşa cum învăţase: parează, retrage, loveşte. Sabia nimeri faţa bărbatului, trecând drept prin osul obrazului, despicându-i faţa în două. Se auzi un sunet ca atunci când spargi o coajă de ou şi

sorbi gălbenușul, iar Benia văzu cum îi sar adversarului său din gură dinții și se risipesc ca mărgelele unui colier rupt. Când realiză că îl rănise, ba poate chiar omorâse, bărbatul zăcea pe jos, calul lui fără călăreț galopa în depărtare, iar Benia continua să atace împreună cu Prișcepa, Zâmbărețul și Micul Mametka, toți șfichiuindu-și caii cu harapnicele.

După câteva clipe, el și Prișcepa dădură piept cu doi inamici, spre care se îndreptară călare; unul era fără cal și Benia îl lovi cu sabia pe bărbat, cu o forță nemaiînchipuită, tăind adânc în carnea lui. Sânge fierbinte îl împroșcă, răcindu-se pe fața lui, lăsându-i un gust metalic în gură. Ce lucru gingaș e omul, gândi Benia, câtă delicatețe pe care o poți distruge. Auzi pe cineva cântând și își dădu seama că era vocea lui, care li se alăturase cazacilor. Se transforma; cineva apăsase parcă un buton în interiorul lui, se transformase într-un animal, care nu mai prea semăna cu cel care fusese: era un evreu stropit cu roșu, călare pe un Pegas rusesc, purtat de un vânt torid și ucigând cu o extremă eficiență și cu un soi de extaz.

Șosete Argintii ciuli urechile și încetini brusc, întorcându-și capul în stânga. Și iarăși văzu Benia pata roșie de pe grumazul ei, dar iapa își recăpătă curajul, făcu un salt înainte și își intensifică galopul. Un grup de patru călăreți venea spre el, toți în tunici gri — uniforme germane — dar nu erau germani. Unul sau doi dintre ei ridicaseră săbiile, ceilalți își țineau carabinele ca niște indieni nord-americani.

— Frați cazaci, haideți cu noi, le strigă unul dintre ei. Războiul e pierdut, fraților! Nu e războiul nostru!

Erau cazaci care luptau de partea nemților. Și apoi lăsară hățurile din mâini și începură să tragă în ei. Benia reuși să se adăpostească în spatele camarazilor săi. Cu clipa ei de șovăială, Șosete Argintii îi salvase viața.

— Futu-vă mama voastră! Trădătorilor!

Prișcepa își smuci calul și se lăsă în jos pe un flanc al acestuia, în spatele șeii, când răsunară împușcăturile; apoi, ținându-se de oblânc, se trase iarăși în șa și, ridicând în mână un pistol, îl împușcă pe unul dintre ei în față.

Deodată caii se înghesuiau unii într-alții, iar Benia și ceilalți luptau cu ce se nimerea, cu mâinile, cu săbiile, toți îngroziți și înfuriați, caii spumegând în arșiță. Benia își înfipse sabia într-un bărbat, până când simți că-i ajunse la șira spinării, chiar așa de moale nu era, iar bărbatul începu să alunece în spate de pe cal, încercând să prindă cu mâinile hățurile, coama, în cele din urmă coada, orice. Panicat, cu sângele bărbatului scurgându-i-se de pe sabie pe mâini, Benia îi dădu pinteni lui Șosete Argintii și ea se ridică pe picioarele de dinapoi și sări afară din învălmășeală, cu Benia abia ținându-se în șa.

— Înainte! I-am luat prin surprindere!

Căpitanul Jurko călărea în continuare în fruntea lor și trăgea acum cu pistolul lui mitralieră PPȘ. Tunuri deschiseră focul și de-o parte, și de cealaltă. Proiectilele țiuiau și aterizau în stânga și în dreapta lor, iar deasupra lui explodau cascade de pământ, flăcări și iarbă. Benia privi în urma lui. Tancurile *betușka* ardeau, și bărbați săreau din turelele lor, care vărsau un fum negru precum cerneala. Lui Benia i se păru că vede cai sfârtecați, răsturnați pe o parte, picioarele lor continuând să calce aerul, cu bărbați umblând împleticit în preajma lor, dar escadronul lui galopa mai departe, cumva neatins. Se apropiară de o poziție a inamicului, dar soldații de acolo îi văzură și se răsuciră și o luară la fugă; la fel făcură și cei de la următoarea poziție inamică și brusc călăreau în rând cu fugarii.

Benia îl ajunse din urmă pe unul dintre ei, un bărbat cu o pană de cocoș la caschetă, alergând ca o păpușă mecanică, și îl lovi cu sabia în cap, despicându-l ca pe un pepene. Auzi pe cineva cântând și era iarăși el, care cânta din străfundul bojocilor. Cai fără călăreți i se alăturară în galop; erau cai rusești, din rasa Budionîi, și mai mici, ponei kalmîci — și unul dintre ei trăgea după el, de cizmă, trupul unui *știaf-nik*; era camaradul lui, Șakun, cu mâinile bălăbănindu-i-se deasupra capului. Benia trecu pe lângă tancuri abandonate: unul era o *betușka*, dar două aparțineau inamicului, deși marcajele nu erau germane. Văzu cum îl întrece camaradul său uzbec, Koșka, îngrozit, ținându-se de coama calului său, cu hățurile fluturând, cu ochii ieșiți din orbite de panică. Copita lui Șosete Argintii zdrobi cu un trosnet capul unui soldat căzut, dar Benia nu privi înapoi.

În fața lui fugeau și mai mulți bărbați; chiuiturile și urletele cazacilor aminteau de niște spirite prevestitoare de moarte; dar și mai mulți inamici se iveau din tranșee și din lanurile aurii și fugeau de mama focului. Unul se întoarse și îl ochi cu pușca pe Benia, dar Șosete Argintii făcu un salt înainte și Benia lovi cu sabia, nimerindu-l pe inamic în gât, tăind adânc; acest măcel era de o maliției zitate stranie, care îl făcea pe Benia să fie și mai însetat de sânge. Doi băieți purtând pe cap caschete cu pene ridicară mâinile spre Benia. Tocmai când să-l lovească pe unul dintre ei, acesta căzu în genunchi și strigă:

— Mama, mama!

Celălalt băiat era tânăr, mult mai tânăr decât Benia, cu un nas lung și dinți mari și ochi sfioși, iar Benia își amintea că se gândise la faptul că aveau voci plăcute, fețe bronzate, cu tenul închis, și niște uniforme baroce. Cu pene și galoane roșii și fesuri. Niște veșminte extravagante! Băiatul încetă

să mai strige „Mama!" şi îndreptă un pistol către Benia, dar, dintr-o singură mişcare şuierătoare, braţul lui dispăru, bustul fiindu-i despicat de la umăr până la coaste, într-un şuvoi de sânge. Garanja Păianjenul îşi ridică în aer sabia de pe care picura sânge şi o vântură cu furie în faţa lui Benia, de parcă ar fi vrut să-i spună: Uite, aşa se despică!

Continuau să înainteze, dar acum mergeau la canter. Caii spumegau, de pe blana lor se scurgea sudoarea. Ajunseră la un râu, unde caii se adăpară şi câţiva dintre bărbaţi săriră în apă.

— Pe cai — nu descălecaţi. Haideţi! Înaintaţi, mişcaţi-vă! zbieră Jurko la ei.

Acum galopau mai uşor, traversând lanuri de grâu, călărind prin floarea-soarelui. Cât să fi fost ceasul? Îşi lansaseră atacul în zori, dar acum părea a fi mult mai târziu. Soarele ardea din înaltul cerului. În fiecare lan în care ajungeau se afla câte o poziţie a inamicului, dar, văzându-i, bărbaţii aceia cu pene la caschete săreau în sus strigând şi o luau la fugă. Benia şi Garanja porneau în galop după ei, Benia vânturându-şi sabia. Cât rău poate face o bucată de oţel rece, gândi. Inamicii continuau să fugă, scăpând pe jos caschete, căni, cizme, gamele, până când, răpuşi de oţel, cădeau şi nu se mai ridicau.

Tunurile din spatele lor se mai potoliseră, observă Benia. Încă fremătând de adrenalină, Benia aproape că nu-şi mai încăpea în piele.

— Ăsta-i sentimentul victoriei! spuse Prişcepa şi îşi roti *şaşka* deasupra capului, împrăştiind stropi de sudoare.

Lui Benia i se păru că cerul reflectă propria lui explozie de înverşunare plină de cruzime. Era albastru ca marea, ca o mare răsturnată.

Continuară să înainteze călare, sub soarele dogoritor, peste câmpuri pline de bărbați tineri, înfrânți, care zăceau în grâul copt.

Cuvintele pe care le strigaseră băieții aceia fugari sunaseră atât de plăcut. Nu era germană, nici maghiară; să fi fost română? Ba nu, nătărăule, își spuse Benia, era italiană. Urmăriseră niște italieni.

— Stați!

Jurko trase de hățuri și ridică o mână. Escadronul reuși să se oprească în oarecare ordine, numai Koșka zbură peste capul calului său și ateriză pe jos, unde rămase scâncind.

— Uite! zise sergentul Panka și se apropie călare de Jurko. O turlă, căpitane! Acolo e un sat.

— Formează două escadroane, sergente, spuse Jurko. Tu conduci spre est Primul Escadron. Al Doilea Escadron vine cu mine. Haideți!

Străbătură ulița călare, simțindu-se la fel de agili ca o haită de lupi pornită la vânătoare.

II

O cazacă bătrână gătește o gâscă pentru o sută de oameni în casa de lângă biserică, o mâncare sortită soldaților italieni care au ocupat satul până acum câteva ore. Bătrânul de lângă ea doarme într-o firidă cu cergi roșii, cu ciucuri; copiii ei stau înghesuiți ca niște cățeluși într-un coș. Bătrâna e știrbă, cu obrajii scofâlciți și își suge gingiile în timp ce-i urmărește cu ochi ucigători ca secerile pe bărbații care tocmai au intrat călare în sat. Dacă acești călăreți s-au așteptat la o primire călduroasă pentru că au eliberat

satul, n-o să aibă parte de ea aici. Benia înțelege că nu poți fi primit călduros de niște oameni distruși.

E după-amiaza devreme. E prea cald să te miști, dar toți se mișcă. Lui Benia, satul îi pare luminos și bogat. După ce a trăit ani de zile în alb și negru, în închisori, lagăre, cantonamente, fiecare moment petrecut în acest sat se va întipări pe veci în mintea lui Benia, ca primul film pe care-l vezi în culori. Străbat ulița în tropot de copite, ridicați în șei, izbucnind în urale, cântând, rotind în aer săbiile încă mânjite de sânge și iarbă. Înaintea lor e un cal mort, apoi un bărbat cu obrajii trandafirii și ochii deschiși, dar capului îi lipsește țeasta, e doar o cupolă de materie cremoasă, încă intactă și vibrantă în fragilitatea ei. Acestea sunt doar câteva dintre imaginile care-l copleșesc pe Benia. Satul emană libertate, cu izbele sale colorate, vopsite în albastru ou-de-rață și roșu aprins, iar unele dintre fete s-au gătit cu bluze albe și fuste cu roșu și verde, țesute cu tivuri albe, de care atârnă clopoței. Călăreții urmăresc cu privirea cum își leagănă fetele șoldurile. Simt mirosul mâncării, aud clipocitul râului. Este un timp care va rămâne în memoria bărbaților ca un prezent perpetuu, un timp al mirării, împărțit în scene fragmentare, dar distincte.

Ștrafniki găsesc ulei de măsline și ciocolată, ba chiar și ouă. Mai e și vin și votcă și bărbații se pun imediat pe băut. Italienii au lucruri pe care Benia nu le-a mai văzut de când a fost la Madrid. Se simte aroma mâncării. Italienii au plecat în grabă când *ștrafniki* au intrat galopând în sat, asta-i limpede. Într-o caschetă e cafea măcinată, cafea autentică, și mai sunt și farfurii cu mămăligă și *vermicelli*, calde încă. În curte zace un mort, iar Zâmbărețul îi trage cizmele din picioare și le probează.

— Merg, spune.

Cineva i-a întors deja pe dos buzunarele, împrăștiind epistole de dragoste, scrise cu litere latine jucăușe, precum și fotografii sepia ale unei femei frumoase, pozând pe un fundal pitoresc, în studioul vreunui orășel italian. Epistolele sunt răsfirate în evantai, alcătuind un colaj care reduce povestea unei vieți întregi la câteva detalii sărăcăcioase: un cadavru, un buletin, o fotografie de familie. *Finis*. I-am ucis fără să ne fi obosit măcar să aflăm cine erau, gândește Benia.

După ce dă de dușcă niște apă și îmbucă o bucată de brânză, Benia își conduce calul la un grajd, unde veterinarul Lampadnik și potcovarul Grișciuk Moțatul examinează copitele. Îngrijorat de rana ei de la grumaz, i-o dă în grijă lui Lampadnik pe Șosete Argintii.

— Of, Doamne. Nu arată bine. Îmi pare rău, spune Lampadnik.

— Cum adică? întreabă Benia, brusc alarmat.

— Tu ce zici? întreabă Lampadnik, adresându-i-se lui Panka.

Bătrânul cazac atinge grijuliu grumazul și își privește apoi degetul.

— Încă mai sângerează.

— Ce să facem?

Lampadnik e prudent și sfios. Îndoiala se citește pe fața lui lungă, cu dinți de cal, iar Benia știe că e nesigur pe el de când a fost condamnat la zece ani de lagăr, în 1937, pentru „sabotaj trotkist", după ce-i muriseră de crup doi cai.

— Golden, stai liniștit. Lasă-mă pe mine să mă ocup de asta, spune Panka, cu o mină gravă pe fața lui de culoarea lemnului de tec. Am eu un capăt de sfoară în desaga mea și tu, Lampadnik, opărește niște scoarță de copac. Cere-i femeii niște miere.

Benia o ţine pe Şosete Argintii, care e asudată toată, şi îi vorbeşte, în timp ce Panka caută sfoara în desagile lui şi îi leagă iute iepei buza superioară, ca să-i distragă atenţia, şi după aceea îi spală rana, întâi cu apă şi apoi cu zeama de la scoarţa opărită. Bagă apoi sfoara într-un ac şi coase cu o dexteritate fulgerătoare tăietura din grumazul ei, strânge bine, mai pune puţină zeamă de scoarţă pe rană şi o unge cu miere.

— Cataplasmă, vezi? spune şi îi dezleagă botul calului.

Iapa încă mai tremură, dar ochii ei privesc acum altfel, cu uşurare parcă.

— Iaca aşa, spune Panka şi o mângâie pe bot. O să-ţi treacă. Am eu grijă de ea. Du-te, Golden, şi îmbucă ceva şi dormi nitel. Stepa e întotdeauna însorită, nu-i aşa?

Afară, cazacii din escadron îl întâmpină pe Benia cu urale şi îi freacă scăfârlia cheală, pe care se iţesc nişte ţepi blond-cenuşii.

— L-am văzut cum şi-a vânturat sabia, îl tachinează unul dintre ei.

— Credeam că nu ştie să ridice decât stiloul, spune Garanja Păianjenul.

— Evreul se pricepe, spune Panka.

— Ăsta-i un compliment din partea lui Panka. S-ar putea să-ţi spună chiar „frate", glumeşte Strizkaz Grăsanul şi îl îmbrăţişează, deodată binevoitor, iar Benia îl iubeşte cu iubirea bărbaţilor care ucid şi mor împreună.

Panka ridică din umeri şi scuipă, ocupat cu ceilalţi cai. Are prea multă experienţă, ca să împărtăşească voia bună a criminalilor aghesmuiţi, dar bea şi el una mică şi se bucură în felul lui potolit.

Benia priveşte în jur. Tovarăşii lui au obrajii roşii şi ochii sticloşi de la măcelărit. Le arde de năzbâtii şi se fudulesc

ameţiţi, cu aura stranie a unor bărbaţi nemaipomeniţi, care au adus moarte şi cunosc secretele lumii. Benia se întreabă dacă or să-şi dea frâu liber şi or să facă prăpăd în sat. Şosete Argintii va supravieţui totuşi; el a trecut printr-o bătălie — şi acum se simte puternic într-un mod macabru, însetat de şi mai mult război, de şi mai multă sălbăticie.

Se aud cântece dinspre moară, unde ceilalţi bărbaţi din escadron se scaldă în râu, goi-puşcă. Benia le priveşte feţele, gâturile şi V-urile de pe piept, pe care le-a ars soarele; în rest, trupurile lor sunt albe ca zăpada. Îşi leapădă şi el hainele, brusc cuprins de o asemenea fierbinţeală, că parcă şi apa rece îl opăreşte.

Îmbrăcat în haine ude care se vor usca rapid, Benia stă întins pe o saltea, în umbra unei case din spatele unui gard de nuiele. În casă miroase a cvas şi cârnaţi. Şi mai e şi miasma aceea înţepătoare, de corpuri transpirate şi înghesuite, pe care Benia o recunoaşte ca fiind unul dintre mirosurile atotprezente în război şi în închisoare. O ţărancă în fustă şi cu tichie brodate şade şi se holbează la el. Îi dă un pahar cu lapte, dar are o privire vicleană. E ori ospitalitate, ori un pumnal în spate. Oamenii ruinaţi sunt oameni cruzi.

Istovit, Benia se căzneşte să rămână treaz. N-a mai dormit de douăzeci şi patru de ore, sau poate şi mai mult, dar încă îl mai urmăreşte revelaţia celeilalte personalităţi ale sale, recent descoperite. Îl doare şi îl arde braţul cu care a mânuit sabia, abia îl poate ridica, iar coapsele îi sunt în agonie şi abia poate merge. Dar e viu. Mai mult decât viu. Tremură şi este transfigurat. A simţit cu sabia moliciunea celorlalte fiinţe ca el. A ucis câţiva bărbaţi, bărbaţi în ochii cărora a privit, dar nu germani, ci italieni, naţiunea lui

preferată. A crezut că ucide nemți naziști. În schimb, erau oameni din neamul lui Michelangelo, Rafael și Tițian și acum, de parcă ar vrea să sublinieze acest lucru, cineva a dat peste un gramofon italian. Aria din *Rigoletto* se înalță în aerul nemișcat al după-amiezii. Ațipește, visează...

Muzica se oprește brusc și Benia se ridică în capul oaselor. Parcă s-ar fi trezit într-o altă dimensiune. Atmosfera e cu totul alta, o schimbare de dispoziție, o întunecare sub soarele orbitor. Poate de vină-i băutura? Sau doar instinctul carnivor al unor ucigași înnăscuți, care nu au altă cale de a se exprima sau de a se simți liberi și vii? Iese din casă și îi vede pe criminalii aceia pe care-i cunoaște atât de bine, Zâmbărețul și Taie-și-Fugi, cum intră cu pași împleticiți în case.

Gâsca e gata. A fiert atâta timp, că i se topește carnea în gură. Blide cu ouă, carne de porc, cașă și carne de la o cămilă moartă i se pun în față. Ca desert: cireșe și piersici. Pe meleagurile acestea pământul e negru și roditor, iar Benia se îndoapă ca un animal, inclusiv cu carnea ațoasă de cămilă, lingându-și practic blidul. Nu a mai cunoscut atâta bunăstare de când l-au arestat. Bărbații înfulecă aproape în tăcere, dau pe gât vin și *chacha*, se prăjesc la soare și se îmbată, ca niște stăpâni ai creației. Benia se duce după aceea să vadă de Șosete Argintii, care stă întinsă afară, la umbră, cu picioarele îndoite sub ea. Nu are febră, a fost hrănită, iar grumazul pare curat.

Cât ațipise Benia, fuseseră râsete, bălăceli, ochi dulci făcuți fetelor, un sentiment al triumfului, o aparență de bucurie debordantă. Scăpaseră teferi. Îl biruiseră pe inamic, ocupaseră satul. Nu-și meritaseră oare răscumpărarea? Dar

acum s-a împuțit peștele și soarele arde atât de tare, încât Benia își simte zvâcnirile pulsului și din spatele grajdurilor se aud țipete. În curtea casei popii, ofițerul de îndrumare politică, Ganakovici, îl interoghează pe un colaboraționist, un cercetaș kalmîc, cu o claie de păr îmbibată de sudoare, în pantaloni de călărie nemțești, gri. Trădătorul e legat de un scaun, din ochi îi curge sânge și în jurul lui sunt împrăștiați dinți, ca niște mărgele. Mai e și un italian gras, un puști de fapt, care șade rezemat de un gard de răchită și privește, de parcă toate acestea n-ar avea nimic de-a face cu el.

Când îl vede pe Benia, îl întreabă în italiană:

— Când o să mergem acasă? O să mai mâncăm vreodată spaghete, o să mai bem vin?

— *Si, si, ragazzo, presto!*

Benia știe puțină italiană, înțelege, și acum simte deodată nevoia de a plânge, de a-l îmbrățișa pe băiat.

Ganakovici e agitat. Privește în jur și îl vede pe Jurko în cadrul ușii.

— Unde sunt întăririle? Unde e artileria? întreabă repezit. Unde e Melișko?

— Ar trebui să fie pe drum, își dă cu părerea Jurko. Dar mă duc să arunc o privire — și se îndreaptă spre grajduri.

— Ce e cu Moghilciuk? Avem nevoie de Unitatea Specială aici și acum, nu-i așa?

Nimeni nu-i răspunde și nimeni, cu excepția lui Ganakovici, nu duce dorul acelor hiene. Apoi zbiară la cercetaș:

— Unde sunt ceilalți trădători? Unde sunt Mandrîka și poliția lui auxiliară?

Își agită pistolul în aer într-un mod care dovedește că nu a participat niciodată la o bătălie. Benia știe că Ganakovici

e un fanfaron în tradiția rusească: tiran față de cei inferiori, sclav față de stăpâni.

Garanja se apropie tiptil și brusc pașii lui sunt la fel de ușori ca ai unei balerine, iar accesul de violență e atât de rapid, încât Benia nu apucă să-l vadă; iar cercetașul începe să vorbească. Cu fața lui rotundă, pielea tăbăcită și ochii migdalați, kalmîcul e poate un urmaș de-al lui Ginghis Han; cercetașul kalmîc e tenace, dar a trădat Rusia și știe că nu i se va arăta îndurare.

— *Hiwi*[1] lui Mandrîka? întreabă.

Benia nu știe la ce se referă, dar știe că *hiwi* e prescurtarea pentru *Hilfswilliger*, adică „ajutoare voluntare", numele dat tuturor trădătorilor ruși, precum poliția auxiliară Schuma, care s-au dat de partea germanilor.

— Da, sunt în satul acela, Șepilovka.

— Unde-i asta?

Nici măcar Ganakovici nu știe unde sunt.

— La șaisprezece kilometri spre vest de aici.

Cercetașul vorbește cu o monotonie neputincioasă, niciun efort nu mai e necesar acum, când moartea e iminentă, cu un accent care amestecă rusa cu mongola orientală.

— Unde sunt masate trupele germane? întreabă Ganakovici.

— Pretutindeni în jurul vostru. Uite cum se ridică praful.

Ganakovici își plimbă privirea împrejur și, într-adevăr, în depărtare, nori de praf se rostogolesc înainte, ca un val uriaș.

---

[1] Colaboratori voluntari ai armatei germane în timpul celui de-al Doilea Război Mondial; între septembrie 1941 și iulie 1944, SS a recurs la mii de colaboraționiști recrutați direct din lagărele de prizonieri de război sovietici și incluși în unități auxiliare de poliție. (*N.t.*)

— Curând o să înceapă iarăşi ofensiva. Aţi avut noroc, cazacilor, spune cercetaşul.

— Noroc? Cum adică?

— Sunteţi *ştrafniki*, nu-i aşa? replică cercetaşul. N-or să mai vină rezerve în urma voastră. Colonelul italian Malamore a fost aici cu trădătorul Mandrîka şi câţiva nemţi. Până acum câteva ore. Ştiu că sunteţi aici... Iar voi... voi sunteţi de capul vostru.

Ganakovici a înmărmurit. Neştiind ce să facă, îi spune Păianjenului să-i trimită pe prizonieri înapoi, la cartierul general, şi iese în uliţă clătinându-se.

Garanja tace într-un mod care nu prevesteşte nimic bun.

— La ce te uiţi? întreabă.

— Ce ai de gând să faci? spune Benia.

Păianjenul îl priveşte fix pe Benia şi faţa lui de prădător nu se potriveşte deloc cu ochii aceia lăptoşi, seducători, care pot ademeni un bebeluş să adoarmă — chiar şi atunci când îşi scoate pumnalul.

— Garanja şi-a afişat rânjetul lui de măcelar! De parcă-i sărbătoare şi se pregăteşte să taie o oaie.

E Prişcepa, vesel ca un cintezoi.

— Pune-l la loc, frate, spune.

Garanja îşi strecoară pumnalul în toc şi kalmîcul dă din cap recunoscător, dar nu foarte convins.

— Ce facem? întreabă Prişcepa. Fetele din sat sunt nişte frumuseţi. Pe a mea o cheamă Aksinia şi e fragedă ca o căpşună.

Îi priveşte radios şi lipsit de orice grijă pe prizonieri şi pe *ştrafniki* — de parcă toţi ar fi amicii lui.

— Trebuie să plec. Mă aşteaptă Aksinia.

Şi când pleacă, totul se petrece atât de repede: Garanja îl priveşte cu ochii săi seducători pe Benia şi, fără să se uite

măcar la cercetaș, face iarăși câțiva pași sprinteni și ușori și lama și-a făcut deja treaba. Cercetașul tresare scurt, de parcă ar adormi, iar sângele țâșnește în jeturi rapide și apoi scurte și tot mai scurte.

— Ah! Mama!

E băiatul italian, care se holbează la cercetașul mort. Brusc, realizează că viața tihnită din cartierul său venețian, înghețata pe care o mânca în *campo* cu mama, cafeaua pe care o bea cu tata la masa lor obișnuită, *vaporetto* pe care-l lua ca s-o viziteze pe bunica, toate lucrurile pe care le-a cunoscut și considerat firești s-au sfârșit.

— *Ciao, ragazzo,* de unde ești? îl întreabă Benia în italiană, încercând să-i distragă atenția.

— Veneția. Alpini. Divizia Tridentina.

— Cu ce se ocupă tatăl tău?

— E brânzar. Eu lucrez cu el.

Lui Benia îi vine să-l înșface pe băiat și să fugă cu el de-acolo, în siguranță.

— Am fost și eu odată la Veneția.

Speranța se înfiripă în privirea blândă, ca de miel, a băiatului.

— Ți-aș putea face *polenta, spaghetti,* spune. Am să-ți gătesc. Eu găteam pentru unitatea mea, când...

Simte privirea lui Garanja.

— Mă ocup eu de el, Garanja, spune Benia.

— Nu, răspunde Garanja cu glasul lui blând, detașat. Mie mi-a ordonat Ganakovici. Am să-l escortez înapoi, la liniile noastre.

Îi face un semn băiatului, care se ridică în picioare. Traversează împreună cimitirul și ies în câmp. Benia îi urmărește cum se pierd în depărtare. Se simte ca paralizat; ar da

să apuce ceva, dar toate sunt alunecoase și îi scapă printre degete. Știe că n-are să-l mai revadă niciodată pe băiat.

Dintr-o casă apropiată se aud urlete. Benia întoarce privirea și din grădină vine Zâmbărețul, râzând înfundat și ștergându-și mâinile pe pantaloni. Apoi se aud plânsete, când Strizkaz Grăsanul, beat turtă și nerușinat, se ivește în ușă amenințător și intră tropăind în casă, în vreme ce afară Micul Mametka, cu fața lui ascuțită, dar cu buze cărnoase, dă târcoale ca un băiat de școală în jurul unui bordel.

Benia se teme de Zâmbărețul, deși îi este recunoscător pentru multe lucruri.

— Cum ai putut? îl întreabă acum.

— Vrei să te înfrupți și tu? zice Zâmbărețul stând în fața lui Benia, care îi remarcă ochii înroșiți, de om țicnit, pe fața de o frumusețe ciudată. N-ai decât, jidovule!

— Ai... silit-o?

— Ești popă? Nici pomeneală, clatină din cap Zâmbărețul. Un câine nu întărâtă o cățea îndărătnică. Dar tu, Mametka? Vrei să-ți pierzi fecioria?

— Am mai avut eu femei, răspunde Mametka cu glasul lui pițigăiat.

Strizkaz Grăsanul răsuflă zgomotos, când trânțește în urma lui ușa casei — plânsetele se aud mai înfundat acum — și vine tropăind pe poteca din grădină.

— Ba nu, n-ai avut, ești un eunuc mincinos. Nici măcar nu ți s-a schimbat vocea. N-ai pus niciodată mâna pe o femeie, nu-i așa, Bette Davis?

Strizkaz a fost anchetator la Ceka — până l-au arestat și pe el. Un Oploșit în lagărul din Kolîma, Strizkaz și-a păstrat relațiile cu poliția secretă, așa că bărbații îl lasă în voia lui. Dar nimeni nu uită ce a fost.

Zâmbărețul îl înghiontește pe Mametka.

— Îl lași să-ți vorbească așa, Mametka?

— Nu-l băga în seamă, spune Benia. Haideți să vedem de cai.

— De cai? Numai cai poate să călărească Mametka cu sula lui mică; unei femei n-ar putea să i-o pună nici să vrea, nu-i așa, Bette Davis? rânjește Strizkaz.

— Nu-i de râs. Nu-i de râs, zice Mametka sfios. Nu-ți permit să-mi vorbești așa.

— Ce zici, bă? Dacă zic eu că-mi permiți, îmi permiți, futu-te, replică Strizkaz. Sau nu, Bette Davis?

— Cere-ți scuze, Grăsane, spune Zâmbărețul într-o manieră care pe Benia îl duce cu gândul la un om de stat, la negocieri de pace la Liga Națiunilor. Cred că ai cam întrecut măsura.

Strizkaz mustăcește, dar nu-l bagă în seamă.

— Ignoră-l, Mametka, spune Benia, îngrijorat că Zâmbărețul și Strizkaz or să se ia la bătaie. Uite!

Pe ulița satului vine călare căpitanul Jurko. Ganakovici, în mod vizibil disperat, se grăbește să-l întâmpine.

— Unde sunt furgoanele? Unde sunt tunurile? Unde sunt transmisioniștii? strigă fluturându-și brațele.

— Nu știu! De unde să știu eu? răspunde vocea rațională a lui Jurko. Nu a venit nimeni în urma noastră.

— Și unde e restul batalionului?

— Am călărit înapoi, spre liniile noastre. Pretutindeni sunt fritzi, tancuri și tunuri, și nimeni dintre ai noștri.

— Kalmîcul zicea că am avut noroc. Am dat peste italieni. Dar acum suntem de capul nostru, zice Ganakovici și înghite în sec. Unde e Melișko?

Tăcere.

— Avem nevoie de Melișko.

Benia simte că i se face rău. Proștii ăștia doi nu pot avea dreptate, nu?

— Melișko o să vină, spune Jurko ferm. Melișko va ști ce e de făcut.

Koșka vine apoi lângă Benia. I-a ascultat și el.

— Poate n-a fost totuși o victorie, șoptește răgușit. Poate suntem pierduți!

III

În apartamentul lui Stalin de la Moscova, Svetlana era singură și nefericită. Își dădea seama după privirile pe care i le aruncau profesorii ei că era o paria, una foarte respectată, ce-i drept, aproape sacră. Deși tatăl ei era cel mai măreț om în viață, profesorii ei se temeau de ea; mulți dintre băieți și fete o evitau și ea știa că părinții lor le spuneau să nu aibă de-a face cu ea.

Tatăl ei rămânea uneori cu ea în apartamentul din Kremlin, îndeosebi când războiul intra într-o fază critică, dar deseori se mulțumea să o viziteze după ședințele lui și după aceea pleca la adevărata lui reședință, casa de vacanță din Kunțevo, aflată la numai douăzeci de minute de oraș. În apartamentul din Moscova, Svetlana locuia cu dădaca ei devotată, cu bucătăreasa și cu Mihail Klimov, garda ei de corp de la poliția secretă. Tatăl ei era atât de ocupat cu războiul, încât nu prea avea timp pentru ea, totuși Svetlana își făcea griji din pricina lui. Presiunea, știa ea, era aproape insuportabilă. Niciun alt om nu i-ar fi rezistat. În niciun caz fratele ei mai mare, Vasia — colonelul Vasili Stalin. Tocmai fusese degradat pentru purtarea lui revoltătoare, de om beat. Se dusese la pescuit cu câțiva dintre oamenii lui, dar, în loc

să dea la undiță, Vasia aruncase grenade în râu și unul dintre oamenii lui fusese ucis. Tatăl ei se înfuriase.

Svetlana oftă și răsfoi ziarele, așa cum obișnuia în fiecare seară, și dădu peste *Steaua Roșie*. Încă un articol scris de corespondentul ei preferat, Lev Șapiro.

> Uneori, până și cei mai josnici oameni pot avea o purtare eroică. În primele ceasuri ale dimineții, am apucat să urc pe feribotul care traversează Donul și am văzut unul dintre noile *ștrafbat*-uri intrând în acțiune, pentru a apăra pozițiile noastre de la Cotul Donului. Erau înarmați, călare pe caii căzăcești ai mareșalului Budionîi și i-am văzut galopând la luptă în escadroane. Erau *ștrafniki*, adică criminali, lași, ofițeri degradați pentru că s-au retras fără ordin, condamnați pe drept pentru crime, dar datorită ingeniozității Marelui Stalin, prin Ordinul nr. 227, li s-a acordat această nouă șansă de a-și răscumpăra păcatele și a servi Patria-Mamă. Era o ceată pestriță de inadaptați și nelegiuiți, printre ei era chiar și un scriitor. Însă spiritul lor a demonstrat genialitatea tovarășului Stalin de a le oferi această ocazie de a-și vărsa sângele și a fi reabilitați, fiindcă erau patrioți dornici să-și servească țara.
>
> Într-o scenă care ar face să salte inima oricui, escadroanele de opt sute de călăreți au evocat câteva dintre cele mai splendide momente din măreața istorie a Rusiei, de luptă împotriva mârșavilor invadatori — Cavalerii Teutoni, suedezii, francezii și acum hitleriștii. Se încolonează. „În șa e întotdeauna soare", spune un cazac bătrân, un veteran al Cavaleriei Roșii a lui Budionîi; și apoi comandantul lor, un anume colonel Melișko, spune: „Nu mă poți prinde!" și oamenii lui izbucnesc în urale. Apoi strigă: „Scoateți săbiile" și văd săbiile străfulgerând; apoi: „Înainte! La atac!" și, cu săbiile înclinate, cu lamele curbate scânteind deasupra capetelor lor,

îi aud strigând: „Pentru Stalin! Pentru Patrie!" și, sub focul aprig al tunurilor, îi șarjează pe naziști, se reped asupra mulțimii lor — dar câțiva dintre ei străpung linia și bagă groaza în invadatori... Este o imagine care îmi umple ochii de lacrimi: cum ar putea un rus care citește aceste rânduri să nu plângă văzând atâta curaj?

Lacrimi curgeau acum și pe obrajii Svetlanei. Trebuia neapărat să-i scrie acestui bărbat, să-i spună că-i adoră relatările. Întinse mâna după un stilou și o foaie de hârtie și așternu cu scrisul ei rotunjit, de fată:

Dragă Lev Șapiro,

Iertați-mă că vă scriu. Știu că sunteți ocupat. Dar vreau doar să vă transmit că, cel puțin pentru această cititoare, scrierile dumneavoastră sunt un adevărat serviciu adus Patriei-Mamă și sunt citite cu aviditate aici.

Cu stimă,
Svetlana Stalina
Kremlin, Moscova

IV

E după-amiaza târziu, când Benia se plimbă prin sat. Fiecare casă are în față un gard de nuiele, cu portiță, și în spate o curte, care dă într-o grădină mărginită cu viță de vie și cireși.

— Hei, Golden, ia uite!

Într-una dintre case au dat peste alte cadavre de italieni. În pragul casei zace un ofițer italian mort, un bărbat superb, bronzat și îmbrăcat imaculat — împușcat cu un

singur glonț în inimă. Toți se holbează la el — înainte de a se apuca criminalii să-l despoaie de echipament. Zâmbăreț, Taie-și-Fugi, Delibaș Canibalul și Koșka parcurg sistematic toate casele, în căutare de mâncare, arme, fete. În momentul impactului: țipete și sticle sparte; după aceea: o simfonie de plânsete slabe. Nu e eliberarea pe care au meritat-o sătenii.

Garanja Păianjenul răsare și el de undeva, își șterge sabia în iarbă, cu gura de rechin căscată într-un rânjet de ghici-ce-am-făcut, și li se alătură bărbaților tolăniți în cimitirul care amintește acum de un banchet țigănesc, cu mâncare, sticle și piese de uniformă aruncate vraiște printre morminte. Unii dintre ei continuă să bea la soare, alții și-au pierdut cunoștința. Întins pe spate, cu capul în formă de clopot stacojiu, pârlit de soare, rezemat de o saltea îndoită în două, cu pântecele ca un burduf cu vin (singurul om care a reușit să iasă din lagăr burtos), Strizkaz Grăsanul își dă cu părerea pe toate subiectele. L-ați văzut pe Koșka la atac? Ce laș! Ce frică îi e lui Ganakovici de război — n-ați auzit ce strident îi devine glasul? Grăsanul are o sticlă de vin italian, pe care o împarte bucuros cu Zâmbăreț și Garanja. Apoi îl ia în vizor pe Micul Mametka, care a furat cizmele lucioase ale ofițerului italian, tocul pistolului și teaca sabiei acestuia, pe care sunt gravate inițialele sale.

— Bă, Mametka, cizmele alea îți sunt prea mari!

Zâmbăreț ridică o mână în semn de avertisment, dar Strizkaz nu poate fi oprit.

— Bă! Ce? Toți îi ziceam Bette Davis la Kolîma! Jaba i-a dat porecla asta.

E adevărat, gândește Benia, dar de la Jaba, care era șeful lui, Mametka putea accepta orice, era mai tânăr pe atunci și, în afară de asta, Jaba îl numea așa într-un mod afectuos.

— Ți-am cerut scuze, se maimuțărește Strizkaz. Ți-am cerut scuze și m-ai iertat, nu-i așa?

Mametka stă ca pe ace. Dă din cap cu prudență.

— E în regulă, le spune Strizkaz Zâmbărețului și lui Garanja. Mi-am cerut scuze și m-a iertat...

Dar fața lui, cu peticul de mustață, capătă iarăși o expresie răutăcioasă.

— Nu-i așa?

— Așa-i, zice Mametka.

— Da, așa-i, zbiară Strizkaz. Bette Davis, futu-te-aș de fetișcană!

Și cu asta s-a zis. De parcă ar urmări o rolă de film care se poticnește și sare peste câteva scene, Benia ratează primele mișcări și în clipa următoare vede cum a pus Mametka mâna pe una dintre lopeți și, răsucindu-i placa de fier în aer, îl lovește de nenumărate ori pe Strizkaz în gât, cu atâta forță, încât practic îi face gâtul terci. Sângele îl împroașcă din cap până-n picioare — filmul sare iarăși — înainte ca Benia și toți ceilalți să apuce să sară în picioare, să-l oprească pe Mametka... sau să i se alăture. Rola se poticnește iarăși și Zâmbărețul, Garanja și Ivanov la-o la Sănătoasa, care și-a revenit brusc în simțiri, îl lovesc pe Strizkaz cu ce se nimerește: un pat de pușcă, încă o lopată, un bolovan. Toți ceilalți se mulțumesc să privească. Când au isprăvit, îl târăsc pe Strizkaz, care a devenit de nerecunoscut, într-unul din mormintele săpate pe jumătate și trântesc o piatră funerară peste el.

— Ce dracu' se întâmplă aici?

Ganakovici vine prin cimitir, căscând gura la Mametka și scoțându-și Nagantul, dar Zâmbărețul și Garanja nu-l bagă în seamă.

— Băieți, trebuie să-mi spuneți.

— Nu prea cred, zice Garanja Păianjenul.

— Lasă asta în seama noastră! adaugă Zâmbărețul.

Ganakovici îi măsoară cu privirea, își pune pistolul la loc și pornește înapoi, către casa popii. Statul a pierdut în mod oficial controlul asupra *ștrafbat*-ului.

Fruntea Zâmbărețului e bombată, venele de la tâmplă i s-au umflat și pulsează, și-a regăsit felul de a fi cu acea lipsă de prefăcătorie înnăscută, cu acea lesniciune a ucigașului — și există momente când Benia îl invidiază. Dar nu și acum. Să plece din cimitir, atâta își dorește. Trece grăbit pe lângă Mametka, care e atât de mânjit cu sânge, că parcă ar fi un machiaj de scenă — până și părul i s-a încleiat — și o ia cu pași împleticiți pe cărarea către cortul Crucii Roșii italiene, care a fost instalat la capătul satului.

— Ce se întâmplă? întreabă dr. Kapto, care încă îi mai cârpește pe câțiva dintre *ștrafniki* răniți. S-a întâmplat ceva în cimitir?

— Nimic... nu e nicio grabă, aștept să-ți termini treaba. Pot să șed aici?

Benia e pur și simplu fericit să se afle aici, în liniștea binefăcătoare a cortului în care se vindecă în pace oameni — să se afle departe de ceilalți. Ar trebui să tremure după tot ce a văzut — dar nu tremură. Se roagă ca Melișko să revină curând și să le spună care e planul; trebuie să existe un plan.

Le urmărește pe infirmierele Tonia și Niușka cum lucrează concentrat, cum cos și pansează răni.

— Nu am nicio îndoială că vom înainta curând, spune Niușka, cea cu gropițe în obraji. Marele Stalin știe ce face. Are el un plan pentru noi.

Niușka a fost întotdeauna o stalinistă înfocată, în ciuda faptului că a fost arestată și deportată la Kolîma. Benia

remarcă ce bine arată. Deși medicul și infirmierele au călărit ore în șir umăr la umăr cu escadroanele, frumusețea ei a avut puțin de suferit, obrajii ei s-au rumenit la soare, părul ei castaniu e înspicat cu șuvițe aurii.

— Tovarășul Ganakovici va ști, spune Niușka cu inocență. El știe întotdeauna care sunt ordinele lui Stalin.

— Sigur că da, o aprobă Benia, amintindu-și că Niușka e acum fata lui Ganakovici, „nevasta lui de front".

Privește acum către Tonia: ea și Kapto par să se înțeleagă fără cuvinte. Când el taie, ea are deja pregătită vata cu care tamponează rana; îi intuiește orice mișcare cu ochii ei somnoroși și tulburi, pe fața plată, lipsită de expresie. Să fie îndrăgostită de Kapto sau nu e vorba despre asta? Asta să fie soarta ei, să-l asiste pe medic, dar să nu-l poată avea niciodată?

Suturează rana ultimului dintre răniți. După ce termină, Kapto, jovial și direct, îl lovește ușor într-o parte pe fiecare pacient:

— Iaca așa! Am isprăvit! Stai cuminte!

Benia observă că uniforma lui are mai nou însemne de căpitan la epoleți și că poartă mereu la el, pe umăr și peste piept, un săculeț de piele.

— Te-au ridicat în grad, doctore? Nu remarcasem.

— Faptul că-i îngrijesc lui Melișko hemoroizii are avantajele sale, spune Kapto.

— Dar în săculeț ce e?

— Morfina, bineînțeles. Îți trebuie? Cum a fost atacul, Benia?

— Înfricoșător...

— Te-am văzut. Erai ca posedat de diavol. De când te-ai lăsat de scris, ți-ai descoperit poate o nouă profesie, dar...,

oftează el... O sabie poate face atâta rău, după cum știi și tu acum.

Benia se simte vinovat și totuși cumva mulțumit de noua lui reputație de om brutal. E ceva atât de neobișnuit!

— Vrei o țigară? Am unele italienești. Africa. Să ieșim puțin din sat? spune Kapto, pășește afară din cort și își aprinde țigara.

— Trebuie să ocolim cimitirul, spune Benia, dar pe câmp pare a fi liniște. Tocmai l-au omorât pe Grăsan.

— Răzbunarea pentru ce a făcut în lagăr. Numai Melișko îi poate controla, reflectează medicul. S-a întors? Oare unde Dumnezeu ne-or trimite de-aici?

Benia își ia pușca și Kapto își scoate din toc pistolul cel nou, un frumos Parabellum german, pe care l-a găsit în sat, și pornesc agale peste câmpurile secerate. Înaintea lor, pe câmp, e o combină agricolă arsă. Benia privește înapoi, către sat, și ar putea fi o după-amiază de vară pe timp de pace. O coțofană croncăne, o ciocârlie dansează. Dar la orizont se învolburează un nor gros de praf, care colorează cerul albastru ca floarea-grâului într-un roșu-burgund murdar, iar detunăturile artileriei nu mai contenesc. Dinspre vest se aud pârâiturile tunurilor cu tragere rapidă și apoi focuri de armă izolate.

Kapto își înclină capul:

— Nu prea sună a bătălie.

Se înalță fum, dar nu e negru ca de la combustibilul ars, ci poate arde mirișteа.

— Când te gândești prin ce am trecut, spune Benia. Am văzut cum au plecat dintre noi atâția oameni...

— Nu privi înapoi; nu privi înainte, răspunde Kapto. Ca în lagăr. Trăiește doar ziua de azi. Totul ne-a scăpat de sub control, dar chiar și aici un om poate salva un alt om.

Înaintează amândoi printre snopi, către o căpiță de fân aflată la marginea câmpului. Benia simte o nevoie imperioasă de a se arunca în ea; dintr-o pornire de moment, îi întinde medicului pușca, își ia avânt, sare și rămâne întins pe spate, cu picioarele în aer. Fânul e dulceag, înțepător, galben-strălucitor. Dar ceva se mișcă lângă el. Un iepure, poate. Sau o pasăre.

— Atenție, spune Kapto și ridică netulburat pușca, în vreme ce Benia, speriat, sare în picioare.

— Ce naiba? E ceva mare, spune Benia și își scoate pistolul.

— Ieși afară! spune Kapto. Nu-ți facem nimic!

Împunge cu pușca în căpiță. Fânul se dă la o parte și un copil iese la iveală, o fetiță într-o rochie ruptă, cu imprimeu floral, foarte speriată, cu ochi negri, păr lung, castaniu, cu cărare într-o parte, ținută de o agrafă. E acoperită de noroi.

Benia se lasă în genunchi și îi întinde mâna, ademenind-o să vină mai aproape.

— Fără frică, spune. Suntem ruși. De unde ești?

Fetița arată spre vest, de unde se vede fum și se aud împușcături răzlețe.

— Unde e casa ta?

— La Dnipropetrovsk.

— E departe.

Fetița dă din cap.

— Câți ani ai?

— Cinci.

— Unde sunt părinții tăi?

— I-au luat.

— Cine?

— Schuma și nemții. Sunteți...?

Începe să tremure.

— Nu, nu, suntem din Armata Roșie, nu din Schuma. Unde sunt părinții tăi acum?

Fetița privește în urma ei și începe să plângă. Benia observă că picioarele ei sunt zgâriate, că rochița ei e ferfeniță și că un genunchi îi sângerează.

— Au plecat. Eram toți acolo în groapă. Eu am așteptat. Când s-a făcut întuneric, m-am târât afară și am fugit.

Dr. Kapto se lasă într-un genunchi lângă Benia și preia conversația.

— Ai fugit toată ziua și toată noaptea?

Dă din cap.

— Nu ai mâncat nimic?

Scutură din cap.

— Îți curge sânge. Îmi dai voie să mă uit?

— E medic, îi explică Benia.

Fetița se destinde și Kapto îi examinează genunchiul.

— Ai fugit printr-un gard de sârmă și te-ai tăiat destul de adânc. Trebuie să-ți cos rana. Vrei să vii cu noi? Pot să te duc în brațe?

Deschide brațele către ea și fetița se apropie încet de el, Kapto o îmbrățișează și ea plânge. Kapto e atât de blând cu ea, încât mai că-i vine și lui Benia să plângă, când se întorc împreună în sat.

În cortul Crucii Roșii, expresia tulbure a Toniei se luminează pe moment. Ea și medicul au salvat mulți copii împreună. Copiii sunt poate ceea ce-i place la meseria ei, gândește Benia. O urmărește pe copilă cum mănâncă; apoi Kapto îi coase fetiței rana de la picior, asistat de Tonia.

Ea adoarme în cele din urmă, iar Benia și Kapto își aprind câte o țigară Africa și fac o plimbare până în sat.

Discul portocaliu al soarelui a coborât atât de mult, încât Benia are impresia că poate privi drept în fața injectată a acestuia și simți prin pleoape dogoarea roșie.

— Ce facem cu ea? întreabă Benia.

— Păi, nu se poate întoarce de unde a venit și nu putem nici s-o lăsăm aici, răspunde Kapto.

Pe ulicioara din fața lor se aude zgomot apăsat de copite.

— S-a întors Melișko, s-a întors Melișko! îi aude Benia pe camarazii lui exclamând.

Se simte nespus de ușurat. Slavă Cerului că există Melișko; slavă Cerului că există Kapto!

Amândoi i-au salvat viața.

Într-o altă lume.

V

În lagăr, Benia era prea bătrân pentru munca silnică. Avea peste patruzeci de ani și, deși mai erau acolo și mulți alți bărbați mai bătrâni, cei mai mulți mureau în primele săptămâni. Aurul pe care-l extrăgeau din munte se afla în minereul de fier, la cincisprezece metri sub pământ. După ce schimbul de dinainte dinamita stânca, treaba lui Benia era să îngrămădească bolovanii sparți în roabă și, clătinându-se nesigur în susul și-n josul pasarelelor de lemn strâmbe aflate sus, deasupra minei, s-o împingă pe banda rulantă în camera cu aburi. Era o muncă grea și extenuantă. Dacă roaba se răsturna, nici el, nici ceilalți *zeki* nu mai primeau de mâncare și erau bătuți. Dacă deținuții erau prea extenuați ca să se mai miște, gardienii îi împușcau pur și simplu. Norma lui era de șapte metri cubi de pământ și piatră pe zi.

Apoi, brusc, după numai o săptămână, lumina s-a împuținat și a venit zăpada. Era iarnă, o iarnă chinuitoare de Kolîma, iar zăpada era așa de mare, vântul așa de puternic și viscolele te orbeau așa de tare, că până și prin lagăr erau frânghii de care să te ții ca să ajungi la cantină. Se distribuise îmbrăcăminte de iarnă — cizme, haine matlasate și mănuși —, însă îmbrăcămintea era prea subțire, iar deținuții înghețau tot timpul. La apelul din fiecare dimineață, îmbrânciți să se așeze în rând de Strizkaz Grăsanul și Oploșiții lui care-și vânturau bâtele, deținuții își băteau trupurile cu palmele ca să se încălzească, iar prietenii reperau albeața care era avertismentul pentru degerături. Atunci l-a întâlnit Benia prima dată pe Melișko, lăsat fără dinți și vârfurile degetelor de torționarii lui Beria.

— Freacă-ți nasul, i-a spus el lui Benia într-o zi, sau o să rămâi fără el.

Era noapte nouă ore pe zi, cu temperaturile scăzând până la -40 de grade. Oamenii rămâneau fără nasuri sau degete la mâini și picioare; un bărbat care își făcea nevoile afară rămăsese fără penis când urina îi înghețase; uneori, cei cu dizenterie nu se mai ridicau, lipiți de fecalele înghețate bocnă. Totuși, Benia învățase să găsească sclipiri de bucurie chiar și în acest iad — o bucată delicioasă de pâine, ocazia să se odihnească măcar câteva minute în plus — și zâmbetul noului său prieten, Șișkov, un alt Politic care muncea cu el. Politicii erau prudenți, nu vorbeau niciodată despre dosarele lor decât atunci când aveau cu adevărat încredere în cineva.

— Numele meu este Nimic, prenumele meu este Nimeni — *„Zvat nikto, familiya nikak"*, spuneau ei.

Dar Șișkov își dăduse seama imediat cine era Benia.

— Eram unul dintre cititorii tăi, șoptise el într-o dimineață.

Benia ajunsese să aibă încredere în Șișkov, care era unul dintre deținuții cunoscuți drept „Glumeți" — condamnați conform Articolului 159.10 pentru „propagandă contrarevoluționară", de obicei pentru că spuneau bancuri despre Stalin.

— Unul foarte amuzant, zisese Șișkov.

— Te rog, nu-l spune, replicase Benia.

— Am altul, cu Beria!

Reușiseră să râdă.

Șișkov fusese cândva foarte important; fusese secretar II al Partidului la Herson, până îl denunțase cumnatul lui pentru una dintre replicile spirituale despre geniile gruzine, și era unul dintre indivizii aceia pompoși, cu ochelari și sensibili, care arată întotdeauna mai bătrâni decât sunt în realitate. Era prietenos cu Benia și-l învățase cum să folosească roaba, cât de înalte să facă grămezile de piatră, cum să evite ca acestea să se prăbușească și cum să umfle norma: tot lagărul se ocupa cu umflatul normelor, o știință a falsificării cunoscută drept *tufta*.

— Ține minte, zicea Șișkov, dragostea e viață, dragostea e cea care-ți pune stelele pe cer. Uită-te la lună! Luna strălucește peste tot și, dacă iubești pe cineva, poate să vadă aceeași lună! Eu îi spun Vraja Lunii. Iubirea o să te țină în viață.

Benia știa că se gândea întruna la soție și la cele două fiice.

Deținuții rareori țipau sau se plângeau, își dădu seama Benia; chipurile celor aflați în cea mai adâncă suferință erau încremenite în măști rigide și lipsite de expresie — chiar și în timp ce suferința îi sfâșia pe dinăuntru.

Dacă Benia n-ar fi tăiat piatra și n-ar fi cărat bolovanii, ar fi murit de frig; totuși, munca în sine era așa de

istovitoare, încât chiar din timpul primei zile mai mult se împleticea decât mergea. Dacă brigada n-o scotea la capăt cu norma în fiecare zi, deținuții primeau mai puțină mâncare. Chiar și așa, lăturile chioare cu bucățele de grăsime de balenă și oase de hering distribuite zilnic din cazan, plus *paika*, rația de pâine, nu erau de-ajuns pentru niciunul dintre ei.

La numai o săptămână după ce începuse iarna, Benia observă că starea lui Șișkov, prietenul său politic, începuse să se deterioreze. Chipul îi purta atingerea morții, pielea îi era gălbejită, nasul îi era ieșit; lui Benia i se părea că e doar cartilaje, os și pergament. Benia l-a implorat pe prietenul lui mai în vârstă să mănânce mai mult și să-și regăsească voința.

— Mi-am dat seama că n-o să-mi mai văd niciodată copiii, a răspuns Șișkov, cu lacrimile curgându-i pe față. Mor de foame.

În seara aceea, Benia l-a văzut pe Șișkov stând în grămada înghețată de gunoi din spatele cantinei și sugând dintr-un os de hering.

— E mierlitor, un *dohodaiaga*, a zis Zâmbărețul, prietenul lui Benia care-i salvase viața pe drum spre Kolîma și care locuia acum în cele mai confortabile barăci, împreună cu unii dintre frații lui Penali.

„Mâncătorii de gunoaie" nu mai erau pentru lumea celor vii.

La două săptămâni după începutul iernii, Șișkov a leșinat în timp ce împingea roaba, risipind pietrele.

— Ridică pietrele alea nenorocite, lepădătură, a țipat unul dintre gardieni, un mongol, cum erau mulți dintre ei.

— Treci la muncă sau te împușcăm, a strigat alt gardian din buza gropii celei mari.

Benia l-a ridicat și i-a adunat pietroaiele împrăștiate.

— Haide, a zis el. O să te împuște! O să muncesc eu în locul tău azi.

Ningea tare. Pietrele, roaba: totul era înghețat.

Câteva ore mai târziu, Șișkov s-a dezechilibrat iar și a căzut de pe scânduri în groapa plină de noroi. Benia a coborât, dar gardienii au strigat:

— Treci la muncă! Lasă-l acolo pe mierlitor!

Benia vedea că Șișkov moare.

— Când ieși, a gâfâit el, du-te să-i vezi pe nevastă-mea și pe copii. Spune-le...

Benia le învățase pe dinafară adresa și a înțeles. Nu făcuse decât să se aplece peste prietenul lui să-i spună asta, când a fost lovit în umăr:

— Treci la muncă sau ajungi la izolare! a strigat unul dintre gardienii mongoli.

Benia și-a dus roaba la șopronul benzii rulante, însă, când a împins-o înapoi, *zekii* erau jos, la Șișkov, scoțându-i haina, căciula, cizmele și pantalonii — totul, până nu mai rămăsese nimic de furat.

— Omul e ca lupul pentru om, a răsunat în urechile lui Benia.

Nu fusese niciodată mai adevărat ca în Gulag.

Șișkov zăcea acolo cu ochii deschiși, gol-pușcă, scofâlcit și costeliv, mai puțin om și mai mult o scândură de călcat veche, acoperit deja de o brumă fină de zăpadă. De două ori a clipit.

— E viu, a strigat Benia, dar *zekul* de lângă el l-a oprit.

— Nu, s-a dus, a zis Melișko.

Respectat de toți în Zonă, Melișko era cunoscut drept Generalul și era unul dintre militarii arestați în 1937.

— Iar tu nu trebuie să i te alături. Cum putem să supraviețuim? Trăiește doar în prezent, nu în trecut, nu în viitor, trăiește minut cu minut.

Nu l-a ridicat nimeni pe Șișkov. A doua zi, era doar o siluetă în zăpadă, înghețat bocnă în mormântul lui țeapăn. Până în ziua următoare, se făcuse nevăzut în peisajul polar. Oare oamenii puteau să piară așa? Benia a aflat răspunsul în prima zi de primăvară. Când a venit dezghețul, iar șuvoaiele clocoteau de apă proaspătă care năvălea prin noi tunele sub carapacea de noroi a iernii, gheața și-a arătat primele flori ale primăverii, „ghioceii" — și, surprinzător, deși toți *zekii* din brigăzi arătau cu zece ani mai bătrâni, cadavrele acestea aveau aceeași vârstă ca în ziua când căzuseră.

Benia supraviețuise aproape întreaga iarnă, însă în ultimele zile de beznă aproape veșnică, chiar când veteranii spuneau că primăvara o să vină foarte curând, începu să-și piardă puterile. Acum îi era partener la roabă Melișko, mai bătrân ca el, dar mult mai robust. Când zilele începuseră să se lungească, Benia suferea de foame. Simțea cum i se îngreunează picioarele și știa că se prăbușește. Încerca o imponderabilitate bizară, era ca un fir de praf în vânt. O să mai reziste și în ziua următoare? Sau următoarea? se întreba. După aceea a venit o zi în care abia se mai putea mișca.

— Ajunge, a zis Melișko. O să vorbesc cu brigadierul. Trebuie să rămâi la baracă o zi.

Dar până a doua zi Benia era prea bolnav ca să se mai dea jos din pat. Temperatura i se dezlănțuise și avea halucinații, cu imagini care se năpusteau peste el. Îl vedea pe taică-său, cu costumul lui din trei piese și lanțul de la ceas,

consultând pacienți în camera de așteptare a cabinetului medical aflat la parterul casei lor.

Apoi era din nou cu Sașenka; era chiar acolo, cu el, profilul ei elen așa de aristocratic lăsându-l de fiecare dată fără suflare. Îi vedea linia pometilor, îi putea chiar simți parfumul, îi putea atinge pielea. Îi curgeau lacrimi pe față.

— Draga mea, a zis el. Știam eu că trăiești.

Plutea înapoi la părinți, la casa din Lemberg unde copilărise, pe vremea când orașul făcea parte din Galiția habsburgică, cu mult înainte de Revoluție, iar el purta uniformă de școală și taică-său spunea:

— Învață mai bine la școală, altfel, dacă nu ești atent, Benoșka, o să ajungi un adevărat vânător de fuste galițian.

— Cred că ajunge, Zahari.

Maică-sa era la ușă.

— Cred că Benoșka a prins mesajul. Haideți, amândoi, avem un festin! E ora cinei!

În familia Golden era mereu un festin. Tânjea să-și îmbrățișeze părinții înainte să moară — și atunci a știut că era pe moarte...

Când s-a trezit, Benia și-a dat seama că nu-l vedea pe Dumnezeu, ci un doctor, care avea la gât un stetoscop, purta un halat alb și avea un carnețel, un doctor care se uita în jos la el zâmbindu-i.

— Iată-te! zise doctorul, ca și cum aștepta de multă vreme. Trebuie să bei. O să te hrănim cu mare grijă. Temperatura era normală azi-dimineață. Ești foarte slăbit, dar o să te faci bine.

Benia privi în jur, presupunând că era un salon de spital. Cearșafurile erau albe și se simțea miros de dezinfectant,

însă fără antidoturile acestuia, sudoarea și fecalele. Podeaua de lemn era curată. Era la Moscova? Scăpase din Zonă?

— Unde sunt?

— Mă tem că ești încă în Madyak. Ești în așa-numita mea clinică. Sunt venit de la spitalul din Magadan. E simplu, doar cămăruța asta într-o colibă... Facem tot ce putem. Iar tu ai avut noroc că eram aici săptămâna asta.

— Ești...?

— Da, sunt doctorul Kapto.

— Deci tu ești Doctorul de Copii, șopti Benia.

Doctorul Kapto era eroul Zonei, îndrăgit de deținuți, ultima dovadă că umanitatea însăși nu murise pe pământ. Și el un *zek*, bineînțeles, un veteran al multor ani dintr-o sentință lungă (trebuie să fi fost Politic, bănuia Benia), actele lui de bunătate erau istorisite de deținuți aproape ca niște poezioare: cum salvase viețile multor femei care erau însărcinate sau fuseseră lăsate gravide de violatori în grup sau de gardieni; cum le adusese pe lume copiii și le apărase pe femei, refuzând să le lase să se întoarcă la muncă până nu se înzdrăveneau și cum încerca să le găsească după aceea munci ușoare. De asemenea, se zvonea că ar crește copiii în orfelinatul Zonei de la Elgen, făcând pe tatăl, profesorul și doctorul pentru ei. Benia credea că nu iubise niciodată pe cineva mai mult decât îl iubea în clipa asta pe doctor. Deci iată-l: Doctorul de Copii.

— Ești în siguranță aici, Golden, spuse el. Am eu grijă de tine.

Benia ridică privirea spre chipul în formă de inimă și ochii lui minunat de deschiși, potopit de suspine de recunoștință, și se întinse spre Kapto, încercând să-i prindă mâinile.

— Uşor, haide, uşor, zise Kapto cu o voioşie atotcuprinzătoare. Eşti epuizat. Avem supă şi pâine pentru tine. O să te hrănim şi o să te punem pe picioare. Ahh... vezi?

Ca prin minune, o ţărăncuţă scundă, cu faţa turtită şi ochi cu pleoape lăsate, intră împingând un cărucior. Mirosul mâncării era năucitor. Benia înghiţi cu lăcomie supa de sfeclă, ovăzul cu fâşii de carne de balenă, pâinea şi ceaiul. Mâncă untul separat, frecându-şi-l de gingii. Păstră doi bulgăraşi de zahăr şi îi ronţăi între dinţi, lăsându-i să i se topească pe limbă, iar senzaţia îl făcu să se înfioare.

Kapto rămase cu el, încântat la vederea recuperării lui Benia.

— Cine m-a adus?

— Melişko s-a dus la barăci să vadă ce faci şi te-a târât aici. Încă vreo câteva zile aici şi o să fii în putere.

Se ridică.

— Acum trebuie să mă ocup de alţi pacienţi.

Benia observă dintr-odată că se afla într-un salon plin. Alţi pacienţi, unii doar un pic mai mult decât nişte cadavre vii de vârstă nedefinită, se holbau în spaţiu, cu gurile ştirbe căscate. Când Kapto se întoarse cu spatele, spaima reveni. Coşmarul nu se terminase. Îl făceau bine doar ca să-l omoare. Se întorcea la brigăzile de muncă. Nu putea face aşa ceva. Ar fi murit acolo! Se aplecă înainte şi îl prinse pe Kapto de halat.

— Dar ce se întâmplă când o să mă simt mai bine? Nu pot să mă întorc în mină... O să mor...

Kapto se aşeză pe marginea patului, îşi puse mâinile peste mâinile lui Benia, iar acestuia nu-i veni să creadă că se poate purta cineva aşa de frumos cu el. Kapto mirosea a dulce şi a săpun, nu a sudoare adunată şi a dezinfectant şi a moarte, ca toţi ceilalţi. Mirosea ca un om.

— Ușurel, ușurel! Ești norocos, Benia Golden. Nu te duci înapoi, șopti el. Toți ceilalți trebuie să se întoarcă în mină. Dar nu și tu. Nu ești sanitar? Un *feldșer*? N-ai experiență de asistent medical?

— Ce?

Benia era nedumerit.

— Nu-ți aduci aminte, Golden, în *Poveștile spaniole* pe care le-ai scris, când ai petrecut o săptămână cu sanitarii și ambulanța lor pe frontul de la Ebru[1]? N-ai avut pregătire medicală? Acum înțelegi?

— Da, bineînțeles! Sunt asistent medical!

Benia încuviință din cap ca un copil.

— Vezi tu, ți-am citit cartea — și toate povestirile pe care le-ai scris. O să te alături celor două asistente din mica noastră clinică. Cel mai important lucru e bunăvoința ta față de pacienți. Mulți se sting, dar trebuie să-i facem să se simtă iubiți. O să te instruim. Pentru noi, doctorii, îndatoririle nu se termină cu simpla salvare a unei vieți: trebuie să-i și alinăm pe cei pe care-i tămăduim.

Benia încercă să vorbească, însă era așa de emoționat, încât, în loc de asta, lăcrimă.

— Ușurel, zise Kapto. Ești un om norocos, Golden. Și mâine o să afli chiar înțelesul norocului.

VI

Generalul Melișko e acoperit de praf; până și mustața lui albă bățoasă și sprâncenele arcuite sunt înroșite de

[1] Bătălia de pe Ebru (iulie–noiembrie 1938) — cea mai amplă și de durată bătălie din timpul Războiului Civil din Spania. (*N.t.*)

pulbere. Slavă Domnului că s-a întors! Îi întinde aghiotantului frâiele lui Elefant și se duce alături de Jurko și Ganakovici în fața casei preotului, care se află lângă biserică.

Benia ascultă cum Jurko și Ganakovici îl asaltează cu întrebări pe Melișko. Când vin întăririle? Unde sunt proviziile? Ganakovici e strident, nu mai e legendarul prieten al membrilor Politburoului și seducătorul de balerine.

— Cum să ne aprovizionăm pentru cai? Avem nevoie de sprijin, spune Jurko, cu glas nervos, calm și sec.

— Cum facem joncțiunea cu ceilalți? strigă Ganakovici. Ce facem acum? N-avem nici măcar hărți complete.

— Suntem unde suntem, zice Melișko.

— Și *unde* anume suntem? întreabă Ganakovici, înghițind un cocoloș de salivă. Unde suntem? Trebuie să ne întoarcem la pozițiile noastre...?

Melișko râde răgușit, arătându-și dinții falși.

— Serios, Ganakovici?

— Nu, n-am vrut să spun asta, se corectează Ganakovici. Niciun pas înapoi! Știm ordinul lui Stalin. Retragerea înseamnă moarte.

— Da, zice Melișko destul de vesel, înghiontindu-l în coaste. Aproape că a trebuit să te execuți singur adineauri.

— Iartă-mă! Te rog, nu informa Unitatea Specială, voiam doar să zic...

— Liniștește-te, băiete.

Melișko flutură o mână mare.

— Noi nu spunem, nu-i așa, Jurko?

— Sigur că nu, zise Jurko, ștergându-și ochelarii cu poala cămășii.

Se instalează o neclintire ciudată. Benia își dă seama că împușcăturile au încetat.

— Mulțumesc, tovarăși...

— Noi nu suntem tovarăși, îți aduci aminte, Ganakovici? Suntem bandiți, răspunde Melișko cordial. Câte săbii avem aici?

— Aproximativ trei sute, anunță Jurko.

— Răniți?

— Cu tot cu rănițiii care călăresc.

— Deci, cu cei trei sute ai noștri, cum ne întâlnim cu restul batalionului, cu restul diviziei?

Ganakovici aproape că plânge.

— Ganakovici, haide să-ți explic. Suntem singuri. Nu există întăriri, explică Melișko.

Vorbește rar și măsurat.

— Celelalte escadroane au fost nimicite după atacul tancurilor și mitralierelor nemțești. S-au reabilitat de-a binelea. Eu abia am scăpat. Mulțumită Elefantului. Cercetașul ăla avea dreptate: escadronul nostru a avut noroc. Nu știa nimeni că în sectorul ăsta sunt italieni. Și, pentru că italienii sunt prea preocupați de uniformele și pastele lor, am reușit să trecem.

— Și atunci noi ce facem acum? șoptește Ganakovici.

Fără să se grăbească, Melișko își aprinde o țigară, cu o grămadă de pufăituri și clămpănit cu dinții falși. Vorbește când e pregătit.

— Nu putem decât să mergem înainte. Și avem și un fel de misiune, ții minte? Au zis că, dacă reușim să trecem, trebuie să-i urmărim și să-i distrugem pe toți trădătorii. Și principalul trădător din sectorul ăsta e colonelul Mandrîka. Nemții i-au dat propriul său mic regat, cu propria poliție de securitate, *Schuma*, care participă la misiuni speciale cu SS. Îi încurajează pe soldații sovietici să se predea și să schimbe tabăra. Moscova îl vrea eliminat, iar unitatea care-l ucide va fi reabilitată. Asta-i ce-o să facem. Spune-i lui Panka să

pună șeile pe cai și să strângă toate proviziile. Pornim în zori.

— Dar nemții n-o să știe că suntem aici? se tânguie Ganakovici.

— Ba da, dar o să se aștepte să ne retragem către Don. În loc de asta, o să mergem în cealaltă direcție, mai adânc în teritoriul inamic. Și o să ne mișcăm repede și ușor, așa cum nu pot decât cavaleriștii.

— Înainte e singura cale înapoi, e de acord Jurko.

— Dar nu vă dați seama? spune Ganakovici, iar spaima din glasul lui este ecoul spaimei din măruntaiele lui Benia. N-o să ne mai întoarcem niciodată.

Ziua a treia

I

La o oră după ce ieşiseră din sat, cerul din zorii zilei începu să se lumineze întâi în violaceu şi apoi în roz, iar ei văzură un cal mort care zăcea pe spate, cu copitele ridicate spre cer.

— S-a istovit de moarte, a comentat Panka sec.

Câteva minute mai târziu, trecură pe lângă un rus mort, călcat de tanc. Cadavrul era diform, complet aplatizat, doar pânză verde şi carne rozalie, întreţesute ca un covor. Se simţea miros de ars, iar Benia îşi aminti de fumul luptei din ziua de dinainte. Pe măsură ce călăreau mai departe, duhoarea devenea tot mai puternică, oamenii deveneau tot mai tăcuţi, trei sute de călăreţi, cozile cailor şfichiuind, zăbalele lovind între dinţi, scârţâitul pielii, zornăitul pintenilor.

— Dacă ţi-e teamă, n-o face, spusese Jurko în timp ce se îndepărtau. Dacă o faci, nu-ţi fie teamă!

Iar Benia îşi dădu seama că nu-i mai era aşa de teamă ca înainte. Îi era mai frică să nu fie capturat. Moartea părea mai uşoară acum; se temea mai degrabă de agonia dintre. Călărea la locul lui, între Garanja Păianjenul şi Prişcepa, băgând de seamă că fetiţa, spălată bine acum, era în şa, în faţa doctorului Kapto. Melişko trecea la pas în lungul escadroanelor, un cuvânt ici, o încurajare colo, ca să se asigure că oamenii înţelegeau că aceasta era calea de a-şi câştiga libertatea. Dar oamenii mormăiau. Auziseră ceva în sat,

veninul răspândit de trădătorii lui Mandrîka, spunând că războiul fusese pierdut și frații lor cazaci li se alăturaseră nemților.

— Să mergem alături de frații noștri! șopteau unii dintre soldați.

Panka scutură din cap când auzi:

— Atenție, fraților, am văzut promisiunile de data trecută ale nemților. Ascultați la mine, zise el apăsat. Eu nu mă duc *nicăieri*!

Se întoarseră cercetașii.

— Sat în față. Liber!

Se apropiară, mergând încet pe jos pe unica stradă din sat. Casele erau doar niște găoace înnegrite, iar hambarul încă mai fumega.

Deodată, se auzi o voce strigând, și *„Clop, clop!"* când o brișcă de modă veche, o trăsurică trasă de un cal bătrân, veni în trap drept spre ei. Benia și tovarășii lui ridicară puștile spre țăranul în vârstă care ținea frâiele. Purta o tunică țaristă cu fireturi, cu epoleți și o medalie pe ea; pe genunchi avea o pușcă de vânătoare veche. Văzându-i, bătrânul sări jos și încercă să fugă, dar Zâmbărețul îl împușcă în gleznă și îl aduseră înapoi.

Melișko descălecă și privi în hambarul care fumega. Înăuntru se vedeau siluete înnegrite de bărbați și femei, calcinați cu mâinile ridicate și cu dinții albi ivindu-se prin gurile larg deschise, stafidiți până ajunseseră la mărimea unor copii.

Privi în urmă la Prișcepa și Benia, încă în șa, pe uliță.

— Ce s-a întâmplat aici? întrebă Melișko după ce i-l aduseră pe țăran. Ce s-a întâmplat, cazacule?

Zâmbărețul îi dădu un brânci, iar țăranul gemu, ținându-se de glezna schilodită.

— A venit poliția *Schuma* a lui Mandrîka, zise.

— Unde-i restul satului?

Zâmbărețul îl lovi cu patul puștii, iar țăranul se tângui:

— Nu-mi mai face rău! Nu-mi face rău!

Melișko dădu ordin să fie adus un scaun pe jumătate ars, ca să se poată așeza țăranul.

— Lucrezi cu trădătorul Mandrîka? întrebă Melișko.

— Nu, dar facem un pic de curățenie de primăvară pentru el.

— Ce-i uniforma aia?

— Regimentul imperial de gardă călare al cazacilor. Am luptat pentru țar în Războiul cel Mare.

— Și ai luptat pentru Albi împotriva comuniștilor?

Țăranul încuviință din cap.

— Unde-s ceilalți?

Țăranul privi dintr-o parte într-alta, de parcă făcea pe nebunul, ca un copil care se joacă.

— Unii s-au dus cu Mandrîka.

— Tu de ce ești aici?

— Ca să verific câmpul. Să fac curat în hambar. Să văd cum stau lucrurile.

— Ce lucruri? Care câmp?

— Câmpul semănat. Am grijă și de oaspeții din hambar.

Bătrânul țăran cu obrajii rumeni rânji, deschizând puțul căscat al gurii. Benia observă doar cioturile negre ale dinților.

Melișko se uită peste umărul bărbatului la Panka, iar acesta făcu un gest care voia să spună „e nebun".

— Cine sunt oaspeții?

— Erau străinii dintre noi. Au venit din orașe...

— Și ce le faci?

Țăranul privi drept în ochii lui Benia.

— Ești unul dintre ei, zise el, arătându-l cu degetul. E unul dintre ei! Un jidan. Chiar printre voi!

Benia simți neobrăzarea primitivă a răului și se înfioră.

— Răspunde-mi, insistă Melișko, încă pufăind din țigară.

Mirosul de ars și de ceva infinit mai îngrozitor devenea insuportabil, iar bărbații își legară batiste pe față.

Țăranul își linse buzele și deschise gura, schițând ceva ce trecea drept zâmbet.

— Îi facem să se simtă bineveniți, zise el.

Pentru Benia, gura aceea era haznaua morții.

— Un diavol, murmură Panka. Posedat de Iele.

— Încă ceva, întrebă generalul. Care-i următoarea misiune a trădătorului Mandrîka?

— I-o treabă specială. Străinii ăia fug din vest, de la Odessa și Chișinău, și caută adăpost în sate. De-acolo îi culege. Ca să-i putem întâmpina în felul nostru special.

Din nou căscătura.

Melișko încuviință din cap, frecându-și mustața cu mâna.

— Deci asta-i opera lui Mandrîka. Uitați, cazaci! Asta-i misiunea noastră. Așa ne recâștigăm libertatea!

Se întoarse și încălecă pe Elefant.

— Mergem mai departe.

Ganakovici încă îl mai supraveghea pe țăran.

— Să-l...? întrebă Zâmbărețul.

Benia se îndepărtă călare, așteptând împușcătura, fără să tresară când veni.

Câmpul de lângă sat fusese brăzdat cu zdrențe, dar, când se apropiară, Benia văzu întâi o mână albă, o mână albă perfectă, apoi un picior gol și apoi un amestec de

gabardină și olandă și după aceea din nou carne, un chip întreg. La vederea lor, Șosete Argintii se ridică pe picioarele dindărăt, fornăind înspăimântată. Pământul negru mănos fusese întors de curând, însă acum, când erau aproape, Benia putea să vadă că abia acoperea cadavrele care zăceau în șiruri, împletite, pe jumătate despuiate, răsucite indecent. Și el, și ceilalți se holbau; caii mușcau zăbalele, cu urechile date pe spate și cu albul ochilor vizibil — și o groază de aripi negre bătură aerul înainte ca păsările să se întoarcă și să vină țopăind din ce în ce mai aproape.

Melișko descălecă din nou, oftând din cauza efortului, și îi făcu semn și lui Benia să facă la fel.

— Am fost în Spania, ca și tine, și am văzut multe lucruri acolo. I-au împușcat pe preoți și pe călugărițe în piața satului. Dar nimic de felul ăsta. Trebuie să supraviețuiești ca să fii martor, tu, mai mult decât toți ceilalți, zise el aspru.

— De ce eu?

— Tu ești singurul scriitor. Cine sunt ăștia? Nu vezi? Privește-i mai de-aproape pe oamenii ăștia.

Melișko îngenunche și dădu pământul deoparte. Câmpul părea să emane o miasmă grețos de dulce, deși cadavrele erau foarte proaspete, iar Benia își dădu seama că moartea mirosea a mure dulci stricate. Păsările de pradă își plecau gâturile încovoiate de pe cele mai apropiate crăci, iar corbii croncăneau, cu ochii sclipind aprins și galbeni cum e citrinul. Însoțitorii lui Benia descălecaseră și îngenuncheau, dând deoparte pământul ca să vadă cadavrele.

Toți fuseseră împușcați în ceafă: aici era o fată cu ochi limpezi, aici, în locul unde ar fi trebuit să fie un picior, era chipul unui bărbat, aici un copil care parcă doarme, toți amestecați cu o nepăsare îngrozitoare.

Melișko ridică o carte de identitate sovietică, apoi o alta.

— Nu sunt toți de-aici. Uite! Sunt toți evrei, de-ai tăi.

Îngenunche și Benia, privind cărțile de identitate și văzând numele evreiești și orașele de baștină: Paltrovici din Nikolaiev, Greenbaum din Herson, Jaffe din Moghilev. Erau refugiați evrei, ajunși din urmă de înaintarea nemților. Dintr-odată înnebunit, le aruncă și culese altele, împrăștiate neglijent pe câmp. Și atunci găsi una — o familie din Odessa...

— Părinții mei au stat la Odessa după ce au plecat din Galiția, zise el, cu glasul frângându-i-se. Ar putea fi...

— Ei, haide, flăcăule, zise Melișko, ridicându-l și ținându-l.

Benia văzu că Melișko avea chipul extenuat, observă praful ce-i umplea ridurile din jurul ochilor.

— Fac rămășag că familia ta e în siguranță pe undeva. Dar, oriunde ar fi, cel mai bun lucru pe care-l putem face e să-l înfruntăm cu săbiile scoase pe Mandrîka.

Lui Benia îi venea să plângă când se uita la câmpul acesta, câmpul acesta evreiesc, semănat cu evrei abia îngropați. Se întrebase adesea — la ce era bună viața? Pentru bucurie — și pentru acest război drept. Cum ar fi putut face altceva decât să lupte împotriva acestor monștri? Își simțea propria slăbiciune față de acești fanatici naziști care câștigau războiul, dar tot își putea face treaba. Azi. Despre asta era vorba în această misiune.

Auzi țipete și se întoarse. Fetița de pe calul lui Kapto plângea și arăta cu mâna, iar doctorul îi acoperea ochii. Poate că aici îi erau părinții, de aici scăpase din pământ — sau din alt loc asemănător. Cazacii își făceau cruce. Niciunul dintre ei nu mai văzuse așa ceva până acum.

Panka scutură din cap și-și frecă favoriții.

— Au înnebunit lupii.

II

În timp ce călărea, Benia se gândea că, atunci când ordinea firească a lumii e spulberată, nimeni nu poate prezice unde vor zbura fragmentele, a cui viață va fi cruțată, a cui beregată va fi tăiată. Exista o singură certitudine: vechea lume nu va mai fi niciodată refăcută.

Mergeau călare de la 4 dimineața, iar satul lui Mandrîka era chiar în fața lor. Cerul era strălucitor și avea culoarea levănției, vârstat cu alb, observă Benia, și până acum nu se vedea decât o urmă de soare; avea să fie o altă zi frumoasă. Oamenii erau împărțiți în două companii: se șopteau ordine; se stingeau țigările.

La un moment dat, dimineață devreme, Benia adormise în șa și, când se trezise, descoperise că era singur cu Șosete Argintii care păștea iarba de pe marginea drumului. Se întorsese și, chiar în spatele lui, erau doi călăreți ciudați. Pentru o clipă, intrase în panică și dusese mâna spre PPȘ.

— Vrei un Tătic? îl întrebase Panka, dându-i arma imediat după prima șarjă.

Soldații îi ziceau „Pe-pe-ș", Papașa mea — Tătic!

Acum îndreptă arma spre călăreți, pregătit să tragă.

Apoi a văzut lunile fluorescente ale ochilor fetiței. Ea călărea în fața doctorului Kapto, cu brațul lui în jurul mijlocului ei ca să nu cadă și cu fața lui ca o inimă aproape de părul ei. Tonia călărea lângă el și probabil că Benia îi speriase, deoarece Kapto își ținea Parabellum-ul îndreptat spre el.

— Ce faci? Eu sunt, zise Benia. Lasă jos pistolul. Și voi v-ați rătăcit?

— Calm, Golden, calm. Da, ne-am rătăcit, spuse Kapto, fără să bage pistolul în teacă, ținându-l în continuare în mână.

— Cum se simte? întrebă Benia, privind spre copil.

— O să fie bine. De oricâtă îngrijire ar avea parte, tot nu i-ar prisosi. Datoria medicului nu se sfârşeşte cu salvarea unei vieţi, trebuie să avem grijă, să îngrijim...

— A, da: trebuie să-i şi alinăm pe cei pe care-i tămăduim, cită Benia mottoul lui Kapto.

Acesta îi aruncă un zâmbet inexpresiv.

— Am adormit în şa, zise Benia. O tâmpenie. Dar unitatea trebuie să fie chiar dincolo de câmp. Veniţi?

— Noroc, prietene, zise Kapto. Calea noastră-i alta...

Dădu din cap spre Benia şi se îndepărtă călare.

Zece minute mai târziu, Benia se întâlni cu Prişcepa şi îşi reluă locul. Melişko se dusese înainte ca să-i întâmpine pe cercetaşii care se întorceau din recunoaştere, conduşi de Panka.

— Câţi bărbaţi sunt în sat? întrebă Melişko.

Lângă el se aflau Ganakovici şi Jurko.

— Câteva sute, răspunse Panka, salutând.

— Mandrîka?

— E acolo, îşi conduce oamenii ca un han tătar.

— Sunt şi nemţi?

— Am văzut grupuri de la misiunile speciale SS, zise Panka.

— De ce eşti singur, sergent? Ce s-a întâmplat cu cazacii pe care i-am trimis cu tine? Unde sunt Delibaş şi Grişciuc?

Panka păru încurcat şi nu zise nimic.

— Vorbeşte, sergent.

Panka îşi mângâie calul.

— Au dezertat?

Încuviinţă din cap.

— Ah! Păi, n-o să fie ultimii, zise Jurko.

Benia se întoarse în șa, uitându-se după Kapto cu cea mai dubioasă senzație în măruntaie.

— Unde-i doctorul? îl întrebă pe Prișcepa.

— Nu știi? A dezertat cu asistenta, Tonia.

Benia înțelese brusc întâlnirea pe care o avusese cu ei.

— Noroc, prietene, spusese Kapto.

Își râsese de el? Acum își dădea seama că privirea Toniei fusese disprețuitoare. Benia era năucit. Cazacii de rând și sătenii tâmpiți li se puteau alătura naziștilor — dar Doctorul de Copii, prietenul lui? Cum putea să li se alăture naziștilor după ce văzuse masacrul? Și ce avea să i se întâmple copilului? Pentru unii bărbați, războiul era o descătușare care le dădea voie să devină oricine voiau, să se dedea la fantezii extravagante și pasiuni de nespus, se gândi Benia. Bărbați lipsiți de îndrăzneală se bucură de perioade scurte de domnie a gloriei înainte ca lumea să basculeze înapoi, însă destul de lungi ca să distrugă multe vieți... Și totuși Kapto nu rostise niciodată vreun cuvânt despre politică. Deci cine era el în realitate? Mai era și altceva. Dacă doctorul Kapto și ceilalți dezertaseră la naziști, Mandrîka avea să-i aștepte...

Ganakovici își scoase Nagantul și se întoarse spre oameni:

— Orice trădător va fi urmărit și executat! Familiile lor vor fi arestate. Călăriți, ticăloșilor, sau trag...

— Nu acum.

Melișko puse mâna pe brațul lui Ganakovici și îl chemă pe Panka.

— Sergent, avem ceva Produs 61?

— Da, domnule. O sută de grame, ca de obicei?

— Nu, împarte-l pe *tot* acum.

La un semn din cap al lui Melișko, Panka trecu printre rânduri, împărțind votca dintr-un degetar de oțel pe care-l

purta la centură. Benia dădu pe gât trei, simțind năvala lichefiată când alcoolul își făcu efectul. După aceea, Melișko veni de-a lungul șirului, călare pe Elefant.

— Țineți minte, le spuse el oamenilor. Războiul nu e pierdut. Rusia e mare, iar Hitler e un nebun dacă își închipuie că ne poate învinge. Napoleon a luat Moscova, dar Țarul Alexandru și-a dus cazacii călare până la Paris. Da, la Paris! Ofensiva asta e ultimul pariu al lui Hitler. Ați reușit deja în pofida unor șanse reduse. Am răzbătut, nu-i așa? Asta e misiunea noastră împotriva celor care i-au ucis pe oamenii ăia — și, dacă reușim, o să-l recomand pe fiecare dintre voi pentru reabilitare, promit. Nu le vom arăta milă trădătorilor și vom merge să-l ucidem pe Mandrîka. O să reușim, bandiților. NU PUTEȚI SĂ PUNEȚI MÂNA PE MINE!

În acest mârâit bărbătesc zbârlit și abrupt, Benia simțea profunzimile nobile și de nepătruns ale Maicii Rusia.

— Bandiți!

Melișko își trase sabia și o ridică.

— Escadroane, înainte, la trap! Scoateți săbiile! Înainte...

Cazacii stăteau înălțați în scări; Benia își ridică sabia și simți cum i se preschimbă sângele, aproape clocotindu-i în vene de furie, de exaltare. Pentru un om care deseori nu se putea hotărî dacă să comande absint sau coniac, și uneori nici chiar ce fată să aleagă, războiul îi îngăduia simplitatea: înaintează, retrage-te; trăiește, mori. În jurul lui se auzeau bufniturile ritmice ale copitelor, în timp ce treceau de la trap la pas săltat la galop mărunt la galop. Își recita din Gorki: „Cei ce-s născuți să se târască nu pot zbura." Acum zbura!

După aceea totul a fost acoperit de ceva mai brutal și mai puternic și, pentru o clipă, Benia n-a putut înțelege ce era — iar apoi i-a simțit forța și a auzit răpăitul cartușierelor care-și făceau loc prin mitralierele grele din cuiburi ascunse

în secara de pe câmp. Lângă Benia, Cerkașkin Iubărețul încerca să se țină de coama calului, însă, când animalul căzu, fu aruncat din șa, catapultat în aer și peste crupa animalului, cu sabia fluturând, pușca încurcată în jurul gâtului și gura deschisă într-un „O" perfect de surprindere. Peste tot în jurul lui cădeau oameni. Șundenko era târât de picior în urma calului. Îl văzu pe Ivanov Ia-o la Sănătoasa călărind mai departe, dar cu o halcă de față lipsă. Ținându-se strâns de Șosete Argintii, cu un picior ieșit din scări, băgă de seamă că mulți cai din jurul lui n-aveau călăreți. Printre focurile de mitralieră, Șosete se cabră și încercă să se întoarcă, iar Benia, cu picioarele ieșite din ambele scări acum, făcu o tumbă chiar peste capul calului.

Era o ușurare să zacă acolo, în secara înmiresmată, și să-și închipuie că era cât pe ce să moară și că toate caznele și focurile de armă erau aproape încheiate. Îl cuprindea o sfârșeală ca un val de apă caldă, o apăsare amorțită. Îi era teamă că Șosete Argintii era rănită și își dorea s-o găsească, însă dispăruse. Știa că fusese rănit și era surprins că nu avea dureri mai mari, în vreme ce pocnetele metalice grave ale armelor mitraliau peste el, iar sângele îi curgea de pe frunte în ochi.

În fața lui, auzea glasuri în germană și rusă printre rafalele armelor grele. Curând, oamenii o să iasă și o să treacă peste câmp, curățând terenul, iar aceste forțe neregulate erau de o cruzime notorie. Era improbabil să lase pe cineva în viață.

Benia stătea pe spate și privea în sus spre orizontul lung albastru-verzui, dar, spre deosebire de dimineață, albăstreala părea de-a dreptul mohorâtă și dezolantă. Leșină și, când își reveni, era dus înapoi, pe jumătate tras, pe jumătate ridicat. Înaintarea era chinuitor de înceată. Se auzi o rafală de

mitralieră, mai ușoară de data asta, iar omul care-l trăgea pe Benia icni o clipă, se scutură și apoi merse mai departe. În scurt timp, se aflau în iarba de stepă mai înaltă, dincolo de această recoltă de sânge, și cineva îi dădea lui Benia apă. Se ridică în șezut și își șterse fața, însă văzu că lângă el îngrijeau un alt bărbat, cel care-l salvase și-l târâse până ajunsese în siguranță. Se ocupau de el, descheindu-i cămașa, dar Prișcepa scutură din cap.

— S-a dus, spuse el și îl lăsară jos.

Era Ganakovici.

— M-a...?

Benia era dezorientat: politrucul care executase un băiat nevinovat era același om care-și sacrificase propria viață ca să-l salveze pe el?

— Uneori, cioara zboară ca un vultur, zise Prișcepa, privindu-l acum pe Benia.

Acesta simți artificii explodându-i în dosul ochilor și ciocane de argint bătându-i în tâmplă și căzu într-o parte.

— Ai o lovitură la cap și o tăietură pe frunte. O să fii în regulă într-o clipă, zise Jurko.

— Trebuie să plecăm în momentul ăsta, le zise Garanja Păianjenul. Am cai pentru toți și o surpriză pentru tine, Golden.

Păianjenul o ținea de frâu pe Șosete.

— Ne-a găsit ea. E nevătămată. Până și cusăturile sunt aproape vindecate.

Ridicându-se în picioare, Benia luă frâul iepei și o sărută pe gât, îngropându-și fața în coama ei. Niciodată nu fusese mai ușurat să vadă pe cineva. Apoi auziră un glas venind din câmp, un glas pe care-l știau cu toții.

— Nu mă lăsați! Dați-mi niște apă, pentru numele lui Dumnezeu!

— E Melișko.

Benia ar fi recunoscut vocea și în vis.

— Dragi bandiți, niște apă, vă rog! Sau terminați-mă! Nu pot să ajung la pușcă. Nu-i vreau pe ticăloșii ăștia lângă mine...

— Nu-l putem lăsa pur și simplu, zise Benia. E tătucul nostru!

— Îl ajutăm — murim cu toții, bombăni Garanja.

— Are dreptate, spuse cu tristețe Jurko.

Și el îl iubea pe Melișko.

— Dar trebuie să-l ajutăm, insistă Benia.

Jurko își frecă bărbia, gândindu-se, apoi privi spre Panka.

Acesta, fără să arate nimic pe chip, scutură din cap. Jurko oftă adânc.

— Ai dreptate. El ar fi primul care să ne spună asta.

Jurko și Panka se târâră înainte, iar Benia îl privi pe Jurko ridicând binoclul în direcția glasului lui Melișko.

— Îl văd, zise Jurko la întoarcere. E acolo. Are picioarele zdrobite sub Elefant și are o rană în măruntaie. Și Elefantul e terminat. N-o să-l scoatem de-acolo.

— Terminați-mă, dacă mai e pe-acolo vreunul dintre voi, bandiți nenorociți! se auzi iar vocea peste câmp. Nu uitați! NU MĂ PUTEȚI PRINDE!

Zâmbiră un pic când auziră; chiar și Panka.

— Pot s-o fac, zise el după o vreme. Ca unei iepe rănite, îndrăgite după multe anotimpuri.

— O s-o fac eu cum se cuvine, spuse Garanja Păianjenul, luând pușca de lunetist a lui Simonov. Nu-i departe.

Panka îl bătu pe umăr, dar nu putu vorbi.

— Voi porniți, zise Garanja, și o să vă ajung după ce plecați. Un foc, promit. Și unul pentru Elefant. Două focuri,

nu mai mult. Ne vedem la... — urma să spună la hambar, însă nu mai putea merge nimeni acolo — ...la moară.

Încălecară în iarba înaltă de stepă și se întoarseră pe drumul pe unde veniseră. Când ajunseră la moara din satul ars, adăpară caii în pârâu și îl așteptară pe Păianjen. În depărtare, auziseră o împușcătură, apoi a doua, pentru Elefant. Panka se închină și întoarse privirea, nemișcat o clipă.

Aflat acum la adăpostul sigur al morii, Benia își lăsă capul în jos, după care își spălă fața în pârâul rece.

III

La Kremlin era ora prânzului, iar Stalin, care tocmai se trezise, asculta primele rapoarte de pe front. Stătuse treaz până la 6 dimineața, încercând să organizeze apărarea Donului, iar forțele rusești abia rezistau pe malul de vest. Dacă naziștii reușeau să treacă Donul, atunci s-ar fi aflat la doar 96 de kilometri de Stalingrad, orașul lui Stalin de pe râul Volga. Între timp, mai spre sud, nemții prădau totul îndreptându-se către câmpurile petrolifere din Caucaz.

Molotov, stând impasibil la masă, flancat de Malenkov, un tovarăș supraponderal mai tânăr, și de Mikoian, armeanul zvelt cu ochii întunecați, asculta raportul șefului Statului Major, Vasilevski.

— Și Operațiunea Pluto? întrebă Stalin.

— *Ștrafnikii* au lansat o șarjă asupra pozițiilor germane, zise Vasilevski.

— Au fost nimiciți, afirmă Stalin, cu voce perfect neutră.

— Da. Atacau poziții germane puternic întărite. *Ștrafbat*-ul Întâi de Cavalerie și-a încetat existența ca unitate.

Stalin rupse în două o țigară, scoase tutunul și-l puse în bolul pipei sale Dunhill (un dar de la englezi).

— Complet anihilată.

Își aprinse pipa, absorbind flacăra chibritului în bolul acesteia.

— Dar *ștrafnikii* i-au distras pe nemți suficient ca să asigure succesul Operațiunii Pluto?

— Operațiunea Pluto nu a reușit să respingă înaintarea nemților, deși se înregistrează o ușoară slăbire, iar acum se regrupează.

— Deci *ștrafnikii* și-au făcut datoria. Au murit. Dar au luptat. Ideea funcționează.

— Da, tovarășe Stalin. Se formează și instruiesc acum *ștrafbat*-uri pe toate fronturile. Condamnații aceia luptă până la ultimul, în speranța reabilitării.

— A fost vreunul reabilitat?

— Nu. Din câte știm, au fost puțini supraviețuitori. Acum, trecând la Stalingrad, Gordov raportează că nemții bombardează orașul...

— Știu de asta. Tocmai am vorbit la telefon cu Satinov.

Stalin părea neatent.

— Dar *ștrafnikii* — Melișko ăla e ofițer bun. Mi-aduc aminte de el din anii '30.

— A, da, tovarășe Stalin, n-am spus de Batalionul al Doilea.

— Raportează!

— Păi, e doar o încăierare minoră. Avem multe de discutat... Stalingrad, fronturile de sud și de pe Don, ca să nu mai vorbim de cel central...

— Raportează despre *ștrafbat*-ul lui Melișko.

— N-au fost nimiciți complet. Nemții desfășoară trupe italiene în aceste sectoare, ca să-și elibereze resursele proprii

pentru ofensive, iar *Ştrafbat*-ul al Doilea de Cavalerie, cel condus de Melişko, se confruntă cu unităţi italieneşti mixte de vânători de munte din divizia *Alpini Tridentina, Bersaglieri*[1] şi Cămăşi Negre, şi două escadroane au trecut de fapt până în spatele frontului hitlerist.

Stalin era tăcut. Bătu pipa de birou, o aprinse din nou şi după aceea aspiră iar. Generalul şi cei trei civili priviră flacăra chibritului şi tutunul aprinzându-se, auzind un hârâit când Stalin trase în piept. Apoi îşi ridică ochii căprui.

— Unde sunt acum?

— Nu suntem siguri.

Vasilevski îşi verifică notiţele. Era obişnuit ca Stalin să se arate interesat de încăierările minore şi ţinea la el toate rapoartele.

— A, da, credem că i-au scos pe italieni din satul Micul Iablako, unde au cerut întăriri. Nu li s-a dat niciun sprijin logistic — dar, în cursul informărilor, toate unităţile primesc ordine să-i anihileze pe trădătorul Mandrîka şi unităţile lui dacă reuşesc să avanseze. Dacă mai există ca unitate, s-ar putea să continue misiunea asta.

— Melişko a supravieţuit?

— Se pare că da.

— Dacă se întoarce, trebuie repus în gradul de general.

— Am să notez.

— Şi-a câştigat vreunul dintre bandiţii lui Melişko libertatea?

— Un *ştrafnik* a fost executat de Unitatea lor Specială în faţa întregului regiment chiar înainte de desfăşurare conform Ordinului 227. Alţi cinci au fost împuşcaţi pe câmpul de luptă de Unitatea de baraj. Dar, cum n-au existat întăriri

[1] Regiment de puşcaşi din armata italiană. (*N.t.*)

logistice, a fost imposibil să-i evacueze pe răniți. Nu știm dacă a fost reabilitat vreunul prin vărsare de sânge. Li s-a spus și că, dacă reușesc să-l lichideze pe trădătorul Mandrîka, vor fi reabilitați.

Stalin își sprijini pipa în scrumieră, aprinse o țigară — un semn de concentrare intensă — și zâmbi o clipă, sau cel puțin mușchii feței se încrețiră ca la un tigru bătrân, iar bărbații din încăpere îi zâmbiră sumbru.

— Am o întrebare în legătură cu bandiții lui Melișko. Să-i ajutăm?

IV

Doctorul Kapto stătea sub o boltă acasă la preotul din atrăgătorul sat Șepilovka. Lângă el se afla un bărbat îngrijit, cu fața roșie, care purta uniformă și cizme *feldgrau*[1] nemțești și avea capul ras pe părțile laterale. Strălucirea puternică a soarelui era aproape orbitoare chiar și la umbră.

Kapto trecuse liniile cu câteva ore înainte și fusese întâmpinat ca și ceilalți dezertori.

— Predă armele, descalecă și du-ți calul de căpăstru!

Puteai să citești soarta războiului după numărul dezertorilor. Nouă peste noapte, spuneau pichetele de pază, și mai vin și alții, toate semne că nemții câștigau. Dar acesta avea un copil în șa și o asistentă medicală cu el. Era altfel, în mod vădit educat, un medic, zicea el. Și le spusese că-l știe din școală pe comandantul lor.

— Duceți-mă la Mandrîka, ceruse el.

---

[1] Nuanța de cenușiu a uniformelor armatei germane în cel de-al Doilea Război Mondial. (*N.t.*)

N-aveau să se lase păcăliți. Mandrîka era apărat.

— Foarte bine, zise doctorul. Spuneți-i așa lui Mandrîka: a venit în vizită un prieten din Briansk, împreună cu Tonia Adormita. Spuneți-i că sovieticii vor ataca în câteva ore, când se mijește de ziuă. Să fie pregătit!

— De ce te-am crede?

— Spuneți-i acum, repede, sau o să vă pară rău.

Așa că i-au dus pe doctor, pe asistentă și pe copil la maiorul Șavîkin și, când Șavîkin i-a spus lui Mandrîka, acesta a sărit în sus de bucurie.

— El e! Credeam că-i mort. E cel mai bun prieten al meu din Briansk. Nemernicii de bolșevici l-au trimis în lagăr. Dar iată-l.

— Și ce-i cu asistenta și cu copilul? întrebă Șavîkin, care avea o cicatrice de glonț pe față, arătând de parcă un vierme roșu îi scormonea pe sub obraz.

— Are grijă de copii, zise Mandrîka, încheindu-și tunica și punându-și o bonetă militară de Wehrmacht și ochelari rotunzi negri. Asta e. De acum, Kapto vine cu noi. Dați-i o uniformă și epoleți de căpitan. Tonia o să fie locotenentul lui. Primește orice vrea ea. Aduceți-l pe Kapto la mine. Între timp, pregătiți oamenii pentru atac.

— Bine, șefu'.

Mandrîka turnă acum o ceașcă de înlocuitor de cafea și încă o cinzeacă de coniac armenesc pentru prietenul lui din Briansk și începură să se pună la curent cu ce li se întâmplase în mulții ani petrecuți departe unul de celălalt.

— Un singur lucru, zise Kapto după ce își împărtășiseră experiențele din închisorile sovietice. Am ceva pentru aliații noștri.

— Nemții? întrebă Mandrîka.

— Da.

Kapto își dădu jos de pe umăr taşca şi întinse o hartă.

— O să le fie util.

— Întotdeauna descurcăreț.

Mandrîka zâmbi.

— Să mă uit?

Dar hărțile erau marcate cu simboluri complexe şi semne care nu-i spuneau nimic — el nu era soldat; fusese dentist în Briansk.

Kapto își aprinse o țigară şi se aplecă spre Mandrîka, vorbind confidențial:

— Nu-i pentru vreuna dintre forțele pentru misiuni speciale sau batalioanele de poliție. E pentru Wehrmacht. Trebuie să o dau Statului Major al armatei — a 6-a, nu-i aşa? — care se află mai la nord şi se pregătește să treacă Donul şi poate să forțeze înaintarea spre Stalingrad. O să vină de la tine şi de la mine, Mandrîka. O să-ți fie de ajutor. O să fie impresionați.

Mandrîka încuviință încet din cap.

— Evident, e urgent, adăugă Kapto. Chiar ar putea să fie de ajutor pentru ai tăi.

— O să le-o ducem cât de curând putem, spuse Mandrîka. Acum spune-mi, ce-i cu fetița?

V

— Te-ai întâlnit vreodată cu Şapiro? întrebă Svetlana.

Cea mai bună prietenă a ei, Marta Peşkova, venise în apartamentul de la Kremlin la ceai.

— Păi nu, dar l-am văzut.

— Cum arată?

— E foarte înalt. Are părul negru cu șuvițe cenușii, ochi mari întunecați și pare foarte...

— Foarte cum?

— Impetuos... pătimaș!

— O, Dumnezeule!

Svetlana își făcu vânt cu mâinile.

— Dar, Sveta?

— Da?

— Are patruzeci de ani și e însurat.

— Ah, zise Svetlana.

Fir-ar să fie! Însurat, se gândi ea, n-am nicio șansă. Dar ea era fiica lui Stalin. Pentru ea, orice era posibil. Știa cum să dea ordine.

— E destul de cunoscut, să știi, urmă Marta. S-au făcut filme după scenariile lui. E un fel de intelectual evreu. E talentat.

Marta îi cunoștea pe scriitori. Bunicul ei era Maxim Gorki, cel mai mare scriitor sovietic.

— Dar, Sveta, are patruzeci de ani. E moșneag! E o relicvă. Și e un playboy. Am auzit că e un fustangiu notoriu!

— O, nu, zise Svetlana foarte afectat.

Însă își spunea, de fapt: „Slavă Domnului. Dacă e un playboy, am oarece șanse. Măcar dacă aș fi fost la fel de frumoasă ca Marta. Ea poate să aibă pe oricine vrea..."

Dintr-odată, se simți descurajată.

— E un playboy *căsătorit*! chicoti Marta.

Era tot mai amuzată cu fiecare clipă. Savura aroma de fum de pipă din apartament. Apoi deveni serioasă, o apucă de umeri pe Svetlana și șopti:

— Ce-ar zice tatăl tău? Gândește-te!

— Pfui, e ocupat cu războiul, abia dacă-l mai văd, răspunse Svetlana. În plus, am nevoie să trăiesc și eu.

— Trebuie să mă duc acasă, zise Marta, sărutând-o pe Svetlana și îndreptându-se către ușă.

Acolo, ezită.

— A, stai... să-ți spun cine-l știe pe Șapiro.

— *Cine?* strigă Svetlana, alergând la ea și îmbrățișând-o. Spune-mi!

— Chiar vorbești serios despre omul ăsta, nu-i așa, draga mea?

— Da! Cât de serios se poate când nu cunoști deloc pe cineva. Dar da, i-am scris.

— Și ai semnat?

— Da, de la Stalina de la Kremlin!

Râsul Martei răsună în apartamentul mohorât.

— Asta o să-l șocheze. Dar e arogant. Există scriitori care cred că sunt o minune dumnezeiască, iar el e unul dintre ei. O să creadă că i se cuvine și că merită bunăvoința ta.

— Treci la subiect, Martocika: cine-l cunoaște?

— Fratele tău, Vasili, prostuțo! El îi știe pe toți oamenii de cinema. L-am văzut pe Lev Șapiro la una dintre petrecerile lui Vasili de la Zubalovo...

Ce simplu o să fie, se gândi Svetlana. Rămasă din nou singură în apartament, se așeză și începu să se uite cu atenție în paginile *Stelei Roșii* din ziua aceea, căutându-i numele — și iată-l: cel mai nou articol de Lev Șapiro. Unde era? Își dorea din tot sufletul să știe. Primise deja scrisoarea? Sigur nu, și, chiar dacă ar fi primit-o, era mult prea ocupat, ca să citească biletul ei prostesc. Din articolele lui, își dădea seama că e un om de lume. Un playboy! Un fustangiu! Dar era la fel de posibil și să fi primit scrisoarea, pentru că i-o dăduse ieri lui Klimov, garda ei de corp, iar el reușise s-o trimită la Stalingrad cu avionul *Stavka*. Dacă Șapiro era în oraș, s-ar putea să fi citit-o. Roși când îi trecu prin cap. Apoi,

altă îngrijorare: se făcuse de râs? Să zicem că el le-ar fi spus prietenilor lui și și-ar fi bătut joc de ea? Ce-ar fi zis tatăl ei dacă auzea?

Se deschise ușa.

Ascunse ziarul și sări în sus:

— Papa, ai mâncat?

— Bună, vrăbiuța mea. Ce face *moia hojianka*, mica mea menajeră? zise Stalin și o sărută pe frunte. Voiam doar să te văd. Lucrez restul nopții la Kunțevo.

— Noapte bună, Papa. Să te odihnești!

Stalin se întoarse și plecă, strigându-l pe șofer în fața ușii de la intrare.

Era din nou singură.

VI

Cât îl așteptau pe Garanja, bătrânul Panka îngenunche lângă Benia și-i examină rana de la cap.

— Dacă e tăietură de sabie, lamele sunt murdare; dacă e șrapnel, e mai curat; dacă e piatră, și mai curat, dar nu poți să riști cu o rană la cap. Avem nevoie de o cataplasmă.

Îl trata pe Benia exact cum o tratase și pe Șosete Argintii.

Luă un cartuș și îl desfăcu atent, scoțând praful de pușcă negru. Apoi, în vreme ce Benia stătea întins la umbră, se duse până la cel mai apropiat copac, cercetându-i crengile, până se întinse după ceva.

— O pânză de păianjen, zise el, strângând-o cu o delicatețe surprinzătoare în mâinile lui mari.

Își scoase pumnalul și tăie în coaja copacului, adunând rășină; după aceea scoase cu lama cuțitului niște pământ, le amestecă și pe urmă le vârî pe toate în gură. În final, se

aplecă peste Benia, îşi puse gura pe fruntea lui şi regurgită mizeria lipicioasă chiar pe rană, lipind-o ca să fie uniformă.

— Păcat că n-avem miere, însă asta-i o cataplasmă care o să te vindece rapid, zise Panka, scoţând un bandaj dintr-unul dintre coburi şi înfăşurându-l iscusit în jurul capului lui Benia, după care îl prinse cu un ac.

— În stepă-i totdeauna soare, zise el, zâmbind din nou.

Trecu la următoarea sarcină:

— Toată lumea să bea apă. Mâncaţi un pesmet. Adăpaţi caii, ordonă el. Garanja şi Prişcepa, voi preluaţi paza. Golden, închide ochii.

Bărbaţii stăteau de vorbă în jurul focului pe care-l aprinseseră, în principal despre Kapto. Oare fusese dintotdeauna trădător? Dar Tonia? Cine se mai dusese cu ei? Niuşka — o văzuse cineva? Şi Koşka dispăruse. Dar nimeni n-ar fi fost surprins dacă era un mucos de trădător şi nici n-ar fi fost vreo pierdere, pentru că uzbecii erau cei mai slabi soldaţi din Armata Roşie. Dar tot reveneau la Kapto — şi la fel făcea şi Benia.

Îşi aducea aminte de o dimineaţă la Kolîma, în timp ce se recupera în clinica lui Kapto, când patul i-a fost zgâlţâit brusc. Deschisese ochii, ca să vadă un bărbat cu faţa şi capul tatuate din belşug — o ţintă ce-i înconjura craniul şi-l făcea să arate ca un fel de dispozitiv — care stătea deasupra lui.

— Scoală-te, zisese bărbatul, în mod vădit un Penal. Te aşteaptă Şeful pentru prima lecţie.

Viscolul, probabil ultimul din iarna aceea, se năpustea în lagăr cu o asemenea forţă nimicitoare, încât Benia, care încerca să meargă în urma Penalului de-a lungul aleilor, înfăşurat într-o manta de pâslă, haină matlasată şi cizme de fetru, trebuia să se ţină de frânghii ca să-şi facă drum. Penalul, înfăşurat în blănuri, umbla ţeapăn, cu picioarele

și brațele drepte, ca un Golem mecanizat. Vântul spulbera zăpada așa de pieziș, încât îi pătrundea în glugă și aproape că-l orbea, iar temperatura era ceva extrem, minus treizeci sau chiar mai puțin.

Benia tocmai le mulțumea lui Dumnezeu și doctorului Kapto că nu lucra în ziua aceea: știa că brigada lui, care trebuie să fi fost la mină de la ora patru dimineața, va pierde oameni azi. Călăuza lui dispăruse înăuntrul barăcilor de lângă cantină, iar Benia o urmă.

Odată intrat, fu uluit de lumină și căldură. Barăcile acestea nu prea semănau cu celelalte. Bărbații care dormeau pe aceste priciuri de lemn erau norocoși: era cel mai bine întreținut dormitor din lagăr. Tot a sudoare, trupuri și dezinfectant duhnea, dar și a ceva rășinos și divin. Probabil că era fumul unui godin amestecat cu legume stricate și arse — ce lux! Cele mai multe priciuri erau goale, pentru că brigăzile erau la muncă, însă, în vreme ce-l urma pe Penal în aripa centrală, văzu mangalul drept în față și, pe măsură ce se apropia, se făcea tot mai cald.

— Iată-l! El e. Povestitorul, zise Zâmbărețul, uitându-se la el cu ochii lui roșii pe sub sprânceana ușor ascuțită.

Benia bănuise că Șeful era Zâmbărețul, dar se înșelase.

— Benia Golden? Chiar tu ești? întrebă un bărbat mult mai în vârstă, cu cizme din blană de ren și pantaloni militari, însă fără cămașă, care stătea într-un scaun de piele pe jumătate desfundat, chiar lângă mangal.

Accentul era gruzin, mai precis svanetian[1], din cea mai îndepărtată și mai imposibil de guvernat provincie a Gruziei. Ținea în mână o greutate și își încorda bicepsul, în vreme ce o fată, o asistentă tânără de la clinică, îi înfășura un bandaj pe umăr.

---

[1] Svaneti — regiune istorică aflată în nord-vestul Georgiei. (*N.t.*)

— Am făcut o întindere, a zis el. La vârsta mea, se întâmplă.

Îi înmână Zâmbărețului greutatea, iar acesta o duse în partea întunecată a încăperii. Fata termină cu bandajatul.

— În regulă, iepurașule, du-te, zise bărbatul mai în vârstă.

Asistenta, Niușka, avea o frumusețe rusească dulce și rănită, iar Benia îi observă părul castaniu-roșcat ca pana, strâns ușor la spate, și pielea fină. Dar o asemenea frumusețe era un blestem aici, iar Benia își dădu seama că fata avea nevoie de un protector puternic ca să supraviețuiască.

Bărbatul musculos și mai în vârstă își îndreptă atenția spre Benia.

— Am citit tot ce-ai scris tu vreodată. Am o propunere pentru tine.

Benia era așa de surprins, încât nu răspunse.

— Hei, Nemuritorule, trage-i o bancă, îi zise bărbatul mai în vârstă mardeiașului care-l escortase pe Benia până la barăci.

Nemuritorul, care se mișca de parcă ar fi fost înfășurat în bandaje ca o mumie egipteană, trase un scaun, iar Benia se așeză. În spatele lor, bolborosea o oală cu supă.

— O țigară?

— Da, te rog.

— Zâmbărețule, rulează-i o *mahorcă*, vrei? Tot mai pare șubred. Mametka, dă-i niște supă!

Zâmbărețul îi aprinse țigara; un băiețel jigărit cu buze peste măsură de mari amesteca în supă. Scoase un castron și i-l dădu lui Benia, care îl înghiți lacom fără să ezite nicio clipă, lingându-l ca să-l curețe.

— Mai bine? întrebă Șeful. Acuma... știi cine sunt eu?

Benia scuipă din cauza tutunului înțepător, însă țigara, rulată cu pricepere în ziarul *Pravda*, îl încălzise ca o dușcă de votcă. Avea o idee cine era bărbatul, dar nu era destul de prost să riște să ghicească.

— Sunt Jaba, zise gruzinul, lăsându-se în față ca să-l cerceteze îndeaproape pe Benia.

Era probabil singurul deținut din tot lagărul care avea păr, cenușiu, des și țepos, și era clar că până și aici, cumva, era curat și îngrijit. Înfățișarea lui plăcută de tip latin era stricată doar de tatuajul care i se ridica pe gât ca un val sinistru. Umerii goi erau tatuați cu aripi de vulturi, sfârcurile îi erau ochi înăuntrul unor stele, din omoplați i se scurgeau crucifixe pe care era răstignită o femeie dezbrăcată, un Iisus feminin voluptuos, cu stigmate cu tot. Pe stomacul lui Jaba, musculos și încrețit ca al unui boxer pensionat, un penis tumescent își croia drum spre sternul împodobit cu cuvintele RUSOAICELE ÎMI VENEREAZĂ SCULA GRUZINĂ.

— Ai auzit de mine, afirmă Jaba, parcă verificând un adevăr incontestabil.

— Da, am auzit, bineînțeles.

Benia știa că Jaba Leonadze era unul dintre Penalii de frunte din Zona Kolîma, un cap mafiot, un brigand-la-putere căruia Comandantul îi lăsase în grijă sarcina de a face minele să-și îndeplinească normele.

Jaba zâmbi larg când auzi.

— Majoritatea au auzit. Cât despre tine, Zâmbărețul mi-a spus cum l-ai distrat cu poveștile tale tot drumul peste Marea Ohoțk și eu am citit *Poveștile spaniole*. Nu sunt surprinzător pentru un bandit bătrân?

Benia era de acord că, într-adevăr, era un bandit surprinzător.

— Vezi tu, Golden, viața-i ca un blid cu boabe *lobio*[1]. N-am fost la școală, dar acum vreau să scriu. Tu o să mă înveți să

[1] Mâncare tradițională gruzină, pe bază de fasole și coriandru, nuci, usturoi și ceapă. (*N.t.*)

scriu ca Shakespeare, Pușkin și Balzac. Câte o oră în fiecare zi. Și apoi, mai e ceva. Prișcepa!

Din spatele barăcii, unde, se pare, își făcea de lucru cu un ceainic, apăru un tânăr cu ochi albaștri și față de copil, surprinzător de drăguț, purtând un teanc de hârtii pe care i le dădu lui Jaba.

— Poți să ghicești ce-i asta, Benia? E piesa scrisă de mine, care se bazează pe viața mea. Intitulată „Spargerea băncii '37".

Benia știa că isprava cea mai scandaloasă a lui Jaba fusese jaful de la banca din Harkov din 1937. Când Stalin epurase Partidul Comunist, acest spărgător de bănci îndrăznise să-l sfideze și să-i fure banii. Ăsta curaj! Reușise trei sau patru astfel de tâlhării, furând tot fondul de salarii al funcționarilor din Tașkent, Odessa și Baku. Trăise în lux ani de zile, mituind miliția ca să închidă ochii — până la schimbul de focuri de la Banca de Stat din Harkov, când fusese prins.

— Ah, Benia, mi-am pus sufletul în opera asta.

Benia luă manuscrisul, băgând de seamă că scenariul era bătut la mașină. Trebuie să-l fi bătut la mașină unul dintre dactilografii de la biroul Comandantului, se gândi el. Influența lui Jaba era caracterizată de obicei de violență și accesul la mâncare, dar această piesă bătută la mașină era o demonstrație neobișnuită de putere în stare pură.

— Trebuie s-o citești și s-o critici.

Jaba luă o cămașă de la Mametka și și-o trase pe el, închizând nasturii în timp ce-i dădea ordinele lui Benia.

— Gorki n-a citit poveștile tale? Ei bine, tu o să fii Gorki al meu. În schimb, o să lucrezi la clinică și, când ieșim din iadul ăsta și ne întoarcem la Magadan, o să vii cu mine. Acuma, nu-ți fie teamă să-mi spui adevărul; suport critica.

Vezi tu, profesore, e o capodoperă și n-ar fi putut-o scrie nimeni în afară de mine. Acuma, ne-am înțeles?

VII

— Se apropie călăreți! anunță încet Garanja Păianjenul.

Puseră mâna pe arme în timp ce Jurko se uită cu binoclul.

— Pe loc repaus. E Pisica. S-a întors Koșka.

— Credeam că..., începu micul Mametka.

— Poate că nemții nu l-au vrut, zise Benia.

Cazacii râseră pe înfundate.

— Nemții totdeauna spun: Putem să schimbăm românii noștri pe uzbecii voștri?

Micul Mametka era de acord.

— Să-l interogăm? întrebă Garanja.

Jurko ridică mâna.

— Suntem doar șapte acum, cu Koșka opt. Nu ne permitem luxul să pornim o vânătoare de vrăjitoare. Nu, îi urăm bun venit și-l supraveghem.

Koșka intră în tabără. Benia știa că era unul dintre oamenii ăia plicticoși care cred că e de datoria lor să le spună celorlalți adevărul despre viețile lor, cum ar fi dacă nevasta le e necredincioasă în taină sau cum trebuie să-și facă treaba mai bine.

— Zic și eu, încheia el de obicei.

Bărbații se strânseră în jurul lui.

— M-a aruncat iapa și am pierdut-o o vreme..., zise Koșka.

Nimeni nu părea convins în mod deosebit, însă îl lăsară pe uzbecul agitat să se așeze cu ei și să mănânce împreună din mâncarea pe care o adunaseră în satul italienesc.

— Ce facem acum? întrebă Garanja după ce terminară de mâncat.

Căpitanul Jurko își drese vocea.

— Îi așteptam pe ceilalți, dar... se pare că nu mai vine niciunul dintre noi, zise în stilul lui direct. Trebuie să facem un plan.

— Tu ești ofițerul nostru, zise Benia.

— Dacă vreți să vă comand, o voi face, răspunse Jurko, mângâindu-și bărbia puternică. Dar cred că situația noastră e puțin neobișnuită.

— Propun să ne așezăm în cerc, în vechea tradiție căzăcească, spuse Panka fără ezitare, și să-l alegem pe Jurko *atamanul* nostru, căpetenia noastră. Ce ziceți, fraților?

Toată lumea a fost de acord.

— Ce opțiuni avem? întrebă Garanja Păianjenul.

— Păi, cred că avem cinci opțiuni, zise căpitanul Jurko. Una, să luptăm să ne facem drum până la liniile noastre. Să ne mișcăm noaptea. Să găsim un sector liniștit, de preferință italienesc sau, și mai bine, românesc...

— Cum? După ce li l-am oferit cadou pe Koșka? glumi cu glas ascuțit Mametka.

Bărbații chicotiră.

— Te-ar prefera pe tine, Bette Davis, răspunse Koșka.

— Nu-i amuzant, spuse Mametka.

Benia își aduse aminte ce i se întâmplase lui Strizkaz Grăsanul și-și ținu răsuflarea.

— Destul, zise Jurko. Încetați! Mametka, tu ai cerut-o. Koșka, ai protecția mea.

— Zi mai departe, spuse Zâmbărețul.

— După aia, ne întoarcem la forțele noastre aflate în ultimele bastioane de la Cotul Donului sau trecem prin vad pe

undeva și ne alăturăm iar Frontului Stalingrad. Ne găsim unitățile.

— Ce unități? Suntem *Smertniki* — Morții — și suntem osândiți orice-am face, spuse Koșka.

— Știm cu toții ce s-ar întâmpla, a fost de acord Zâmbărețul, grav.

— Nu ne putem întoarce, spuse Benia. Am primi cele Opt Grame înainte să spunem măcar cum ne cheamă.

— Așa e, zise Jurko. Ca patriot rus și bun comunist, pentru mine moartea e mai bună decât dezertarea și propun ca predarea să fie în afara discuției. Asta e a doua noastră opțiune.

— Suntem abandonați în spatele liniilor inamice. Armata noastră a cedat. Haideți, băieți. Să fim sinceri. E ceva în afara discuției? întrebă Koșka. Zic și eu.

— Pentru mine, predarea e imposibilă, răspunse Benia. Ai văzut ce fac nemții aici.

— Spui așa pentru că ești evreu, nu? zise Koșka. Nu putem să te ascultăm pe tine.

— Permiteți să-i închid gura? întrebă Zâmbărețul, cu cornițele ridicându-i-se pe frunte.

— Stai, zise Benia. Sunt evreu, e adevărat: eu nu mă pot preda. Dar am auzit și că nemții pur și simplu îi lasă să moară de foame pe prizonierii ruși.

— Unii ruși s-au predat italienilor îngăduitori, precizează Koșka. Sau am putea dezerta la Mandrîka și să ne alăturăm unităților *Schuma*. Au mâncare bună. Și fete, o grămadă de fete.

— Dacă voiai să te duci la ei, de ce n-ai făcut-o? întrebă încet Micul Memetka.

— Nu vreau. Dacă aș fi vrut, n-aș fi aici, protestă Koșka.

Sergentul Panka se ridică.

— Am auzit deja destul, și pot să vă spun ceva, băieți: eu nu mă duc *nicăieri*! Căpitane, ce ordine avem?

— Cred că există un lucru care trebuie făcut, își dădu cu părerea convins Jurko, uitându-se la ei prin ochelarii lui cu rame de oțel și aprinzându-și o țigară. Dar putem și să ne ascundem aici și să sperăm să fim eliberați.

— Dar asta s-ar putea să nu se întâmple niciodată, spuse Koșka. În momentul ăsta, trebuie să acceptăm posibilitatea că o să pierdem războiul. Zic și eu.

— Nu, Koșka, o să câștigăm războiul, răspunse Jurko. Sunt sigur. Am fost economist la Gosplan. Asta făceam eu la Moscova. Am făcut planurile cincinale.

— Un mare succes! zise Benia.

— Ăsta-i umor de Odessa? întrebă Jurko.

— Dacă ești așa de deștept, căpitane, cum de ai ajuns aici? întrebă Zâmbărețul.

Jurko rânji, ștergându-și ochelarii.

— Am anticipat o recesiune, dar în Paradisul nostru socialist recesiunea e imposibilă. Oricum, noi, de unii singuri, o să producem mai mult decât nemții anul ăsta. Cu americanii, suntem de neînvins. Dacă Hitler n-a câștigat în primul an, nu poate să câștige războiul.

— Deci o să piardă? îl întrerupse Mametka.

— Exact. Toate legile științei confirmă asta, însă o să dureze ani de zile și noi n-avem luxul timpului. Următoarea opțiune, îi găsim pe partizanii sovietici care luptă împotriva germanilor în spatele liniilor și ne alăturăm acestora.

— Dar unde sunt? întrebă Koșka.

— Sincer? Nu știm, iar stepa a fost cotropită așa de repede, încât e posibil să nu mai existe niciun fel de partizani aici.

— Până acum, astea nu-s niște opțiuni tentante, observă Koșka.

— Cine eşti tu să judeci?

Garanja se uită urât la micuţul uzbec.

— De unde ai venit tu aşa de brusc, Koşka?

— M-am rătăcit, v-am zis. V-am căutat. Până la urmă, v-am găsit.

— Te-ai rătăcit, ne-ai găsit? Hmm. Pute, zise Garanja Păianjenul. Zic şi eu!

— Destul, amândoi, spuse Panka, trăgându-şi brusc sabia.

Panka nu se prostea niciodată. Era direct ca un bisturiu. Cei doi *ştrafniki* puseră capăt discuţiei aprinse.

— Ultima opţiune e asta, zise Jurko, cu glas calm şi chibzuit. Ni s-a spus să-l eliminăm pe trădătorul Mandrîka. Dacă îl omorâm, suntem reabilitaţi. Dacă suntem răniţi, suntem reabilitaţi. Ştim unde e Mandrîka. Asta-i misiunea noastră.

— Sugerezi să intrăm cu câţiva călăreţi în fortăreaţa lui? întrebă Koşka. Am încercat mai devreme şi a fost o nebunie. Gândeşte-te la toţi oamenii pe care i-am pierdut.

— La urma urmelor, suntem într-o misiune sinucigaşă, spuse Benia zâmbind.

— Tot ironie de Odessa? întrebă Jurko. Încă suntem în viaţă şi am de gând să rămânem în viaţă. Nu atacăm satul Şepilovka, unde forfotesc oamenii lui Mandrîka şi o unitate de nemţi. Ştim totuşi că iese în fiecare zi să călărească împreună cu camarazii lui nemţi, ca să organizeze *acţiuni* împotriva partizanilor. Hai să-l prindem într-o ambuscadă când se aventurează afară din bastionul lui. Dacă murim încercând, aşa să fie.

— Sunt de acord, zise Panka. Avem caii; încă mai suntem cazaci. Eu nu plec *nicăieri*! O să vedeţi: în stepă-i totdeauna soare.

Se ridică, îşi vârî sabia înapoi în teacă şi începu să facă focul.

— A fost o discuție veselă, zise Prișcepa chicotind. Cine o să-mi cânte un cântecel de leagăn? Știu. O să-l cânt pe-al meu.

În vreme ce Prișcepa cânta, Garanja, pe jumătate luminat de flăcările portocalii, dansa încet în jurul focului, rotindu-și membrele cărnoase în arcuri enorme, ridicându-le și coborându-le, cu gura larg deschisă și ochii închiși, găsindu-și totuși un fel de ritm îndârjit și repetitiv.

Prișcepa cânta cu vocea lui angelică de tenor:

„Un cazac mergea călare spre un tărâm îndepărtat;
Cu calul peste stepă..."

Și apoi Panka îi dădu replica baritonal: *„Satul în care s-a născut l-a părăsit pentru vecie".*

Și cu toții completară refrenul:

„Nicicând nu se va mai întoarce;
Nicicând nu se va mai întoarce."

Când Benia își puse capul pe cobur și observă nasul lung șiret al lui Panka și ochii lui micuți, a fost uluit să vadă că îi curgeau lacrimi pe față în timp ce cânta. Aleseseră cea mai periculoasă misiune. Câți dintre ei vor mai fi în viață să-și cânte cântecele când va coborî mâine soarele?

Ziua a patra

I

— Unde-i Koşka? întrebă Jurko a doua zi dimineaţă, dar toţi ştiau răspunsul.

Se crăpa de ziuă. Noaptea fusese înăbuşitoare. Bărbaţii asudau, deşi soarele nu se ridicase încă. Garanja şi Micul Mametka erau în picioare lângă cai, fumând ţigări italieneşti. Dincolo de ei, puţin mai în josul pantei, zăcea Koşka, încovrigat ca un copil, cu mâinile deja înţepenindu-i-se. Bărbaţii îl urmară pe Jurko şi se opriră în jurul lui Koşka, privind în jos spre el. Sângele înnegrit forma creste de-a curmezişul gâtului. Zic şi eu, se gândi Benia, zic şi eu.

Garanja era calm, mai calm decât oricare dintre ei.

— Aş vrea să ştiu cu cine merg, a fost tot ce a zis şi se duse înapoi spre focul de tabără, acum mai mult cenuşă.

Benia se întrebă dacă Jurko o să spună ceva, însă el aranja lucrurile lui Koşka: PPŞ, pumnal, gamelă, pinteni, cizme şi cravaşă, toate întinse într-un şir ordonat.

— Alege un cadou, zise Micul Mametka, iar Benia luă un al doilea Papaşa.

Spaima i se aduna în stomac ca un ghem de sârmă. Dormise adânc, sub stele, fără niciun gând, complet epuizat, dar când se trezise fusese dezgustat de ce avea de făcut în ziua asta şi simţise fiorul groazei în fiecare încheietură, de parcă oasele însele se reaşezau şi se strângeau în el.

Sergentul Panka fierse cafeaua și împărți carnea uscată luată din sat și rația de pesmeți. Nimeni nu mai vorbi despre Koșka. Zece minute mai târziu, plecară călare toți șapte, bibilicile și potârnichile împrăștiindu-se înaintea lor. Ciocănitoarea lovea cu ciocul; ciocârliile coborau în picaj; obuzierele bubuiau pe Don.

Merseră peste câmp spre satul Novi Petroșevo, rămânând în câmpurile de floarea-soarelui și porumb și călărind spre drumul care venea dinspre Șepilovka, unde se afla cartierul general al lui Mandrîka. În vreme ce mergeau în pas săltat, auzeau muzică și strigăte. *Schuma* sărbătoreau, le zise Jurko, și era puțin probabil ca Mandrîka să se trezească devreme, așa că planul era să fie pregătiți când părăsea tabăra. Dacă-l rataseră, o să-l prindă la întoarcere. Benia începuse ziua cu nervii întinși, tremurând de încordare, dar, pe măsură ce călăreau prin dogoare, începu să viseze cu ochii deschiși și s-o lase pe Șosete Argintii să se țină după ceilalți.

Chiar când călăreau printr-un culoar format din plopi, urechile iepei se aplecară în față, iar ea se încordă. Benia se trezi brusc și își puse mâna pe magazia rotundă ca o tobă a Papașei, chiar când glasul de cazac spunea:

— Cine-i acolo? Stai pe loc!

În jurul lui Benia, bărbații se întindeau după arme.

— Prea târziu! Nu mișcați! Țineți mâinile la vedere sau vă omor pe toți!

Jurko se întoarse spre unitatea lui:

— Are dreptate.

În fața lor, din porumb ieșeau mai mulți bărbați. În spate, se ridicau țevile negre ale armelor.

— Cine sunteți? întrebă un bărbat care purta uniformă rusească, însă ținea în mână un Schmeisser nemțesc.

Benia presupuse că era comandantul, dar oare erau aceștia bătăușii lui Mandrîka? Cei șapte *ștrafniki* încremeniră, însă își ținură armele în poziție orizontală.

— Suntem din Armata Roșie, zise Jurko.

— Ce unitate?

— *Ștrafbatul* al Doilea de Cavalerie.

— Îți văd însemnele de pe epoleți, zise bărbatul. Identifică-te!

— Leonid Jurko. Căpitan, grad penal.

Chiar atunci își făcu drum în față un tânăr deșirat.

— Maior Elmor, ei sunt, zise el. Pot să garantez pentru ei.

Era Geft Greierele, un băiețandru care dispăruse cu o zi înainte din *ștrafbat*, împreună cu veteranul Lampadnik și alți câțiva pe care îi recunoscu Benia.

— Ești sigur? întrebă bărbatul căruia îi spuneau Elmor.

— Sigur.

— În regulă. Descalecă, Jurko. Încet!

Jurko rămase pe loc și făcu semn și unității lui să facă la fel.

— Trebuie să știu cine sunteți.

— Partizani, Brigada a Doua de pe Don.

— Nu știam că există o Brigadă Întâi.

— Nu există. Suntem rămășițele din încercuirea de la Harkov de-acum o lună. Avem ordine să vă interceptăm; *Stavka* îi trimite salutări lui Melișko pentru ultimul vostru ordin referitor la Operațiunea Pluto.

Benia simți ușurarea lui Jurko. Erau cine ziceau că sunt: partizani sovietici aflați în legătură cu *Stavka* de la Moscova.

— Melișko e cu voi?

Jurko scutură din cap, iar Elmor înțelese.

— Unde-i restul batalionului vostru?

— Noi suntem, dar suntem în viață.

Jurko descălecă și îi strânse mâna lui Elmor. Benia se gândi că ofițerul partizan era clădit ca o oală îndesată, cu un cap pleșuv încununat cu șuvițe zbârlite de păr blond-cenușiu care fluturau ca niște apărători de urechi de căciulă rusească. Descălecă, împreună cu ceilalți, și-l îmbrățișară cu reală bucurie pe slăbănogul Geft.

Elmor se lăsă pe vine ca un cazac, iar Jurko se așeză cu picioarele încrucișate. Benia observă că Elmor purta la centură cinci grenade.

— Care sunt ordinele pentru unitatea mea? întrebă Jurko.

— Moscova ne-a contactat prin radio. *Stavka* ne-a informat că sunteți în viață și aveți nevoie de sprijin și aveam un mesaj pentru Melișko, de restabilire a gradului de general, dar... Păi, oricum, pe voi vă căutam.

— Ca să fiu cinstit, răspunse Jurko, nu suntem decât noi șapte și suntem tot ce a mai rămas dintr-o ofensivă în apropiere de Don.

— V-am invita la niște *pirojki*[1], *șchi*[2] și votcă; v-am duce să admirați peisajul; v-am prezenta localnicelor, zise Elmor fără să zâmbească, însă zona asta e împânzită de forțe ostile de toate soiurile. Ați avut o misiune aici?

— Să-l eliminăm pe Mandrîka.

— Și noi. Cartierul General a ordonat asasinarea lui cu orice preț. Am oameni care-l urmăresc și pe el, și pe ai lui.

Elmor făcu o pauză.

— Auzi împușcăturile alea? E o unitate germană angajată în ceea ce numesc ei *„akțiuni* antipartizani".

— Vă vânează pe voi?

---

[1] Piroști — Colțunași umpluți cu carne, cartofi, brânză, marmeladă etc. (*N.t.*)

[2] Ciorbă rusească de varză. (*N.t.*)

— Nu. „Măsurile antipartizani" implică în general uciderea femeilor și copiilor evrei sau a țăranilor nevinovați. Și sunt sprijiniți de forțele românești din zonă. Sunt dincolo de câmpul ăsta și chiar lângă drumul pe care o s-o ia Mandrîka, așa că nu putem să-l atacăm cu ei în spatele nostru sau să ne implicăm într-o confruntare cu ei. Un schimb de focuri i-ar atrage pe Mandrîka și pe nemți.

Se uită în jur la Jurko și cazacii lui.

— Cum stați cu armele albe?

Garanja Păianjenul își trase sabia. La fel făcură și ceilalți.

— Superb, zise Elmor. Sunt impresionat.

II

Svetlana Stalina găsi scrisoarea așteptând-o când se întoarse de la școală. Până și dădaca ei era agitată.

— Ar putea fi de la *el*? întrebă dădaca, roșie în obraji de nerăbdare.

Svetlana deschise scrisoarea în salon.

Dragă Svetlana,

Foarte frumos din partea dumitale să-mi scrii. Scrisoarea mi-a făcut o deosebită plăcere și am recitit-o de câteva ori. A ajuns imediat după atacul batalionului disciplinar, pe care l-am descris în cel mai recent articol al meu. Penalii și rebelii aceștia au fost foarte viteji și i-am văzut atacându-i pe fasciști. Îl cunosc pe unul dintre ei, un vechi prieten, un scriitor, dar n-am avut ocazia să vorbesc cu el. Însă m-am bucurat să-l văd. Din păcate, au fost aproape nimiciți și foarte puțini au supraviețuit. Recunosc că am cam fost copleșit de durere. I-am

așteptat să se întoarcă, însă n-a mai venit niciunul dintre ei. Speram să-l văd pe prietenul meu, dar nu, nimic și, deși sunt obișnuit cu tragediile acestui război, am fost trist și emoționat. Recunosc că am plâns și apoi a sosit scrisoarea ta. M-a alinat și mi-a redat încrederea în viață. A fost fermecătoare și în clipa aceasta, când stau în buncărul de aici împreună cu liderii și generalii de pe Frontul Stalingrad, mă gândesc la dumneata. Poate că ești departe, la Moscova, și nici nu te cunosc, totuși îți simt pasiunea și dragostea pentru scris și literatură. Mă îndoiesc că ne vom întâlni vreodată, dar aș fi oare nebun dacă aș spera că putem coresponda? Și, poate, într-o zi, să putem discuta despre literatură?

Scrie-mi curând.

Lev Șapiro

Svetlana țipă de bucurie. Lev Șapiro îi răspunsese cu atâta căldură! I se destăinuise, îi împărtășise sentimentele și emoțiile, îi primise scrisoarea cu bucurie.

— Ce crezi? întrebă doica — dar Svetlana scria deja răspunsul.

III

La opt kilometri de pajiștile unde se întâlniseră Benia și tovarășii lui cu partizanii sovietici se afla cătunul Radjilovo, care devenise un colțișor de Italie ferit chiar în mijlocul stepei rusești, cu tot cu gusturile și hainele și chiar cântecele ei.

Așezată la umbra unui cireș încărcat de fructe, în spatele unei colibe rusești zugrăvite în culorile vii ale gospodăriilor căzăcești, asistenta Fabiana Bacigalupe închise ochii și își închipui că e acasă, la Veneția, și că nu suferise de curând o pierdere îngrozitoare.

Căldura era mângâietoare și din bucătărie venea o aromă delicioasă de usturoi și cafea, iar glasul locotenentului cânta melodia lui piemonteză preferată, „La umbra unei tufe dormea frumoasa păstoriță", în timp ce, împreună cu alții din unitate, gătea fiertura de porumb, pălăvrăgind în diversele lor dialecte italienești despre fete, dragoste, paste, vin și război. Cu pastele, era simplu: mâncarea era principala lor mângâiere după ce fuseseră trimiși să lupte în acest război, iar dispozitivul de măcinat secară al locotenentului le permitea să facă *penne* perfecte și uneori fiertură de porumb. Fabiana le arătase cum să râșnească boabe de cafea adevărate într-o cască de oțel — *„Perfetto!"*, strigaseră ei —, iar asta o făcea să fie și mai atrăgătoare în ochii lor... dacă era posibil așa ceva. Îi auzea bodogănind cu voce tare: de ce erau ei de fapt în Rusia? Mussolini trimisese două sute treizeci și cinci de mii de italieni să lupte în războiul lui Hitler și doar cei mai fanatici fasciști, cum erau comandantul lor, colonelul Malamore, și legiunile lui de elită de Cămăși Negre credeau că războiul ăsta nebunesc era o idee bună sau adoptau ideile rasiste ale naziștilor. Fuseseră încorporați în Grupul de Armate B al lui Hitler pentru ofensiva din această vară, iar rușii căzuseră așa de repede, că fusese ca o scurtă vacanță. Unitățile Fabianei nu pierduseră niciun om până acum două zile, când îi asaltase un escadron de cazaci ruși sălbatici și-i scosese din satul lor, făcându-i să piardă câțiva oameni, inclusiv pe Ippolito Bacigalupe, soțul Fabianei.

— Crezi că *principessa* e în regulă? Pare tăcută!

Fabiana zâmbi când glasurile bărbaților scăzură la nivelul unor șoapte în vreme ce discutau despre ea.

— Sigur că e tăcută! Și-a pierdut soțul...

— Dar se purta urât cu ea. L-am auzit plesnind-o o dată și a doua azi avea un ochi vânăt.

— Acum e tristă; am văzut-o plângând; e văduvă și noi trebuie să avem grijă de ea.

— Nu-ți face probleme pentru ea. Colonelul Malamore o să se însoare cu ea dacă poate... dar tu ce-ai da pentru o sărutare?

— O sută de bice! zise o voce.

— Degradare. Un grad pentru o sărutare, însă, pentru o noapte întreagă, o noapte lungă, m-aș duce bucuros la fort un an.

— *Ottimo! Delizioso!*[1]

Îi asculta râzând, oarecum șocată, nesigură dacă era sau nu amuzată.

— *Spune-mi, ce-o să facă acum* principessa? Să-i ducem un dumicat de ceva? Fiertura de mălai? Să vedem!

Fabiana nu era prințesă — era fată de profesor —, dar și ea se întreba ce naiba o să facă acum. Până acum două zile, războiul fusese oarecum plictisitor și totul păruse mai simplu. Se măritase cu soțul ei, maiorul Ippolito Bacigalupe, la Veneția și, când acesta fusese trimis în Rusia, se oferise în grabă voluntar pentru a fi asistentă medicală pe front. Ar fi putut rămâne la Veneția și să lucreze la spital, și totuși venise ca să fie cu el și să vadă Rusia — așa era ea.

Curând devenise preferata întregii unități a soțului ei. Erau respectuoși cu ea — la urma urmelor, era soția maiorului lor —, dar se întrebau (în șoaptele alea răsunătoare) ce naiba făcea ea cu papițoiul ăla spilcuit, însă iute la mânie (pe care-l porecliseră *Il Duce*, după Mussolini — și nu era un compliment) și cum s-o salveze de accesele lui de furie.

[1] Excelent! Încântător! (în lb. it. în orig.). (*N.t.*)

Satul unde se instalaseră era fermecător: colibe albastre și roșii, așezate într-o mare de porumb auriu, floarea-soarelui cu chip negru și iarbă înaltă de stepă. Apoi a venit ziua atacului. Găteau fiertură de porumb și gâscă friptă în casa preotului, când văzuseră praful ridicându-se în lumina trandafirie a zorilor și auziseră șarja sinucigașă a unui batalion disciplinar rusesc împotriva propriei lor divizii de cavalerie *Celere Savoia*[1], însă bărbatul Fabianei fusese sigur că nemții i-au spulberat — până au auzit bubuitul cavaleriei în atac, urmat de tropăitul copitelor pe piatră și țiuitul gloanțelor. Unul dintre cercetașii kalmîci venise în goană în sat și-și strunise căluțul așa de tare, încât căzuse în genunchi, strigând că vin cazacii. Un porc fugise guițând pe stradă; o cămilă scăpase, adulmecând zgomotos; *„Pronti a fare fuoco!* Pregătiți-vă să trageți!" le ordonase soțul ei oamenilor săi, care ațintiseră pe ferestre mitralierele grele Breda, încercând să-i țină la distanță pe cazaci suficient timp cât să se poată retrage. *„Madonna santa"*, strigase el. *„Muovetevi ragazzi!* Mișcați-vă, băieți!" Fabiana văzuse un ofițer de *Bersaglieri* împușcat în fața ochilor ei și doi cavaleriști savoiarzi târâți prin sat în urma cailor. După aceea, prin norul de praf scânteiaseră razele soarelui, săbiile devenind doar niște fulgerări de lumină orbitoare, și din pâclă apăruse o hoardă de călăreți executând numere nebunești de călărie — chiar îi observase pe unii dintre cazaci alunecând pe-o parte a cailor ca să tragă; alții se opriseră și apoi se ridicaseră în picioare, cu un picior în scări și altul pe șa, ca să deschidă focul. Și, cumva, în tot haosul, când așteptau în pragul unei uși să sară în camioanele Fiat și Bianchi, un

[1] Divizia Întâi de Cavalerie „Eugenio di Savoia" — divizie a Armatei Regale Italiene. (*N.t.*)

glonț tras direct în piept l-a ucis pe soțul ei... și fuseseră nevoiți să-i lase cadavrul în sat.

Mult mai târziu, Benia Golden avea s-o întrebe pe Fabiana la ce se gândise când îi văzuse pe cazacii aceia ridicați în scări, cu săbiile scânteind deasupra capetelor, cu gurile deschise, urlând ca dracu', iar ea își dăduse capul pe spate și râsese:

— Ce am crezut? M-am pregătit să mor! *Santissima madre di Dio!*

Acum stătea în grădina de-aici și încerca să se adune. Îi plăcea să citească și avea cărțile ei, Leopardi și Petrarca, și Fogazzaro. Îi asculta pe bărbații din casă când auzi tropotul vioi ai cailor. Se ridică și privi în josul uliței: era comandantul ei, Malamore, cu un ofițer neamț subțire, cu runele în formă de fulger pe uniformă și o escortă de colaboraționiști cazaci și kalmîci, toți în uniforme germane.

Cu un clinchet de pinteni, Malamore descălecă țeapăn de pe armăsarul său roib superb și, îndreptându-se, o salută. Fabiana îi răspunse la salut. Era colonelul lor și dintotdeauna arătase clar că o admiră, chiar și când soțul ei stătea fierbând de indignare lângă ea.

Intră pe poartă și rămase uitându-se la ea, fără să se grăbească să spună ceva. Malamore nu se temea de tăceri și era obișnuit cu moartea, iar ei îi era puțin frică de el.

— Cum te simți, soră Bacigalupe? întrebă el, scoțându-și fesul.

— Încă șocată, domnule consul, răspunse ea cu un salut și o strâmbătură a umbrei ei de zâmbet.

Felul în care spusese *„console"* — folosind gradul lui în rândul Cămășilor Negre, menit de Mussolini să evoce Imperiul Roman — îi scoase în evidență aroganța.

— Îmi pare rău pentru pierderea pe care-ai suferit-o, zise el, făcând o plecăciune. Acesta este mesajul pe care-l aduc din partea Cămășilor Negre.

Îl conduse la celălalt scaun din grădină. Când se așeză, pantalonii, cizmele înalte, chiar și oasele părură să scârțâie. În lumină, avea pielea solzoasă și aspră, iar Fabiana se gândi că arăta ca magma întărită cu secole în urmă. Căldura era înăbușitoare, iar Malamore își trecu mâna peste părul tuns scurt; îi oferi o țigară și își luă și el una. O aprinse pe-a ei și apoi pe a lui.

Masacrele și soarele african îl căliseră până devenise un fel de fosilă.

— O să-l aducem înapoi, soră, zise el. L-am văzut imediat ce a căzut, lovit direct în piept.

— Erai acolo, consule? întrebă ea.

El încuviință din cap. Moartea soțului ei părea ireală; se aștepta să-l vadă pe Ippolito în orice clipă intrând cu pași mari în grădina aceasta, cu mustața sa à la Clark Gable și cizmele strălucitoare, părul negru vopsit, perfect imaculat, ca de obicei. Îl iubise, presupunea ea, chiar și cu defectele lui — și ce-o să se aleagă de ea acum? Strânse din ochi ca să oprească lacrimile, mândră de felul cum se controla. Plânsese înainte și avea să mai plângă, dar nu acum.

— Consule, ai spus că rușii fuseseră învinși și totuși ne-au alungat în doar câteva minute din satul acela.

Știa că Malamore dădea vina pe soțul ei pentru reacția necorespunzătoare, dar, în loc de asta, el răspunse:

— Așa-i războiul. Însă cavaleria aia bolșevică a fost eliminată ieri.

— Asta e încurajator, spuse ea, cercetând trăsăturile acelea dăltuite de lumina orbitoare într-o mască după ani de

lupte în Abisinia, Spania, Grecia și această a doua vară în Rusia.

Se gândi că nu erau mulți italieni ca Malamore. Chiar dacă purta uniforma Cămășilor Negre — fesul negru cu ciucure, bluza neagră cu flăcări și fascii stacojii, simboluri ale Partidului Fascist — era imposibil să-l înfrumusețezi pe omul ăsta aspru, care aparținea altui timp, un *condottiere* al Renașterii poate, și ai cărui ochi erau, în soare, ca niște fante de castel, se gândi ea.

— Atunci, victoria va fi a noastră?

— Aliații noștri germani tocmai elimină ultimele capete de pod de pe Don ale lui Ivan. După aceea forțăm spre Volga și Stalingrad. Ivan se va prăbuși. Victorie.

— *E poi... console?* Și după aceea?

Urmă un moment lung de tăcere, punctat de șuieratul țigării și scrâșnetul răsuflării lui Malamore. Vedea printre colibe cercetașii kalmîci ținându-i armăsarul, pe Borgia, și caii lor. Apoi, mâna lui ajunse pe brațul ei gol:

— Malamore e aici pentru tine.

Folosind persoana a treia, observă ea.

— Mulțumesc, consule.

— Nu consul. Spune-mi Cesare.

În timp ce Malamore stătea în picioare, cu mâna pe brațul ei cu piele chihlimbarie, băieții din casă (fără să-și dea seama că era de față temutul consul) începură să cânte din nou, realizând un crescendo liric al pasiunii italiene care o făcu pe Fabiana să-și dorească să râdă dezlănțuit.

— Ce-i unitatea asta, trupă de operă? bombăni el.

Îi luă mâna, o sărută brusc și își puse fesul pe cap; iar ea îl privi încălecând pe Borgia și plecând călare, împreună cu ofițerul SS și cercetașii kalmîci. Privind în urmă, Malamore duse mâna la fes și dispăru.

IV

La fiecare câteva minute, Benia auzea alt pârâit de focuri de armă. Apoi tăcere. Apoi alte câteva focuri de armă. Știa deja ce poveste spune acest ritm morbid.

El și tovarășii lui partizani ocupaseră poziții de ambele părți ale uliței dintre cartierul general din Șepilovka al lui Mandrîka și scena ultimei lui *acțiuni* criminale. Întâi, avuseseră de-a face cu românii. Fusese ușor; erau beți. Acum erau mai aproape de Novîi Petroșevo, unde se aflau Mandrîka și oamenii lui.

Benia și ceilalți lăsaseră caii în urmă, priponiți și în așteptare, după care se târâseră prin iarbă până începuseră să vadă cu binoclurile câte ceva din ce se întâmpla. Printre copaci fuseseră săpate gropi adânci. Sub soarele portocaliu, civilii dezbrăcați stăteau laolaltă, păziți de *Schuma* lui Mandrîka, care purtau tunici germane cu emblema naționalistă a crucii Sf. Gheorghe. Benia observă că adulții dezbrăcați se acopereau cu mâinile, adoptând poziția aceea chircită de rușine pe care o aveau oamenii în viața normală când se aflau într-un vestiar la piscină sau așteptau doctorul — dar acum, în mijlocul acestei barbarii, bunul-simț al acesteia îi frângea inima.

— Recunoști printre gardieni pe vreunul dintre foștii tăi prieteni? întrebă Elmor, care era lungit lângă Benia.

— Cel puțin cinci dezertori din *ștrafbat*, șopti Benia, uluit să-i vadă pe trădătorii Delibaș, Oglobin și Grișciuc Moțatul în uniforme germane.

Și erau și nemți acolo, unii cu SD pe mâneci,alții în uniforme de poliție. În vreme de Benia și partizanii priveau, oamenii lui Mandrîka aleseră alte zece persoane — inclusiv

femei și copii: îi dureră sub amenințarea armei la marginea gropilor și apoi răsunară împușcăturile.

Trei ofițeri în uniforme germane veniră călare să se uite.

— Ăsta-i Dirlewanger, zise Elmor, arătând spre un ofițer german slab ca un țâr, cu runele în formă de fulger ale SS-ului pe tunică. În anii '20, a fost condamnat pentru crimă și viol, însă când au venit la putere naziștii și-a format propria bandă de ucigași, Batalionul Braconierilor. Nemții ăștia sunt soldați în *Sonderkommando*-ul lui. Se zice că arde oameni în hambare.

— Cine e lângă el? Cu cnutul? întrebă Jurko.

— E chiar Mandrîka, spuse Elmor.

Benia văzu un bărbat scund, cu fața roșie, îmbrăcat cu o uniformă în stil nemțesc, șfichiuind în mână un bici de piele gros.

Doctorul Kapto călărea lângă Mandrîka. Purtând o tunică germană cu însemne rusești, ducea fetița în șa exact ca înainte. Benia își aminti ochii ei mari, ca niște luni, dar de data asta părea să fie aproape pierdută în transă, într-un tărâm pustiu aflat dincolo de isterie.

— A fost doctorul nostru, până acum două nopți, zise Benia.

— Liovka, îl strigă Elmor pe bărbatul din dreapta lui, un cercetaș care reușise să petreacă o vreme printre oamenii lui Mandrîka. De ce are Mandrîka încredere în Kapto?

— Venirea lui a fost o mare surpriză, raportă Liovka. A fost întâmpinat cu onoruri și oarecare surprindere. Mandrîka îi spune „cel mai bun prieten"!

— Și copilul?

— Călărește peste tot cu fetița aia, ba chiar și mănâncă doar cu ea alături.

— A venit cu o asistentă medicală? întrebă Jurko.

— Tonia. S-a învățat cu viața alături de oamenii lui Mandrîka. Are armă și o folosește.

Un alt grup de civili zăcea în groapă. Răsunară împușcături. Oare poate exista atâta tristețe pe lumea asta? se întrebă Benia. Nu există o măsură care să decreteze că e destul?

— Putem să-i punem capăt? întrebă Benia.

— Nu încă, răspunse Elmor.

— Nu putem să nu facem nimic!

— Du-te înapoi la cai, ordonă Jurko. Dacă luptăm și murim acum, nu ajutăm pe nimeni. Respectă ordinele, Golden.

Benia simți privirea înghețată a lui Elmor, dându-și seama că acesta n-ar ezita să execute un *ștrafnik* insubordonat.

Se târî înapoi la cai, o mângâie pe Șosete Argintii și plânse pentru ce văzuse și auzise. Îi răsunau în urechi, iar și iar, salvele de împușcături, apoi tăcere, apoi din nou focuri de armă răzlețe. Își astupă urechile, dorindu-și din inimă să se termine, dar fierbea de mânie. Tânjea să-l ucidă chiar pe Mandrîka — și pe Kapto.

Îi zbârnâia mintea. Kapto fusese un caz special chiar și la Kolîma. Primise cele mai bune rații; fără îndoială că Doctorul de Copii avea grijă de familia comandantului, ca și de copiii nelegitimi ai gardienilor. Benia își aduse aminte ultima lor seară înainte să fie aruncați în luptă, când Kapto fusese chemat la Melișko. „Monturi și hemoroizi", glumiseră bărbații, însă dacă era vorba doar despre indispozițiile colonelului, de ce se afla acolo și un general? Și de ce se întorsese Kapto cu o uniformă nouă? Benia își aduse aminte de jeepul Willys parcat în fața cartierului general, dar și că Melișko primea ordine în momentul acela. Dacă nu mergea telegraful, ordinele ar fi putut fi aduse de jeep, se gândi el.

Doar coincidență? Benia oftă. Doctorul de Copii înșelase pe toată lumea, câștigând încrederea în lagăr, ca să reușească să ajungă pe front. Dar ce șanse avea să ajungă în sectorul unde lupta Mandrîka? Bănuia că se pot întâmpla astfel de lucruri. Războiul era un râu umflat de viitură care spăla totul în aval, curgerea lui rapidă aruncând la un loc evenimente de nespus și oameni de necrezut.

Când se întoarseră ofițerii, Elmor își plasă oamenii de ambele părți ale drumului. Benia era lungit în iarbă cu Prișcepa și Micul Mametka. O ciocârlie veni în picaj și trecu pe deasupra lui; mai sus, vulturii zburau în cercuri. Se rugă să nu necheze caii, dar, cum îi plăcea lui Panka să spună: „Poți să dresezi caii să facă orice, doar să cânte sau să tacă nu". După o vreme, Liovka, cercetașul, veni călare în fugă — „Se deplasează", șuieră el — și sări peste șanț, lăsându-și calul într-un desiș de plopi chiar dincolo de drum. Venea Mandrîka. Benia trase patul de lemn al Papașei în umăr și-l lipi de obraz și aștepta, cu inima gonind.

Și iată-i: *Schuma* călare mergând în pas săltat pe drum și, în mijlocul tuturor, Mandrîka. Dirlewanger nu era cu ei, și nici Kapto sau fetița. Când erau aproape în dreptul lor, Elmor deschise focul cu Degtiarevul lui, țintind drept spre Mandrîka. Benia îl văzu pe Elmor smucindu-se drept în sus și știu că a fost lovit chiar înainte să tragă el asupra lui Mandrîka însuși, însă după aceea fu greu să găsească o traiectorie directă. Nimeri cu siguranță doi dintre gardieni, dar după aceea se strânseră toți în jurul liderului lor și galopară spre adăpostul satului, și în clipa aceea căzu Liovka; mitralierele mai secerară și alți câțiva, inclusiv pe Geft. Benia încercă să rămână întins, cuprins de panică.

De unde veneau focurile de armă? Atunci, Benia văzu în josul drumului soldați germani și *Schuma* sărind din

camioane și răspândindu-se, focul lor doborându-i pe partizani, prinzându-i în ambuscadă pe cei care pregătiseră ambuscada; și știu că trebuie să fugă înapoi pentru că, altfel, îl vor prinde în capcană. O luă la fugă spre cai, bolborosind după aer.

O lovitură în umăr îl aruncă la pământ. Avu o senzație intensă de arsură, iar deasupra și în jurul lui se strânseră ape întunecate.

V

Kolîma într-o dimineață fierbinte de iunie, o zi pe care Benia n-avea s-o uite niciodată. Nici Rusia. Barăcile lui Jaba erau sufocant de fierbinți, fremătând de diptere, țânțari și muște albastre obeze care-i distrăgeau pe oameni. Benia, care trecuse acum prin *Macbeth*, *Evgheni Oneghin*, *Contele de Monte Cristo* și multe altele, îi recita un sonet de Shakespeare învățăcelului său, Jaba, Șeful, care era îmbrăcat doar cu o pereche de pantaloni scurți kaki. Zâmbărețul (care, oficial, lucra la cantină, de unde și aprovizionarea cu mâncare) amesteca în oala cu ciorbă de sfeclă; Nemuritorul scotea greutățile (Jaba își făcea exercițiile după lecția de literatură); iar Prișcepa, cazacul copilăros, cioplea un cal de lemn, toți îmbrăcați doar cu lenjeria de corp.

— Frumoase versuri, zise Jaba. Nu zice Shakespeare, de fapt: „Viața-i ca un blid de boabe *lobio*"?

Se ridică atunci când dinspre difuzoare răsună un zbârnâit sacadat, iar structura metalică începu să vibreze. Era foarte neobișnuit. Difuzoarele erau folosite doar pentru deșteptare sau evadările deținuților și nu răsunau aproape niciodată în miezul zilei.

— Ce dracu', Șefu'! zise Zâmbărețul.

Difuzoarele se stinseră cu un zdrăngănit metalic și apoi din ele zumzăi o voce nazală familiară: „Sunt comandantul. Am un anunț. Hitleriștii perfizi au trădat Rusia și au invadat țara. N-a existat nicicând mârșăvie mai nenorocită și le-o vom plăti. Sub comanda tovarășului Stalin, forțele sovietice au contraatacat și îi resping pe invadatorii hitleriști pe toate fronturile. Trăiască viteaza noastră Armată Roșie! Trăiască măreața noastră patrie socialistă! Trăiască marele nostru Stalin!"

— Ce înseamnă asta, Șefu'? întrebă Nemuritorul.

Bărbații își aruncară priviri posace. Războiul avea să schimbe lucrurile. Mai puțină mâncare. Mai mult aur. Toți *zekii* știau că lucrurile nu vor face decât să se înrăutățească.

— Liniște, zise Jaba. Suntem așa de inculți, încât să întrerupem un sonet pentru rahatul ăsta? Mai zi o dată ultimele două versuri!

Dar Benia nu se putea concentra.

Acum, războiul era aici: Hitler își atacase aliatul sovietic, punând capăt pactului diabolic al lui Stalin cu naziștii. Era aproape înfrigurat de agitație. Totul era clar, în cele din urmă. Acesta era războiul lui, clipa lui...

— Hei, Golden! zise Jaba, ciupindu-l de obraz până îl duru. Visezi cu ochii deschiși? Ăsta *nu-i războiul nostru*. Guvernele duc războaie; noi nu recunoaștem niciun stat! Viața-i doar un blid de boabe *lobio*!

Dar Benia se dusese direct de la barăci la biroul comandantului, însoțit de un nor de țânțari care planau ca o coloană chiar deasupra capului său. Dincolo de gardul de sârmă, munții mohorâți se întrezăreau ca arginții zimțați și, în depărtare, pe un deal abrupt, păștea o turmă de reni. În fața biroului, un deținut rescria deja lozincile:

SLAVĂ LUI STALIN, STRĂLUCIT COMANDANT MILITAR
SUB CONDUCEREA LUI STALIN, ÎNAINTE SPRE VICTORIE
SUB CONDUCEREA LUI STALIN, VOM ÎNVINGE HIDRA NAZISTĂ
MOARTE LUI HITLER ȘI SLUGILOR LUI
AI GRIJĂ CE SPUI, SPIONII SUNT PRETUTINDENI
MOARTE SPIONILOR
MAI MULT AUR PENTRU VICTORIA NOASTRĂ!
BUN VENIT LA MADYAK-7

În fața biroului comandantului, un gardian mongol îl împinse așa de tare, încât căzu. Dar perseveră și, deoarece gardianul știa că Benia e protejat de Jaba, îl lăsă să intre la asistentul comandantului, un bărbat cu ochi bulbucați așa de apoși în spatele ochelarilor lui ca un fund de sticlă, încât semănau cu niște ouă răscoapte.

— Cu ce te pot ajuta, deținut Golden? întrebă locotenentul Bobkin, cu glas monoton și neutru.

Acum îmbrăcat cu uniformă albastră de cekist, acesta era un fost deținut care făcuse tranziția de la *zek* la ofițer NKVD.

— Ce solicitare ai?

— Vreau să mă ofer voluntar să lupt împotriva naziștilor, zise Benia.

— Spune-ți codul!

— KRTD 58.8. Zece.

Fiecare deținut avea un cod; KRTD însemna că Benia era vinovat de activități trotkiste contrarevoluționare; 58.8 indica articolul din Codul Penal rezervat celor vinovați de terorism; zece, numărul de ani din sentință.

— Zece? întrebă Bobkin. Ai fost informat greșit. Sentința ta e de zece ani pentru fiecare cap de acuzare, plus cinci

pentru propagandă contrarevoluționară, care vor fi executați consecutiv.

Benia se împletici, așa de mare era șocul.

— Stai, deci cât înseamnă asta?

— În total, 25.

Bobkin oftă.

— Formulează solicitarea în scris, deținut Golden, și o s-o transmit autorităților. Dar trebuie să te avertizez, o să mori aici, la Kolîma.

VI

În Șepilovka, noaptea era fierbinte și jilavă și, când se trezi, Benia descoperi că este prizonier într-unul dintre grajdurile din sat, care fusese împărțit în celule improvizate. Barele celulei erau bătute strâmb în cuie și se gândi la evadare, dar, prea dezorientat, îi era teamă să se miște. Mintea lui îngrozită sărea brusc de la un gând la altul: umărul îl durea, cămașa era îmbibată de sânge și trecuseră ceasuri întregi de când mâncase sau băuse ceva.

Vedea printre gratii că steagurile din sat erau toate în bernă, iar în curte cadavrele se legănau pe eșafodurile făcute în grabă. Nu-și dădea seama cine erau. Moartea le șterse personalitatea așa cum șterge o cârpă literele de pe tablă. Poate că ei erau norocoșii, se gândi Benia.

Dar Mandrîka era mort. Îl nimeriseră! Auzise muzica, o trupă disonantă din sat și niște trompete discordante și balalaici care cântau un marș funebru. Acesta fusese urmat de salvă după salvă de focuri de armă când oamenii lui Mandrîka își descărcaseră puștile într-un salut pentru căpetenia lor căzută și de începutul unui priveghi cu

băutură, acompaniat de notele gâjâite ale unui acordeon. Benia ascultă cântecele — pe unele le știa: „Cioara neagră" sau „Volga-Volga". În timp ce se țineau discursuri și se mai trăgeau și alte salve, simți răspândindu-se afară izbucnirea unei energii grotești și cu adevărat înspăimântătoare, compusă din ritual militar, beție de mojici și cruzimea vulgară a acestor vremuri haine. Aștepta ce urma să se întâmple. Umărul îi sângera; durerea îl făcea să asude, frisoanele veneau în rafale și bănui că o să moară. Dacă se întâmplă, cel puțin să fii calm, își spuse el, să nu te milogești, să nu urli de durere, să nu faci pe tine, dar, pe de altă parte, știa că o să facă toate astea și orice, *orice*, ca să supraviețuiască, iar isteria îl făcu să se înfioare. L-am ucis pe Mandrîka, își spuse el, măcar am realizat ceva — și își aduse aminte cum spusese Melișko: „Poate că o să facem ceva de care să fie mândre familiile noastre — chiar dacă n-o să știe niciodată".

Dar Melișko zisese și „Nu mă puteți nimeri", însă ei îl nimeriseră.

Petrecerea se termină, iar strigătele se apropie brusc. Oamenii lui Mandrîka se revarsă în curte și îi scot pe prizonieri. Acum sunt așa de aproape, că Benia le poate auzi răsuflarea, zornăitul cheilor, scrâșnetul lacătelor și gâfâitul greoi al bărbaților agitați și beți. Benia își așteaptă rândul. Apoi ușa se deschide și îl apucă de sub brațe și-l aruncă în curte, ruși, cazaci și ucraineni, toți îngăimând deodată, oameni duri, țărani și argați, săteni și oameni fără căpătâi. Îl lovesc cu picioarele și-l bat cu bice. Totul e un vârtej de trupuri, iar Benia nu se poate concentra. Trupa a început din nou să cânte, pe undeva prin altă parte a satului, și unii dintre bărbați dansează, învârtindu-se și cântând de unii singuri, iar un bătrân cazac fără cămașă cântă la un acordeon. Un grup încearcă să spânzure pe eșafod un bărbat, dar frânghia se tot

rupe, iar bărbatul se leagănă înainte și înapoi ca un pendul sinistru. Unii dintre oamenii lui Mandrîka — da, îl poate vedea printre ei pe fostul lui tovarăș Ogloblin — au pus un om la pământ, iar alții — îi reperează pe Bap și Delibaș — sunt mai puțin concentrați și se împleticesc de la o scenă la alta, apropiindu-se să se distreze. Ordinele sunt strigate răstit cu o voce feminină răgușită pe care o recunoaște, și apoi o și vede pe femeie: e Tonia, într-o tunică nemțească cenușie, cu un Schmeisser pe umăr: fața lungă și turtită, cu privirea ei fumurie, sprâncenele aproape invizibile și genele roșcate sunt aproape la fel, însă acum picioarele ei grăsane sunt înveșmântate în ciorapi fini și cizme de călărie. Toată lumea nădușește cu damf de alcool, îi poate simți mirosul, și usturoi și ardei iuți.

Tonia își șterge fruntea cu manșeta.

— Tăiați urzicile! le spune ea oamenilor. Să le simtă.

Acestor bărbați aspri și supărați le place să-i urmeze ordinele. Glumesc despre ea:

— *Smertina* — Moarta — gătește mâncare condimentată, târfa! zic ei, dar se supun.

— Da, soră, dacă zici tu, soră! chicotește unul dintre ei, legănându-și biciul.

— Nu te putem refuza, Mama, icnește cazacul fără cămașă, lăsând jos acordeonul, care scoate câteva scârțâituri fluierate, și aplecându-se peste un bărbat care zace în nisip.

— Caii sunt bine potcoviți? întreabă ea.

— Mă ocup eu, Mama!

E glasul lui Grișciuc Moțatul, potcovarul care se ocupase și de Șosete Argintii de atâtea ori. Beat și răgușit, poartă șorțul de piele peste o tunică gri.

Tonia îl vede deodată pe Benia și se năpustește spre el, fusta ei plesnindu-l peste față. Usturimea îl face să lăcrimeze,

dar se uită drept în ochii ei, ochii ei adormiți, totdeauna așa de plictisiți. Însă acum îl înfioară până în măduva oaselor. Acum are ochii lacomi, cu patima aceea neobișnuită pe care o recunoaște și el. Tonia a fost remodelată și apoi dezlănțuită.

Femeia zâmbește așa cum n-a făcut-o niciodată în lunile de când o cunoștea, un zâmbet colorat în cea mai strălucitoare nuanță de ruj roz și, înainte să-și dea seama, îl pocnește din nou cu patul puștii, așa de tare, încât cade din strânsoarea celor care se ocupau de el și se trezește pe jos. Din punctul lui de observație de la nivelul cizmelor, vede peste curte, în locul unde s-a adunat o mulțime.

Întâi, nu poate să priceapă. Îl țin pe unul dintre *ștrafniki*, tânărul Geft cel blond, care e ușor rănit, iar Grișciuc, potcovarul cu șorțul lui de piele, își întinde sculele, cerându-i asistentului său, Delibaș, câte una dintre ele: „Caiele!" „Cuțit pentru potcovit!" „Clește!" „Potcoavă!" „Cuie!" și, în cele din urmă, cu desfătare, „Ciocan!".

Grupul se apleacă în față ca să vadă mai mult, înghiontindu-se între ei, însă, în același timp, căznindu-se să țină pe cineva nemișcat.

— Nu scoate niciun cuvânt!

— Acum o să-l auzim!

Benia are brusc vedere spre Grișciuc, care bate cuiele.

— Dii, căluțule! strigă el.

Urlete neomenești de durere și hohote de râs cherchelite. Și iată-l pe Geft în patru labe, cu potcoavele bătute în cuie de mâini și picioare.

Benia își tot scutură capul: astfel de lucruri abia pot fi înghițite.

Se târăște, cu biciul căzându-i pe spinare, și-l găsește chiar acolo pe căpitanul Jurko, în izmene și cu fața

sângerând. Benia vede că n-are pleoape. E o treabă bună pentru asistenta cu degetele grațioase și știe pe loc care e darul special al Toniei pentru căpitanul care n-a băgat-o niciodată în seamă. Benia și Jurko se uită unul la altul, dar oare Jurko îl poate vedea fără ochelari?

— Sunt eu, Golden, zice Benia.

— Golden, nevasta mea, fiul meu..., începe el.

Vrea ca Benia să-i spună ceva fiului său, însă vocea i se stinge.

— Da, bineînțeles că da, spune Benia, gândindu-se: N-o să scape de-aici niciunul dintre noi.

Apoi, Jurko e tras de lângă el. Bărbații îi apucă pe ceilalți, îi trag pe toți în picioare și-i pun lângă zid.

— O să tai urzicile, spune Tonia, iar Benia vede automatul pe umărul ei.

— Hai să vedem cum taie Mama urzicile, strigă Delibaș.

— Aliniază-i, spune ea.

Îl ridică pe Benia.

— Nu el. El și el. Aliniați-i!

— Asistentele știu să tragă? Pun prinsoare că nu..., spune unul dintre bărbați, provocând-o.

Acest „tăiat al urzicilor" este mantra serii, se pare. Tonia se dezlănțuie cu arma. E asurzitor. Salvă după salvă.

Și după aceea vede că o au pe Niușka, Iepurașul lui Jaba, cealaltă asistentă. Tonia e distrasă de fata asta, pe care o știe prea bine.

— Luați-o pe târâtură, și ea vrea, e a voastră! le strigă ea bărbaților.

Niușka, pe care Benia însuși o admira, scumpetea care se culca și cu Jaba, și cu Ganakovici... cum trebuie s-o mai fi urât-o Tonia în camera lor comună! Aude sfâșierea pânzei, țipetele Niușkăi, gemetele bărbaților, iar Niușka

s-a lăsat și după aceea zace când o lasă în pace, istovită, cu membrele răsucite.

— Uite, e scriitorul!

Benia e lovit din nou, tare. Cizma îi atinge umărul unde e deja rănit și durerea e așa de copleșitoare, încât leșină. Întors în grajd, aude rafalele de mitralieră. Presentimentul morții e limpede — și îl primește cu brațele deschise. Acum, lasă-mă să mor, se roagă el. A făcut tot ce putea. Mandrîka e mort, dar Kapto...

Își jură că, dacă va avea vreodată ocazia, o să-l omoare pe doctor.

Când se deschid scrâșnind zăvoarele, Benia abia se mai poate mișca. Recunoaște glasul care-i vorbește prin ușa deschisă. E Kapto, Doctorul de Copii, într-o tunică cenușie germană.

— Cum te simți?

Era întrebarea obișnuită a lui Kapto, însă acum vorbea în șoaptă.

Benia deschise gura, dar își dădu seama că nu poate vorbi.

— Ți-a venit să mă ucizi azi?

Benia încuviință din cap. O, da! Era prea disperat, prea terminat ca să mintă.

— Trebuia să aduc copilul acasă ca să se odihnească. Totdeauna adoarme, îngerașul, biata micuță. Totdeauna i-am disprețuit pe bolșevici, dar ce pot să zic? Cred în națiunea noastră. Nimic nu se obține fără forță. Măcar atât ne-a învățat Stalin... N-am venit să stăm de vorbă, Golden...

Dar Benia știa că venise să stea de vorbă și că voia să explice motivele trădării.

— Mandrîka era prietenul meu, urmă Kapto. Fără îndoială, flăcăii au luat-o puțin razna azi-noapte — e în parte din cauza pastilelor de Pervitin[1] pe care insistă să le ia. Dar pentru că l-ați omorât o să-i ucidem pe toți localnicii din satele dimprejur. În orice caz, războiul e aproape câștigat. Stalingradul va cădea.

Zâmbi dintr-odată, zâmbetul acela deschis și sincer, zâmbetul care-i plăcea așa de mult lui Benia înainte.

— Și tu ai fost prietenul meu; singura persoană civilizată de la Kolîma. Te-am readus la viață. Din punctul ăsta de vedere, ești ca un copilaș pe care l-am adus pe lume și știi că nu pot distruge ceva ce am creat — sau salvat. Bineînțeles, ei nu știu că ești evreu... Uite, hai să te ajut să te ridici.

Benia abia putea sta pe picioare. Se bălăbăni în dogoare, cu sclipiri roșii revărsându-i-se ca o ploaie de meteoriți în spatele ochilor și ciocane de argint bătându-i în tâmple, și se prinse de tocul ușii grajdului. Afară era întuneric, iar Benia nu putea decât să simtă formele întinse pe pământ și scârțâitul eșafodului.

— Benia? Mă auzi?

Kapto îl zgâlțâi.

— Trezește-te! Ascultă!

— Nu mă chinui acum, zise Benia.

— Nu, ascultă. Vorbesc serios, prietene. Încalecă și pleacă.

— Mă lași să plec?

O străfulgerare de viață, un soare care răsare, un tunel cu lumină.

— Ai mai trecut prin așa ceva. Ia-o pe drumul ăla. În partea aia sunt italienii, și ei sunt mai blânzi ca noi și da... Vreau să știi că sunt un om cumsecade.

---

[1] Marcă de metamfetamine comercializată în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, produsă de compania farmaceutică Temmler și utilizată pe scară largă de forțele armate germane. (*N.t.*)

Benia ridică privirea spre ochii luminoși ai doctorului, spre chipul lui în formă de inimă lipsit de riduri, cu bărbia ascuțită și părul cu bucle strânse.

— Și fetița?

— Un doctor trebuie să aibă grijă de pacienții lui, întâi să tămăduiască și apoi să aline, zise Kapto și, pentru prima dată, Benia văzu că în zâmbetul deschis și ochii care nu clipeau se afla ceva îngrozitor de nepotrivit.

— Trebuie s-o țin aproape în fiecare clipă. Ceilalți sunt niște monștri: i-ai văzut. Dacă o las să-mi scape de sub ochi, ar putea s-o ia...

— De ce ai ajuns tu în Gulag? Nu erai Politic, nu-i așa?

— Ușurel, haide, ușurel. Nu mai spune nimic, Golden.

Ajunseseră deja la șirurile de cai, iar Benia o văzu pe Șosete Argintii așteptându-l. Îi șopti numele, iar ea își întoarse spre el gâtul de catifea și botul ei moale îi cercetă fața, iar el iubea calul ăsta: draga de ea. Încercă să încalece, dar nu putea să-și ridice piciorul. Kapto îl ajută să pună un picior în scară și-l înălță în șa, unde Benia rămase clătinându-se nesigur, cu mâna pe oblânc.

— Pleacă acum, pleacă, zise Kapto. Nu te uita în urmă. Încerci să mă faci să te spânzur în zori?

Dădu o palmă calului, iar Șosete Argintii porni în pas săltat pe drumul spectral.

VII

Târziu în noapte, la Kremlin, Svetlana frunzărea revistele din Occident trimise de tovarășul Maiski de la ambasada din Londra. Își imagina ce rochii ar purta când avea să-l întâlnească pe Șapiro. Rochiile ei erau făcute de atelierul

special condus de Biroul de prestări servicii al NKVD, unde se duceau toate nevestele de la Kremlin să-şi facă haine copiate din reviste.

De curând, se dusese acolo pentru prima dată, cu Marta Peşkova şi fiica lui Molotov. Tot ce aveau de făcut era să rupă o pagină din revistă şi s-o ducă la atelierul din Kitai-gorod, în sus pe scărița către uşa pe care scria „Biroul Prestări Servicii". Abram Lerner era ultimul croitor de modă veche din Moscova; îi făcea toate tunicile lui Stalin însuşi, toate la fel, gri, nisipiu, verde şi alb. Spre deliciul Svetlanei, Lerner, un evreu sprinten, chel şi zvelt, o întâmpinase cu căldură, îi sărutase mâna de parcă ar fi fost fata împăratului şi i-o prezentase Cleopatrei Fişman, o evreică plinuță şi căruntă, care-i luase măsurile pentru rochie.

Tocmai sosise un nou lot de reviste. *Vogue* şi *Bazaar* erau cele mai bune pentru rochii, însă Svetlanei îi plăcea şi *Illustrated London News*, cu fotografiile ei cu aristocraţi britanici şi chiar cu familia regală. O frunzărea şi deodată îi atrase atenţia ceva. Era o poză pe care o ştia îndeaproape. Ridică privirea din revistă şi o îndreptă spre fotografia care stătea într-o ramă pe masa din cealaltă parte a camerei. Era aceeaşi imagine: mama ei, Nadia Alliluieva Stalina.

Mama ei murise cu aproape zece ani în urmă, iar Svetlanei îi era dor de ea în fiecare zi. Engleza Svetlanei era perfectă (citea în original Scott Fitzgerald şi Hemingway şi auzise că acesta din urmă scrisese o nouă capodoperă, *Pentru cine bat clopotele*), aşa că începu articolul şi ceea ce citea îi făcu inima să bată mai tare.

„În noiembrie 1932, Nadia, soţia lui Stalin, s-a sinucis în apartamentul de la Kremlin al liderului sovietic..."

Nu! Nu se putea. Minciuni capitaliste! Mama ei murise de insuficienţă renală; ştia toată lumea. Îi spusese chiar propriul ei tată.

„Se spune că Nadia s-a împușcat în inimă cu un pistol, după o cină zgomotoasă în apartamentul Comisarului poporului pentru Război, Kliment Voroșilov, pentru celebrarea aniversării Revoluției...", afirma articolul, iar Svetlana știu instinctiv că acesta era adevărul. Simțise ambivalența tatălui ei față de maică-sa, însă nu o putea înțelege. Dar de ce se sinucisese Nadia? Din fire, tatăl ei era un om dificil; foarte probabil, era un soț imposibil. Cu siguranță nu era atent. Putea fi foarte sever și capta toată atenția în orice încăpere, nemailăsând loc pentru nimeni altcineva, pentru cineva mai slab — însă era și foarte afectuos față de Svetlana. Și atunci, de ce își pusese Nadia capăt vieții? Nu-i era de-ajuns dragostea pentru fiica ei?

Ușa se deschise și intră tatăl ei.

O sărută pe frunte.

— Ce-i asta? întrebă el.

— *Papa*, trebuie să te întreb ceva, zise Svetlana, simțind dintr-odată că i se face rău de emoție.

— Întreabă.

— *Papa*, mama a...?

Ochii lui căprui priviră direct într-ai ei.

— Spune.

— Mama s-a... Cum a murit mama, *Papa*? Serios. Te rog, spune-mi!

Se lăsă o tăcere lungă.

— Cu cine ai vorbit? întrebă Stalin în cele din urmă. Cine nu și-a ținut gura? Spune-mi cine!

— Am... citit într-o revistă englezească... spunea că a... s-a... Te rog, spune-mi...

Dar Stalin, stând în fața Svetlanei în tunica lui militară și pantalonii largi băgați în cizme, nu făcu decât s-o privească.

— Am iubit-o, spuse el. Dar era plăpândă. Da, s-a sinucis cu un pistolaș primit de la tâmpita de mătușă-ta, care l-a cumpărat de la Berlin și i l-a dat maică-tii. Da, am iubit-o și ea m-a dezamăgit, ne-a dezamăgit pe mine și pe tine, și pe fratele tău. A trebuit să te cresc singur. M-a părăsit când aveam nevoie de ea mai mult.

Ezită; apoi se întoarse dinspre Svetlana.

— Mă duc la Kunțevo. Noapte bună.

Și plecă.

Ziua a cincea

I

— Ai un pacient, soră, îi zise maiorul Scipione di Montefalcone asistentei Fabiana Bacigalupe, care lucra în satul devenit acum cartierul general al batalionului. Nu știm ce e; poartă o amestecătură de uniforme. L-a găsit patrula zăcând pe jos, cu calul stând deasupra lui. S-ar putea să fie unul din *Schuma*, presupun. Mai bine verifici dacă lipsește careva dintre ei, dar acolo e haos azi.

Maiorul era un conte din Toscana, genul pe care-l găsești doar în cele mai glorioase regimente de cavalerie. Tatăl lui comandase divizia *Celere Savoia* și așa, când a venit războiul, Montefalcone alesese regimentul familiei. Fabiana avea uneori senzația că Montefalcone era însoțit, la fiecare răsuflare, de cardinalii și prinții din întregul arbore genealogic, chiar dacă bunicul lui rămăsese fără toate castelele și tablourile familiei. Locuia împreună cu soția sa într-o casă care era mai degrabă o vilișoară cu turnulețe, dar îi plăcea să vâneze cu retrieverii lui, Pușkin și Potemkin. Da, cum discuta el uneori cu Fabiana, îi plăcuse dintotdeauna Rusia, totdeauna voise să viziteze țara, dar *nu* așa.

— Știi că partizanii l-au omorât ieri pe Mandrîka? întrebă el acum.

Fabiana se îndreptă. Îmbrăcată în uniforma ei albă de asistentă medicală, cu o Cruce Roșie mare în dreapta, stătea

în picioare lângă maior pe strada din fața casei țărănești unde era cazată.

— Am auzit.

— Omul era un animal, zise Montefalcone, fără să încerce să-și coboare vocea în fața ordonanței sale epuizate. Dar nu-i o scuză pentru partizanii sovietici, să fie clar. Însă Mandrîka era mai josnic decât o fiară. Acum îi domină o rusoaică și e mai rea decât toți la un loc — se zice că a fost cândva asistentă medicală.

Fabiana încuviință din cap și ridică privirea spre chipul oval și oacheș al lui Montefalcone și bărbiile lăsate care se legănau când își ștergea sudoarea cu o batistă cu model.

— O, uite cine a venit.

O corcitură numai piele și os, care semăna destul de tare cu o vulpe flămândă, veni în fugă, sigură pe sine, și-l împunse cu nasul pe Montefalcone.

— Pe asta am adoptat-o, zise el, în vreme ce o mângâia tandru cu mâinile lui moi. Jacopo, adu-i Anastasiei niște lapte, îi strigă ordonanței.

Ce om era! Pentru o clipă, Fabiana tânji să fie tratată cum era tratat câinele roșu ca vulpea. Mama ei visase s-o vadă măritată cu un astfel de bărbat, un *connaisseur* aristocrat cu ochi mari și blânzi. Ce diferit era de soțul ei, Ippolito — ca să nu mai discutăm despre colonelul Malamore.

Acum era în stepa Donului, unde și praful în sine era plin de sânge, nu doar sânge de soldați, ci și de femei și de copii. Soțul ei era mort. Iar Malamore venea în vizită de câte ori trecea prin zonă, de câteva ori în ultimele vreo două zile. Intențiile lui erau limpezi, se gândi ea, și se înfioră.

— Nu vrei să mergi acasă? o întrebă Montefalcone.

— *Si, signore.* Dar întâi trebuie să-mi îngrop bărbatul.

— Bineînțeles, bineînțeles. O să-l găsim. Apoi trebuie să te duci acasă. Pot să aranjez eu. Lasă-mă, draga mea, lasă-mă. Ăsta nu-i loc pentru o fată ca tine...

Fabiana se întreba ce fel de femeie o considera el. Drept ce o luau ei? Bănui că-și închipuiau toți că există vreo poveste necurată, poate un tată care era industriaș în Milano sau o mamă care era amanta vreunui speculant de război. Pentru că în adolescență fusese banală și stângace, nu-și dădea seama că pe la treizeci și cinci de ani devenise frumoasă. Fetele care sunt banale în adolescență nu cred niciodată că pot fi altceva. Și nu exista niciun mister încântător: tatăl ei fusese custode la Arhiva de Stat Venețiană, aflată chiar lângă casă, care era un apartament la etajul al patrulea în Campo San Stin.

Se vedea fugind spre Campo dei Frari, aflat în apropiere, la magazinul acela cu desenele mari cu salam și brânză, pictate în ulei, sau mergând cu mama ei la piața Rialto. Are străfulgerări cu mulțimi și culori și simte mirosul de tămâie când trece, împreună cu familia, pe podurile votive de bărci, la Festa del Redentore[1] și în fiecare duminică în care o duce maică-sa la biserica San Rocco. Zâmbește când se gândește la mama ei, învățătoare la școala de pe insula Vignole. Bătrânul vâslaș le duce acolo cu barca în fiecare zi.

Cuvintele formează lumea Fabianei. Dragostea pentru ea e exprimată în lucruri frumoase și modelată în cuvinte. Totdeauna caută, la librăria Tarantola de pe Campo San

[1] Sărbătoarea Mântuitorului, eveniment anual care are loc la Veneția, în cea de-a treia duminică din iulie. Sărbătoarea începe cu un praznic de recunoștință pentru încheierea epidemiei de ciumă din 1576 și este urmată de o procesiune la biserica Preasfântului Mântuitor, ridicată pe insula Giudecca. (*N.t.*)

Luca, ediții din Luigi Pirandello, pasiunea ei. E fascinată de personajele lui, pentru care nu există o realitate obiectivă, ci doar una subiectivă, ce se năruie la contactul cu adevărurile celorlalți. Excentricul proprietar expune ediții din Pirandello pe care ea nu și le poate permite, însă pune mâna pe ele, le miroase hârtia. La început, a dus-o acolo mama ei, dar acum, cu îndrăzneală, se duce peste tot de una singură, mergând în jurul bisericii SS Giovanni e Paolo ca să se uite la mormintele bărbaților care transformaseră Republica Venețiană în *Serenissima* orașelor, sau la Palazzo Ducale, unde admiră armurile, tunurile, frescele și portretele dogilor. E mândră de venețienii ei: Florența îl are pe Michelangelo, în schimb, Veneția îl are pe Tiziano. Ia un *vaporetto* până la cimitir și așază flori pe mormintele lui Stravinski și Diaghilev: ei sunt cei care-au încurajat-o să învețe rusa — să vină în Rusia.

— Fabiana? o strigă acum Montefalcone.

Se trezește din visare, aducându-și aminte unde e.

— *Si*, vreau să merg acasă. Curând. Dar cât sunt aici, vreau să fiu de ajutor.

— Bun, bun. Ducem lipsă de personal medical. Am pierdut o asistentă în raidul acela rusesc și am pierdut și un ofițer bun — o, bineînțeles că tu știi... Scuză-mă, am... O! *Maremma maiala!*

Își blestemă propria lipsă de tact.

— E în regulă, serios. Chiar e, zise Fabiana, fără s-o deranjeze că se referea la soțul ei.

Un prost, dar unul drăguț.

— *Bene!* E momentul să ne întoarcem la treabă. Nu te mai gândi la nimic. Ești gata?

— Așa cred, zise ea.

— Cortul medical e chiar în spatele grajdurilor. Ia un cal și du-te până acolo. Pacientul are nevoie de tine. Nu-i niciun doctor aici în momentul ăsta. Va trebui să organizezi singură totul. Ești pe cont propriu. Poți să te descurci?

Fabiana își îndreptă spatele și își șterse transpirația din ochi.

— Da, da, pot.

— N-am nicio îndoială că poți. E cât pe ce să înceapă noua ofensivă și mă tem că atunci o să ai multă treabă. Ascultă, poți să auzi tunurile de pe Don, poți să auzi motoarele? Sunt panzere germane care merg spre est.

Adoptând tonul jurnalelor de actualități de propagandă, declamă:

— *Spre Volga! Spre Stalingrad! TUTTE STRONZATE! IDIOTI!* Numai rahat! Idioți!

Face semn cu mâna.

— O, n-avem ce căuta aici...

Se ridică și făcu o plecăciune.

Fabiana salută, dar, când privi în urmă, Montefalcone era în josul străzii, vorbind cu unii dintre cercetașii kalmîci. Încă o dată, era pe cont propriu.

Când trecu de cămile, două dintre ele își încrețiră buzele, își arătară dinții galbeni și începură să fornăie. Hidoase animale, se gândi ea. Neliniștea caii. Își scoase din grajd calul palomino, o iapă cu trupul auriu și coadă și coamă albe pe care o chema Violante, și merse călare prin sat până la marginea stepei, unde fusese ridicat cortul kaki al Crucii Roșii. O legă pe Violante afară și privi spre câmpie. Deși era încă dimineață, soarele ardea, orizontul era lung și bine reliefat, un azuriu așa de intens, că arăta aproape ca marmura rece.

Niște avioane, zburând în formație perfectă, străbătură cerul — văzu crucile germane. Peste o fâșie de cer din est, dincolo de Don, se ridica un fum negru ca smoala, ca o draperie întunecată trasă peste o fereastră. Fabricile din Stalingrad, poate? Auzea vuietul motoarelor, deodată apropiat, pe măsură ce praful învăluia satul. Se apropia o coloană de tancuri nemțești, tunuri autopropulsate și camioane, prea multe ca să le numeri. Tancurile, vopsite în kaki-închis, trepidau și bubuiau, scoțând gaze de eșapament negre, cu șenilele scrâșnind pe drumul nisipos. Cocoțați pe ele, soldații nemți, tineri arși de soare, îmbrăcați în verdele-cenușiu al Wehrmachtului, unii cu puști, alții cu bazooka, rânjiră la ea când trecură și-i aruncară sărutări și-i făcură semne de închinăciune.

Fabiana rămase în picioare în soare până trecură, închizând ochii când simți pleava așezându-se asupra ei și, când îi deschise, coloana dispăruse în stepă, deasupra ei învârtejindu-se paie arse și aburi negri, ca un propriu nor divin.

Văzu călărețul apărând din praf și oftă. Nu putea fi decât o singură persoană.

— Malamore face inspecția, zise el, cu chipul brăzdat de soare, aproape dăltuit, ca piatra, lipsit de expresie. Inspectează unitatea medicală favorită. Te odihnești?

Ea încuviință din cap, acoperindu-și ochii cu brațul și simțindu-se vulnerabilă cu șorțulețul ei alb.

— Am un pacient, zise ea.

— Unul dintre ai noștri?

— Cred că da. Trebuie să mă duc și să-l examinez.

— Bine.

Malamore salută.

— Mă întorc la căderea serii.

Și intră în pâclă.

II

În cortul maroniu al Crucii Roșii, făcut din dril și pânză de sac, Fabiana văzu cinci paturi de campanie simple, cu saltele pătate. Pe una dintre ele zăcea un bărbat îmbrăcat, care fusese așezat acolo fără ceremonie. Încă mai purta cizmele de călărie și avea un bandaj murdar în jurul capului. Fața îi era plină de umflături și îi curgea sânge din nas, din buză și din ochiul drept. Era foarte slab și nu era tânăr. Majoritatea băieților pe care-i văzuse Fabiana aveau între optsprezece și douăzeci și cinci de ani. Bărbatul acesta avea undeva între patruzeci și cincizeci, presupuse ea, și era hrănit prost de ceva vreme. Cum stătea pe pat, părea foarte subțire și uscat; cămașa era pătată cu sânge, o parte din el negru și uscat, iar pantalonii erau murdari de praf, sudoare și cheaguri întărite. Nu s-ar fi mirat să aibă și păduchi. Nu era sigură ce naționalitate era, așa că-i căută prin buzunare, dar n-avea niciun act. Era prea bătrân să fie recrut și prea prost hrănit ca să fie ofițer, așa că Fabiana presupuse că era fie unul dintre rușii lui Mandrîka, fie unul dintre foștii condamnați nemți ai lui Dirlewanger, despre care se spunea că ucid în sate ruși și evrei, femei și copii. Dacă era membru al vreuneia dintre aceste unități speciale, era un degenerat. Își aduse aminte că-i întâlnise pe Mandrîka și Dirlewanger când călăreau cu Malamore și o dezgustaseră. Dar ea nu era decât o asistentă medicală și nu era treaba ei să-i judece pe aliații Italiei, și acesta era păcatul ascuns al acestor vremuri, își zise ea: dacă îți convingeai conștiința să devină suficient de flexibilă, puteai învăța să tolerezi orice și să te mai bucuri totuși când vezi cum se deschid florile.

Când începu să-l examineze, Fabiana își dădu seama cu un șoc că fusese împușcat și avea cămașa udă. Se întrebă

dacă avea să moară. Trecu imediat la treabă, tăindu-i hainele și ocupându-se de rana de la umăr. N-avea niciun infirmier, așa că trebuia să facă totul singură. Îi ridică umărul. N-avea nicio rană de ieșire, ceea ce însemna că glonțul era încă înăuntru.

O să-i spun Pacientul Numărul Unu, *Il Primo*, hotărî Fabiana.

— Oricine ai fi, orice-ai făcut, ești noul meu început, renașterea mea, primul pacient pe care l-am îngrijit singură, și o să supraviețuiești, îi spuse ea cu voce tare.

Benia visa. Era la Kolîma, pe 22 iunie 1941, ziua în care nemții invadaseră Rusia. După ce-și terminase treaba cu doctorul Kapto la clinică, îl găsise pe Nemuritor așteptându-l.

— Te caută Șefu', zise Nemuritorul, care-și întindea mâinile ca niște mistrii.

În baraca lui Jaba, majoritatea deținuților zăceau extenuați în paturile lor, aruncând priviri de-a lungul aripii dormitorului comun spre secțiunea lui Jaba, unde se țineau Penalii, jucând cărți și umflându-se în pene cu jafuri și bătăi cu împușcături, femei și bani. Benia observă un nou-venit pe patul de lângă ușă, un băiat măsliniu care fuma. Probabil un transfer dintr-un lagăr din apropiere.

Ca de obicei, Jaba era fără cămașă și era prins într-un joc de cărți cu două femei și un alt Penal, căruia i se zicea Sifiliticul — din cauza feței pline de cicatrice. Nu era de mirare că toți aproape cădeau din paturi ca să se uite la jocul ăsta de cărți, se gândi Benia. Cu excepția asistentelor, n-ar fi trebuit să se afle femei într-un lagăr de bărbați.

În fața lui Jaba stătea o femeie care semăna cu o pasăre neagră, radiind o asemenea aură de întunecime, încât strălucea. Nu ridică privirea când ajunse Benia.

— Stai jos și uită-te, zise Jaba.

Benia se așeză pe marginea unui prici. Nu-și putea lua ochii de la femeie.

— Știi cine e? îi șuieră Nemuritorul în ureche. Atamanșa!

Toată lumea știa că Atamanșa era căpetenie de cazaci, șefa lagărului de femei din apropiere, pe care-l conducea exact cum îl conducea Jaba pe acesta. *Ataman* era titlul generalilor cazaci — dar, din câte știa Benia, aceasta era prima femeie căpetenie. Se gândi că înfățișarea ei țigănească era foarte frumoasă, cu atât mai mult când lăsă țigara din mână și își trecu neatentă mâna prin părul asistentei Niușka, aflată lângă ea.

— A venit pentru un joc de cărți? întrebă Benia.

— Cere un serviciu, zise Nemuritorul, iar Șefu' a zis că o să joace cărți în schimbul lui.

Jucau pocherul de lagăr, cu reguli speciale. De două ori își arătară cărțile și se păru că Atamanșa a câștigat, însă Jaba, îngustându-și ochii și ciufulindu-și claia de păr cenușiu țepos, ridicase cumva miza și continuaseră să joace.

— Ăsta-i povestitorul tău, Jaba?

Lui Benia îi trebui o clipă să-și dea seama că Atamanșa se uita dintr-odată la el.

— E profesorul meu, zise Jaba.

— Tu ești scriitorul, conțopistul?

I se adresase direct, cu un accent așa de puternic de Don, că sunase absurd de pitoresc.

— Da, spuse Benia.

— Păi, atunci, povestitorule, stai lângă mine, zise Atamanșa. Poate că ochii tăi albaștri o să-mi aducă noroc.

— Un gambit iscusit, Atamanșa, spuse Jaba, dar ăștia sunt ai mei.

— Foarte bine, pune la bătaie floricica, îl îndemnă Atamanșa.

Niușka își coborî privirea.

— Nu știam că-ți plac floricelele, zise Jaba.

— Îmi place totul, răspunse Atamanșa.

Jaba îi făcu semn lui Benia, care se așeză ascultător pe scaun lângă ea. Fără să-l mai privească, Atamanșa îi arătă cărțile. Trecuseră doi ani de când stătuse așa de aproape de o femeie. Avea piciorul aproape de al ei și-i putea simți mirosul pielii și căldura arzătoare care radia dinspre ea. Îi cuprinse cu privirea pantalonii băgați în cizmele strâmte, bluza albastră de *zek* descheiată la gât și pielea întunecată ca pământul scorojit, și se minună închipuindu-și cum ar fi să facă dragoste cu ea. Era sigur că s-ar putea descurca. Femeia îi oferi o țigară, iar el o luă. Nemuritorul i-o aprinse cu un zâmbet afectat. Când Atamanșa se mișcă, își lăsă mâinile să-l atingă; în timp ce fuma, îi suflă fumul albastru în față; iar Benia începu să-și închipuie cum chiar acest scenariu din baraca Șefului îl poate aduce în situația s-o sărute pe buzele ei crăpate, să-i desfacă pantalonii și să se întindă spre coapsele ei...

Era din nou viu, își dădu el seama brusc. După arestare și condamnare, nu mai simțise așa ceva. Fusese fărâmițat în colbul lagărului. Am devenit un eunuc, se gândi el, un castrat, o cochilie goală. Își pierduse orice dorință sexuală. Încetase să mai fie Benia Golden. Și iat-o, acum, chiar în ziua în care a început războiul.

— Arată-mi cărțile, zise Jaba încet.

Făcea totul în tăcere și nu ridica niciodată glasul.

Atamanșa își etală cărțile din mână.

— Ai câștigat, zise Jaba.

— Încasez potul, spuse ea.

— În regulă, răspunse Jaba, dând din cap spre Nemuritorul, iar acesta își strânse brusc brațele în jurul Sifiliticului, care nu se putea mișca.

Zâmbărețul îi prinse mâna și, rapid, mânuind un clește, îi tăie degetul mic. Sifiliticul urlă și se zvârcoli în chinuri. Nemuritorul îi dădu drumul și-l duse de-acolo.

Zâmbărețul aruncă degetul pe masă, în fața Atamanșei. Benia sări în sus, îngrozit.

— În sfârșit, spuse ea. Acum pot primi ce-mi trebuie?

— În schimbul unui diamant, spuse Jaba.

— Ce vrei să știi?

Zâmbetul lui Jaba era orbitor atunci când voia.

— Ceva despre prietenul tău.

— Foarte bine, *Batono* Jaba și, spunând „Lord Jaba" în gruzină, îi vorbi șoptit la ureche o vreme.

— Mulțumesc, Atamanșa, spuse Jaba.

Femeia se sculă în picioare. Se ridică și Jaba. Atamanșa se întoarse spre Benia.

— Am sentimentul că o să ne mai întâlnim, spuse el, luându-se singur prin surprindere.

Bandiții pufniră la auzul impertinenței.

— Mă îndoiesc, răspunse Atamanșa, arătându-și dinții, dintre care unul era de aur. De unde vin eu, îmblânzim ponei tineri. Du-te înapoi la cărțile tale!

Jaba se ridică și făcu o plecăciune, maimuțărind până în ultimul detaliu un nobil gruzin. Nemuritorul deschise calea, urmat de Jaba. Atamanșa privi la Niușka, îi întinse brațul, iar Niușka îl prinse, cu ochii plecați ca o mireasă sfioasă. În cele din urmă, Atamanșa și Niușka porniră încet pe coridor, de parcă ar fi fost la o nuntă țigănească.

— Vrei să i-o tragi Atamanșei? rânji batjocoritor Zâmbărețul, cu răsuflarea aspră în urechea lui Benia. Ai grijă! Voia să joace pe ochii tăi albaștri, dar a trebuit să se mulțumească doar cu degetul Sifiliticului.

Benia înghiți cu greutate, înțelegând în cele din urmă ce se întâmplase.

— Știi cum și-a ucis iubiții la Rostov? întrebă Zâmbărețul. I-a tăiat în timp ce le-o trăgea, de la gât până la vintre, cum scoți mațele unui pește.

— Ce-a zis despre prietenul ei și diamant?

— E amanta lui Șpigelglas, Comandantul Zonei, iar un diamant e o informație neprețuită care poate fi folosită împotriva cuiva.

Atamanșa ajunsese la ușă — însă ezită și apoi privi spre tânărul de pe ultimul prici. Nou-venitul.

— Tu ești, Mihail Cerkin? întrebă ea.

Bărbatul ridică privirea surprins.

— Da, dar nu cred...

— Nu, nu ne-am cunoscut, spuse ea veselă. Dar sper că-ți place noua ta casă de-aici.

Înainte să apuce bărbatul să răspundă, ea adăugă:

— Ai urmărit jocul?

— Da.

Se ridicase în șezut acum, neliniștit.

— Pe ce jucați?

Atamanșa îi aruncă un zâmbet de pirat, cu o sclipire de aur.

— Pe tine, spuse ea.

Chipul lui Cerkin încă mai oscila între stinghereală și uluire când Nemuritorul ridică o scândură care atârna pe peretele de lângă ușă și, cu o mișcare neîntreruptă aplicată viguros, o izbi în creștetul lui Cerkin și o trase înapoi

cu același entuziasm, agățând-o la loc de unde o luase. Se întâmplase așa de repede, că Benia abia înțelesese zgomotul pocniturii, dar știa că în mijlocul scândurii era un cui lung. Fără să-și schimbe expresia nesigură, Cerkin își duse mâinile la tâmple, de parcă ar fi probat o pălărie care nu-i venea tocmai bine, după care pe frunte începură să-i curgă două șiroaie curate de sânge ca melasa. Bărbații aflați pe priciuri se holbară o clipă și apoi începură să-și mute privirea în timp ce bărbatul se lăsă într-o parte pe prici, foarte încet, și începu să se zvârcolească în spasmele morții.

Atamanșa o conduse pe Niușka pe ușă și o scoase în noapte, și atunci Benia își dădu seama că femeia câștigase și să-și petreacă un timp cu fata lui Jaba.

Simți mâna lui Jaba apăsându-l pe gât.

— În caz că te întrebi, omul acela încălcase un ordin dat de Atamanșa. Noi nu uităm niciodată așa ceva. Stai jos.

Benia se așeză.

— Aud că te-ai oferit voluntar pentru armată? întrebă Jaba, de parcă nu se întâmplase nimic cât de cât important, de parcă trupul bărbatului nu era târât din baracă de oamenii lui, cu o mulțime de înjurături în falset din partea Micului Mametka.

— Ai auzit?

— De ce să faci o asemenea nebunie, Benia?

— Ca să lupt împotriva fasciștilor.

— Și crezi că Armata Rusă nu poate să facă față fără zelul tău războinic?

— E ceva ce trebuie să fac. Șefule, sunt rus, evreu. Naziștii sunt dușmanii mei.

Jaba clătină din cap.

— În codul nostru de briganzi, nu lucrăm pentru stat și nu luptăm pentru stat. Niciunul dintre noi n-o să se ofere

voluntar. Nu îți scapă ceva din vedere, domnule scriitor-invitat?

Benia ezită. Zâmbărețul, Nemuritorul și Mamekta se întorseseră, privindu-și stăpânul ca niște câini de pază care așteaptă un fluierat.

— Ce?

— Ca să supraviețuiască aici, omul are nevoie de două lucruri. Duhul vieții; îl ai. Dar are nevoie și de noroc, nu o dată, ci de multe ori. Golden, eu sunt norocul tău. N-am eu grijă de tine?

O pauză. Încă mai rânjea, dar ochii migdalați erau reci ca piatra.

— Îmi cer iertare, *Batono* Jaba, răspunse Benia, care simțea că era momentul pentru străvechea etichetă gruzină. Am fost nerecunoscător. N-o să mă duc niciodată la război... Da, mi-ai salvat viața. Îți aparțin.

III

— E aici, tocmai s-a întors de pe front, zise fratele ei, Vasili Stalin. Hai să-l căutăm!

Îmbrăcat în uniforma lui de aviație cu însemne de colonel pe epoleți, o conduse pe Svetlana printre chefliii din dacea de stuc alb cu coloane elene.

— Zubalovo e făcut pentru petreceri, nu-i așa? Păcat că lui *Papa* nu i-a plăcut niciodată.

Svetlana fusese cât pe ce să nu vină. Revelația despre mama ei o tulburase profund. De ce o abandonase mama ei? Fusese înșelată în toți anii aceștia, doar ca să descopere adevărul într-un ziar. Voia să discute cu Vasia, însă el era așa de aiurit și de cherchelit, încât era evident că nu era

momentul. În loc de asta, luă un pahar de șampanie, îl dădu pe gât și se simți un pic mai bine. Dacă n-ar fi existat posibilitatea să-l întâlnească pe Șapiro, n-ar fi venit la petrecere, dar simțea că această ocazie s-ar putea să nu mai apară.

Încăperile vilei erau pline de ofițeri în cizme și tunici și o mulțime de Veronica Lake și Ingrid Bergman rusoaice, înalte și fermecătoare, cu părul buclat, umerii goi și decolteuri ametitoare. Svetlana purta prima ei rochie copiată din revista *Vogue* și pantofi fără toc și se simțea stângace printre așa de multe dintre femeile frumoase și bărbații eleganți ai Moscovei, cei cărora li se spunea *Stilagi* — Spilcuiții. Îi recunoscu pe mulți dintre ei: erau poetul Simonov și soția lui, starul de film Valentina Serova; dincolo, regizorul de film Roman Carmen, cu soția lui, Nina, tot actriță. Svetlana știa toate bârfele: fratele ei, Vasili, era îndrăgostit de Nina; Vasili o mutase pe Nina la el acasă, dând-o afară pe nevasta lui, Galina. Soțul Ninei era așa de furios, că-i scrisese lui Stalin ca să se plângă!

Vasili o trăgea de mână, un drăcușor răutăcios care-i șoptea lucruri îngrozitoare:

— I-am tras-o ăsteia cu bărbatu-său în camera de alături, spunea el. Și ăsteia...

— Nu-mi mai spune sau îmi astup urechile, zise Svetlana — dar el nu se opri.

Să faci dragoste nu putea fi așa de urât cum făcea el să pară, se gândi, cu siguranță trebuie să fie minunat când ești îndrăgostit, nu? Femeile dansau pe muzica gramofonului. Foxtrotul era noul dans, așa de rapid, așa de apropiat — iar Svetlana tânjea să fie în stare să danseze. Din când în când, câte o fată se încolăcea în jurul lui Vasili, chicotind și dansând, iar ea era lăsată deoparte.

— O, stai, Sveta, mă întorc imediat, spunea el, iar ea trebuia să aştepte ca o proastă.

Dar el se întorcea curând şi o trăgea mai departe.

— De ce vrei să-l cunoşti?

— Doar ca să discut despre articolele lui.

— Pfui, nu-i turna gogoşi fratelui tău. Eşti îndrăgostită de el!

— Nu! N-ai dreptate.

— Eşti doar o fetiţă. Atunci e o pasiune de şcolăriţă. Dar vrei să-l săruţi, vrei să te distrezi...

— Taci din gură, Vasia, nu fi scârbos! N-are totul legătură cu asta...

— N-are? Ba are! Vrei să i-o tragi!

— Încetează, Vasia, sau plec. Faci totul să pară vulgar! Chiar ar trebui să plec...

— Du-te, atunci, pleacă, mironosiţă mică...

Vasili deveni nesuferit foarte repede. Chipul palid se încorda, buzele i se subţiau. Dar apoi se schimbă iar.

— Atunci n-o să-l cunoşti pe drăguţul tău! spuse el.

— Nu e... O, te rog, Vasia.

— Haide, surioară, o să-l găsim. Şi poţi să i-o tragi mai încolo!

— Vasia...

— Stai! zise el, prinzând-o de braţ. E chiar aici. Uite! Nu poţi să pleci acum.

Şi, în cele din urmă, era acolo.

— Lev! strigă Vasia, strângându-l la piept. Ia uite cine vrea să te cunoască!

Un bărbat înalt, în uniformă militară, cu o claie de păr negru vârstat cu cenuşiu şi ochi întunecaţi arzători vorbea cu un grup de femei care-l ascultau cu atenţie. Svetlana avea să-şi aducă mereu aminte că avea pumnul ridicat, arătând

cu un deget, ca să-și sublinieze punctul de vedere. Își puse un braț în jurul lui Vasili.

— Lev Șapiro, aceasta e sora mea, Svetlana, spuse Vasili. Sper să nu te plictisească. E foarte serioasă!

Șapiro coborî privirea spre ea, iar în momentul acela Svetlana se simți mică și urâtă și foarte copilă. Femeile se întoarseră spre ea cu buzele lor stacojii, părul ondulat și ochii machiați cu negru și părură irezistibile, dezinvolte și sofisticate. Dar, spre uluirea ei, Șapiro le părăsi fără nicio vorbă și o duse deoparte.

— Scrisoarea ta m-a binedispus, zise el. Ce îndrăzneală din partea ta, să scrii așa! Și ți-am răspuns.

— Știu! Cum ai îndrăznit să răspunzi?

Râseră cu gura deschisă, de parcă s-ar fi cunoscut deja.

— Nu suntem noi lei? întrebă el.

— Ba da, spuse ea. Așa te cheamă.

— Și o să fie și numele tău. O să-ți spun *Lvița*. Pot, Leoaico?

— Da, o, da.

Se uită foarte atent la ea.

— Ai ceva trist în ochi. Vrei să-mi spui despre ce e vorba?

Era cel mai ciudat lucru, se gândi Svetlana după aceea. Abia o cunoscuse și vedea direct ce e în inima ei. Era cea mai mare taină din viața ei, iar bărbatul acesta, pe care-l cunoștea de un minut, părea să știe despre ea. Așa că îi spuse despre mama ei și ce aflase. Iar el o mângâie, îi spuse că era nedrept, analiză cum trebuie să se fi simțit ea, o ascultă. Câtă bunătate era în omul ăsta!

— Acum, că am vorbit, te simți mai bine?

— Mult mai bine.

— Vrei să dansezi puțin cu mine?

— Foxtrot?

— Da, foxtrot. Ai încercat?

— Da, dar numai cu prietena mea, Marta. Ea m-a învățat.

Îi luă mâna și o trase pe ringul de dans și o ținu atât de aproape, că îi simți bărbăția. Treptat, se relaxă sprijinită de el, având încredere în el, urmându-i mișcările.

— N-am fost bună de nimic, zise ea după aceea. Îmi pare rău! Pantofii mei fără toc sunt oribili!

— Ce vrei să spui, Leoaico? Ai fost strălucită. Mi-a făcut plăcere să dansez cu tine. Și rochia asta e așa de elegantă. E nouă?

După aceea o luă din nou de mână, pur și simplu, fără să ezite nicio clipă, de parcă ar fi fost o fată obișnuită.

— Spune-mi ce crezi despre relatările de război. Înțelegem cum trebuie?

Svetlana nu-și amintea ce răspunsese, însă el ascultase cu atenție și discutase despre opinia ei ca și cum ar fi fost un critic literar, un erudit, nu doar o fetiță de școală. O întrebă despre cărți și filme și istorie și nu pomeni nici măcar o dată de tatăl ei sau de Kremlin. Era obișnuită cu lingușiri demne de un sultan. Nimeni nu o contrazicea vreodată pe fiica Țarului, dar întotdeauna voiau ceva de la ea sau scăpau repede de ea, temându-se de numele ei. Însă Șapiro n-o flată nici măcar o dată. Nu era de acord cu ea în legătură cu un articol de Ehrenburg și o tratâ ca pe un egal:

— Spui așa doar pentru că n-ai citit tot articolul, spuse el. Dacă ai fi citit ultima propoziție...

Când se uită, în cele din urmă, la ceas, era trecut de miezul nopții și îi căută privirea căpitanului Klimov, iar polițistul încuviință din cap.

— O, trebuie să mă duc acasă, spuse ea. Am...

Se abținu: era cât pe ce să spună „școală"! Dezastru!

— Chiar trebuie să pleci? întrebă Șapiro. Îmi place foarte tare discuția.

Tăcu și-i zâmbi.

— Da, ești așa de reconfortantă! Nu ca actrițele acelea blazate. Ești singura persoană de aici cu care pot să am o conversație serioasă...

— Nu râde de mine!

— Nu, vorbesc serios. Vederile tale sunt pur intelectuale, cu desăvârșire neatinse de vanitate sau ambiție. Putem să ne mai întâlnim?

— Da, da, sigur. N-am absolut nimic de făcut seara.

— Vezi? Nimeni de-aici n-ar spune așa ceva. Toate susțin că sunt ocupate. Se joacă. Și deja au flirtat cu zece bărbați și...

O privi cu intensitate.

— Tu nu ești deloc așa, nu?

Svetlana clătină din cap.

— Mă întorc pe front poimâine. Deci, mâine seară? O să fie ultima mea seară în Moscova.

Pe drum spre casă, pe bancheta din spate a mașinii, cu Klimov și șoferul pe locurile din față, se lăsă pe spate, închise ochii și savură cele întâmplate. Pentru prima dată, era absolut fericită, pe bună dreptate. Fericită ca o leoaică atunci când e cu leul ei.

IV

Stalin era singur cu generalul Vasilevski în Colțișor. Până și Molotov și ceilalți lideri erau plecați și-și vedeau de comisariatele lor, dând instrucțiuni pentru fronturi sau prinzând câteva ore de somn. Rămăsese doar mătăhălosul șef de Stat Major, cu chipul mare și fără haz și cu o buclă pe frunte.

Stalin se duse în cămăruța din spatele biroului și-și făcu un ceai, într-un pahar cu baza și toarta de argint, apoi luă sticla de coniac armenesc și turnă o linguriță, amestecă și după aceea sorbi.

Veștile din sud erau cumplite. Nemții concentrau forțe colosale pentru a avansa în Caucaz și presau ultimele forțe sovietice de pe Don. Curând, ar putea trece fluviul și lansa șarja peste stepă, către Stalingrad. Totuși, știa că trebuie să-și păstreze calmul și să caute o ocazie să atace; să atace cu orice preț.

— Mai avem ceva vești despre *ștrafbatul* lui Melișko? îl întrebă pe Vasilevski după ce ascultase restul rapoartelor.

Vasilevski înțelesese că *ștrafbatul* lui Melișko devenise un fel de distragere pentru *Supremo*, aproape un talisman.

— Nicio veste despre Melișko personal, zise Vasilevski, deși unul dintre ofițerii lui ne-a informat că le spune întotdeauna *ștrafnikilor* „banditii mei".

Stalin clipi, iar Vasilevski spuse mai departe:

— La ordinele dumneavoastră, expediate prin radio, mica Brigadă a Doua de Partizani de pe Don, comandată de maiorul Elmor și formată din soldați care au scăpat din încercuirea de la Harkov și s-au regrupat pe Don, a realizat cu succes joncțiunea cu ei pentru o operațiune comună împotriva elementelor *Schuma* și naziste aflate sub comanda trădătorului Mandrîka.

Stalin își aprinse o Herțegovina Flor și-l privi pe Vasilevski printre șuvițele de fum alb.

— Și cum s-au descurcat banditii lui Melișko?

— Aștept confirmarea, tovarășe Stalin. Nu vreau să raportez până nu știu...

— Spune-mi totuși. N-o să ți-o iau în nume de rău.

— Am auzit că ieri, la cinci după-amiază, l-au asasinat pe trădătorul Mandrîka într-o ambuscadă. Partizanii au pierdut patruzeci de oameni. Forța de securitate a lui Mandrîka, acum comandată de trădătorul Bronislav Kaminski, și-a reunit forțele cu *Einsatzgruppe* D germană, împreună cu forțele speciale aflate sub comanda lui Dirlewanger. Au trecut la represalii sălbatice împotriva satelor din zonă.

— Dar Mandrîka e mort.

— Da.

— De unde știm?

— Sursa noastră? Presupun că e un agent loial, o sursă printre unitățile *hiwi* ale lui Mandrîka.

Stalin încuviință din cap, știind mai multe decât Vasilevski în materie de spionaj:

— În război, bezna e la fel de importantă ca lumina zilei, zise el. Deci, un succes pentru bandiții lui Melișko. Te rog, transmite prin radio felicitări din partea *Stavka* pentru generalul Melișko.

— Dacă asta e tot, tovarășe Stalin, trebuie să mă întorc la Cartierul General și să trec în revistă ultimele rapoarte.

— Stai jos, Aleksandr Mihailovici.

Vasilevski se conformă. Așa ceva nu se mai întâmplase până acum.

— Știi că fiul meu, Iakov, e prizonier la nemți?

— Dacă așa e, trebuie să fie greu pentru tatăl lui, spuse Vasilevski.

Bineînțeles că știa că băiatul mai mare al lui Stalin, din prima căsătorie, Iakov Djugașvili, a cărui fire blândă și înclinată spre propria subestimare îl enerva pe tatăl său, fusese capturat. Dar cu Stalin era prudent să fii extrem de atent.

Stalin privi țintă în aer, vizibil ostenit, tras la față și cu chipul cenușiu.

— Sunt doar un tată printre milioanele care au pierdut pe cineva. Nu sunt deosebit.

— Dar trebuie că vor să-l folosească împotriva dumneavoastră?

— Bineînțeles, răspunse Stalin. Mă aștept la asta în fiecare zi. Predarea lui a fost o crimă și nu l-am tratat altfel decât ca pe orice alt soldat care s-a lăsat să cadă în mâinile inamicului. Soția lui e arestată.

Vasilevski nu se grăbea să exprime vreo părere. Încotro se îndrepta discuția? se întrebă el.

— Totdeauna a fost un băiat fără coloană vertebrală. Nu știu dacă era laș sau doar ghinionist.

— Sunt sigur că a fost ghinionist, tovarășe Stalin. Nu putem fi responsabili pentru copiii noștri.

Vasilevski ridică din umeri.

— Se nasc cu caracter și nu totdeauna îi putem schimba.

— Probabil că ai dreptate.

Stalin suflă fumul albăstrui spre tavan, unde se ridică și apoi coborî.

— Dacă ne-ar fi trădat, l-ar fi etalat până acum. Poate că fiul lui Stalin e mai curajos decât am crezut noi toți.

— În cazul acesta, lipsa veștilor e semn bun.

Stalin îl cercetă pătrunzător pe Vasilevski:

— Aud că tatăl tău era preot.

O bombă! Vasilevski trase aer în piept, conștient că începuse brusc să transpire.

— Așa este, deși e evident că elemente cum e clerul sunt dușmani de clasă. Am rupt relațiile acum mai mult de zece ani și n-am mai luat legătura de atunci. Deloc, pe cuvânt!

Stalin încuviință.

— Am fost educat ca preot.

— Da, tovarășe Stalin.

Vasilevski dăduse răspunsul pe un ton neutru și rigid.

— A fost o instruire bună pentru politică. O instruire despre cum să judeci oamenii.

— Îmi închipui.

— Aleksandr Mihailovici, în vreme de război, pare păcat că un fiu nu ia legătura cu bătrânul său tată.

— Da, tovarășe Stalin.

— Când ai timp, zise Stalin, o să iei legătura din nou cu tatăl tău? Nu lăsa să treacă mai multe zile și nici măcar câteva ore. Moartea îi ia așa de ușor pe bătrâni! Sună-l din anticamera mea și spune-i că băiatului său îi pasă de el. Asigură-te că are rațiile potrivite. O s-o faci?

— Da... da, o s-o fac.

— În seara asta?

— Da, în seara asta.

— Noapte bună, generale Vasilevski.

Și Stalin se ridică și ieși din birou, îndreptându-se către apartamentul său.

Era năpădit de o dorință arzătoare, bruscă și mai degrabă surprinzătoare, s-o vadă pe Svetlana. Dar, neobișnuit, Svetlana nu era acasă. Se așeză o clipă la masa din bucătărie. Se bucura că vorbise cu Vasilevski. Beria îi dăduse informația ca s-o folosească împotriva acestuia, dar uneori familia era la fel de importantă ca și ideologia. Poate că asta era ceva ce-l învățase seminarul. Preoții erau uneori mai șireți decât comisarii. Da, familia își are locul ei, se gândi el.

Ca la un semn, se deschise ușa și năvăli Svetlana, cu pielea lucind și ochii aprinși, îmbrăcată într-o rochie de seară, cu fard de pleoape și ruj și cu părul ondulat. Stalin a fost șocat pentru o clipă de cât de matură părea. Fetița lui era prea mică pentru așa ceva!

— Sveta, arăți așa de...

Simțea nevoia să țipe la ea: „Ești prea împopoțonată, arăți caraghios. Cu ce crezi că semeni? Cu o curvă! Cine ți-a dat voie să te îmbraci așa?". Dar după discuția cu Vasilevski se bucura de gândul plăcut la familie și dragoste și își stăpâni furia.

— Cum ți se pare, *Papa*?

Se roti în fața lui.

— Arăți așa de matură, abia te-am recunoscut. N-ai decât șaisprezece ani. M-ai surprins, scumpo.

— Dar îți place? Arăt bine?

Radia un asemenea farmec și bucurie de a trăi, încât nu știu ce să-i răspundă, ceea ce nu se întâmpla foarte des.

— Prințesa mea, fata mea scumpă a crescut, spuse el stângaci și ceremonios.

— O, *Papa*, spuse ea, zâmbind.

O îmbrățișă ca de obicei, dar parfumul ei îi făcu greață.

— O zi bună la școală? Cum stai cu temele?

Svetlana îi aruncă un zâmbet atât de orbitor, că scutură din cap: unii oameni trăiau doar în lumile lor micuțe. Dar un bolșevic n-avea timp pentru familie, se gândi el. Partidul e familia sa. Sentimentele și dragostea sunt un răsfăț burghez, iar Revoluția e totul. Își aminti de prima lui soție, Kato, care murise tânără. Fusese o primă dragoste nevinovată, însă pe cea de-a doua soție o iubise cu maturitate: Nadia, mama Svetlanei; îi spunea Tatocika. Dar nu era puternică și plecase urechea la dușmanii lui și-l lăsase baltă. Apoi, mai erau cumnatele și cumnații care se mutaseră ca să aibă grijă de el după sinuciderea Nadiei. Trăncăniseră, aflaseră secrete, se băgaseră și se încurcaseră cu dușmanii, iar unii dintre ei nu se mai aflau printre cei vii. Fusese obligat să-i lichideze. Da, își sacrificase și propria familie. Și apoi, erau copiii lui. Iakov: m-a dezamăgit, își zise el. Și Vasili.

— Unde ai fost? o întrebă cu asprime pe Svetlana.

Ea sări.

— La Zubalovo, cu Vasili.

Stalin simți cum se aprinde de furie.

— Parvenitul ăla se poartă ca un fiu de baron. Primesc rapoarte despre bufoneriile lui. Ba chiar mi-a scris să se plângă soțul amantei lui Vasili. N-am timp să mă ocup de șleahta lui de escroci și curve. Când toate familiile sângerează — chiar și a noastră, da, chiar și a noastră — el vânează actrițe și face pe nebunul. Fii atentă, Svetlana, există gunoaie care ar vrea să-și croiască drum în familia noastră pe căi întortocheate. Fii vigilentă! Și presupun că Vasia e cel care te-a împopoțonat?

Ca pe o dansatoare, voise să spună, dar n-o spusese.

Ridică din nou privirea spre Svetlana. Era așa de tânără, toată numai pistrui și păr castaniu-roșcat, semănând așa de mult cu mama lui, Keke, zâmbindu-i timid chiar și în toiul celor mai îngrozitoare crize. Fusese abătută pe căi greșite de țărănoiul de Vasili, asta se întâmplase.

Liniștit din nou, o sărută pe frunte, ceea ce făcea rareori, și după aceea o mai sărută o dată. Chiar dacă el era marele Stalin, era tot doar un bărbat, doar un tată. Familia, se gândi el, și ieși din bucătărie după ce-i urase noapte bună. Familia!

Ziua a șasea

I

Fabiana era în cortul spitalului, citind o carte cu poezii de Foscolo, în timp ce aştepta să se trezească Pacientul Numărul Unu. Era dimineaţă devreme şi se ocupase de el mare parte a nopţii. După ce-i administrase un anestezic uşor, îi scosese glonţul din umăr, iar acesta zăcea acum pe o tavă, îndoit ca un gândac metalic. Curăţase rana şi o cususe la loc. După aceea, îl dezbrăcase pe bărbat şi-l spălase cu un burete. Acum stătea jos privindu-l. Îşi făcuse treaba singură, ridicându-l şi întorcându-l, şi era ostenită. Probabil că pacientul ei avea să mai doarmă o vreme.

Se scutură să se trezească. Operaţia făcută pacientului o ajutase să-şi dea seama că era ea însăşi, pe deplin ea însăşi, aşa cum fusese întotdeauna înainte să se mărite. Stând în cort, se gândi la viaţa ei: îşi aduse aminte şcoala, administrată de călugăriţele din Nevers, lângă casa ei din Veneţia, o şcoală pentru aristocrate şi fete bogate. Obţinuse o bursă acolo, iar o profesoară îi schimbase viaţa, o călugăriţă care se născuse în Rusia şi o învăţase istorie şi limba rusă. După aceea, se pregătise ca asistentă medicală la spitalul de la SS Giovanni e Paolo, cu faţada lui monumentală şi saloanele sărăcăcioase şi slab luminate. Înainte de Rusia, totul se petrecuse în acea părticică din Veneţia şi totuşi toate duseseră aici, la acest moment din acest război.

Sunt văduvă, se gândi Fabiana, și, dacă mă duc acasă, o să mă întorc cu mâna goală în apartamentul părinților. Nici nu sunt o văduvă tânără; am peste treizeci de ani. Am intrat în căsătoria asta fără nimic și am ieșit fără nimic și sunt exact aceeași. Ippolito nu m-a schimbat deloc. Am doar numele lui, amintirea pumnilor lui pe piele — și Rusia. Lucrurile pe care le-am văzut aici sunt cele care m-au schimbat.

Oftă și se întoarse la cartea ei de poezii, citind *I Sepolcri* de Fascolo — despre granița discretă dintre viață și moarte și cum din pustiire poate izbucni un imn pentru viață și dragoste și dulceața iluziilor — când *Il Primo* se foi. Recompensându-se cu o mână de cireșe și o bucată de pâine neagră de Borodino[1], își trecu în revistă munca. Operația nu fusese dificilă. Se pricepea bine să sutureze. Era și puternică și nici n-o stingherea trupul lui dezbrăcat. Când omul era așa de bolnav, era ca atunci când aveai grijă de un copil sau un animal de companie. Tăietura de pe frunte era o zgârietură peste care un doctor local întinsese o cataplasmă lipicioasă, ceea ce s-ar putea să fi ajutat rana să se închidă singură. Poate că *Il Primo* era cazac, deși gleznele și coapsele erau iritate de la călărit, sugerând că nu era obișnuit cu viața în șa. Fața și trupul erau negre și albăstrui de vânătăi și fusese lovit cu bice și obiecte boante. Poate că nu era unul dintre torționarii lui Mandrîka, ci unul dintre prizonierii lor? Oricum, era norocos. Rana de la cap nu-i fracturase craniul; glonțul din umăr ratase toate organele și grupele de mușchi vitale. Fusese bătut, dar scăpase și avusese destulă putere să plece călare. În plus, calul îl așteptase, în loc s-o ia la fugă și

[1] Specialitate rusească de pâine neagră de secară cu maia și melasă, uneori cu coriandru și chimen. (*N.t.*)

să-l târască peste câmp, ceea ce, în timpul confruntărilor de cavalerie, ucidea mai mulți oameni decât tăieturile de sabie.

— *Chiunque tu sia, sei fortunato*, spuse ea cu voce tare. Oricine ai fi, ești norocos.

Bărbatul deschise ochii și o privi drept în față. Avea ochii de un albastru neobișnuit de luminos, cu punctișoare galbene în mijloc.

— Nimeni... care mă știe... n-ar spune... că sunt norocos, zise el cu un horcăit șuierător, într-o italiană șovăitoare.

— Nu încerca să vorbești, spuse ea sever în rusă. Te rog, odihnește-te. Nu vreau să-mi compromiți munca grea.

— Severă! zise el, adormind la loc.

Cuvinte italienești, se gândi Benia, Italia — ce amintiri fericite avea, cu vila din Sorrento a lui Maxim Gorki. Domina Golful Napoli. Își aduse aminte de o seară anume, când el și Gorki stătuseră afară, la căldură, și discutaseră până după miezul nopții. Fuseseră aduse și consumate farfurii cu paste și mai multe sticle de vin. Vorbiseră despre politică, despre cărți și revoluție, și, bineînțeles, despre dragoste, rostind toasturi. Bătrânul scriitor îi spusese povești despre viața lui pe drumuri, ca vagabond fără o lețcaie, despre începuturile faimei lui ca scriitor, despre luptele de la Moscova din 1905, respectul și prietenia lui față de Lenin și despre cum fusese dezamăgit de dictatura acestuia și plecase în exil. Vorbiseră despre Rusia în timp ce greierii începuseră să țârâie, iar la gramofon se auzea muzică de jazz. Benia era încă tânăr pe atunci, abia trecuse de douăzeci de ani, învățându-și meșteșugul de scriitor, și fusese copleșit să-l cunoască pe Gorki, să stea cu Babel și alții. Învățase italiană, băuse espresso în fiecare dimineață, făcuse dragoste în fiecare după-amiază cu menajera siciliană a lui Gorki, iar serile se alăturase micii comunități de scriitori ruși și amante

ale acestora. Dumnezeule, mâncarea, munții și frumusețea femeilor! După aceea, Stalin îl convinsese pe Gorki să se întoarcă la Moscova, ispitindu-l cu lingușiri, cu un conac și o rentă nelimitată. Benia fusese în vizită și iată-i pe Gorki, amanta și fiul lui, locuind într-un palat *art deco* devenit o închisoare magnifică plină de spioni ai poliției. Însă Gorki tot mai citea poveștile lui Benia, corectându-le el însuși, și le publica în jurnalele lui și-l prezentase mai marilor Partidului din Uniunea Scriitorilor.

— Scrie despre război dacă ai ocazia; războiul este întreaga viață distilată în elementele esențiale, îi spusese Gorki înainte să moară. E tăria de caracter din noi toți.

Când începuse Războiul Civil din Spania, Benia, flămând de „tăria de caracter din noi toți", materialul ideal pentru orice scriitor, dăduse fuga la Madrid. Depeșele către *Pravda* relatau aventurile sale pe front și ironia de a fi un scriitor evreu plăpând printre ucigași fanatici. Ba chiar odată, pe frontul de la Madrid, apucase o pușcă și trăsese în fasciști, doar pentru a simți emoția de a fi viu și așa de aproape de moarte. În timpul luptelor de pe Ebru, învățase să călărească și galopase alături de soldați, temându-se și totuși așa de emoționat că era acolo unde conta, în abatajul fierbinte al războiului și al vieții, acolo unde voia să se afle fiecare om pe care-l preocupa lupta.

Și după aceea a început teroarea în Rusia. Aveau loc procese publice și erau executați bolșevici cunoscuți, însă Benia nu se gândise niciodată serios să rămână în Occident; era rus și era sigur că sufletul i-ar tânji în străinătate. În plus, odată întors la Moscova, cu siguranță că poliția secretă nu s-ar atinge în niciun caz de el. Dar când a ajuns acasă, a descoperit că mulți dintre prietenii lui erau arestați: scriitori, oficialități, actori și nevestele și familiile acestora, și nu se

mai întorceau niciodată. Opt Grame în țeastă sau lagărul, asta primeau. Benia a scris câteva articole de glorificare a lui Stalin, ca să fie sigur, dar apoi atmosfera a devenit așa de neproductivă, încât și-a pierdut cu totul vocea și n-a mai putut să scrie niciun cuvânt.

Președintele Uniunii Scriitorilor l-a chemat într-o dimineață în biroul său și l-a așezat la un birou în formă de T, sub inevitabilul portret al lui Stalin.

— Deci, scriitor Golden, cum merge cartea?

— N-am început-o încă...

— Ascultă cu atenție, scriitor Golden. Săptămâna trecută, tovarășul Stalin a zis: „De ce nu scrie Golden ăsta nimic despre Spania? Despre luptătorii noștri de-acolo? Unde-i cartea?"

— Așa a zis tovarășul Stalin? Știe că exist?

Benia nu știa dacă să fie flatat sau îngrozit.

— Tovarășul Stalin citește totul, iar asta include și articolele tale. Tovarășul Stalin înțelege literatura și, acum, că Gorki a murit, e interesat de tine. Nu-i nevoie să-ți spun că este o onoare, însă asta nu-i tot ce a zis tovarășul Stalin. „Golden e în grevă?", a întrebat. „Ne ascunde ceva?" Când tovarășul Stalin face o asemenea glumă, o face cu un motiv. Ei bine, Partidul cere să produci acum o lucrare. Așa că te trimit trei luni în stațiunea scriitorilor de la Suhumi. Să nu te întorci fără o carte!

Aclamată de critici ca „plină de viață, grotescă și senzuală", *Povești spaniole* a lui Benia fusese un bestseller în Rusia și în străinătate. Președintele Uniunii Scriitorilor îl chemase din nou:

— Tovarășului Stalin i-a plăcut cartea, dar a observat că a fost mai mult emoțională decât politică.

Își verificase carnețelul.

— A zâmbit și a spus: „Mâzgăliciul ăsta de Casanova e mai preocupat de fuste decât de război..."

Benia era încurcat.

— Asta e laudă sau nu?

Președintele Uniunii Scriitorilor zâmbise lugubru, delectându-se cu puterea pe care i-o delegase Stalin.

— Ia în serios comentariile tovarășului Stalin, cetățene scriitor.

II

Benia se trezi. Nu știa unde se află. Era așa de umezeală, încât medicamentele și căldura îl anesteziaseră, adâncindu-l într-o transă profund încântătoare și avea senzația că ar putea dormi veșnic. Văzu un scaun și o asistentă care stătea așezată, fără să se uite la el, ci cu chipul întors, citind o carte. Era o scenă de toropeală minunată. Și după aceea femeia ridică mâinile, își dădu jos boneta albă de asistentă și începu să-și scoată agrafele din păr. Era extrem de des și, când șuvițele castaniu-închis îi căzură pe lângă urechi și pe gât, Benia aproape că-i putu simți luciul dulce.

Privi cum mâinile i se lasă în jos și prind o șuviță de păr și o împletesc, apoi se întind după alta... Mâini, degete care se întind, adunând buclele dese, ținându-le, împletindu-le și luând-o de la capăt, fără încetare. Privi foarte multă vreme și se gândi că era cel mai frumos lucru. Era aproape hipnotic, ritmul, grația, repetarea, concentrarea, desimea și totuși finețea încântătoare a părului asistentei și mireasma de piele și sudoare; urmărea un ritual fermecător, care îl mângâia și îl încânta. Se cufunda în somn și se trezea; uneori își auzea vocea și își dădea seama că deliriază, însă întotdeauna entuziast și, de câte ori deschidea ochii,

asistenta era tot acolo, uneori citind, alteori pieptănându-și părul, și de fiecare dată îl transfigura, prefăcându-l în altcineva, aflat într-un alt loc, mai bun.

Auzi bătaia șoptită a clapei de pânză de cort și întredeschise ochii. În prag stătea o siluetă de rău-augur, o clipă în uniformă, iar în următoarea, într-o carapace de piele blindată și crestată, ca un dinozaur. Benia icni înspăimântat, dar asistenta se întorsese. Era evident că-l știa pe bărbatul cu cămașă neagră.

— *Buonasera*, consule Malamore.

Malamore înconjură patul, uitându-se la Benia și inspectând bandajele de pe răni. Benia zăcea nemișcat.

— Ai făcut asta singură? întrebă Malamore, cu cizmele scârțâind.

— *Si, signore.*

— Impresionant.

— Pentru o femeie, adică? spuse ea, împingându-și sfidător bărbia în față.

— E mai ușor să omori lucruri, atâta tot.

— Văd și eu asta, răspunse ea. Pe-aici, nimeni nu consideră că asta ar fi o problemă.

Bărbatul scoase o țigară și aprinse un chibrit.

— Nu aici, consule — și suflă în chibrit.

Benia aproape că izbucni în râs de uimire și aprobare.

— Severă, ai?

— Nu ești primul care-o zice. E o unitate medicală.

— E un cort într-un nenorocit de sat rusesc, aia e, scrâșni Malamore.

— Păi, aici, înăuntru, fac cum vreau, spuse ea.

— Unii n-ar fi încântați de asta..., zise Malamore.

Dacă asta era încercarea lui de a flirta, se gândi Benia, bătrânul crocodil avea nevoie de niște lecții.

— Cum pui o femeie la locul ei, consule? În stilul lui Ippolito?

Benia se întrebă cine era Ippolito — soțul ei? Părea să fie violent. Se simți dintr-odată protector față de această asistentă cu părul împletit.

— Binecuvântată fie-i amintirea, spuse Malamore, dar presupun că stilul lui nu l-a prea ajutat, nu?

Asistenta își făcu o cruce. E mort, se gândi Benia. Slavă Domnului!

— N-a suferit. Știi că l-am văzut. A fost un singur foc. Pur și simplu ghinion.

Malamore tuși.

— Trebuie să plec, spuse el, însă când ajunse la clapa cortului se întoarse.

— Asta-i pentru tine.

Puse pe masă o sticlă cu vin.

— E marfă rusească din Crimeea. Massandra. Nu mă pricep la vorbe... dar numai o femeie puternică... poate să facă așa ceva.

Făcu un semn spre Benia.

— Ei bine, mama mea a fost o femeie capabilă. Putea să facă așa ceva. Ea și cu tine.

Pânza de cort se închise fluturând.

Fabiana se lăsă în scaun cu un oftat.

— *Sti cazzi!* exclamă Benia.

Temperatura tot era periculos de mare și se auzi mai tare decât intenționase.

— Ce-ai spus? întrebă asistenta, părând șocată.

— *Sti cazzi! Porca puttana!*

— Ăsta-i un limbaj dezgustător.

Îl privi foarte sever, cu sprâncenele negre coborâte, însă Benia se trezi că zâmbea puțin, și la fel făcea și ea. Pentru Benia, era prima dată că râdea de-un car de vreme.

— Poți să și înjuri în italiană? Nu-i rău, dar cum de știi? Nu folosi înjurături romane cu mine: sunt venețiană. De când ești treaz?

— De-o vreme, spuse Benia.

Dârdâia din nou, însă era complet lucid.

— Deci ai auzit tot?

Benia dădu din cap fără vlagă.

— A fost dureros.

— Rănile tale, vrei să spui?

— Nu, să-l aud pe crocodilul ăla bătrân flirtând cu tine... Te tentează?

— Ce-ar fi să-ți vezi de problemele tale?

— Sunt un pacient impertinent?

— Cel mai rău de până acum.

— Sunt doar un *curioso*, spuse el.

Se gândi o clipă.

— Nu știu cum te cheamă.

— Sora Bacigalupe, spuse ea calm. Ți-e sete?

Îi dădu apă.

— Foame?

— Foarte. Ce avem? *Carciofi alla romana? Fiori di zucca fritti? Spaghetti all'arrabbiata?*[1]

— Știi ceva italiană? Poate că ai fost acolo?

El încuviință.

— Nu te mai da mare! Ai nevoie de odihnă sau va trebui să plec.

— Ce? Și să-l trimiți înapoi pe crocodilul ăla să mă termine? Ce-i cu mâncarea? Vine odată?

---

[1] Anghinare *alla romana*? Flori de zucchini fripte? Spaghete *all'arrabbiata*? (în it. în orig.). (*N.t.*)

Zâmbind și clătinând din cap, îi aduse pâine, brânză și roșii și i le tăie. Îl privi mâncând: îi făcea atâta plăcere, că Benia oftă și aproape gemu cu voce tare.

— E cea mai bună masă din viața mea, spuse el când termină.

— Ai îndurat multe.

— Și tu, spuse el, citând: „Sunt văduvă. Am intrat în căsătoria asta fără nimic și am ieșit fără nimic".

— *Cosa?* Cum de...

— Poate că nu ți-ai dat seama, dar ai vorbit de una singură. Am auzit. Eram treaz.

După operație fusese într-o stare de euforie, înainte să dispară efectul anesteziculuí și să apară durerea.

— Ai fost bătut, spuse ea, schimbând subiectul. Ce s-a întâmplat?

Dar el era din nou inconștient, prăvălindu-se printr-un talmeș-balmeș de imagini, toate îngrozitoare, toate copleșitor de actuale, tot ce uitase sau încercase să uite. Cum fusese condamnat la moarte, apoi minele de aur, Despicătura în șarja de cavalerie, mâinile pe care le văzuse întinzându-se din pământ, Melișko prins sub Elefant, Tonia și bărbatul potcovit, copilul și doctorul Kapto. Vorbea frenetic în rusă, iar Fabiana înțelegea fragmente din ce spunea, și se duse la el și-l mângâie pe frunte, liniștitor, vorbindu-i blând, ștergându-i sudoarea care se revărsa din el. Brusc, el începu să plângă, iar ea se așeză și-i ținu mâna până când, în vreme ce soarele se ridica tot mai sus pe cer, iar căldura devenea intensă, Benia adormi.

Femeia se aplecă deasupra lui.

— Acum dormi de-adevăratelea? șopti ea blând.

Nu veni niciun răspuns.

— Așa mă gândeam și eu.

III

Era seara devreme, iar Klimov, garda de corp a Svetlanei, stătea agitat în holul apartamentului din Casa de pe Chei[1], aflată chiar peste râul Moscova de Kremlin. Era agitat pentru că nu-și putea vedea obiectivul. Fuma și asculta; ținea foarte mult la Svetlana. Fata avea o viață grea; își pierduse mama și, în privința tatălui ei, ei bine, acesta avea alte îndatoriri — așa că el, Klimov, nu voia să-i strice distracția. Sigur că fetele puteau să meargă la întâlniri. Dar Svetlana era responsabilitatea lui, iar el trebuia să răspundă în fața lui Stalin, care nu era doar Țarul, ci și un tată gruzin. Se uită la ceas și deveni și mai neliniștit. Era în apartament de aproape o oră. Ce ar fi trebuit să facă?

Svetlana era în bucătărie cu Lev Șapiro. Între cei doi se afla masa, dar ei se țintuiau cu privirea unul pe celălalt peste zacusca, peștele sărat și pahărelele de votcă întinse pe masă. La început, spuseră puține. El era în uniformă; ea purta o rochie cu flori. Era o seară fierbinte de vară la Moscova, iar ea era așa de neliniștită, încât avea palmele umede și îi era teamă de transpirația de la subraț: Doamne ferește să se vadă!

Lev Șapiro se aplecă spre ea și-i prinse ambele mâini într-ale lui.

— Mă bucur așa de tare că ne putem vedea, spuse el.

---

[1] Bloc de apartamente aflat pe malul râului Moscova, finalizată în 1931 drept clădire guvernamentală și reședință pentru elita sovietică. Apartamentele erau considerate luxoase pentru perioada aceea, iar clădirea dispunea de sală de sport, teren de tenis, grădiniță, bibliotecă și spălătorie. (*N.t.*)

— N-a fost ușor, răspunse ea.

— Nimic nepreţuit nu e ușor, zise el. Și nimic ușor nu e nepreţuit.

— Pleci mâine?

— Da. La Stalingrad — înainte să se crape de ziuă. Trebuie să fiu acolo...

Și se porni să vorbească despre idei și proiecte, articole, călătorii, scenarii, impresii, pe care Svetlana le găsi de-a dreptul îmbătătoare.

Stai, voia să întrebe despre scenariu — era un film sau o piesă, și pentru ce ziar era articolul, și ce i-a spus Ehrenburg lui Grossman despre cine?

— Dar hai să nu vorbim despre asta, spuse el brusc.

— Însă voiam să întreb despre...

— Nu putem pierde timpul cu așa ceva. Poți să mă întrebi orice oricând. În scrisori. Dar aici, acum, fiecare minut e de aur. Trebuie să-ți spun, Sveta, că m-am gândit la tine în fiecare clipă de când ne-am cunoscut, de când mi-ai scris. E ceva ciudat și minunat...

— De ce ciudat?

— Păi...

— Nu sunt prea tânără?

— Ba da, ești. Ești mult prea tânără și totuși ești și bătrână. Vezi lucruri cu un suflet bătrân și ești așa de serioasă și de citită, că-mi place să aud ce crezi despre orice. Și de aceea e cel mai improbabil lucru și totuși, uneori, cele mai improbabile lucruri sunt cele mai bune, nu crezi?

— Da, da! spuse ea, dorindu-și fierbinte, dintr-odată, să-l sărute.

Nu-i păsa că era căsătorit sau cum o fi fost. De fapt, voia să-l întrebe și despre asta, dar care era eticheta pentru așa ceva? Încercă să-și aducă aminte de romanele din secolul

al XIX-lea pe care le citise: cum se discutau acolo astfel de lucruri? Se uită la pometii laţi ai lui Lev, la claia lui deasă de păr, gura largă, largă — şi încă îşi mai ţineau mâinile peste masă.

Klimov începea să intre în panică. Dacă afla şeful lui, generalul Vlasik? Dacă auzea Stalin? Un tată gruzin furios e ceva înspăimântător chiar dacă nu e Omul de Oţel, Tatăl Popoarelor, Liderul Proletariatului Mondial, Comandantul Suprem, Preşedintele Comitetului de Stat pentru Apărare, Secretarul General şi... dar Stalin era toate astea! Se ridică, plimbându-se în sus şi-n jos. Trebuia să pună capăt chiar acum. Draga lui micuţă Svetlana merita iubire, însă scriitorașul ăsta de paradă, evreul ăsta avea patruzeci de ani şi era căsătorit! Era o greşeală îngrozitoare. Trebuia să înceteze pe loc. Tuşi şi după aceea tuşi din nou, mai tare.

— Svetlana, intru în câteva minute, strigă el.

Nu mai aveau timp. Se ridicară, iar el se aplecă şi-şi apăsă buzele peste buzele Svetlanei — doar o clipă; o ezitare, apoi, dintr-odată, se sărutau sălbatic. El părea s-o devoreze... ca un leu, desigur. Senzaţiile goneau prin ea şi o ameţeau. Nu putea să facă dragoste cu el — nu se punea problema! Tatăl ei nu i-ar permite să facă sex înainte de căsătorie, dar, Dumnezeule!

Klimov asculta de-afară. Trebuia să facă ceva, chiar acum. Trebuia! Dacă fata îşi pierdea virginitatea... ar fi fost terminat, ar fi murit în Gulag, sfărâmat în colbul lagărului. Ar primi cele Opt Grame!

Bătu la ușă.

— Svetlana! Trebuie să plecăm!

Dar Lev o prinsese pentru un alt sărut și ea îl devora la rândul ei la fel de aprig. Era ceva divin legat de sentimentele a doi oameni așa de îndrăgostiți, așa de perfect armonizați — Svetlana nu mai trăise niciodată o asemenea încântare. În cele din urmă, clătinându-se de parcă ar fi fost beată, păși înapoi.

Lev îi zâmbi.

— Dumnezeule, mi-a plăcut! Mi-a plăcut să te sărut! șopti el.

Apoi, tot în șoaptă, îi spuse:

— Citește toate articolele mele și o să-i trimit mesaje speciale micuței mele Leoaice! O să te sun și, dacă nu poți să vorbești, spune „Am prea multe teme"; dacă te gândești la mine, spune „Florile din Aleksandrovski se deschid" și...

— Și dacă vreau să-ți spun că te iubesc și te doresc în fiecare clipă, atunci ce să spun?

— Spune „Micuța Leoaică e flămândă".

— O, Doamne, șopti Svetlana, sprijinindu-se de masă. Leoaica *este* flămândă.

IV

Cortul Crucii Roșii era gol; *Il Primo* nu mai era acolo. Pentru o clipă, Fabiana intră în panică. Era prea devreme să se ridice. Delirase mare parte a dimineții, țipând despre condamnări la moarte și potcovirea unui om și lopeți și săbii. Nu era în stare să se ridice. Oare se rătăcise? Îl luase cineva?

Avea o idee despre cine sau ce era, iar gândul că s-ar putea să fi fost arestat o lăsă fără suflare ca un pumn în stomac. Ieși în fugă din cort, privind într-o parte și apoi în cealaltă.

— Îmi place la nebunie peisajul ăsta rustic, spusese el când se trezise de-a binelea, mai devreme în cursul după-amiezii.

Pacientul era categoric un guraliv. *Madonna!* Nu înceta niciodată, însă părea interesat de toate detaliile vieții ei: părinții, ce cărți citea, ce visuri avea, primele iubiri, de ce vorbea rusește și după aceea ce credea despre căsătoria ei... Nimeni nu fusese vreodată interesat de ce simțea ea — cu siguranță nu soțul ei, care, în cei patru ani petrecuți împreună, abia dacă o întrebase ce face. De fapt, Pacientul Numărul Unu era mai degrabă ca prietenele ei preferate de acasă, dar mai deștept, și era așa de amuzant când trecea de la rusă la italiană, antiteza totală a lui Malamore, care își scrâșnea cuvintele de parcă discuția era o piatră îndesată într-o menghină. Când vorbea despre el, *Il Primo* vorbea despre gusturile lui în materie de frumusețe, de cărți, de cai, de Italia, de scris...

— Cum pot să-ți placă pajiștile astea? întrebase ea. Așa de nesfârșite! Așa de plate! Un orizont care-ți fură sufletul. Nu-i nimic acolo, kilometru după kilometru... Cum pot să-ți placă? Mă gândesc la dealurile din Toscana, la stâncile din Amalfi, laguna Veneției, orice, numai sălbăticia asta, nu.

— Ce-mi place mult e floarea-soarelui, răspunsese el. Am călărit prin câmpuri de floarea-soarelui, smălțuite cu praf. Soarele dogorea, iar fețele lor păreau să-mi zâmbească, singurele chipuri zâmbitoare într-un tărâm închinat prafului de pușcă și crimei.

Ea absorbi cele spuse.

— E un câmp imens de floarea-soarelui chiar lângă sat.

— Serios?

Acolo trebuie să fie, hotărî ea. S-a dus să vadă câmpul de floarea-soarelui.

Ieși în fugă din sat, blestemându-și uniforma de asistentă, albă și cu volănașe, care, fiind italienească, era minuțios gândită mai degrabă să fie feminină și era mai puțin practică decât a oricărei alte țări, fugind prin stepă, peste un câmp de secară care nu fusese încă secerată — și iată-l: o siluetă fragilă, purtând uniforma kaki nouă cu care îl îmbrăcase ea, ținând sticla ei de vin de Crimeea și privind marea de floarea-soarelui.

— *Maledetto bastardo! Che il diavolo ti porti!* Ce dracu' faci aici? Cine-a zis că poți să te miști? Cum îndrăznești? strigă la el, furioasă că se pusese astfel în pericol.

Îi smulse sticla de vin din mână.

— Păi, m-ai găsit, zise Benia.

Trezit din ultimul somn, se simțise cu mintea limpede și viu în cel mai înalt grad, aproape renăscut.

— M-ai speriat, spuse ea, simțindu-se mai liniștită.

— Chiar așa? întrebă el. Și ai băgat de seamă că am plecat? Ți-ai făcut griji?

— N-ai observat, *maledetto bastardo*, că ești singurul meu pacient? Sigur că am băgat de seamă!

— Deci știi și tu să înjuri?

Îi zâmbi. Iar ea își dădu seama că era obișnuit să fie iubit și admirat și se luptă cu nevoia de a-l admira și ea, la rândul ei. Era un pacient fără nume. Curând, avea să plece. Dar unde? Îi întinse chipiul pe care-l purta când îl găsiseră.

— Pentru soare. O să te arzi. Eu sunt învățată cu căldura asta, dar tu ești palid...

Benia privi chipiul.

— E italienesc, spuse el.

— Este. De aceea nu te-au împușcat.

Benia îl puse la loc, gândindu-se: „Doctorul Kapto trebuie să mi-l fi pus, să-mi ofere mai multe șanse să scap". Din nou, ca și cu Ganakovici, era buimăcit de acțiunile oamenilor.

— Vino înăuntru! Trebuie să ne întoarcem în cort. Nu-i sigur aici...

— Nu știu dacă înăuntru e sigur, răspunse el.

Veni lângă el.

— Nu m-am gândit la asta. Pentru tine, vrei să zici?

— Da, pentru mine.

Se gândi la Malamore și la prietenii lui din Cămășile Negre, la Dirlewanger și SS.

— Asta depinde de cine ești.

Benia oftă.

— Trebuie să plec. Acum. Azi.

— Nu te-ai făcut bine. S-ar putea să mai sângerezi. Poate reveni febra. S-ar putea redeschide rana de la umăr.

— Mă îndoiesc. Nu după treaba minunată pe care ai făcut-o.

— Cine ești? Știu că ești rus și vorbești ceva italiană. Ești...?

Benia își ținu răsuflarea. Asta era, momentul când putea să-l predea, să-i pună capăt vieții.

— Întrebi ca femeie, ca asistentă medicală... sau ca soldat italian?

Ea clipi, iar el o văzu gândindu-se bine.

— Nu poți să spui?

— Crocodilul Malamore e fascist, nu, un adevărat adept?

— Semăn și eu cu unul?

— Chiar nu știu.

Benia se gândi la Kapto și la Tonia. Nu mai știa nimic. Natura umană nu înceta niciodată să-l uimească, prin actele de cruzime șfichiuitoare și actele de bunăvoință aleatorii.

Se uită țintă la Fabiana, în ochii ei — erau căprui-închis, și după aceea îi căzu pe față lumina soarelui, iar căpruiul se schimbă în nuanța mierii, iar el înțelese brusc ceea ce știa deja, că urma să aibă încredere în ea. Chiar și în mijlocul acestor nisipuri mișcătoare. În realitate, n-avea de ales.

— Mă cheamă Benia Golden.

— Benia Golden.

Fabiana savură numele, îl spuse de două ori.

— *Oh Dio*, sună minunat în italiană, zise el. Dar, pe de altă parte, totul sună mai bine în italiană.

— Deci ești din Armata Roșie, rătăcit în spatele liniilor noastre? *Madonna santa!*

Privi înapoi spre sat. În scurt timp, cineva o să observe că stau de vorbă afară sau ar putea veni Malamore cu camarazii lui din SS.

— Putem să ne plimbăm puțin pe câmpul de floarea-soarelui? Te rog, vino cu mine.

Fabiana clătină din cap, dar merse alături de el.

— Spune-mi despre copilăria ta din Veneția... Fabiana, dacă-mi permiți?

Ea începu să răspundă, însă apoi se opri.

— Nu te-am întrebat absolut nimic despre tine. Mă întrebam, încercam să ghicesc, ce făceai pe timp de pace.

— Vreau o gură de vin înainte să mă apuc de asta, zise el și luă înapoi sticla din mâna ei, scoțându-i dopul.

— Stai, spuse ea. Nu poți să bei. Anestezicul, analgezicele.

— Serios?

Păru neliniștit și, pentru o clipă, asta o făcu să zâmbească larg.

— Pun pariu că în viața reală ești un ipohondru, îl necăji ea.

— Sigur că sunt, dar nu și azi. Oricum, n-am prea multe șanse să scap. Dă-mi voie să fac asta, zise el și sorbi din sticlă. Îmi place vinul Massandra și într-o bună zi o să-ți povestesc despre Crimeea. Acum e rândul tău.

Fabiana privi în jur. Nimic. Doar cerul de un albastru-verzui, soarele și tulpinile înalte de floarea-soarelui, smălțuite cu pleavă, în toate părțile.

— Nu pot. Sunt de serviciu...

— Chiar ești? Cred că ești în Regatul Secret al Florii-Soarelui, unde poți să faci orice. Suntem într-o dimensiune în afara lumii reale, iar aici suntem liberi pentru prima și singura dată în acest război. Ești eliberată de armată și de soțul tău mort și de Malamore, iar eu nu sunt soldat, prizonier și nici chiar pacient. În Regatul Secret al Florii-Soarelui, nu am niciun trecut. Există doar doi locuitori ai regatului, iar unul dintre ei e o femeie care e adesea supărată și își împinge în afară bărbia, și face semn cu degetul — și unul e doar recunoscător s-o vadă supărată cât mai des, pentru că asta o face să arate magnific. În plus, Fabiana, dacă nu bei, n-o să-ți spun nimic. Ne-am înțeles?

— Un italian consideră că e un sacrilegiu să bei din sticlă...

— Cum e și să tai pastele?

— Exact. Sau să le mănânci cu lingura.

— Fir-ar să fie, zise Benia, avem noroc că suntem în viață. Cred că Bacchus o să te ierte. Haide, stai jos.

— Uniforma asta albă tâmpită, o să se păteze de la iarbă și...

— Atunci doar bea.

Fabiana luă vinul și bău din sticlă. Benia se lăsă în jos, cu puterea vlăguindu-se și vederea slăbind și începând să se încețoșeze; oftă și își reveni, revigorat de vin.

— Am fost arestat, condamnat la moarte, pedeapsa a fost comutată și am fost trimis în Gulag. Dar am primit această nouă șansă la viață.

— Și tortura *asta* și faptul că ai fost împușcat este noul tău început minunat? întrebă Fabiana, îngenunchind lângă el.

— M-au lăsat să intru în batalioanele disciplinare, ca să pot trăi din nou, și nu sunt sigur că o să mai am altă ocazie.

Fabiana îi zâmbi, cu fața foarte aproape de a lui.

— Păi, n-a fost un noroc că iapa ta te-a păzit, așteptând să fii găsit? Și când m-ai găsit pe mine, să te cos?

— Și să-mi dai vin. Dar, pe de altă parte, calul ăla mi-e cel mai drag prieten și poate că, în afară de ea, tu ești singurul prieten pe care-l am pe lumea asta în acest moment. Așa că vreau să mă bucur de asta. Atâta tot. N-am niciun plan dincolo de acest câmp de floarea-soarelui, de acest vin stătut și de discuția cu asistenta mea venețiană.

— Pentru ce ai fost condamnat la moarte?

— Ți se pare că arăt a ucigaș? Sau a jefuitor de bănci?

Tăcu.

— Nu. Eram scriitor. Am căzut în dizgrație — și încă nu știu exact de ce. Dar am ajuns deținut politic care muncea la... ai auzit de Kolîma?

Fabiana clătină din cap

— Păi, minele de aur penitenciare din estul îndepărtat.

— Nu te-am considerat miner.

— N-a fost vocația mea.

— Știu — dar bineînțeles că ești scriitor. E evident.

Deasupra lor, pe cerul sclipitor cu câteva dâre albe, o formație de avioane germane zbura spre Stalingrad. Fabiana se ridică.

— Trebuie să ne întoarcem, spuse ea, clătinându-se puțin și, în timpul acesta, atomii dintre ei se rearanjară: își dădu seama limpede.

Și în ei se schimbase ceva. Dar putea să nu însemne nimic, își spuse ea repede. Același lucru îl făcea și o imagine frumoasă — ți-o aduci aminte, însă momentul trece repede.

Își scutură hainele și îl privi sever:

— După toate prin care ai trecut, ai energie de risipit încercând să flirtezi cu o asistentă, *stupido*?

— Și dacă ar fi ultima urmă de viață pe care o am, răspunse el. Cum aș putea-o folosi mai bine?

Trase aer în piept și glasul i se schimbă.

— Știi, Fabiana, o să-mi aduc aminte asta, oarecum veșnic.

— Și eu, spuse ea. Oarecum veșnic.

Și, când o spuse, ridică mâna dreaptă cu degetele desfăcute spre cer, iar el râse, imitând-o.

— Iar râzi de mine? întrebă ea grav.

— Nu, te preamăresc. Oarecum veșnic! zise el și făcură amândoi gestul.

Apoi, el se întoarse și porni înapoi.

— Benia, spuse ea.

El privi în urmă. Voia s-o sărute, dar se simțea dintr-odată sleit, dintr-odată neajutorat, iar în spatele pleoapelor i se învârtejeau scântei roșii. Aproape căzu, iar ea își puse brațele în jurul lui și-l sprijini.

— Trebuie să te duci în pat. O să spun că nu știu cine ești.

— Mai bine spui...

— ... că purtai o uniformă italienească, pentru că ești unul dintre mercenarii noștri ruși?

— Dacă poți să spui așa, o să-mi ofere un timp în plus.

— Benia Golden e un nume evreiesc, nu-i așa?

Benia încuviință, sprijinindu-se de umerii ei puternici.

— Nu mi-a mai rămas nimic de zis. Viața mea îți aparține acum.

Când se trezi, se lăsase noaptea. Era din nou în cort, iar Fabiana stătea lângă pat.

— Visam discuția noastră din..., șopti el.

— Regatul Secret al Florii-Soarelui.

— S-a întâmplat, nu?

Ea încuviință, privindu-l lung și ducându-și degetul la buze. Benia se întreba la ce se gândea.

— Mă îndoiesc că o să ne mai vedem vreodată, spuse el. Probabil că nu. Dar voiam să spun că, pentru mine, au fost cu adevărat cele mai fericite ore din războiul ăsta — nu, din ultimii câțiva ani din viața mea.

O, cuvintele astea, se gândi ea, ea, care învățase poezie. Voia să le audă din nou și să le treacă lacom prin gură, savurându-le, devorându-le.

— Și pentru mine, spuse ea, ridicând o mână, cu degetele desfăcute. Oarecum veșnic!

El încuviință; da, Fabiana își aducea aminte.

— Ascultă, nu vreau să-ți asumi niciun risc pentru mine, spuse el. Promite-mi că n-o s-o faci.

— Promit. Dar vreau să te ajut... dacă pot.

— Spune-mi doar atât. Unde sunt caii?

— Grajdurile sunt chiar lângă cortul ăsta. Dar ai grijă la cămile.

— Calul meu mai e acolo? E o iapă Budionîi castanie, cu o pată albă în frunte și chișițe albe.

— Nu știu.

— Sunt păziți?

— Nu și noaptea.

— Am nevoie de o armă înainte să pot să plec.

— O pușcă?

Fabiana păru îngrijorată.

— Montefalcone ține toate armele confiscate în arsenalul nostru, în coliba de lângă grajduri, dar...

— Îmi pare rău. N-ar fi trebuit să întreb. Lasă baltă armele, te rog... Dar trebuie să plec în câteva ore.

— Nu mai poți rămâne încă o zi?

— Nu pot să risc. Plec la noapte.

Își puse mâinile într-ale ei.

— Oarecum veșnic.

V

Scumpă Leoaică,

Vreau doar să te sărut din nou. Pe buze, pe gât, pe umeri. Vreau să-ți simt mirosul părului. Mă încânți...

Leul tău, doar al tău

Ziua a șaptea

I

În toiul verii, întunericul deplin nu se lasă decât târziu, iar Benia aşteptă până trecuse bine de miezul nopţii. Îşi asculta inima ticăind ca un detonator şi zgomotele satului. Pisici care se băteau, cămilele care fornăiau, focuri de armă răzlețe, avioane care treceau pe deasupra, italieni cântând, cai nechezând încetişor — şi apoi doar un şuierat afară din cort.

— Benia!

Deschise clapa cortului şi o văzu pe Şosete Argintii, condusă de Fabiana. Iapa îl cercetă, iar Benia o mângâie pe bot şi o sărută pe gât.

— *Grazie mille*, îi spuse Fabianei, *grazie mille*.

Iar Fabiana, îmbrăcată acum cu o uniformă italienească verde-deschis, cu o *bustina*[1] împinsă neglijent pe ceafă, îi spuse acelaşi lucru şi după aceea el o sărută pe obraji, de trei ori, în stil rusesc, şi o simţea aşa de caldă şi aşa de aproape de el şi o sărută pe gură, iar ea îi răspunse la sărut şi şopti:

— Benia, trebuie să mă loveşti ca să...

— Nu mi-e uşor.

— Grăbeşte-te!

Benia o lovi peste faţă, iar ea tresări şi îşi duse mâna la buză.

---

[1] Chipiu (în lb. it. în orig.). (*N.t.*)

— În regulă.

Pe vârful degetului se vedea sânge.

— În coburi e mâncare. Du-te acum! Du-te!

Șosete Argintii se smuci când încălecă, iar Benia o liniști cu o atingere pe greabăn. Voia să-i spună Fabianei cuvinte poetice, să-i spună „oarecum veșnic", dar îi era prea teamă să se gândească la așa ceva. În schimb, fără să privească înapoi, îi dădu pinteni calului, care porni în galop ușor și plecă, știind că Fabiana o să aștepte un pic și apoi o să strige: „Ajutor!" Căzuseră de acord că ea va spune că „prizonierul" a lovit-o și a fugit în noapte. Și o să-și bată italienii capul să urmărească un prizonier rus rănit care fugise? Puțin probabil.

Merse călare prin câmpurile de secară, rămânând aproape de împrejmuiri. În beznă, putea să vadă vârfurile celor o mie de fire de floarea-soarelui coborâte spre pământul întunecat, așteptând soarele să le trezească, iar dincolo de ele, stepele care ajungeau până la Don. În vreme ce călărea, își dădu seama că nu are nicio armă, nici măcar un briceag cu care să se apere — doar unghiile, se gândi el, zâmbind înverșunat. Trase de hățuri și o opri pe Șosete. Trebuia oare să se întoarcă și să fure o armă — măcar un pistol, ca să se poată împușca, mai bine decât să cadă în mâinile oamenilor lui Mandrîka? Îl copleși nehotărârea și își trecu mâna peste frunte. Nu se pricepea la așa ceva, nu se pricepea deloc. Habar n-avea unde să se ducă sau ce să facă.

Auzi zgomotul înăbușit de copite venind peste câmp. Inima începu să-i bată repede — îl urmăreau deja. Descălecă și rămase în umbră, ascultând, tremurând. Se auzea de parcă îl urmărea un singur călăreț. Era oare Malamore? Sau vreunul dintre hiwi lui Mandrîka?

Apoi auzi o voce blândă:

— Benia, eu sunt. Ești acolo?

— Aici!

Fabiana venea spre el, călare pe calul ei palomino.

— N-ai luat nicio armă. Am uitat să-ți dau astea.

Îi înmână un Parabellum, câteva grenade și un Papașa cu muniție, dar mai avea și o pușcă în tocul de pe crupa calului.

— N-am știut pe care să le iau.

— Mulțumesc, dar ai furat prea multe. O să observe. Du restul înapoi și grăbește-te!

— În regulă, zise ea, însă nu se mișcă.

— Trebuie să plec mai departe. Voiam să zic... n-o să te uit niciodată, nici pe tine, nici ce ai făcut pentru mine, totul...

— *Va bene*, șopti ea. Oarecum veșnic.

Și făcu gestul bizar cu care era familiarizat. Benia își puse repezit Parabellumul la centură, PPȘ-ul pe umăr și „zincurile" în care se afla muniția pentru magazia ca o tobă în cobur, dându-i înapoi pușca. Fabiana o strecură în tocul ei. Benia încălecă pe Șosete Argintii și privi în urmă spre ea.

Fabiana nu se mișcase. Benia o întoarse pe Șosete. Fabiana era tot acolo.

— Bine! Mulțumesc. Trebuie să plec, Fabiana, și trebuie și tu să te duci înapoi. *Vai subito! Arrivederci.*

Ea își întoarse palomino-ul, dar făcu o rotire completă și ajunse mai aproape de el.

— Știi, *Il Primo*, nu pot să mă întorc. Nu acum. Tu ai calul și armele și ai plecat. Iar ei o să știe și o să mă împuște pentru trădare.

Benia asimilă totul într-o clipă: italienii vor presupune că luase un ostatic; o să-i urmărească; și probabil că o să moară împreună. Nu asta plănuise, dar știa că Fabiana avea dreptate. Aducându-i armele, se pusese în cel mai mare pericol.

— Așa că mergem împreună. Dar trebuie să plecăm acum!

Caii erau nervoși; Șosete Argintii bătea din picioare; din sat se auzeau strigăte; se aprindeau luminile; și după aceea răsună prima împușcătură.

Benia se aplecă și-i lovi calul cu cravașa peste crupă. Violante aproape se ridică pe picioarele dinapoi, însă Fabiana rămase în șa și apoi porniră la galop. Pe deasupra lor șuieră o salvă de foc de armă automată, iar Benia văzu fulgerele din capul țevilor de pușcă din sat și dâre de praf pe pământ, ridicându-se în urma loviturilor. Un glonț ricoșă chiar lângă scările lui. Un reflector aruncă o rază în întuneric, în căutarea lor. În ritmul acesta, o să-l împuște curând ca pe un câine. Apucă frâul calului Fabianei și o trase mai aproape de el:

— Stai lângă mine.

Reflectorul îi găsi și Benia o putu văzu dintr-odată limpede, cu cizmele și pantalonii și uniforma, cu *bustina* peste părul strâns — îi mulțumi lui Dumnezeu că nu purta uniforma ei de asistentă albă-ca-zăpada și îndreptă Papașa drept spre ea, știind că o pot vedea și italienii și, într-adevăr, glasurile strigară „Fabiana!" și după aceea i se adresară lui:

— Dă-i drumul Fabianei!

Dar împușcăturile încetaseră. N-o s-o omoare, știa asta, când de fapt pe el îl voiau.

Folosind-o ca pe un scut, purtă ambii cai până ieșiră din raza armelor, iar în noaptea aceea argintie de vară luna era sus pe cer, luminând iarba înaltă, floarea-soarelui și secara. Și, tot timpul, ea era alături de el, concentrându-se asupra călăritului, împungându-și cu pintenii iapa palomino, îmbrăcată pentru așa ceva, iar el își dădu seama cândva, în cursul serii, că Fabiana luase o decizie temerară și acum trebuia să se împace amândoi cu consecințele ei. Avea o

sclipire de ceva ce nu mai văzuse la ea și, uneori, când privea în urmă, Fabiana zâmbea în timp ce călărea, cu dinții ei albi strălucitori în lumina lunii.

II

Era dimineață la Kremlin, iar Svetlana era trează de-a binelea și se gândea la Lev Șapiro.

Trezitul devreme era un simptom al faptului că era îndrăgostită, decise ea, dar dragostea este singura boală pe care își dorește s-o facă toată lumea.

În câteva zile, trecuse de la școlărița sovietică ideală și eleva silitoare la o îndrăgostită și o visătoare, iar acum nu-i păsa deloc de teme. Se tot uita la telefon. Îi dăduse lui Șapiro numărul liniei private din apartamentul ei, cea pe care o foloseau ea, Klimov și menajera. Așteptă, și după aceea mai așteptă o vreme; apoi începu să sune. Era cât pe ce să răspundă la primul țârâit, însă ar fi părut ceva disperat, prea dornic. Își ținu răsuflarea, numărând patru, cinci, șase țârâituri, după aceea răspunse.

— *Ia slujoo,* spuse. Ascult.

Linia telefonică avea ecou și pârâia, o reverberație de sonar care se îndepărtează, iar ea își imaginează stâlpii de telegraf și firele care se întind peste stepe, râuri și ferme, o linie de comunicație fragilă între ea și iubitul ei.

— Eu sunt, Sveta, spuse el în cele din urmă. Mă auzi?

— Da, da. Stai o clipă.

Sări și închise ușa, ca să nu audă menajera și dădaca.

— Sunt aici. Se deschid florile în Grădinile Aleksandrovski! Tu ce faci?

— Sunt pe front, în buncărul Cartierului General.

— Și asta unde e?

Răgușeala vocii lui răsună prin linia care deforma glasul și avea reverberații.

— Localizarea mea e strict secretă, însă pot să-ți spun că e un oraș cu numele tău.

Râse și ea.

— Vorbești așa de cifrat, că nu poate descifra nimeni.

— Știu.

Urmă o pauză.

— Ești singură?

— Da.

— Trebuie doar să-ți spun, scumpă Sveta, că vreau să te sărut din nou, pătimaș, profund.

— O, Dumnezeule, răspunse ea, cu inima bătând cu sincope, aproape topindu-se în receptor.

— Nu, serios, încă îți mai simt parfumul pielii. Îți simt gustul buzelor.

Svetlana trase adânc aer în piept.

— Și eu vreau să te sărut. Mi-aș dori să fii aici. Nu pot să lucrez. Învățatul mă plictisește.

Șapiro gemu.

— Dacă am fi fost singuri...

— Dacă am fi fost?

— Dacă nu te-ar fi așteptat detectivul tău.

— O, a ascultat tot, dar am reușit să ne sărutăm, jubilă ea. Și ce sărut!

— A fost primul tău sărut?

Ea încuviință.

— E rău dacă a fost primul? Sunt prea novice pentru tine? O să te plictisești de mine?

— Nu, e fermecător, e încântător. Devine foarte special pentru mine. Și am avut și foarte multe despre care să

vorbim. Vreau să știu ce citești, ce gândești — însă n-avem timp acum. Acum trebuie să-ți spun lucrurile esențiale, care sunt că mă gândesc la tine în buncărul orașului cu nume faimos de pe Volga și că vreau să te sărut din nou acum. Fără întârziere.

— Și eu tânjesc după tine, șopti ea.

Urmă o pauză în convorbire. Svetlana auzea voci ca niște fantome ricoșând pe linie. Și apoi Șapiro reveni, glasul lui sunând mai imperios.

— Trebuie să închid. Toți corespondenții trebuie să folosească telefonul acesta. Așteaptă Grossman și devine nerăbdător. Vrea să știe cine e prietena mea...

— O să-i spui?

— Dumnezeule, nu. Tu ești un secret. Din foarte multe motive.

— O să fii în siguranță?

— Pentru tine, iubire, da. Lupta e disperată aici. Dar orașul acesta n-o să cadă. Sveta, o să câștigăm.

— Sărutări, Lev, Leule drag. Mai sună-mă. Curând.

— O să te sun în fiecare oră liberă pe care o s-o am, promit, Leoaică dragă. Îți trimit o sărutare prin telefon. Uite! O simți? Merge din buncărul acesta de pe Volga până la tine. E un fior sacru. E trimis de dragoste. Îl simți?

— Da, îl simt. Uite și unul de la Kremlin. Peste râuri mari și stepe și poduri.

O pauză:

— L-am primit. Pe mâine. Te sărut, scumpo.

Svetlana puse receptorul jos. Roșeața îi năvăli în trup, izvorându-i din mijloc, din coapse, spre picioare și în sus, spre gât și buze, către fiecare punct al corpului. Închise

ochii. În câteva zile, se schimbase complet. Nu mai era doar fiica lui Stalin. Un bărbat frumos și curajos, aflat într-un buncăr undeva, departe, în Stalingrad, se gândea la ea, iar ea... era scumpa cuiva, secretul cuiva.

III

Consulul Malamore era furios: Fabiana dispăruse, iar satul era în haos total. Însoțit de aghiotantul său și câțiva dintre cercetași, plecase călare în zori la Radjillovo, abia așteptând să-i facă o vizită în cortul ei de Crucea Roșie.

Simțea că face progrese. Fabiana era șocată de moartea lui papă-lapte de bărbatu-său — un soldat îngrozitor și nu mult mai bun nici ca om — dar războiul întotdeauna îi alegea pe cei puternici de cei slabi; și așa se întâmplase și cu Ippolito Bacigalupe, înlăturat așa de ușor în prima lui încăierare. Acesta era un război, iar Fabiana avea să-și revină curând. Era dură și sigură pe sine, genul de italiancă frumoasă alături de care își dorea să se retragă din activitate; avea să le fie tată copiilor ei, iar acei copii aveau să conducă un nou imperiu arian pe fața pământului. Era în război de multă vreme și era ostenit; aceasta urma să fie ultima lui luptă. Nu ducea lipsă de fete. Avea, la Harkov, o rusoaică rumenă în obraji. Dar bineînțeles că Fabiana era altfel. Victoria lui Hitler era acum așa de aproape, la doar câteva săptămâni distanță. Dacă ne asigurăm Donul și Stalingradul, își spuse el, rușii se vor prăbuși și se vor retrage dincolo de Urali, și apoi pot să-mi agăț cizmele în cui.

În vreme ce călărea prin sat, visa să cumpere o fermă întinsă pe pământurile negre și fertile din sudul Rusiei, ca un colonist militar din Imperiul Roman. Țăranii ruși ar

lucra pământul ca sclavi; iar el ar călări peste hectarele aurii de porumb, pe armăsarul lui negru, împreună cu Fabiana pe iapa ei palomino, și el și-ar odihni din când în când mâna pe pielea brațului ei de culoarea chihlimbarului...

În loc de asta, când se opri împreună cu oamenii lui, veniră în galop călăreți cu rapoarte din est și vest și Dumnezeu mai știe de unde, iar soldații italieni alergau de colo-colo, unii chiar plângeau, se trăgeau focuri de armă în stepă, erau înșeuați caii, kalmîcii dădeau jos de pe cămile lăzi cu muniție — și când îl văzură pe Malamore încremeniră cu toții. Și iată-l pe maiorul di Montefalcone cu chipul lui flasc hohotind ca o fetiță — da, ca o fetiță, pentru numele lui Dumnezeu!

— S-a dus, consule, s-a dus! A luat-o prizonierul!

Montefalcone își șterse ochii cu batista.

— Observ, spuse Malamore, descălecând. Dar cine e *el*?

— Un rus. Am crezut că era *Schuma*, dar nu era. Probabil că a fost unul dintre partizani.

Malamore a fost sfredelit de o străfulgerare de furie criminală, însă o zdrobi între dinți.

— Treci la telefon și vorbește cu *Schuma* și află. După aia îi urmărim și-i prindem. Și, când îi prindem, e a mea.

— *Si, si, signore.*

Malamore se încruntă la el. Aristocraților ăstora le lipsea patima fascistă; avea să vină ziua când, împreună cu camarazii săi fasciști, avea să-i pună la zid — dar era mai mult de-atât. Nu-i plăcea cum îl privește Montefalcone și știa de ce o face maiorul. Dacă persoana care fusese răpită n-ar fi fost o fată, dacă n-ar fi fost Fabiana, și-ar fi bătut ei capul, asumându-și acest risc?

— Tu doar urmează ordinele, Montefalcone. Vii și tu cu noi?

— Eu? Dacă dorești, spuse Montefalcone.

— Evadarea prizonierului a avut loc în ograda ta, domnule maior. E responsabilitatea ta.

— Am înțeles, consule.

Se întoarse spre ordonanța lui.

— Jacopo, adu-l pe Caruso.

Malamore sări în șaua armăsarului său, Borgia, făcând semn escadronului de cazaci și cercetași kalmîci să-l urmeze. Scoase o țigară de foi subțire și unul dintre kalmîci i-o aprinse.

— A obligat-o? îl întrebă pe Montefalcone, urmărind scenariul în minte.

— Sigur a obligat-o.

— Sigur? *Madonna santa*, Montefalcone, dă-mi răspunsuri sigure.

— Da. Sub amenințarea armei. Ce italiancă s-ar duce cu un Ivan? Da, sub amenințarea armei.

— Dar calul? Cum l-a luat?

— S-o fi amenințat-o cu un cuțit?

— Cine i-a dat un cuțit?

— Poate că era unul dintre instrumentele chirurgicale.

— Arme?

— A pus mâna pe ce-a putut.

— Cum?

— Nu sunt sigur, domnule.

— Arsenalul vostru nu e păzit conform reglementărilor?

— Păi, da. Dar nu în fiecare clipă...

— Cârpaci ce ești, mârâi Malamore. Hristoase, aristocrații ăștia nu-s buni de nimic.

Acum, că era sigur că Fabiana e femeia lui, trebuia să afle dacă era o trădătoare. Dacă a trecut de partea cealaltă, va trebui să se descurce... Fusese o fată în Abisinia, o gazelă

cu membre lungi și pielea întunecată, care-i trădase pe italieni, iar el nu ezitase — se ocupase singur de ea. Pe de altă parte, era o localnică, o africană, în vreme ce Fabiana era italiancă. Și totuși... Ridică sprâncenele dese și își trecu mâinile peste față.

— I-a văzut Jacopo, l-a văzut pe prizonier lovind-o.

Montefalcone încă mai bălmăjea.

— *Grazie a Dio,* zise Malamore, răsuflând ușurat. Mulțumesc lui Dumnezeu.

Era tot fata lui, o bună italiancă, viitoarea lui nevastă.

— Când i-au văzut oamenii mei și au deschis focul, Ivan i-a prins frâiele și a îndreptat arma spre ea. N-au avut de ales.

— Atunci e totul clar, zise Malamore.

Când o va salva, va fi a lui, Fabiana va ști și n-o să mai existe greșeli prostești. Îl întoarse pe Borgia.

— Să mergem, strigă către detașament.

— *Si, signore!* De ce vehicule aveți nevoie? întrebă Montefalcone.

— Ăsta-i ținutul cailor. Plecăm acum. Ne prinzi din urmă, Montefalcone, zise el și-i dădu pinteni lui Borgia spre est, tropăind în timp ce ieșea din sat, cu italienii lui îmbrăcați în cămăși negre și kalmîcii pe poneii lor ciolănoși, urmați de cazacii în uniformele lor germane, cu oțelul pintenilor sclipind în razele dimineții.

Montefalcone încălecă pe Caruso și-i urmă prin praf pe oamenii lui Malamore, cu ochii arzând. Și el se gândea la Fabiana. Fusese obligată, cu siguranță că fusese obligată. Își șterse fruntea, cu capul bubuind. Și totuși se întreba de ce avea calul cu ea, de ce își schimbase uniforma albă de asistentă medicală și de ce dispăruseră așa de multe arme.

Oftă. Nimic nu era mai imprevizibil ca femeile — indiferent ce spunea Malamore.

IV

La prima ei întâlnire cu cel mai arătos tânăr din Moscova, Marta Peşkova se dăduse cu parfumul ei preferat de liliac şi îşi pusese rochia copiată de Cleopatra Fişman din revista americană *Vogue*. Era Sergo Beria, care n-ar fi putut arăta mai diferit decât tatăl lui. Mai degrabă, se gândi Marta, semăna cu aventurosul star de film Errol Flynn, cu silueta suplă, părul negru des, mustaţa subţire elegantă şi uniforma bine croită. Avea optsprezece ani; ea avea şaisprezece şi era prea tânără să iasă la restaurantul Aragvi, aşa că o invitase la un ospăţ de prânz la el acasă.

Beria era singurul lider sovietic care locuia într-un conac, aflat chiar în mijlocul Moscovei; majoritatea liderilor, cum erau Molotov şi Satinov, stăteau în uriaşul bloc de apartamente de pe Granovski. Dar Beria era diferit. Tatăl lui Sergo muncea aşa de mult, că abia se întorcea să mănânce sau să doarmă, aşa încât mama lui, Nino, o blondă drăguţă, şi ea gruzină, a fost cea care le servi Martei şi lui Sergo o *supra*[1] gruzină în bucătăria casei bine păzite.

Marta îl privi cu atenţie pe Sergo. Ştia că tatăl lui controlează tărâmul întunecat al puterii, Organele şi lagărele. Era obişnuită cu lumea aceasta, pentru că Iagoda, unul dintre foştii şefi ai poliţiei secrete, fusese îndrăgostit de mama ei, Timoşa, şi îşi exprimase pasiunea în mod deschis, sub nasul tatălui ei, în faţa socrului ei, Gorki, chiar acolo, în vestitul

[1] Ospăţ tradiţional gruzin. (*N.t.*)

lui conac. Dar Iagoda fusese judecat și împușcat înainte de război; iar succesorul său, Iejov, fusese și el demis și dispăruse, aproape sigur împușcat și el. După aceea fusese numit Beria și era limpede că era un lider mult mai respectat, în care Stalin însuși avea profundă încredere. Totuși, Marta crescuse în acest mediu carnivor și, deși era așa de tânără, îi cunoștea pericolele. Prietena ei, Svetlana, era blândă, dar tot era o prințesă căreia îi plăcea să obțină tot ce voia, în vreme ce Vasili Stalin era un spiriduș răutăcios, un Caligula în devenire, un viitor Nero. Mama Martei, Timoșa, îi tot spusese: „Martocika, nu te căsători cu un Beria. Omul ăsta, Beria, e... Nu întreba, dar știu câte ceva. Pur și simplu, n-o face!" Dar Marta o contrazisese: „Mama, Sergo nu-i ca tatăl lui. Chiar e o persoană plăcută și cumsecade".

Dar deja era o problemă. Se mai îndrăgostise cineva de Sergo Beria: prietena ei, Svetlana Stalina. Marta știa că, pe când era doar o fetiță și mergea la mare în Gruzia, unde erau păziți de Beria, Svetlana se îndrăgostise de Sergo. Dar acum îi sucise mințile scenaristul ei, Lev Șapiro, și aproape că uitase de Sergo. Așa că, fără îndoială, avea liber...

După ospățul gruzin, gătit chiar de Nino, cu *haceapuri*, un fel de pizza, supă de boabe *lobio*, *mtsvadi*[1] și *pkhali*[2] picant, Sergio spuse:

— Mamă, o s-o scot pe Marta la o plimbare. Martocika, mergem?

— Mi-ar face plăcere..., zise Marta.

Se plimbară pe străzile prăfuite în după-amiaza fierbinte a Moscovei. Veneau din lumi asemănătoare, fuseseră

---

[1] Frigărui tipice gruzine. (*N.t.*)

[2] Pastă de varză, spanac, sfeclă sau fasole opărite și amestecate cu nuci, usturoi și ierburi aromatice. (*N.t.*)

la aceleași școli, știau aceiași oameni — familia Stalin, familia Mikoian, familia Satinov. Trebuiau să fie atenți, însă își puteau vorbi cu o oarecare sinceritate unul altuia. Așa că, firesc, în vreme ce cutreierau prin Moscova, prin Grădinile Aleksandrovski de lângă Kremlin, în jurul Iazului Patriarhului, în sus pe Tverskaia (acum redenumită Strada Gorki, după bunicul Martei), sporovăiau așa cum era posibil doar pentru cea mai restrânsă clică de tineri. Sergo știa totul — cum erau nemții pe punctul să năvălească peste Don și să înainteze spre Stalingrad, cum era posibil chiar să ajungă până la orașul lui Stalin și cum avea să lupte Armata Roșie până la moarte, stradă cu stradă, uzină cu uzină — așa încât, atunci când întrebă ce face Svetlana, Marta ezită și după aceea îi spuse totul despre pasiunea ei pentru Lev Șapiro.

— Mă bucur foarte tare pentru ea, spuse Sergo, aprinzând o Herțegovina Flor pentru el și alta pentru Marta. Probabil că se simte foarte singură la Kremlin. Foarte singură. Ce minunat pentru ea că are pe cineva! Toți avem nevoie de cineva.

— Avem, a fost de acord Marta. Dar promite-mi că nu spui nimănui despre Sveta. Mi-a spus în cea mai mare taină, nu trebuie să știe nimeni altcineva...

V

Benia și Fabiana trecuseră cu caii printr-un pârâu și acum mergeau înapoi pe drumul pe care veniseră. Benia nu se pricepea să meargă pe urme, dar, aducându-și aminte de *Ultimul mohican*, se întreba dacă mai existase până acum vreun cercetaș călare evreu! Își amintea că prințul Potemkin, iubitul împărătesei Ecaterina cea Mare, înființase

un regiment de cavalerie evreiesc, Israelovski, însă Prințul de Ligne scrisese că evreii nu pot călări — arătau ca niște „maimuțe pe cal". Ei bine, e drept că evreii nu sunt născuți călăreți; noi suntem eruditi, nu soldați, iar acum încerc să fiu și una, și alta — doar ca să mai supraviețuiesc încă o zi, se gândi el.

Benia nu știa nimic despre zona rurală prin care mergea, cu excepția cărților pe care le citise — *Donul liniștit* de Șolohov și *Cavaleria Roșie* a lui Babel — și ce-l învățaseră cazacii. Unde erau acum prietenii lui? Mai erau măcar în viață? Se alăturaseră hitleriștilor? Panka, probabil că nu, dar Prișcepa, iute de picior și nechibzuit ca un pui de lup, își putea schimba calea cum își pocnea biciul. Știind că o să vină kalmîcii pe urmele lor, Benia evaluă situația în care se aflau. Nu era bună. Pe măsură ce adrenalina i se subția în vene, începu să fie tot mai înfricoșat. Iar prezența Fabianei nu făcea decât să înrăutățească lucrurile. Apoi își aminti cum îi spusese Panka: „E o țară mare, trebuie să te încordezi ca să ții pasul, trebuie să-i auzi glasul" și înțelese că trebuia să-și extindă planurile ca să fie pe potriva vicleniei și întinderii ei. Bănui că urmăritorii vor presupune că s-a îndreptat spre est, către liniile rusești, așa că hotărî să pornească spre adăpost pe o cale mai ocolită.

După o oră de mers, îi auziră pe călăreți. Se opriră, descălecară, iar Benia își slăbi Papașa și trase caii în iarba înaltă. Un grup de bărbați, ale căror siluete se conturau deasupra ierbii de mlaștină, călăreau spre Șepilovka, cartierul general al *Schuma*. Bineînțeles, se socoti el, italienii din unitatea Fabianei bănuiseră că o să se îndrepte spre est și hotărâseră să meargă la Șepilovka, să încerce să afle cine era el în realitate. Asta era și bine, și rău; bine, pentru că-i asigura mai mult timp, însă era rău pentru că, dacă recrutau vreunul

dintre mercenarii sau nemții de-acolo, finalul — dacă-l prindeau — avea să fie unul groaznic.

Malamore și Montefalcone călăreau spre cartierul general al trupelor *Schuma* de la Șepilovka, iar Montefalcone începu să cânte, cu glas puternic de tenor, un cântec de dragoste.

— Taci din gură, zise Malamore, și merseră mai departe în tăcere.

Când intrară în Șepilovka, auziră cotcodăcitul găinilor, fornăitul cămilelor și strigătele oamenilor băuți — deși era doar mijlocul după-amiezii.

Schuma și cazacii, mulți cu ochi sticloși, fără cămăși și duhnind a alcool, fluturând săbii și Schmeissere, ieșiră în stradă când auziră tropăitul cailor.

Pe iarbă fuseseră așezate două eșafoduri cu trupuri care se legănau, cu pancarte pe care scria „partizan"; unul dintre ele era al unei femei. Malamore observă că nu toți purtau uniforma Armatei Roșii. Câțiva erau cazaci în uniforme nemțești, cu placarde pe care scria „agent dublu". *Schuma* îi spânzurau și pe ai lor.

Italienii se opriră și se holbară. Eșafodul scârțâia ca greementul unei corăbii vechi cu pânze.

— Ia uită-te la asta! zise Malamore.

Nimic nu-i era mai nesuferit decât o unitate nedisciplinată, iar oamenii aceștia erau niște clovni periculoși.

Montefalcone cercetă cu privirea în jur, de parcă ar fi fost în ultimul cerc al *Infernului* lui Dante.

Noul comandant, Bron Kaminski, acum spunându-și se pare *SS-Brigadeführer*, bea cu ceata lui de dezertori. Cămașa larg desfăcută, pieptul, ca și fața, roșu-închis. Când le arătă

un scaun, Malamore își dădu seama că nu era prea impresionat de italieni.

— *Brigadeführer*, partizanul era unul dintre prizonierii tăi? îl întrebă Malamore pe Kaminski, cu ajutorul interpretului, după ce povestise esențialul despre cum scăpase prizonierul rănit.

Erau în casa frumoasă cu un singur etaj pe care o rechiziționase Kaminski. Odinioară proprietatea unui fermier înstărit, fusese transformată în popotă, iar pe o masă erau împrăștiate brânză, pâine și roșii, pe jumătate mâncate. Pe altă masă, se aflau sticle de votcă și poșircă locală și cutii cu tablete de Pervitin. Alături fusese îngrămădit un rastel cu arme, în principal nemțești, dar și unele rusești.

Kaminski era pe jumătate beat și drogat.

— Nu știu, zise el tărăgănat. Tocmai am ținut un proces. Am găsit doi trădători în unitatea mea și i-am spânzurat. Acolo.

— Mă interesează mai mult prizonierul pe care l-am pierdut.

Nările lui Malamore se dilatară de dezgust. Kaminski strigă o fată scundă machiată strident, îmbrăcată într-o tunică germană și pantaloni de călărie care nu-i veneau deloc bine peste picioarele robuste.

— Știm ceva despre vreun prizonier rus evadat?

— Da, *Brigadeführer*, zise fata, care avea un Schmeisser pe umăr, unul dintre prizonierii noștri a fugit după ambuscada în care a fost ucis colonelul Mandrîka.

— Cum a fugit? Și cine era? întrebă Malamore.

— Doctorul nostru știe totul despre el.

— Adu-l pe doctor, ordonă Kaminski.

A fost adus un bărbat, un profesionist treaz și rațional; Malamore era oarecum ușurat să găsească o persoană

normală în casa aceasta de nebuni. Bine îmbrăcat cu o tunică germană cu banderole cu Crucea Roșie și cizme de călărie, inteligența lui distinsă radia dinspre chipul lipsit de expresie.

— Doctorul Kapto l-a cunoscut pe colonelul Mandrîka în școală, explică femeia cu vocea ei monotonă și nazală.

Îi spuse doctorului povestea partizanului rus evadat care luase o asistentă medicală italiancă fie ca ostatic, fie ca scut uman.

— Da, probabil că el e, a fost de acord Kapto. După înmormântarea lui Mandrîka, a scăpat un prizonier și l-am văzut plecând călare. Am dat alarma, am tras câteva focuri, dar... era întuneric.

— Cine e?

— Îl cheamă Golden. A fost deținut în Gulag, un *ștrafnik* care a luat parte la ambuscada împotriva lui Mandrîka.

Abia acum observă Malamore fetița care stătea aproape de picioarele doctorului, aproape ascunzându-se în pulpanele tunicii lui, privindu-i pe toți cu ochii mari, profund îngrijorați, ai unui copil care a văzut putreziciunea lumii în toată complexitatea ei. Avea un bandaj pe picior și rochia sfâșiată.

Era pe punctul să întrebe cine era și ce dracu' căuta aici, când Montefalcone, tamponându-și sudoarea de pe față și de pe buza de sus, spuse:

— Domnule, să plecăm de-aici.

De data aceasta, Malamore era de acord cu el.

— Mulțumesc pentru ajutor, îi spuse lui Kaminski. Îmi dai de veste dacă trec pe aici?

— E evreu, spuse femeia cu picioarele solide.

— Cine? întrebă Malamore.

— Golden, partizanul sovietic care v-a luat asistenta, zise femeia. Un evreu v-a luat asistenta.

VI

Fabiana se legăna în șa. Era seară devreme, iar cerul era un albastru-turcoaz presărat cu nori luminați în roșu-aprins. Pe când apunea soarele, se priveau unul pe altul, cu ochi ca de somnambuli, uimiți că erau în viață. Caii trudeau; Șosete Argintii fusese supărată o vreme și se agitase, cu urechile lăsate pe spate. Se împiedicase într-o groapă de marmotă și-și pierduse potcoava, iar Benia se dăduse jos să-i controleze chișița, dar avuseseră noroc, nu era nimic rupt. Totuși, știa că, dacă mai merg mult, o să-și distrugă caii.

— Trebuie să ne oprim. Aici.

Ajunseseră la coliba unui fermier, care părea părăsită.

Fabiana descălecă prima, înțepenită, clătinându-se când ajunse jos.

— O să adap eu caii, dacă verifici tu casa.

Cu Papașa ridicat, Benia trecu prin colibă. Era goală. Avea apă curentă dintr-un puț din pădurice, iar Fabiana încercă s-o ducă până acolo pe Șosete Argintii, însă calul se înțepeni și nu voi să meargă cu ea.

— Las-o, o iau eu, zise Benia.

Turnară împreună apă peste caii care fornăiau și își aruncau capetele în spate. Șosete Argintii bătu din copite nerăbdătoare.

— Eh! Cal afurisit, bombăni Benia. N-am eu grijă de tine cum trebuie? Nu te răsfăț eu?

Fabiana scoase mâncarea din coburi și se așezară amândoi lângă cai și mâncară în tăcere rații italienești de carne afumată, pâine neagră, pesmeți militari, cireșe uscate și semințe de floarea-soarelui.

Lângă puț erau doi stupi și râcâiră mierea cu niște bucățele de lemn ca să ajungă la cocoloașele de fagure.

— Au!

Benia sări ca ars când îl înțepă o albină, dar scoaseră mierea, entuziasmați de această descoperire uluitoare, el mâncând de pe lama cuțitului, iar ea cu mâinile, ca un ursuleț.

Fabiana se ridică în picioare, își clăti mâinile și bău apă direct din găleată, cu gâtul măsliniu încordându-se când înghițea, apoi își turnă restul găleții peste cap. Îi aruncă o privire lui Benia și se duse la puț, aducându-i o găleată plină. În vreme ce bea, Benia se întreba dacă poate avea cu adevărat încredere în ea: era italiancă, de partea fasciștilor, un inamic, iar el era un evreu rus. Cu toate acestea, riscase pentru el și, dacă o trimitea înapoi, ar fi putut fi torturată și împușcată. Era adevărat că îi folosise ca scut uman în timpul evadării — unii italieni încă mai erau niște romantici —, însă acum îi urmăreau pentru că era împreună cu el. Era deplin conștient de faptul că, având-o de partea sa, șansele lui să fugă în siguranță erau probabil stânjenite. Și mai erau și ai lui: dacă vreun soldat sovietic îl vedea cu o fascistă, el ar fi fost cel care ajungea în fața plutonului de execuție, ca trădător.

O privi. Părul ei negru și ud era lins pe spate, iar el știa că ea știe că o evalua. Felul cum venise călare după el, aducând armele — asta necesita un curaj necugetat, se gândi el. Era un personaj uluitor, era clar. Expiră, hotărându-se. Trebuia să rămână împreună deocamdată. Dacă supraviețuiau acestei nopți și zilei următoare, atunci puteau merge pe drumurile lor separate. Îi putea spune lui Malamore că Benia o obligase, poate ca ostatic, și-i putea povesti despre cruzimea și violența lui. Asta ar fi putut stoarce chiar câteva lacrimi din crocodilul acela bătrân.

— Îți faci griji, spuse ea, privindu-l.

— E așa de evident?

— Te cunosc. Ce-ți face umărul?

— Inflamat.

— O să mai fie. O să-i refac pansamentul. Să văd dacă nu s-a deschis din nou.

O pauză.

— Te gândești că ar trebui să mă duc înapoi la Malamore, nu?

Îi vedea pielea bronzată. Fiecare por era îmbibat cu praf și totuși strălucea din cauza apei. Îndrăzneala ei îl copleși pentru o clipă: își pierduse soțul, iar acum trebuia să se descurce cu asta. Se gândi la ea, la evreii masacrați în pădure, la copilul de pe genunchii lui Kapto, la propria lui deznădejde — și îi veni să plângă.

— Mulțumesc că ai adus armele și mâncarea. Pentru tot.

Căscă dintr-odată, scuturându-se să rămână treaz.

— Sunt extenuat.

— Și eu.

Îl privi atent.

— Ești foarte palid.

— Trebuie să dormim puțin. O să fim mai în siguranță afară, cred. Hai să mutăm caii.

Coliba era într-un pâlc de plopi, care, la rândul său, era vegheat de un alai aurit de floarea-soarelui care se ridica la înălțimea unui om. Priponiră caii chiar la marginea pădurii, ca să poată paște iarba, dar nu să se și îndepărteze, și își întinseră păturile cailor, se culcară la umbră, aproape înconjurați de floarea-soarelui, și-și scoaseră cizmele. Benia era așa de înțepenit de la mersul în șa, încât se întreba dacă o să mai fie în stare să călărească mai încolo. Șalele, coapsele și fesele erau în agonie, de parcă șaua i-ar fi ros oasele.

Ținându-și pistolul chiar lângă el, o grenadă la centură și Papaşa la îndemână, închise ochii.

Fabiana Bacigalupe, își spuse el, un nume dintr-un roman de Benia Golden.

O simți întinzându-se, apoi mișcându-se, acum aproape lipită de el. Îi simți răsuflarea pe gât. Fabiana adormise.

VII

Se lăsase seara în conacul neobișnuit al familiei, iar Sergo Beria tocmai ajunsese acasă de la birou, unde lucra la serviciul de informații externe, pe perioada în care își finaliza educația științifică. Doar o persoană cu educație aleasă putea să lucreze în serviciile de informații externe, iar Stalin însuși sugerase acest post pentru Sergo, care era unul dintre tinerii lui favoriți.

— Lavrenti, îi spusese Stalin tatălui lui Sergo, lasă-mă să-i citesc rapoartele. Cred că o să fiu impresionat...

Sergo vorbea o engleză perfectă și citise clasicii literaturii franceze și engleze. Citise azi la serviciu ziarele americane și britanice, analizând declarațiile președintelui Roosevelt și ale prim-ministrului Churchill. Avea voie să vadă și transcrierile dispozitivelor care-i înregistrau pe diplomații occidentali de la Moscova. Când intră în casă, auzi afară scrâșnetul frânelor. Tocmai oprise o limuzină Packard, urmată de un jeep Willys plin de gărzi, iar în curte stăteau ofițeri cu arme automate. Venise acasă tatăl său.

Cu un început de chelie și purtând ochelari fără rame, Lavrenti Beria, supraponderal și cadaveric de extenuare, totuși clocotitor de vioi, îmbrăcat într-o bluză gruzină înflorată și pantaloni largi de in, năvăli în bucătărie și o îmbrățișă pe soția sa, Nino, și după aceea pe Sergo.

— Scumpul meu Lavrenti, strigă Nino. Arăți îngrozitor! Trebuie să dormi. Ce faci?

— N-am mai dormit de douăzeci și patru de ore, spuse el. Dar nu sunt singurul. *El* n-a dormit de șaptesprezece ore și e mult mai bătrân ca mine, cu douăzeci de ani mai bătrân.

Toți știau cine era *„El"*. Dictatura avea puterea să schimbe ziua în noapte și noaptea în zi. Stalin era pasăre de noapte și lucra noaptea, așa că și guvernul său făcea la fel.

— Ce-i nou? întrebă Nino.

— Nimic bun. Am făcut greșeli prostești și acum plătim pentru ele.

Beria era singurul om din Rusia care putea să spună așa ceva și se delecta cu puterea de-a o face. Nimeni nu-i punea microfoane în casă; el era cel care punea microfoanele. Radia energia unui om în deplinătatea puterii în timpul celor mai mari crize ale națiunii sale.

— Suntem înconjurați de prea mulți lași, de prea mulți proști.

Se opri și privi spre soția lui:

— Scumpo! Ce bucurie să-ți văd chipul! Mai sărută-mă.

Apoi se întoarse spre Sergo:

— Ce mai face fiul meu cel deștept? Cum de te-ai făcut așa frumos, cu un tată urât ca mine? Sunt așa de mândru de Sergo al meu!

Îl cuprinse în brațe și-l sărută de trei ori pe obraji.

— Vino și vorbește cu mine cât mă odihnesc...

Sus, în camera-de-lucru-plus-birou, Sergo trase obloanele, Beria își aruncă pantofii și se lăsă pe canapeaua largă unde ațipea adesea când apuca.

— *Mamiko* — Sergo folosea cuvântul gruzin pentru „Tati" —, e chiar așa de rău în sud?

— Mai rău, *bicho*, băiete, răspunse tatăl său. S-ar putea să pierdem războiul acolo. Nu doar războiul nostru, și britanicii, și americanii ar putea pierde dacă trec nemții. E disperat. Acum povestește-mi despre viața ta. Spune-mi ce zic tobele de război?

Toți liderii citiseră *Ultimul mohican* și toți discutau despre tobe de război și căpetenii albe. Sergo îi spuse că avusese o întâlnire cu Marta Peșkova.

— Fata aia e adorabilă, spuse Beria. Și ce-i nou cu Sveta? *El* n-o lasă să iasă niciodată. Bietul copil! E prizonieră în apartamentul ăla mohorât. Tot așa de singuratică?

— Păi, da și nu...

— Tot mai e îndrăgostită de tine? Nu te-aș lăsa niciodată să intri în familia *aia*. Nu te băga!

— Nu-ți face griji, *Mamiko*, i-a trecut.

Beria se ridică în șezut.

— Are pe altcineva?

Sergo trase aer în piept, aducându-și aminte ce-i promisese Martei.

— N-am zis așa ceva.

— Știi ceva, *bicho*. Spune-mi!

— N-ar trebui să spun. E secret.

Când rămase singur, Beria închise ochii. Văzu chipul lui Stalin, așa cum arătase în dimineața aceea, la auzul veștii că rușii pierdeau bătălia de la Cotul Donului; își aminti panica lașă a generalilor dezorientați de la Cartierul General al lui Budionîi din Caucazul de Nord; își aduse aminte că trebuia să verifice din nou cifrele de producție pentru avioane, tancuri și puști și pentru minele din lagărele Gulagului; și observă că lista morții de azi

semnată de Stalin, cu o sută douăzeci și patru de deținuți speciali, ar fi trebuit să fie deja aplicată până acum la închisoarea Lefortovo; unele dintre nume nu însemnau nimic, dar torturase și el câțiva pe vremuri, în '38. În cele din urmă, se delectă cu imaginea tinerei cu siluetă ca a Veronicăi Lake, cu părul auriu și coapse lascive, care-i fusese adusă de aghiotantul lui, colonelul Sarkisian, cum îl călărise goală în biroul lui și apoi ceruse un apartament pentru mama ei. Într-o bună zi, o să găsească o fată care să-l iubească pentru el însuși, medită el.

Și din toată această întunecime și osteneală, un singur lucru era luminos: Sergo, fiul lui, soarele lui, speranța lui pentru tărâmul nemilos unde el însuși era cel mai nemilos. N-o să-l las niciodată să lucreze în lumea mea spurcată, își promise el. E prea bun pentru așa ceva. Cât îl iubesc!

Și Beria adormi.

VIII

— Un evreu? întrebă *SS-Obersturmführer* Dirlewanger din pragul casei din Șepilovka.

Malamore, care era pe punctul de a pleca, ridică privirea. Comandantul *Sonderkommando*-ului, Oskar Dirlewanger, avea doar patruzeci și șapte de ani, dar era deja zbârcit de băutură, pastile, opiu și anii petrecuți în închisoare pentru furtișaguri și viol de minori. Capul lui ascuțit era așa de smochinit, iar trupul, așa de slăbănog, că binefăcătorul său, Himmler, îl poreclise Gandhi.

— Un evreu a răpit o asistentă ariană? Neobrăzat.

Își trase cămașa și începu s-o încheie.

— A folosit-o pur și simplu ca scut uman ca să evadeze, zise Malamore, conștient că suna aproape a scuză.

— Pe naiba!

Dirlewanger își trecu degetele neatent peste colierul făcut din obiecte care semănau cu niște boabe galbene, încrețite și lipsite de formă.

— Nu-ți dai seama că evreul comunist a luat-o pentru plăceri sexuale? Uitați, domnilor, știu totul despre împerecherea sexuală cu dușmanii noștri. Ar trebui să vedeți fetele poloneze, evreicele micuțe pe care le-am avut de-a lungul drumului. Dar nu putem permite să se întâmple și invers.

Își închise centironul.

— Prostii, *Obersturmführer*, și, în plus, nu ți-am cerut ajutorul, răspunse Malamore în germană.

— Ce înseamnă fata asta pentru tine? întrebă Dirlewanger, dintr-odată atent.

— Atenție, *Obersturmführer*, spuse Malamore. E văduva respectabilă a unui ofițer din *Tridentina*, ucis în acțiune săptămâna asta, e o asistentă medicală italiancă.

— Dar o cunoști, nu?

— Da.

— În sens biblic? Pe față și pe dos?

— Te avertizez...

Malamore fierbea în el, de un amestec de furie și de nervi.

— Bine.

Dirlewanger făcu semn cu mâna.

— Hai s-o lăsăm așa.

Se întoarse spre Kaminski.

— Suntem responsabili pentru asta, Kaminski. O să vin cu detașamentul tău, consule Malamore, cu câțiva dintre braconierii mei aleși.

Nu era rezultatul pe care-l plănuise Malamore. Dirlewanger acesta nu era deloc un soldat adevărat. Mai degrabă un hingher sau cineva care ar fi trebuit pus într-o cămaşă de forţă, într-un azil. Avea să facă o plângere la Înaltul Comandament al Armatei Italiene, la generalul Gariboldi însuşi, dacă era necesar. Dacă ucigaşii ăştia erau cu el, cum s-o ferească pe Fabiana?

— Insist, răspunse Dirlewanger. Misiunea noastră în Rusia e să eliminăm chiar şi posibilitatea de *Blutschande* — alterarea sângelui — şi totuşi tu laşi un evreu, da, un nenorocit de evreu bolşevic, chiar aici, în Rusia, unde anihilăm pentru totdeauna bacteria evreiască, să-ţi fure chiar de sub nas propria curvă...

Lui Malamore nu-i mai vorbise aşa nimeni, niciodată. Se răsuci spre Dirlewanger, cu mâna pe Beretta.

— Nu-i curva nimănui.

— Iartă-mă, Malamore. Scuzele mele. Nu trebuie să te simţi jignit. N-am vrut.

Dirlewanger zâmbi, dezgolind nişte dinţi galbeni, mici şi ascuţiţi, ca de dihor. Punct lovit.

— Dar, stimate consul, urmă el. Al naibii să fiu, dacă femeia asta nu înseamnă ceva pentru tine. E cea mai puternică reacţie pe care am văzut-o din partea ta în şase luni. Iartă-mă dacă vorbesc direct unui camarad, dar eu pot să posed o curvă şi să-i tai gâtul după cinci minute. Poţi să vezi una dintre ele afară chiar acum. Pentru mine, datoria este totul şi toţi ştim că voi, italienii, sunteţi cunoscuţi că lăsaţi romantismul să stea în calea misiunii voastre.

Pe fruntea lui Malamore începu să se zbată o venă.

— Nu face nimic, şopti Montefalcone, care îşi dădu brusc seama că salba pe care o purta Dirlewanger era făcută din

lobi de urechi omenești. Hai să plecăm de-aici. Se îndepărtează tot mai mult cu fiecare clipă.

— Are dreptate, zise Dirlewanger. Scuză-mă, însă sunt cunoscut pentru francheţea mea. Fac treaba şi, dacă-i deranjez pe burghezii sclifosiţi, sunt mândru. Comandantul meu, însuşi *Reichsführer-SS*, consideră că este o calitate admirabilă. Norocul vostru că ne aveţi pe noi, germanii, în spatele vostru, consule Malamore.

Se întoarse spre doctor.

— Doctore Kapto, trebuie să te trimitem azi la Armata a 6-a, dar să fie clar ceva. Evreul a evadat de sub supravegherea ta şi consider că este o întâmplare ciudată. Dacă nu vrei să fie anchetată, îţi sugerez să vii cu noi.

— Dar copilul...

— Adu-o şi pe micuţa ta „prietenă", dacă trebuie. Toată lumea trebuie să vadă măcar o dată peisajul ăsta rustic frumos. Am sunat la Cartierul General al Armatei a 6-a şi au aflat despre harta ta şi sunt nerăbdători s-o primească repede. Unităţi ale Wehrmachtului se vor asigura că harta ta ajunge la colonelul von Schwerin.

— Mulţumesc. Va fi plăcerea mea să vin cu tine, *Obersturmführer*, zise doctorul Kapto, ciufulind părul fetiţei.

Aruncă o scurtă privire prin cameră cu ochii lui lipsiţi de culoare.

— Atunci totul e stabilit, spuse Dirlewanger. *Brigadeführer* Kaminski, raportează această *acţiune* antipartizani la Wehrmacht şi Luftwaffe, precum şi aliaţilor noştri italieni, români şi unguri, în caz că trecem prin sectoarele lor. Grişaka! Mironka! strigă el. Puneţi şeile pe cai!

Doi rândaşi cazaci, adolescenţi cu moţuri şi tunici germane descheiate, apărură în prag şi apoi o luară la sănătoasa spre grajduri. Nu era vreme de pierdut.

IX

Când se trezi, Fabiana se văzu ca o fetiță în timpul vacanțelor, lenevind pe câmp la țară. Nu putea simți decât mirosul dulce al prafului pe care-l asocia cu recolta și mirosul bărbătesc de piele al șeilor.

Era pe pământ, pe o pătură, cu capul pe un cobur. Un pârâit de focuri de armă undeva, după aceea bubuitul familiar al armelor grele și mirosul de ars și motorină. Deși lumina înserării începea să se stingă, tot mai era foarte cald. Avea bluza descheiată; limbi de sudoare i se scurgeau pe piept și spate. Deschise ochii. Mai era cineva cu ea. Auzi nechezatul unui cal și o izbi realitatea: era în război, soțul ei era mort, Malamore era pe undeva, căutând-o; iar ea, o asistentă din *Armata Italiana*, era cu un rus — un evreu și probabil un comunist, un condamnat care fusese în lagăre —, un străin pe care abia îl știa.

I se făcu rău. Nu vedea cum s-ar fi putut întoarce acum la ai ei. Oamenii ei aveau s-o execute, cu siguranță. Își imagina propriul sfârșit, lovitura masivă a unui glonț care o izbea; se vedea zăcând pe pajiște, cu gura puțin deschisă, cu ochii căscați. Putea să mintă în legătură cu ce se întâmplase? Oare ar fi crezut-o? Sau ar fi trimis-o în fața Curții Marțiale? Dacă așa era, mai bine să piară aici. Rușinea dragilor ei părinți, dacă ar fi fost împușcată pentru trădare... Ar fi aflat toată lumea la Campo San Stin, la arhivă, la școală... I-ar distruge pe toți.

Fabiana stătea nemișcată și-și blestema propria prostie impulsivă. În viața normală, există întotdeauna o cale să întorci chiar și cele mai prostești decizii, dar nu și în război, iar ei îi venea să plângă. Avea să moară foarte curând și, odată cu această revelație, veni și valul înviorător al

libertății. Acum putea fi orice, putea face orice. Putea spune ce-și dorea. Nu aparținea niciunei țări, niciunui oraș, niciunui bărbat. Trăia de la o răsuflare la alta. Văzuse murind mulți bărbați, fusese bătută de soțul ei, Ippolito, fusese într-un teritoriu sălbatic și ostil și era surprinsă să descopere că nu-i mai era teamă să moară. Văzuse așa de mulți tineri trecând acel prag, doar o răsuflare de-o parte și nicio răsuflare de cealaltă. În schimb, era cuprinsă de o bucurie neașteptată. Câmpul acesta de floarea-soarelui era propriul ei regat personal, iar aici lucrurile erau cât se poate de simple. Un bordei, doi cai, doi stupi, o fântână — și bărbatul acesta.

Se întoarse, iar Benia Golden se uita la ea, întins pe-o parte. Ochi albaștri smălțați cu galben. Petrecuse ore în șir uitându-se la el în cort, însă atunci era slăbit și inconștient, ca un copil bolnav. Acum, îi arunca o privire de bun-venit, iar ea i-o întoarse. Își dădu seama că și el era el însuși, pe cât se putea aici, în stepă, pe fugă. O vreme, nu spuseră nimic. Era foarte slab, observă ea din nou, cu nasul acvilin, și avea un tip anume de față evreiască și gene negre foarte lungi. Faptul că era slab îl făcea să pară mai bătrân decât era în realitate, la patruzeci și ceva de ani; tenul deschis era bronzat după mersul călare prin stepă; părul și barba tunse erau presărate cu cenușiu.

Benia se ridică în șezut și se scutură de praf și fân și de cenușa care părea să plutească tot timpul în aer.

— Ești treaz de mult? întrebă ea.

— De-o vreme. Trebuie să plec curând, spuse el.

Fabiana băgă mâna în cobur și-i dădu pâine și niște fructe. Apoi atacară mierea și, de data asta, o privi cum scotea bucăți de fagure și le mânca din căușul palmei și-i urmă exemplul, ceea ce-i făcu pe amândoi să râdă, în vreme ce

mierea îi readucea la viață. După aceea ea scoase o ploscă, plosca unui militar pe care era gravat IB, despre care el își dădu seama că-i aparținuse soțului ei, Ippolito Bacigalupe.

— Coniac armenesc.

I-o întinse. El luă o gură; apoi făcu și ea la fel.

— Nu trebuie să bem prea mult, zise el.

— De ce nu? răspunse ea. O merităm și... — ridică din umeri — e un loc frumos și suntem în viață...

Mai trase o dușcă și o acceptă și el.

— Nimic nu-i mai decadent și delicios decât să bei la micul dejun, spuse el, genul de replică politicoasă pe care o spunea în fosta lui viață.

Acum, părea absurdă.

Alături de ei, caii nechezau în timp ce beau apă din găleata pe care le-o adusese Benia. De strajă de-o parte și de cealaltă, tulpinile de floarea-soarelui șopteau și se legănau, ridicându-și chipul spre ultimele raze ale soarelui care apunea.

— Ai spus „Trebuie să plec...", începu ea.

Benia încuviință din cap.

— Trebuie să te duci înapoi. Cu cât stai mai mult cu mine, cu atât o să-ți fie mai greu. Acum n-o să ne caute doar italienii. O să ne caute și nemții și *hiwi*. Cercetașii kalmîci o să ne ia urma și o să-și dea seama că n-am luat-o direct spre liniile rusești. Te rog, du-te în cel mai apropiat sat... Poți să dai vina pe mine, să spui că te-am amenințat cu arma, că te-am răpit, am comis cruzimi de nedescris, mi-am luat libertăți înfricoșătoare, te-am luat cu de-a sila, cu ferocitate...

— Sunt un pericol și pentru tine? întrebă ea, înțelegând dintr-odată ce-l îngrijora.

Benia oftă.

— Dacă o să te aibă înapoi, n-o să-și mai bată nimeni capul să urmărească un prizonier rus. Pe tine te vor. E puțin probabil să reușesc, dar singur am mai multe șanse. Și nu-i nevoie să mori și tu... Te rog, Fabiana. Trebuie să trăiești.

— E o ofertă generoasă, zise ea, privindu-l intens. Tradițional, doar zeii pot face o astfel de ofertă, totuși o faci și tu, un fugar, un condamnat evadat... E magnific.

— Avem un cuvânt pentru așa ceva. *Chutzpah*[1].

Fabiana știa că Benia avea dreptate.

— În regulă, o să plec.

Își trase cizmele și se ridică, strângând pătura și ducându-și coburii spre palomino.

Șeile lor erau așezate una lângă cealaltă, între caii priponiți, cu pielea încălzită de soare. Benia veni s-o ajute să ducă șaua și, fără să se gândească, Fabiana dădu drumul păturilor și genților.

— *Arrivederci.* Oarecum veșnic, spuse, întorcându-se spre el. Nu, poate doar la revedere. Pentru totdeauna.

X

— *Alt!*

Malamore întinse mâna și-și ridică binoclul în amurgul care se lăsa.

— Se întorc cercetașii.

Dirlewanger călărea într-o parte, Montefalcone, în cealaltă. În urma lor venea un circ întreg de bărbați în uniforme: o ceată de „braconieri" de-ai lui Dirlewanger, purtând uniforme militare cenușii nemțești cu rune SS

[1] Tupeu (în idiș în orig.). (*N.t.*)

și salbele cu trofee din lobi de urechi, câțiva italieni din *Celere Savoia* cu chipiele lor cu pene, câteva Cămăși Negre, *hiwi* cazaci și membri ai miliției *Schuma*. Doctorul de Copii încheia coloana, cu tașca lui cu documente prinsă de gât. Fata stătea în șa în fața lui, iar el îi ținea mâna peste burtă. Purtând ochelari de protecție de tanchist ca să-l apere de praf, Malamore scotocea cu privirea orizontul lung.

Se lăsa noaptea, dar stepele — așa de pustii dimineața devreme — fremătau de activitate. Dăduseră peste coloane de tancuri germane, cu trapele deschise și conducătorii purtând ochelari de protecție. Pe tancuri mergeau soldați ai Wehrmachtului, băieți prăfuiți care făceau semne cu mâna prin pâclă. Montefalcone observă că zâmbeau superior la exotismul pestriț al escadronului lor, neimpresionați de aceste ciudățenii vizibile care efectuau *„akțiuni* antipartizani". Din când în când, văzură și tancuri sovietice; un T-34 cu o șenilă stricată, acum urcat în spatele unui camion, era reparat de geniștii lui Kaminski, și un KV greu incendiat, înconjurat de figurine carbonizate și zbârcite, de mărimea unor copii. Și pretutindeni erau familii buimăcite, mergând cu căruțe trase de cai și încărcate cu saltele, cratițe și simboluri casnice, sau împingând roabe, sau mergând pur și simplu, mergând și milogindu-se după apă: „Apă pentru copii...".

Malamore îi văzu în depărtare pe cercetașii kalmîci, bărbați vânoși cu chipuri mongoloide, mustăți pe oală și bluze stacojii, purtând săbii curbate în spinare și călărind pe ponei rapizi și costelivi. Se apropiau repede.

Cercetașii kalmîci, Altan și Guși, văzură escadronul lui Malamore așteptându-i și se uitară unul la celălalt. Se

alăturaseră italienilor doar cu o lună în urmă. Când panzerele germane goneau prin stepă spre satele lor din Kalmîkia, bătrânii se adunaseră în casa de ceai în aer liber din mijlocul satului ca să discute ce să facă. Bătrânii atrăseseră atenția să nu se pripească, dar fuseseră toți de acord că, dacă nemții ajung în Kalmîkia, vor fi măcar eliberați de bolșevicii malefici care le distruseseră fermele, le impuseseră colectivizarea și le interziseseră ritualurile budiste care dăinuiseră din vremurile mongole. Dar Altan, care era un călăreț minunat și tată a doi copii, decisese să nu aștepte, ci să treacă liniile și să li se alăture fasciștilor. Guși, care n-avea decât șaisprezece ani și era subțire ca o trestie, venise cu el, ca și vărul lui, Ubași. În loc să lucreze la colectivă și să zvânte grânele în uscător, puteau să revină la călărie, calea cuvenită pentru un bărbat kalmîc încă din zilele lui Genghis și de dinainte. Dar Ubași fusese rănit în lupta cu *știrfbat*-urile și capturat de comuniști și știau că e mort.

— Nu numai italieni, zise Altan, cel mai în vârstă, observând diferitele uniforme din potera lui Malamore.

— Nemți, cazaci și *Schuma*, spuse Guși, pocnind din limbă. N-aveau informația pe care o voia Malamore.

— N-o să se bucure, zise Altan, dând pinteni poneiului.

— Ei bine? întrebă Malamore când opriră în fața lui.

— Nu credem că au venit încoace, zise Altan.

Malamore clătină din cap și scrâșni din dinți de frustrare.

— Am mers până la front. Aproape de Don.

— E posibil să fi trecut?

— Posibil, zise Altan. Dar puțin probabil. Nu sunt călăreți cu experiență.

— Și atunci, unde sunt?

Cercetașii se sfătuiră în limba lor, iar apoi Guși propuse:

— Dacă au fost deștepți, n-ar fi venit încoace, ci ar fi călărit în jurul satului, ar fi așteptat prin vreun hambar peste zi, după care ar trece pe-aici venind din cealaltă direcție.

Malamore își șterse praful din ochi și desfăcu harta. Kalmîcii se aplecară și arătară traseul, încuviințând din cap și sporovăind în limba lor de nepătruns.

— Ne despărțim în două escadroane și o să-i prindem în capcană, se răsti Malamore, tușind răgușit. Cercetașii au dreptate. Chiar dacă s-au întors, trebuie să treacă pe aici până la urmă... și noi o să-i așteptăm.

XI

Fabiana se rezemă de Benia, îi prinse fața în mâini și-l sărută pe buze o dată, de două ori. Simțea gustul mierii și al rachiului pe care tocmai îl băuseră, savura mirosul puternic al pielii lui, pur și neparfumat de săpun sau colonie. Apoi mai erau și fânul, caii, pielea șeilor și, pentru ea, acest amestec avea parfumul celor mai fericite momente din viață, al celor mai libere.

Benia nu mai ridicase șaua. În schimb, Fabiana îi descheiase cămașa și-și trecuse mâinile peste umerii lui, peste părul de pe pieptul slab, după aceea peste pantaloni. O dezbrăcă și Benia, iar ea îl simți ezitând când îi găsi pistolul Browning la centura pantalonilor. Părea să ia o decizie. Fusese înarmată tot timpul, și totuși nu încercase să-l împuște, nu încercase să se întoarcă la ai ei. Lăsă Browningul să cadă peste pantalonii aruncați pe jos și se întinseră peste pături. Fabiana îl simțea sărutându-i sudoarea de pe gât și frunte și mai târziu, când îi ridică picioarele, în spatele genunchilor. Erau așa de aproape, că legile sunetului erau

inversate: sunetele ei răsunau din gâtul lui; ale lui ieșeau de pe buzele ei.

Fabiana nu-și mai dorise pe nimeni așa, nici nu mai cunoscuse această nevoie presantă și nici nu se gândise la noua ei pasiune pentru aur, pentru Golden. O clipă, se simți timidă, dar aceste lucruri păreau firești în Regatul Secret al Florii-Soarelui. Benia îi vorbi, îi spuse ce făcea, ce încântătoare era, în timp ce o mângâia cu multă gingășie, făcându-i pielea să scapere unde o atingea. Se simțea topindu-se de plăcere unde nu fusese atinsă și declama cuvintele și sentimentele nenumite care acum aveau un nume. Aceasta era poezia pe care spera s-o poată recita la bătrânețe și simțea că trupul ei avea acum în puterea lui înțelesul pentru ceea ce ar putea fi într-o zi doar amintire.

Când veni valul roșu, se trezi cutremurându-se, jubilând, și scoase un râs răsunător, cu capul dat pe spate, părul sălbatic ca niște șerpi și gura deschisă, cu dinții scânteind. Uită-te la mine: Fabiana Pellegrini, făcând aceste lucruri, simțindu-se așa, făcând pe altcineva să simtă așa ceva. Înaintea lui Benia, nu mai fusese decât Ippolito. Dar soțul ei, care n-o privise niciodată așa, care devenea exasperat și se înfuria că nu-l excita suficient, o acuzase pe ea pentru propriile neajunsuri, lovind-o peste față până îi sângera nasul și simțea gustul sângelui. Dacă m-ar vedea acum, ce ar crede? se întrebă ea zâmbind — și apoi nu-i mai păsă deloc, pe măsură ce o luă în stăpânire un alt val.

Stăteau întinși nemișcați, cu sudoarea curgând pe ei în pârâiașe. Tandrețea insuportabilă trecuse și curând se trezi zbuciumându-se din nou. De data asta nu se mai simți la fel de timidă ca înainte. Acum se gândi că poate face orice își dorește, orice îi cere el, aproape cu dezinvoltură, fără să se simtă vinovată sau destrăbălată. Ce simțea acum era ceva

foarte diferit și își șterse fața, folosind dosul brațului ei ars de soare, cu un nou sentiment de libertate.

După aceea rămaseră întinși și dezbrăcați sub copac în lumina lunii, vegheați de cai și de floarea-soarelui, cu fețele lipsite de expresie și plecate în beznă. În depărtare, păcănitul focurilor de arme era mai apropiat, deși acum părea la fel de familiar ca albinele care bâzâiau îndreptându-se spre stupii lor sau ca țipetele bufnițelor.

— Chiar vrei să plec? întrebă ea încet.

— Trebuie. Acum vreau și mai mult să trăiești. Du-te înapoi!

— Și dacă nu *vreau* să mă duc înapoi?

— Atunci ești nebună.

— Și dacă sunt nebună?

— Ești?

Fabiana chibzui la asta serioasă.

— Da, da, cred că tu m-ai făcut așa.

— O să treacă. Și apoi trebuie să te întorci. Trebuie să faci orice e nevoie ca să supraviețuiești.

Fabiana oftă.

— Nu vreau să mă întorc. Nu vreau să fiu trofeul lui Malamore. Nu vreau să creadă că mă deține și nu vreau înapoi fosta mea viață.

— N-ar fi un preț mic pentru a fi în viață?

Benia tăcu și trase aer în piept.

— Ți-a trecut prin cap că Malamore l-a ucis pe soțul tău?

— De ce să facă așa ceva?

— Ca să te obțină pe tine, bineînțeles.

O tăcere îndelungată.

— Ar explica multe, spuse Fabiana rar. Deși, ciudat, nu mi-a trecut niciodată prin cap.

— Era chiar acolo când s-a întâmplat, nu?

— Imediat după, zise ea încet.

Avea noimă, dar și ce urma să facă ea acum avea noimă. Dintr-odată, îi era mai limpede decât oricând.

— Nu mai sunt Fabiana Bacigalupe sau Fabiana Pellegrini. Totdeauna mi-am dorit să fiu femeia asta, așa cum suntem noi acum. Nu despre asta e vorba în toate poeziile acelea, cele pe care le-am citit încă de când eram fetiță? Și nu pot să mă întorc la o creatură cum e Malamore. Vreau doar să-ți spun ceva, Benia Golden: n-o să mă întorc la liniile italiene. Dacă pleci mai departe, trebuie să plec cu tine.

El încuviință, aparent ușurat.

— Nu putem să fim doar niște nelegiuiți îndrăgostiți? Așa zic eu că suntem, zise ea. Nelegiuiți îndrăgostiți. Nimic mai mult. Măcar o dată, pentru ultima dată, în lumea noastră proprie.

Mâncară împreună.

— Când ai știut că s-ar putea întâmpla așa ceva? îl întrebă.

— N-am știut niciodată. Totdeauna sunt uluit. Acum studiezi istoria?

— Orice femeie știe că dragostea se referă la istorie, spuse ea. Istoria noastră. Deci, eu te-am ales pe tine sau tu m-ai ales pe mine?

— Cu greu aș fi putut să te aleg când eram inconștient, glumi el, și se lăsară cuprinși de o moleșeală lenevoasă.

Benia, de obicei așa de vigilent, deveni neglijent și apatic, tânjind să se bucure de noaptea recoltei, de aerul gros ca melasa, de liliachiul care se pierdea în paleta de culori amestecată a cerului larg-desfăcut. Stăteau întinși împreună, tot dezbrăcați, în aerul care era așa de cald, iar caii se domoliseră, șfichiuind aerul cu cozile, cu piepturile zvâcnind ca să alunge muștele — și Fabiana simți noi puteri pulsând în tendoane și încăperi ale trupului proaspăt descoperite. Nu

înțelesese niciodată de ce făcea lumea atâta tevatură despre sex — i se păruse pe cât de penibil, pe atât de zadarnic, ca o limbă pe care n-o putea înțelege. Dar acum, când timpul era așa de scurt, învățase pe loc această limbă.

De fiecare dată când se trezeau, sorbeau rachiu și se ospătau cu întinderea de stele din adâncimea vastă a acelui cer de catifea. Fabiana putea simți pe buze plăcerea lichidă, ca o caramelă care se topea. Făceau dragoste între răstimpuri de somn aproape delirant de adânc. Simțeau în jurul lor copacii și floarea-soarelui, chiar pământul însuși, mișcându-se și fremătând ca și ei — de parcă se odihneau pe spatele unei fiare enorme, care se scutura și răsufla.

Însă curând focul obuzierelor începu să se întețească. Fabiana văzu bombardierele cu cruce neagră zburând ca niște șabloane enorme pe cer, ducându-se să distrugă Stalingradul. Huruitul îndepărtat venea probabil de la coloanele de tancuri. Deodată, peste Cotul Donului, aflat la est, cerul fu sfâșiat larg, prefăcându-se într-o dezlănțuire de roșu, de parcă ar fi fost jupuit pentru a arăta carnea de dedesubt.

Atunci află ea ce însemna pentru ei intensitatea luptei. Benia își risca propria viață pentru fericirea ei, sacrificând-o pentru ceva ce nu putea avea decât o viață îngrozitor de scurtă. Trebuia să se întoarcă la ai ei; știa că-l poate convinge pe Malamore că e nevinovată, că-l poate determina să anuleze urmărirea și că s-ar putea întoarce acasă la Veneția. Dar cu fiecare zi în care Benia zăbovea cu ea, aveau să fie tot mai puțini ruși de această parte a Donului. Curând, n-o să mai fie niciunul, iar lui Benia îi va fi aproape imposibil să treacă înapoi, pe partea sovietică. Malamore îl urmărea pe Benia din cauza ei și, dacă-l prindeau, evreu fiind, l-ar fi ucis. Dacă ai lui l-ar fi văzut vreodată cu ea, Fabiana ar fi fost sentința de condamnare la moarte a bărbatului care-i

arătase secretul pasiunii, al vieții înseși. Ițele dilemei lor nu puteau fi descâlcite decât prin plecarea ei.

— Scumpul meu Benia, șopti ea. M-am hotărât. Aveai dreptate: trebuie să mă duc înapoi. Nu încerca să mă convingi acum să n-o fac. E hotărât.

El nu-i răspunse multă vreme; apoi oftă, acum știind cum oamenii pier uneori pentru că sunt prea osteniți să meargă mai departe.

— E prea întuneric să faci orice. Cred că noi, nelegiuiții îndrăgostiți, trebuie să stăm împreună. Oarecum veșnic. Și pentru noi veșnic înseamnă acum. N-o să ne găsească nimeni aici. Hai să hotărâm dimineață ce să facem.

XII

Kalmîcii văzură pâlcul de plopi și, în mijlocul lui, acoperișul unui bordei țărănesc. Își domoliră caii și propriile trupuri și ascultară. Li se păru că aud nechezatul unui cal, dar nu puteau fi siguri. Altan îi făcu semn lui Guși, își traseră ușor Schmeisserele de pe umăr și descălecară aproape fără zgomot, cercetând cu privirea prin liliachiul zgrunțuros al nopții care se lăsa.

Locul acesta era așezat perfect pe traseul pe care l-ar fi urmat rusul și asistenta dacă, așa cum bănuiau ei, aleseseră calea indirectă spre Don și liniile rusești. După ce-l lăsaseră în urmă pe Malamore, cercetașii călăriseră din greu prin stepă, ocolind cealaltă parte a satului într-un semicerc uriaș, plecând din nou de la cartierul general italian, Radjillovo. Când văzură pârâul, își lăsară caii să se adape și după aceea îi duseră prin apă și de-a lungul ei, cercetând malurile în căutarea urmelor lăsate de doi cai. Și, cum era de așteptat,

găsiră urmele copitelor intrând în apă și știură ce făcuse prizonierul.

— Nu-i rău pentru un novice, îi spuse Altan lui Guși, în timp ce căutau locul unde ieșiseră cei doi cai din apă și săriseră spre bordei.

Ascultară; apoi își legară poneii, își scoaseră cizmele moi și, ținând câte un *djindal* între dinți, se târâră în patru labe mai aproape de bordei, până putură să distingă poarta, gardul de nuiele și ferestrele albe. Se uitau după cai, însă nu se mișca nimic. Din casă nu se ridica fum.

Se uitară unul la celălalt, iar Altan ridică din umeri, făcând semn înapoi, și se ridicară în picioare și reveniră la ponei. Era deja întuneric beznă. Chiar și cu lumina lunii, tot n-ar fi fost în stare să vadă ca lumea și nu erau decât doi.

Deci puteau s-o ia razna multe.

— De ce ne oprim? întrebă Guși. Simt că sunt aici.

— Pe ce te bazezi, băiete? întrebă Altan.

— Pe urmele de pe jos — și pulsația din gâtul meu, spuse cel mai tânăr. Putem să-i tăiem beregata, să le ducem urechile italienilor și să obținem o avansare.

— Și dacă, din greșeală, trăgând în întuneric, o rănim pe ea? Iapa colonelului! Ce avansare obținem atunci, țâncule? O să fim avansați la streang, aia o să se întâmple.

Altan trase niște carne uscată de cămilă de sub șa și-i oferi lui Guși lapte distilat de iapă din plosca lui.

— Uite care-i planul, spuse el. Dormim aici și, înainte să se crape de ziuă, îi prindem în capcană ca pe niște șobolani.

Ziua a opta

I

Întins lângă Fabiana, Benia visa, cu abandonul aproape halucinant al cuiva care călărise toată ziua, făcuse dragoste ore în șir și, simțindu-se în cele din urmă în siguranță și încins și satisfăcut, adormise în căldura copleșitoare și schimbătoare. Era înapoi la Kolîma și era la o lună după începerea războiului, în vara lui 1941.

Gardienii năvăliseră în zori în baraca lui Benia.

— Ia-ți catrafusele, deținut Golden. *Davai! Davai!* Brigăzile de muncă pleacă chiar acum! Înapoi la minele de aur cu tine, sculă de câine nenorocită ce ești!

Îl cuprinse panica. Își aminti avertismentul lui Jaba. Îi pierduse protecția — ceea ce însemna pierderea slujbei tihnite de la clinică, iar asta era pedeapsa: înapoi în mine! Era cea mai profundă spaimă a lui. În coșmaruri sau când visa cu ochii deschiși se vedea mânat înapoi în minele din partea întunecată a lunii. Avea să moară acolo, o știa. O aștepta în fiecare zi, iar acum se întâmplase.

Camionul era afară, cu motorul ambalat, iar el urcă în spate cu o presimțire îngrozitoare.

— Surpriză! strigă Zâmbărețul. Ha-ha! Uite la mutra aia, Șefu'!

Nemuritorul rânji în bătaie de joc:

— Te-am păcălit, ai?

— În regulă, băieți, zise Jaba. Haide cu noi, Benia. Veşti bune. Suntem transferați la spitalul din Magadan — și tu vii cu noi.

— O, Dumnezeule, am crezut...

— Știu ce ai crezut. Dar, vezi tu, viața-i un blid cu boabe *lobio*, zise Jaba și, bătând în plafonul camionului, strigă către gardieni: Foarte bine, să mergem!

Pe drum, vorbiră cu gardienii despre război, avizi să afle și cea mai mică bârfă. Tovarășul Molotov anunțase războiul spunând poporului sovietic: „Războiul nostru este drept. Victoria va fi a noastră". Apoi Stalin susținuse un discurs, adresându-se poporului său cu „frați și surori" și chiar „prietenii mei" — probabil că e îngrijorat, se gândi Benia, ca să ne spună nouă „prieteni"! Radioul relatase contraatacuri victorioase, dar gardianul spunea în șoaptă povești despre înfrângere și nimicire...

Noul cartier general al lui Jaba era spitalul din Magadan, unde toți băieții lui căpătaseră slujbe noi: Benia era tot *feldșer*, asistent medical, iar una dintre sarcinile lui era să țină cheia de la camera de provizii medicale, o cheie cu o etichetă de piele pe care scria: „Numai personal special. Spitalul Magadan. KOLÎMA".

Fusese singurul lucru pe care-l luase cu el când plecase de la Kolîma, ca să-i aducă aminte de norocul care-i salvase viața. Dar slujba avea și grijile ei: uneori Zâmbărețul sau Strizkaz Grăsanul cereau morfină și Benia trebuia să le dea — însă nu prea multă. Dacă era descoperit distribuind droguri, ar fi fost transferat înapoi la minele de aur; dacă-i refuza pe Penali, Jaba l-ar fi distrus și, câtă vreme Jaba era fericit, considera că va fi și el în siguranță.

Veștile din război erau cumplite. Minskul și Smolenskul căzuseră. Până în septembrie, Bielorusia era pierdută, țările baltice, duse! Leningradul — asediat! *Zekii*, pacienți și doctori, nu mai vorbeau despre altceva... Ba chiar câțiva muribunzi își recăpătară un spirit anemic ca să discute soarta Rusiei. Ucraina și Kievul căzuseră, un milion de ruși fuseseră luați prizonieri. Odessa căzuse în mâinile românilor — iar Benia se ruga pentru părinții lui. Apoi, dintr-odată, naziștii se apropiau de Moscova! Ecourile panicii ajungeau până și în îndepărtata Kolîma.

În momentul în care terminase treburile zilnice în salonul pentru muribunzi, Benia, încă purtând halatul medical alb, se grăbi să-l vadă pe Jaba în „clubul" unde se înconjura de admiratori. Era în plină desfășurare un joc de cărți cu Oploșitul lagărului, Strizkaz Grăsanul; iar Prișcepa cânta cântecul tâlharului de drumul mare și ceilalți i se alăturau ca un echipaj de pirați care fredonează: *„Au îngropat aurul, aurul, aurul..."*.

— Ce-i? întrebă Zâmbărețul.

— Vreau să-l întreb ceva pe Șefu'.

— Bine. E profesorul, Șefu', vrea să vorbiți.

Jaba îi făcu semn să vină.

— Ce-i?

Benia se adună:

— Șefule, sunt al tău și n-aș face nimic fără binecuvântarea ta, dar Moscova e în pericol și a venit vremea să cer permisiunea să intru în batalioanele *știaf*, spuse el.

— Ți-am spus să nu-mi mai ceri asta niciodată. Sub amenințarea pedepsei cu moartea! Și totuși tu vrei să lupți pentru Bastard?

Bastardul era întotdeauna Stalin.

Benia privi în jur. Prișcepa nu mai cânta; Grăsanul pusese jos cărțile; Nemuritorul își făcea de lucru cu un briceag.

— Știi care ar putea să fie răspunsul meu? întrebă Jaba încet.

Benia încuviință din cap.

— Șefule, e ceva ce trebuie să-ți spun.

Era Prișcepa, cumva încă tânăr, luminos ca zorii.

— Și asta are de-a face tot cu războiul?

Jaba nici nu-și întoarse privirea spre el.

— Vorbește, băiete.

— Șefule, eu sunt cazac de pe Don, un om liber, un luptător.

Lui Jaba începu să i se zbată o venă la tâmplă.

— Altcineva?

— Mă duc și eu, spuse Strizkaz Grăsanul. Altfel, e moarte, centimetru cu centimetru.

Apoi ridică mâna Zâmbărețul:

— Și eu. În războaie sunt și prăzi. Poți să te îmbogățești.

— Iar eu am auzit că sunt mai multe fete decât poate duce un bărbat, chițăi Micul Mametka.

Jaba începu să râdă pe înfundate.

— O, Bette Davis! Ce știi tu despre fete?

Râdeau toți, dar, când tăcură, Nemuritorul scutura pumnalul înainte și înapoi. Nimeni nu-l mai sfidase vreodată așa pe Jaba.

— Muriți pentru Bastard, dacă vreți, băieți, spuse Jaba în cele din urmă. Dar, Golden, tu ai o problemă. Tu ești Politic.

— Știu regulile, însă lucruri care erau imposibile acum o săptămână sunt posibile azi. Iarna poate veni în orice clipă și asta-i ultima mea ocazie să iau vasul spre continent. Doar

tu poți s-o faci, Șefule. Mi-ai salvat viața. Te rog, lasă-mă să mi-o trăiesc.

Jaba își mângâie chica încărunțită.

— Trebuie s-o binecuvântezi pe Atamanșa. Ții minte informația despre comandant pe care am câștigat-o de la ea? Știam că o să am nevoie de ea într-o bună zi și acum este momentul. Zâmbărețule, du-te la asistentul comandantului și stabilește-mi o întâlnire pentru azi cu generalul Șpigelglas. Spune-i că e ca să discutăm întârzierile de producție la Madyak-7. Du-te!

Jaba se uită la Benia.

— Vezi tu, Golden — ridică din umeri în felul lui blajin — nu-i viața doar un blid de boabe *lobio*?

În pâlcul de plopi din mijlocul câmpiilor de pe Don, vuietul avioanelor care survolau jos stepa îl trezi brusc pe Benia. Soarele nu se ridicase încă foarte sus; era încă întuneric, dar se vedea întinderea turcoaz la orizont. Nu-și amintea când mai dormise așa de bine; și se întoarse s-o privească pe Fabiana, care se întindea. Cândva, în timpul nopții, își trăseseră pantalonii pe ei, însă ea era fără bluză, iar el era copleșit de frumusețea ei, de ochii ei de culoarea mierii și de norocul de a fi readus la viață astfel. Dar Șosete Argintii bătea cu picioarele în pământ, cu urechile lăsate pe spate și ochii dați peste cap și înțelese pe loc că era ceva în neregulă. Și iapa palomino a Fabianei era încordată, foindu-se nervoasă.

— Scumpule, spuse Fabiana foarte degajată.

— Mișcă-te repede, șopti el. E cineva aproape.

Se mișcară împreună de parcă ar fi fost dintotdeauna o echipă, punând șeile pe cai, cu mâinile tremurând în timp

ce strângeau chingile, verificau scările, puneau coburii și, trăgându-și pe ei cămășile, încălecară pe caii care n-aveau nevoie de nicio încurajare. Când plecară în pas săltat, iapa se ridică pe picioarele dinapoi, aproape aruncându-l pe Benia din șa, și văzură cei doi ponei costelivi trăgând de funiile care-i legau de un copac.

— Kalmîci, zise Fabiana. Cercetașii lui Malamore.

Aplecându-se, tăie funiile și eliberă poneii; foarte aproape de ei răsună o salvă de focuri de armă, percutând în pământ aproape de ei, iar Benia, simțind cele două umbre culcate în iarbă, zări gurile negre ale armelor lor. Cei doi ponei săriră arcuindu-și spinarea și apoi o luară la goană, cu Șosete și Violante pornind într-un galop îngrozit. Asudând din greu, cu ciocane de argint bătându-i în tâmple, Benia se ținu de coama iepei și se trezi călărind prin iarba înaltă a stepei chiar când se ridica soarele, cu Fabiana și cei doi ponei fugiți. Când încetiniră, își dădu seama cât de norocoși fuseseră. Cercetașii kalmîci îi supravegheaseră, dormind aproape lângă ei, dar niciun kalmîc n-ar fi riscat să-și împuște propriul ponei, iar animalele fugiseră, lăsându-i vremelnic fără cai. Totuși, Malamore și călăreții lui trebuie că erau pe-aproape.

II

La 7 dimineața, Svetlana Stalina, purtând uniforma de școală și cravata roșie de pionier, se urcă în limuzina Packard în fața palatului galben triunghiular din Kremlin unde locuia. Klimov stătea în față, cu șoferul, în timp ce se îndreptau, prin Poarta Troițkaia, spre cealaltă parte a orașului, către Școala Obștească nr. 801 „Iosif Stalin".

La porțile școlii, directoarea — cum era cunoscută conducătoarea școlii —, tovarășa Kapitolina Medvedeva, a întâmpinat-o, făcând practic o plecăciune.

— Ei, bine? șopti Marta când intrară la ora lor plicticoasă de Etică a Comunismului.

Marta înțelegea cum era să fii îndrăgostită, să faci parte din „tineretul de aur" din Moscova, dar nici chiar ea nu putea concepe cum era să fii fata lui Stalin. Chiar și în această clasă se afla portretul tatălui ei — omul pe care ea îl vedea seară de seară. La adunarea din fiecare dimineață, cântau „Fie să trăiască mulți, mulți ani tovarășul Stalin"; la fiecare cină sau prânz, toată lumea toasta „pentru tovarășul Stalin". Dar, cum îi explicase de curând tatăl ei, „Tu nu ești «Stalin» și nici eu nu sunt «Stalin». Stalin e ceva mai mare. Stalin e puterea sovietică!"

Marta o înghionti în coaste:

— L-ai văzut?

— Doar de două ori, șopti Svetlana în timp ce începea ora.

— Scrisori?

— Câteva!

— Ca aia pe care mi-ai arătat-o?

Sveta încuviință din cap.

— „Vreau să te sărut, vreau să-ți simt parfumul, vreau să te gust", spuse ea, citând ce-i scrisese Lev.

— Chiar ți-a scris așa? O, Dumnezeule! Ce înseamnă asta, Sveta?

— Nu știu, Martocika. Dar ador tot ce spune, fiecare cuvânt.

— Cum a fost sărutul?

— Uluitor. Divin!

Svetlana își înăbuși chicotele.

— Roșesc! Ieri, mi-a trimis o carte în dar. În engleză.

— Ce? Ceva fără perdea?

— Da. Ultimul Hemingway. *Pentru cine bat clopotele.*

— O, Dumnezeule! Ai început-o? Abia aștept s-o citesc.

— Am citit-o toată noaptea. A intrat tata și am ascuns-o în „Cursul scurt" al lui și n-a observat. E așa de romantic, genial. Comunistul american, pe care-l cheamă Jordan, luptă în Spania și se îndrăgostește de o spaniolă care-i mult mai tânără ca el și distrusă de viața ei tragică și grea. O cheamă Maria.

— Sună cunoscut!

— Da, bineînțeles, Lev e Jordan și eu sunt Maria. O, Lev e așa de deștept, așa de interesat de toate...

— E ceva în ziar?

Sveta avea *Steaua Roșie* în ghiozdan; o scoase pe furiș și cercetă prima pagină și iată articolul lui Lev, povestind despre o bătălie teribilă la Cotul Donului pentru oprirea înaintării germane, și apoi simți că rămâne aproape fără suflare. Citi:

Oare la Moscova strălucește soarele, peste trandafirii din Grădinile Aleksandrovski? Stând aici când trag tunurile, când eroica voastră Armată Roșie luptă împotriva hidrei naziste, mă gândesc la capitala noastră și cred că acolo se deschid florile. Poți vedea de la fereastra ta zidurile crenelate ale Kremlinului...

Roșeața îi străbătu Svetlanei trupul ca un val purpuriu, iar ea își făcu vânt așa de energic cu „Cursul scurt", încât câțiva dintre ceilalți elevi priviră în jur. Îi trecu Martei ziarul pe sub bancă, iar aceasta citi cu aviditate.

— Maica Domnului, Sveta! E nebun! Ce-ar spune tatăl tău? S-ar putea să citească!

Dar Svetlana era însufleţită.

— Mă IUBEŞTE! Oricum, ar putea fi oricine care se uită la florile din grădini. Doar *noi* ştim că se adresează cuiva dinăuntrul Kremlinului.

— Adevărat. Dar tatăl tău n-ar crede aşa ceva, nu?

— Nu, dar nu-mi pasă! Abia aştept să-l sărut iar pe Leul meu.

Acum toată clasa se uita la cele două fete, care stăteau întotdeauna în spate. Profesorul, detestabilul, pedantul şi oportunistul doctor Innokenti Rimm, ezită. Îi era teamă de Svetlana, iar ei îi făcea plăcere situaţia. Nu-i putea spune Svetlanei să tacă din gură. N-ar fi îndrăznit. În schimb, se legă de Marta.

— Peşkova! Eşti atentă la noi azi?

— Da, îmi pare rău, doctore Rimm, ascult.

— Bine! Atunci spune-ne despre viziunea lui Marx asupra luptei de clasă şi a rolului burgheziei în timpul Revoluţiei de la 1848.

Marta îi adresă zâmbetul ei splendid.

— Păi, e simplu...

III

— Unde dracu' s-au dus cercetaşii? murmură consulul Malamore.

Cercetaşii trebuie să fi făcut tabără pe undeva, dar de-acum se ridicase soarele. El şi ceata lui petrecuseră noaptea într-un sat şi se treziseră înaintea zorilor. Malamore îşi aprinse o ţigară şi o luă înainte, silueta sa părând o statuie

de bronz ecvestră. N-avea nicio dorință să discute obscenități cu Dirlewanger sau să asculte la smiorcăielile lui Montefalcone; și nimeni nu voia să călărească alături de Kapto și de fetiță.

Dincolo de Don, cerul albastru-verzui era pătat cu negru, de la depozitele de combustibil incendiate, și era iluminat de străfulgerările portocalii ale armelor de calibru mare; Malamore aproape că putea simți acum exploziile. Nemții distrugeau ultimele capete de pod rusești de la cotul fluviului. Când terminau cu asta, nemții aveau să atace peste stepă dinspre Don spre Stalingrad — și probabil să bată ultimul cui în coșciugul Rusiei. Dar Malamore știa: cu cât era mai aproape lupta, cu atât era mai probabil ca Fabiana și prizonierul rus să fie uciși în schimburile de focuri — sau, poate mai rău, să ajungă până la liniile rusești și să fie pierduți pentru totdeauna. Cum ar fi viața Fabianei în mâinile sovieticilor? Iar el n-ar ști niciodată ce s-a ales de ea.

Trecură pe lângă întăriri ale trupelor românești și ungurești și apoi pe lângă o coloană de panzere care-și așteptau cisternele cu combustibil. Pe un tanc era scris „La Stalingrad!". „De la Don la Volga!", scria pe un altul. „Stalin *kaput*!", pe al treilea. Băieții stăteau și fumau pe turele, fără cămăși, cu umerii arși de soare, scriind răvașe: tumultul luptei de la Cotul Donului le îndrepta gândurile spre casă, iubite și trecutul pașnic.

Dirlewanger întrebă un sergent unde era Cartierul General al personalului Armatei a 6-a, arătând cu biciul spre Kapto.

— Omul ăsta trebuie să-i predea ceva important colonelului von Schwerin, Serviciul de Informații, Armata a 6-a.

— Pe acolo, spuse sergentul, care avea accent bavarez. Spre Don.

Se opri și se uită ca lumea la Dirlewanger și Kapto.

— Ce unitate sunteți?

— Comandant, *Sonderkommando* Dirlewanger, atașat la *Einsatzgruppe* D. *Aktion* antipartizani.

Sergentul ridică din sprâncene.

— Antipartizani, ai? Cine-i fata? Nu-i decât un copil.

Băieții lui râseră grosolan la Kapto și copilă.

— E fata ta sau doar o prietenă?

Dirlewanger șfichiui cu cravașa și trecu mai departe, cu urechile înroșite.

— Ne faci de râsul lumii, șuieră el spre Kapto. Adună-te!

Fetița adormi repede în șa, cu capul legănându-se pe umărul lui Kapto, susținută de brațul lui.

— Haide, strigă Malamore, dându-i pinteni lui Borgia s-o ia peste câmp.

Curând, erau din nou aproape singuri în stepă.

— Trebuie să treacă pe-aici. Nu mai pierdeți timpul.

— Tu ești cel care a lăsat un evreu să fugă cu prietena ta, zise Dirlewanger.

— Nu mai aduce vorba despre ea, Dirlewanger.

Se uită în urmă, spre Kapto.

— Când putem să-l predăm Armatei a 6-a pe prietenul nostru, doctorul?

— Ar trebui să dăm imediat de unitățile avansate ale Armatei a 6-a, zise Kapto, ajungându-i din urmă. Doarme când călărim, adăugă el vesel, făcând semn spre copil.

Se lăsă tăcerea.

— Nu sunt vreo mironosiță, zise Dirlewanger, iar Malamore băgă de seamă că se legăna în timp ce călărea, beat ca de obicei, dar crezi că niște ofițeri prusaci de neam ales cum sunt generalul Paulus sau colonelul von Schwerin de

la Armata a 6-a o să fie impresionați de un om care merge călare cu un copil de *Untermenschen* în șa?

— Am grijă de copil, zise Kapto. Trebuie să-i și alinăm pe cei pe care-i tămăduim.

— S-au întors kalmîcii, strigă Bap, unul dintre *hiwi*.

Altan și Gușî se apropiară călare și salutară.

Malamore își ridică pe frunte ochelarii de tanchist, cu ochii doar niște fante înguste pe fața scăldată de soare.

— Ați întârziat ore întregi, mârâi el. Ei bine, unde sunt?

Kalmîcii erau agitați și arătau cu mâinile, iar poneii li se întorceau în loc.

— Foarte aproape. Ar trebui să-i putem vedea, zise Altan.

— Le-am luat urma.

Gușî arătă în față.

— Vedeți praful ăla?

Malamore își opri calul și ridică binoclul. Da, era ceva acolo. Peste stepa pustie, prin iarba înaltă aflată în lumina aurie pâclită, putea să distingă mici norișori de praf: doi călăreți.

— Ei sunt, a fost tot ce-a zis. Montefalcone, ia al doilea escadron și vino spre ei din spate. Restul veniți cu mine. Nimeni nu trage sau atacă decât la ordinul meu. *Obersturmführer*, vino cu mine.

Îl voia pe Dirlewanger aproape de el, ca să nu i se întâmple nimic rău Fabianei.

Dirlewanger nu protestă. Oamenii lui aveau să se ocupe de evreu cum o să considere de cuviință, să-i ia lobii urechilor pe o salbă dacă voiau (și uneori chiar asta și făceau) — dar fata era a bătrânului italian; era treaba lui.

Ridicând praful, Malamore și călărețiî lui porniră în galop peste câmpuri, sperând să se furișeze pe lângă călărețî înainte ca aceștia să-și dea seama cât de aproape erau.

IV

Nelegiuiții îndrăgostiți călăreau cu nechibzuință ameți-toare spre Don. Fabiana își lăsase chiar părul liber și galopa atât de repede, încât Benia se temea că o să fie aruncată din șa. Simțea că Fabiana se bucură de ultimul moment în care sunt împreună și se desfăta la gândul loviturii năucitoare a norocului său — despre care știa cumva că trebuie să ajungă la capăt, și încă în curând.

— Acolo!

Arătă înainte. Chiar în fața lor se ridicau dealurile de pe malul Donului cu pădurile lor și, dincolo de ele și în josul văii, șerpuia fluviul maiestuos. Benia știa că era aproape acasă, iar inima începu să-i bată repede — însă cu cât se apropia mai mult de dealurile Donului, cu atât mai aproape era bătălia de la Cotul Donului — și cu atât mai curând trebuia să se despartă de Fabiana. Și știa și ea. Când Benia văzu terenul ridicându-se, Fabiana zâmbi, dar i se lungi fața și el își dădu seama că se gândea. Călăriră mai departe, într-o șarjă de fericire impetuoasă, aproape năuciți de ultima ocazie de bucurie.

Împușcătura lovi în iarbă chiar lângă el, ridicând un norișor de praf. Benia privi în urmă. Un roi întunecat de călăreți se aduna în căldura unduită și vălurită a dimineții târzii. Recunoscu în față silueta cocârjată a lui Malamore, cu sabia scoasă. Fabiana o întoarse pe Violante și se uită țintă la ei, fără suflare, blestemând *„Stronzo!"* — până când Benia îi prinse frâul:

— Haide!

Rafale de gloanțe sfârtecară pământul în jurul lor, iar Șosete Argintii se ridică într-o parte, însă Benia reuși s-o

calmeze. În față, Fabiana o îndrepta pe Violante în susul dealului, spre copaci.

— *Pronti a fare fuoco!* Pregătiți-vă de tragere!

Benia îl putea auzi pe Malamore (bănuia că el era) strigând la oamenii lui să aștepte o clipă, să nu tragă până nu le ordonă el, dacă o nimereau pe fată — dar veniră oricum, douăzeci, treizeci de călăreți, copitele cailor tropăind pe pajiștea uscată. Când ajunse la răcoarea copacilor, Benia mai văzu și alți cai și oameni în fața lor, un alt escadron italienesc venind dinspre spatele pădurii... Acum nu mai aveau nicio speranță.

Strângând din ochi, într-un moment de panică necontrolată, Benia o strânse pe Șosete Argintii între genunchi, însă nu se putu hotărî ce să facă — să descalece, să tragă sau pur și simplu să renunțe și să moară. Se cutremura, deja înfiorându-se din cauza chinului ce avea să vină.

Verifică grenadele de la centură. Dacă trebuia, avea să se omoare singur.

Cele două cercuri ale binoclului trec peste dealurile Donului. Observatorul se oprește și focalizează lentilele.

Privește doi călăreți galopând prin stepa deschisă, un bărbat și o femeie. Bărbatul poartă uniformă kaki și un chipiu italienesc, un Papașa pe braț și grenade la centură. Călărește un Budionîi cu picioare albe. Ea poartă uniformă verde italienească, iar pe brasardă are însemnele Crucii Roșii, părul negru nu e strâns, îi flutură în spate, și dă pinteni calului palomino. Au un aer de disperare. Bărbatul — care e mai în vârstă și nu-i un călăreț grozav — se tot uită în urmă, smucit. Din felul în care se clatină în șa femeia,

tremurătoare și nesigură, se simte o senzație de spaimă. Încetinesc amândoi.

Observatorul, care stă întins în iarbă aproape de biroul cooperativei agricole locale, aflat puțin mai departe și mai sus, pe aceeași coastă, cercetează iarba înaltă din spatele lor. În urma fugarilor călăresc doi kalmîci pe poneii lor ciolănoși; și apoi o ceată de călăreți, douăzeci, treizeci, patruzeci de călăreți într-o oarecare neorânduială: un colonel din Cămășile Negre italienești, călare pe un armăsar negru, nemți cu rune SS pe tunici, trădători ruși în uniforme cenușii de Wehrmacht. În mijlocul lor, un bărbat duce o fetiță în șa: un refugiat salvat? Un semn de bunătate neobișnuit în aceste vremuri nemiloase? Printre barbarii aceștia? Ei bine, asta chiar ar fi o surpriză.

Vede focurile de armă împroșcând în iarba din jurul celor doi călăreți. Urmăritorii se apropie și acum zărește un al doilea escadron de italieni apărând pe după crângul din vârful dealului, trăgând spre ei. Acest cuplu ciudat i-a atras cu totul atenția. Sunt atacați de inamic, iar ordinele *Stavka*, de la tovarășul Ponomarenko, șeful Operațiunilor pentru Partizani din Moscova, sunt clare: „Hărțuiți și distrugeți toate forțele inamice, comunicațiile și armele din ariergarda Armatei a 6-a".

Se întoarce spre bărbatul de lângă el. Totdeauna vorbește pe un ton liniștit, care impune ascultare.

— Trageți cu toate patru *Daşka* acum. Și mortiere. Repede sau o să fie prea târziu!

— S-a făcut, tovarășe Elmor! spune Zâmbărețul, în timp ce mitralierele grele Degtiarev-Șpagin, cunoscute drept *Daşka*, încep să tragă cu dum-dum-ul lor, împroșcând plumb în escadronul de călăreți italieni.

V

Fabiana văzu turnul bisericii și cupola rotunjită dintr-un sătuc căzăcesc cu căsuțe, curți și grajduri colorate. Pe un indicator scria: Șebinkino. Îi ajunse din urmă un cal înspumat, care-și târa după el călărețul neamț, cu cămașa făcută colac peste cap. Încă mai putea să audă mitraliere și fluieratul mortierelor, aproape în urma lor. Erau așa de panicați, încât galopaseră năvalnic pe ulița principală a satului, fără să verifice ce era în față.

Era amiază, dar satul părea pustiu. În drum zăcea un câine mort; undeva, urlau niște pisici. Era înăbușitor, iar Fabiana simțea miros de hamei putrezit, de viță dulce, pelin și apă stătută. Ridică privirea și acum văzu șrapnelele explodând peste Cotul Donului, unde lupta se dezlănțuia la doar câțiva kilometri depărtare. Încă nu-și recăpătase suflul și, când îi aruncă o privire lui Benia, acesta era alb la față, aproape alunecând de pe cal, cu mâinile tremurând incontrolabil.

Caii nu mai voiau să meargă înainte și încercară să se întoarcă. În mijlocul drumului stătea un lup jigărit. Fabiana privi în ochii lui flămânzi și uluitor de albi. Cândva, lupul fusese un simbol al ferocității sălbatice; acum, nu mai era decât o altă făptură vânată, într-o lume unde omul depășise în cruzime lupul.

— *Ciao, bello*, îi zise ea, aducându-și aminte cum văzuse Natașa lupul în *Război și pace*.

Animalul plecă grăbit — iar caii, asudând cu o spumă galbenă, se opriră clătinându-se.

Fabiana o împinse pe Violante la timp ca să-l prindă pe Benia când alunecă de pe iapă în brațele ei, eliberându-l de mitralieră — pe care o atârnă pe umărul ei — și ducând caii de-acolo. Auzi răpăitul călcăturii și și tropăitul copitelor. În

vreme ce ea se uita primprejur, Benia zăcea pe jos, în locul gol dintre două colibe.

O bătrână palidă, îmbrăcată în roșu-aprins, se apropia de ei. Oprindu-și brișca și coborând de pe capră, intră șontâcăind într-o colibă din apropiere, fără să lege calul.

Fabiana priponi caii lor și o urmă pe femeie pe ușa din față, rămasă deschisă. Ce repede învățăm noi, tâlharii de drumul mare, se gândi ea, desprinzându-și arma, noi, nelegiuiții îndrăgostiți.

În încăperea principală, cotoroanța punea cireșe uscate într-un castron, iar Fabiana observă și niște *salo*[1] și cașă de hrișcă.

— Furi de la Afonka și o să mori în chinuri, zise cotoroanța, fără să ridice privirea.

Fabiana cercetă rafturile din jurul încăperii, pline de borcane cu semințe și sticle cu zemuri tulburi.

— Un evreu și o străină intră în casa unei femei părăsite de toți și fură de la ea sub amenințarea armei. O să aduci asupra voastră blestemul spiritului din apa Donului. Cine mai e și ăsta?

Fabiana se uită în jur, iar Benia era în spatele ei, întinzând tremurător pistolul. Fabiana voia să iasă repede, dar Benia nu arăta bine, iar femeia avea mâncare.

— Evreul se gândește să mă omoare. Dar Fecioara Preacurată va hotărî când mă duc. O să fiți loviți de trăsnet sau fier sau otravă.

Își supse gingiile știrbe.

— Spune-ne, *Matuşka*[2], ce să facem? întrebă Benia, coborând Parabellum-ul.

---

[1] Slănină. (*N.t.*)

[2] Mamă (în lb. rusă în orig.). (*N.t*)

— Lăsați-mă să vă spăl cu apa sfântului Don, necredincioșilor, și o să vă dau ceva.

— N-avem apă din Don.

— Am eu, în găleată. Adu-o.

Benia îi aduse găleata, iar cotoroanța se uită urât la el. Fabiana vedea că ochii ei nu erau decât albeață albăstruie cu vinișoare și fără irisuri.

— Văd bine pentru o oarbă? zise baba, făcându-i cruce pe frunte cu o unghie îngălbenită. Dușmanul lui Hristos este iertat de Fecioara Preacurată, care scoate fiara din inimă. Amin!

Apoi făcu același lucru și cu Fabiana.

— Văd un câmp de floarea-soarelui cu fața ridicată spre soare și în mijlocul lui un cuplu se sărută, fără să știe de restul lumii. Văd un fel de doctor și o fetiță fericită, un copil evreu care merge în depărtare. Mâncați-vă mâncarea — aici — și beți apa.

— Mulțumesc, *Matușka*, zise Benia, înghițind lacom niște pâine și păsat, pe care-l luă direct cu mâna.

Fabiana turnă apă pentru amândoi.

— Lăsați-mi și mie ceva. Nu-mi trebuie mult, zise femeia, în vreme ce Fabiana strângea mâncarea, dorindu-și fierbinte să plece.

— Ieșiți prin spate, urmă baba. Pe-aici — îi împinse prin ușa din dos — și o să aflați că nu amenință în van. Plecați!

Ținând mâncarea, Fabiana păși în curtea din spate și dădu înapoi. Pe pământul nisipos zăcea cadavrul unui soldat, un neamț, cu gura larg deschisă, cu vomă verzuie brăzdându-i obrazul și muște ieșindu-i în grabă din gura căscată.

VI

— Câți morți avem? întrebă Malamore, ținând în mână o țigară Africa aprinsă, cu ochelarii de protecție pe frunte, mângâind ușor pe greabăn un Borgia nădușit tot.

Sub focul intens, reușiseră să scape peste deal și să ajungă într-un sat căzăcesc, dar nu erau toți cu el.

— Șase morți, răspunse Montefalcone.

— Și șapte răniți, adăugă tânărul aghiotant al lui Malamore, Brambilla. Doi dispăruți.

— *Figli di puttana*! Nemernici! zise Malamore.

Kalmîcii se apropiară călare.

— Satul e pustiu, spuseră ei. Și e de mâncare.

Malamore observă că Dirlewanger se foia și se smucea, ca un dependent de droguri ce era. Malamore însuși supraviețuise multor ambuscade și nu părea agitat nici chiar acum.

— În regulă, puneți cu grijă posturi de pază de jur împrejur. Partizanii nu sunt prea departe. Culegeți struguri și mere din livezile alea. Îngropați morții și pansați rănițiii.

Ștergându-se pe frunte, își conduse escadronul în sat, călărind încet, chiar maiestuos, aplecat în șa ca o stâncă. Când ajunse la casa preotului, descălecă și se așeză pe verandă, într-un scaun vechi de răchită, meditând în timp ce Dirlewanger înghiți încă o tabletă de Pervitin, apoi începu să se plimbe în sus și-n jos, cu tâmplele zvâcnind, iar Montefalcone îl privea, sorbind dintr-o ploscă — ambii așteptând noi ordine în vreme ce ferestrele se zgâlțâiau din cauza focurilor de arme grele.

Malamore fuma țigară de la țigară și trase o dușcă de coniac. Partizanii îi prinseseră în ambuscadă dintr-o parte, de pe dealul alăturat, iar el știa că fusese vina lui. Fabiana îl

distrăsese și el o privise cu atenție când fuseseră aproape de ei. Arăta de parcă aștepta o ocazie să fugă. Rusul avea arme. Totuși, îl sâcâia. Era posibil să colaboreze cu evreul rus? Ar fi putut măcar să... nu, asta era imposibil.

Dirlewanger începu să se joace cu salba lui de trofee, cu ochii sclipind ca niște ace tivite cu roșu.

— Hai să-i împușcăm pe toți rușii pe care putem să punem mâna.

— Noroc că satele astea sunt deja pustii, răspunse Montefalcone. Probabil știau că vii tu.

— Domnule consul, zise Brambilla din ușă. A venit să vă vadă un căpitan din Wehrmacht.

VII

Fabiana alese o casă departe de cea a cotoroanței, în mijlocul satului, sperând că așa o să fie mai puțin ușor de găsit. Luară caii cu ei în hambar și închiseră ușa. Era plin de fân — și un singur căluț bătrân, probabil un preferat al familiei, părăsit acolo, păru foarte mulțumit să-i vadă. Benia se întinse pe jos.

— Trebuie să mai mănânci ceva, îi zise Fabiana și-i mai dădu din pâinea și păsatul babei, cireșe și ultimii faguri.

După ce mâncară amândoi, se simțiră mai bine, însă erau extenuați. Era după-amiază târziu, dar fură de acord să nu aprindă felinarul sau focul de gătit, de teamă să nu fie singura lumină din sat, vizibilă de la kilometri întregi depărtare. Benia considera că erau doar la un pas de o moarte neașteptată și nimic nu mai putea fi amânat.

Multă vreme nu spuseră nimic, amândoi conștienți că li se dăduse de urmă. Vânătorii erau aproape, totuși caii nu

mai puteau merge mai departe, iar ei înșiși erau prea obosiți până și să-și ridice cizmele în scări, cu atât mai puțin să călărească. Poate că mai aveau noaptea aceasta împreună, dar era posibil și ca Malamore și oamenii lui să năvălească în orice clipă. Benia asculta, încercând să prindă nechezatul unui cal, scârțâitul unei porți, clinchetul de pinteni. Undeva, în stepă, începu să urle un lup. Ce-l neliniștise? Aproape că se aștepta să audă glasuri strigând: „Trimite afară asistenta. Măcar ea poate să trăiască!"

În cele din urmă, oftă și spuse:

— Știm amândoi ce trebuie să se întâmple acum.

Știa că, dacă supraviețuiește, nu putea să mărturisească niciodată că a cunoscut-o. Era unul dintre invadatorii fasciști care luptau de partea naziștilor și simplul fapt că o cunoștea, cu atât mai mult o relație fizică, ar fi fost privit de partea rusă drept trădare: ar fi fost împușcați amândoi pe loc. Pentru tabăra ei, ea fusese complice și se culcase cu un evreu, un rus, un comunist. Dacă rămâneau împreună, ar fi murit împreună. Singura lor speranță era să se despartă, iar el să-și șteargă din viață orice rămășiță a existenței ei.

Fabiana încuviință din cap.

— De cât timp se cunosc nelegiuiții îndrăgostiți? întrebă ea.

— Iar studiezi istorie?

Zâmbi trist.

— Nu știu.

— Tu nu știi, *Il Primo*? Sunt exact 86 de ore. Oare diferența dintre un bărbat și o femeie e nevoia de a măsura dragostea în toate modurile? Eu așa cred.

Se lăsa noaptea, iar în hambar era întuneric.

— *Mia adorata*, spuse el, nu crezi că uneori poți să trăiești ani în șir și ei să nu însemne nimic, și apoi să vină vremuri

deosebite, când fiecare clipă e așa de bogată, așa de neprețuită, așa de profundă, că trăim cu o asemenea intensitate, încât fiecare minut valorează de cinci ori mai mult, de zece ori mai mult, de o mie de ori mai mult? Și le spunem vremurilor acestora „Dragoste". Uneori, o noapte înseamnă o viață întreagă.

— Da, spuse ea. Da. Asta se petrece!

În sat lătră un câine, iar lui Benia i se tăie răsuflarea. Oare fasciștii înconjurau deja casa? Nu vedea decât luciul ochilor ei, întunecat acum, reflectând ultima rază de lumină. Atmosfera dintre ei se schimbase și, dintr-odată, Benia se simți copleșit și știa că și ea era la fel. Fuseseră legați din momentul în care se văzuseră pentru prima dată, după ce Fabiana îi scosese glonțul. Acum, spațiul dintre ei părea să fie împăienjenit cu fire de aur — ca roua în zori. Cât de des ți se întâmplă așa ceva într-o viață?

Benia se întinse spre ea în întuneric, iar mâna ei era acolo, așteptându-l, și el duse la gură degetele ei și le sărută. Fabiana începu să plângă ca un copil. Pentru o clipă, vru s-o liniștească — i-ar fi putut găsi urmăritorii —, dar după aceea nu i-a mai păsat. Plânsul ei era sunetul unei vieți trăite intens și cu sensibilitate în cele mai nemiloase vremuri, se gândi el. După aceea, ea stătea în genunchi, ținându-i fața în mâini, sărutându-l, gesturile lor de dragoste fiind ca o zvârcolire finală a unui trup pe moarte, rămășițe plutind pe un val, țărână pierdută în țărână.

— E ceva ce trebuie să-ți spun, zise ea când erau amândoi nemișcați, în pragul unei parodii spinoase și agitate de somn. Ceva despre trecutul meu.

Era deja amanta lui Malamore? se întrebă Benia.

— E vorba despre soțul meu.

— Malamore l-a ucis în timpul încăierării ăleia. Știu.

Îi putea simți încordarea în întuneric.

— Ai o părere prea bună despre mine, șopti ea.

— Ce vrei să spui, *mia cara*?

— Nu înțelegi?

— *Tu* ai fost?

— Da, zise ea. În timpul luptei din sat, Ippolito intrase în panică; și eu l-am sâcâit cu ceva și m-a pocnit, m-a aruncat pe jos. Când am căzut, aveam chiar în față tocul pistolului lui, așa că i-am tras Beretta și l-am împușcat pe loc. În inimă. N-a zis nimic, doar s-a holbat la mine cu o asemenea surprindere și un fel de groază, și după aia... și după aia a murit în fața mea. Schimburile de focuri se apropiau tot mai mult și am luat-o la goană prin spatele colibelor, prin grădini, și am ajuns unde erau trupele noastre.

Trase adânc aer în piept, tremurând când își aminti.

— Trebuia să-ți spun. Ca să știi cine sunt.

Tăcere.

— N-ar fi trebuit să-ți spun, zise ea. *Che stupida!*

Lui Benia îi zbârnâia mintea. Ce însemna asta? Îl mințise? Ce altceva mai ascundea? Era oare o criminală? Văzu sub mantia ei de catifea civilizată un filon al celui mai feroce spirit animal. Îl iubise și-i salvase viața; iar gesturile ei impulsive de bunătate și curaj îl umpluseră de uimire la adresa ei și asta era tot ce conta pentru el.

— Nu schimbă nimic, spuse el după o clipă.

O simți destinzându-se.

— Mai e ceva, Benia, spuse ea. Aș vrea să-mi dai ceva, un suvenir, care să-mi aducă mereu aminte de tine. Ca să știu că ai fost real și că toate astea s-au întâmplat cu adevărat.

El ezită; apoi duse mâna la buzunar și-i dădu singurul lucru pe care-l avea — o cheiță cu etichetă de piele pe care

scria „Numai personal special. Spitalul Magadan. KOLÎMA". Fabiana o luă, iar lui i se păru că o aude sărutând-o.

— Oarecum veşnic, spuse el.

— Oarecum veşnic, răspunse ea.

VIII

Malamore ieşi din casă şi chiar acolo se aflau un căpitan neamţ şi un locotenent solid, care-şi legau caii. Când căpitanul salută, Malamore văzu că-i lipsea un braţ şi avea o Cruce de Fier la gât.

— Colonele Malamore, permiteţi-mi să mă prezint. Von Manteuffel, Gerhard.

Îl salută cu un pocnet din călcâie.

— Căpitan. Corpul Informaţii. Armata a 6-a. Locotenentul Kreutzer va rămâne afară.

— Intră, răspunse Malamore într-o germană perfectă. Te aşteptam. Îl chem pe Dirlewanger.

— De fapt, dacă pot să îndrăznesc, *Herr* Colonel, răspunse von Manteuffel, am ordine chiar de la generalul Paulus să vorbesc singur cu dumneavoastră. Fără Dirlewanger.

Malamore nu era mirat. Acest căpitan von Manteuffel, care n-avea cum să aibă mai mult de douăzeci şi şapte de ani, era unul dintre aristocraţii aceia prusaci care încă mai făceau parte din eşaloanele superioare ale Wehrmachtului, iar răspunsurile sale aveau un accent distins. Malamore bănui că era posibil să aibă un pedigri militar; strămoşii lui luptaseră probabil pentru Frederic cel Mare.

— O ţigară, căpitane? întrebă Malamore după ce se aşezaseră înăuntru, pe scaunele grosolane din coliba ţărănească. O Africa?

— Cu recunoștință, *Herr* colonel, spuse Manteuffel. Am venit să-l iau în custodie pe transfugul sovietic Kapto și materialele lui de spionaj. Colonelul von Schwerin e pe teren, dar o să ajungă aici mâine să-l ia și pe el, și hărțile lui. Mi-a ordonat să-l interoghez pe Kapto și să arunc o privire preliminară asupra materialelor.

— Îl aduc acum pe Kapto.

Kapto intră după câteva minute și salută cu o convingere teatrală, de parcă ar fi dat toată viața probe pentru acest rol.

Manteuffel dădu din cap și apoi spuse într-o rusă perfectă:

— Acum ești responsabilitatea mea. Colonelul von Schwerin mi-a cerut să fac evaluarea inițială. Ești gata de plecare?

Cei patru bărbați merseră două case mai jos, unde era legat calul lui Kapto.

— Bine, spuse Manteuffel. Locotenentul te va ajuta să pui șaua pe cal. Mai e ceva?

— Da, răspunse doctorul. Trebuie să trezesc copilul, care doarme în casă.

— Copilul?

Manteuffel păru luat prin surprindere.

Trăgând cu ochiul prin ușă, văzu o fetiță care dormea pe o canapea, și schimbă o privire cu Malamore.

— Cine-i fata asta? E fiica ta, doctore?

— Nu, dar e sub protecția mea. Merge cu mine.

— Nu înțeleg..., începu Manteuffel.

— E o pacientă.

Kapto zâmbi, buzele ridicându-i-se în colțuri în forma unui os.

— O pacientă?

— Am găsit-o rănită și, ca pediatru, eu spun: trebuie să-i și alinăm pe cei pe care-i tămăduim.

Îngenunche lângă canapea și o scutură ușor de umăr, iar ea se ridică în șezut, foarte palidă, și privi în jur spre ei cu ochii ei rotunzi.

— *Herr* căpitan, zise Malamore, mă bucur că doctorul Kapto se află în siguranță în grija ta. Am multe de făcut... și trebuie să dorm. La revedere, căpitane.

Ieșiră, iar Malamore îi privi îndepărtându-se călare, dezertorul Kapto, cu copilul pe genunchi, încadrat de nemți.

Montefalcone și Dirlewanger îl așteptau în casa unde-și făcuseră cartierul general.

— Tot nu i-am găsit, zise Montefalcone. Am pierdut mulți oameni și și mai mulți sunt răniți... totul, de dragul unei asistente. Propun să-i lăsăm în pace și să revenim la sarcinile noastre.

— Sunt aici ca să-i elimin pe partizani. De aceea m-a adus *Reichsführer-SS* din Bielorusia. Am cerut întăriri, bolborosi Dirlewanger, sorbind dintr-o ploscă. Între timp, hai să-l vânăm pe evreu.

— Asta nu-i misiune pentru noi, îi spuse Montefalcone lui Malamore. Au dat dovadă de ceva curaj. Fata, da... dar și rusul.

— Curaj? îl mustră Dirlewanger. Pe evreii curajoși trebuie să-i omorâm înaintea celorlalți. *Christus! Oberarschloch!* Super mârlan!

— Urmărirea continuă, ordonă Malamore, stând pe verandă, ridicând privirea spre stele și ascultând lupta. Percheziționați fiecare casă și fiecare hambar. Cred că s-ar putea să fie mai aproape decât credem.

Ziua a noua

I

Benia se trezi cu o tresărire. Tocmai se auzise țăcănitul siguranței unei arme, iar pistolul era acum așa de aproape de fruntea lui, încât simțea metalul rece și mirosul uleiului, dar și prezența unor străini. Se așteptase la asta tot timpul, o văzuse în minte, iar acum se întâmpla. Dar era așa de ostenit, că nu-i mai păsa. Să mă împuște, se gândi el; omul n-are cum să alerge mai mult decât poate. Se temea să deschidă ochii, așteptându-se să vadă chipul jupuit al lui Malamore. Aștepta impactul, înfiorându-se. Dar nu se întâmplă nimic și apoi auzi alt sunet. Dumnezeule, era un râset.

— 'Neața, *deduṣka*! Eu sunt, tataie, trezește-te!

Benia se ridică în șezut și privi în ochii albastru-deschis ai lui Prișcepa, care-i zâmbea cu gura până la urechi, vesel ca un cintezoi, cu părul blond ciufulit ca o căpiță de fân.

— De ce ești așa de supărat? întrebă Prișcepa. Ești în viață, Benia, și asta chiar e ceva. Și ia uite cine-i cu mine.

Benia se uită în spatele lui Prișcepa și-i văzu pe Garanja Păianjenul — și pe Panka, bătrânul sergent cu pielea maronie.

— Ești teafăr, băiete? întrebă Panka, în timp ce ochii lui mici îl cercetau curioși pe Benia și îmbrăcămintea lui.

— Umărul... acum e bine. Sunt doar obosit.

— Obosit? Nu-i vreme să fii obosit, zise Panka. Nu te lăsa doborât de oboseală! Nici măcar nu folosi cuvântul.

Dormeai adânc. Înveselește-te! Suntem aproape de draga noastră maică, fluviul, iar pe Don e totdeauna soare. Nu putem să fierbem apă aici, nu putem risca să aprindem un foc, însă mănâncă niște pâine și ia o gură din asta, zise el și-i întinse lui Benia niște pâine de Borodino și o ploscă de coniac. După aia trebuie să mergem.

— Unde? întrebă Benia, uitându-se în jur după Fabiana.

Garanja îl observă cu răceală. Prișcepa zâmbi.

— Acasă, bineînțeles.

— Și asta unde ar fi? întrebă Benia, fără să se gândească.

— Ți-am zis eu, spuse Garanja Păianjenul, cu ochii aceia înșelători și languroși conectați cu cei doi însoțitori ai săi.

Benia se concentră rapid. Dacă și când aveau să ajungă la adăpost, urma să fie cu toții interogați și, dacă Benia zicea că nu știe unde fuseseră cazacii, aceștia ar fi fost împușcați ca trădători. Păianjenul îl urmărea, nemișcat, iar Benia știa ce însemna nemișcarea aceasta. Pânda vânătorului înainte de saltul asupra prăzii.

Benia înțelese că toate socotelile impuse oricărui soldat aflat în stepă în vara aceea erau împovărate cu suceli chinuitoare, dar pentru *ștrafniki*, care trecuseră deja fluviul, în toate sensurile, variantele erau sumbre. Cei trei însoțitori cazaci nu erau acolo doar ca să-l salveze pe el, ci și pe ei, fie alăturându-i-se lui... fie lichidând un martor periculos. Dacă situația o cerea, Garanja, omul care neliniștea caii, i-ar fi tăiat cu plăcere gâtul, iar Benia își aduse aminte cum călcătura lui greoaie devenise repezită, aproape ca un pas de dans femeiesc când îl ucisese pe trădătorul kalmîc. Prișcepa, băiatul-minune nechibzuit cu umblet ușor și pofte de lup lipsit de grijă, l-ar termina cu și mai puțină chibzuială. Doar Panka ar ezita.

Benia era conștient că soldații rătăciți în spatele liniilor erau considerați trădători dacă nu puteau dovedi că nu-i așa; așa ajunseseră în batalioanele disciplinare oameni cumsecade cum era căpitanul Jurko. Dacă acești *ștrafniki* erau bănuiți fie și de cel mai mic păcat, s-ar fi ales pur și simplu cu cele Opt Grame — fără să ajungă măcar în fața unui tribunal. Dar aici era dificultatea: Benia nu știa unde fuseseră oamenii ăștia în ultimele câteva zile. Dezertaseră temporar la fasciști? Așteptaseră să vadă cât de repede ajungeau nemții până la Stalingrad și câmpurile petrolifere? Sau hotărâseră că Uniunea Sovietică nu se prăbușea așa de rapid cum păruse când căzuse Rostovul și se răzgândiseră, căutând o cale să-și acopere urmele? Și, dacă o făcuseră, știau despre secretul *lui*, Fabiana?

— Stați, zise el, întinzând mâinile. Nu pun întrebări. Am luptat, am fost izolați și am găsit o cale să ne întoarcem la Don.

— L-am omorât pe Mandrîka. Ne-am câștigat libertatea — e simplu!

Pentru Prișcepa, era totdeauna simplu.

— Partizanii o să-și aducă aminte că am fost acolo, zise Benia. Doar dacă... nu mai putem face și altceva ca să ne câștigăm reabilitarea...

Prișcepa făcu semn cu mâna.

— Jidanul își face mereu griji.

Garanja începu să se scarpine pe spinare, totdeauna un semn că începea să se relaxeze.

— Deci toate bune, zise Prișcepa. Mă bucur că fratele nostru Benia e încă în viață — dar, pe de altă parte, ai învățat de la cei mai buni călăreți de pe Don. Jidanul ăsta chiar știe să călărească, ei, Panka?

Îl îmbrățișă pe Benia.

— Hai să mâncăm și să dormim și poate după aia înotăm în Don. Ai înotat vreodată în Don, Benia?

— N-avem timp de așa ceva, frate, zise Panka, scuipând. Prișcepa, ai uitat unde suntem. Donul e un cazan. Friții perchezițonează chiar acum satul ăsta, în căutarea noastră.

— Lasă-mă să mă duc în recunoaștere, spuse Prișcepa, mereu dornic să se ofere voluntar pentru cele mai periculoase misiuni.

Ieșiră, iar Panka puse șaua pe Șosete Argintii. Nu se vedea nici urmă de Violante, calul palomino al Fabianei.

— Doar de data asta o fac eu în locul tău, frate, zise bătrânul cazac — iar Benia înregistră complimentul.

Garanja se scărpină, culegând păduchi de pe haine, și își ascuți cuțitul până se întoarse Prișcepa.

— Se apropie, zise el gâfâind. Haideți!

În vreme ce călărea cu cei trei însoțitori ai săi, îndreptându-se spre Don și liniile rusești, Benia știa ce știuse chiar de când îi pusese Prișcepa pistolul la tâmplă. Că se trezise singur, cu totul singur. De parcă Fabiana nici n-ar fi fost vreodată acolo.

II

Svetlana nu-l vedea niciodată pe tatăl ei dimineața — cu excepția vacanțelor la Marea Neagră. Dar acum era chiar aici, privind-o îndeaproape. Când năvălise în dormitorul ei, ceva ce nu mai făcuse niciodată în viața lui, Svetlana se pregătea pentru școală.

Îl privi în ochi și își dădu seama că era într-o belea teribilă. Era al naibii de înfuriat, iar doica, aflată în spatele lui, era așa de îngrozită, că nu se putea mișca. Svetlana nu-l

mai văzuse niciodată pe tatăl ei așa. Nu-și pierdea aproape niciodată firea cu ea, însă acum era livid și aproape amuțit de furie. Flutura niște hârtii făcute sul.

— L-am pedepsit pe Vasili pentru prostelile lui, zise el. Am pus să-l arunce în arest pentru că se purta ca un nenorocit de copil scârbos de baron! Dar comportamentul tău e la fel de dezgustător ca al lui. Când oamenii noștri mor cu miile, asta faci tu?

— Tată, ce vrei să spui?

Svetlana știa exact, dar trăgea de timp.

— Nu face pe proasta, fetițo! zise el. Și unde sunt? Scrisorile tale obscene de la „scriitorul" tău? Așa-zisul tău scriitor! Unde sunt scrisorile alea?

— Nu știu, Papa...

— Bineînțeles că știi — nu mă lua de prost. Ei bine, le-am citit și eu!

Se bătu cu palma peste buzunarul tunicii.

— Le am pe toate chiar aici. Ce obscenitate! Știu totul. Nu mă crezi? Atunci ce-s toate astea?

Aruncă la picioarele Svetlanei un vraf de hârtii scrise la mașină, iar ea sări.

— Haide! Aruncă o privire! Vezi-ți toate cuvintele obscene chiar aici! Ridică-le! Citește-le! Haide, citește-le!

III

Locotenentul Brambilla îi aduse lui Malamore o cană de surogat de cafea când i se alătură Dirlewanger. Malamore observă că duhnea deja a rachiu și că asuda, clipea și se smucea pe măsură ce se instala efectul amfetaminelor.

— Montefalcone s-a trezit? îl întrebă Malamore pe Brambilla.

— Da, domnule. L-am trezit eu.

Pe urmă auziră o împușcătură. El și Dirlewanger se priviră în ochi și se grăbiră spre coliba de-alături. Complet îmbrăcat, cu chipiul cu pene și documentele așezate în față, Montefalcone stătea la masă cu capul pe brațe. Avea pistolul în mână, iar de pe tâmplă i se scurgea o dâră de sânge.

— La naiba! zise Dirlewanger. Războiul ăsta...

Malamore clătină din cap.

— Nu era soldat.

Își aprinse o țigară. Brambilla stătea în spatele lui.

— Ce facem, domnule? Ce-o să spunem?

— Maiorul a murit în luptă, într-o misiune împotriva partizanilor. O să scriu raportul când ne întoarcem. Îngropați-l aici, în curte. În liniște. Repede.

Tăcu.

— Și, Brambilla?

— Domnule?

— Plecăm într-o oră.

Împușcătura singuratică răsună peste sat și reverberă dinspre dealuri, dar cei patru călăreți nu-i acordară nicio atenție.

— L-am văzut pe unul dintre vechii noștri prieteni, zise Prișcepa. Chiar aici. Călărea chiar pe dealul ăsta.

Se opriră printre copacii de pe dealul din apropierea satului. Dedesubtul lor, în lumina limpede a zorilor, îi puteau vedea printre case pe oamenii lui Malamore, cu toți caii legați în fața bisericii. În spatele lor, se ridica fumul tumultului tot mai intens al luptei de la Cotul Donului:

obuzele explodând peste fluviu, acum așa de aproape că simțeau cum se cutremură pământul. Benia simțea mirosul Donului, sarea și stuful putrezit și apa aflată aproape de ei: granița pe care trebuia s-o treacă.

— Garanja, ia-o înainte și aruncă o privire, zise Panka. Să ne odihnim o clipă cât mestec niște tutun.

În timp ce Garanja Păianjenul o luă la goană printre plopi, Panka descălecă de pe Almaz și mângâie distrat greabănul calului, în timp ce mesteca niște mahorcă. Benia știa că asta înseamnă că acum cumpănește. Un observator ar fi zis că Panka se odihnește, dar decizia lui avea să le stabilească soarta. Benia o lăsă pe Șosete Argintii să pască, iar Panka veni și o mângâie pe gât.

— Ai ales-o bine, frate, zise el. Și mie mi-a plăcut întotdeauna. Are picioare sigure fetița asta.

Benia sărută botul alb al iepei. Îi părea rău că a adus-o în războiul ăsta. Merita să fie liberă, pe pajiște, senină și fericită.

— Sergent, ce facem acum?

— Păi, flăcăul meu... e simplu, sincer.

Panka chicoti, însemnând că nu era deloc simplu.

— Am putea să trecem Donul aici și ne alăturăm soldaților noștri de la capul de pod, zise el. Aici ar trebui să înotăm în fluviu și e lat și, dacă-mi aduc bine aminte locul unde am prins odată o știucă uite atât de mare, curenții sunt puternici. Pot să ne împuște în apă și s-ar putea să ne pierdem caii. Dar dacă ne apropiem de linii mai încolo, o să fie ca atunci când mergeam la vânătoare cu unchiul Prokofei, care l-a împușcat odată în spate pe vărul meu, Grișaka, când țintea un urs lângă pârâul Vieșenka. Ce vreau să spun e că o să fie foc încrucișat și s-ar putea foarte bine să ne împuște ai noștri, din greșeală.

— Am avut odată o fată pe lângă pârâul ăla, zise Prișcepa. Și prietenul ăla pe care l-am văzut aseară... era doctorul Kapto.

— Unde? întrebă Benia tăios.

— Ieșea călare din sat, împreună cu doi frițI. Ofițeri Wehrmacht.

— Și fetița?

— Da, copila era în șaua lui.

Prișcepa se întoarse către Benia.

— Ții la copilul ăla?

— Mă tem pentru ea, spuse Benia, însă după aceea își aduse aminte profeția babei despre copilul și doctorul care călăreau fericiți prin stepă.

— Călăreau prin pădurile astea.

Panka mesteca apăsat, cu ochii mici sclipind ca niște nestemate pe chipul lui înțelept.

— Probabil că se duc la Cartierul General al Armatei a 6-a. Dar de ce?

Benia și-l imagină pe doctor și își aduse aminte de tașca de la gât. Acum își dădu seama că sigur nu conținea medicamente, ci ceva hârtii. Dar înainte să poată spune ceva, se întoarse Garanja.

— Cei doi nemți așteaptă la biroul colectivei. Și doctorul Kapto e iar cu ei.

— Iar cu ei? Unde era?

— De unde să știu eu? Era în pădure și s-a întors, răspunse Garanja. Putem să-i împușcăm pe toți trei dacă vrem.

— Fraților, îi avertiză Panka, nu ne oprim pentru nimeni și nu ne asumăm riscuri inutile. Urcați pe cai.

— Trei? întrebă Benia. Vrei să zici patru? Cu copilul.

Garanja clătină din cap.

— Copilul nu-i cu ei.

— Ești sigur? Cei doi ofițeri. Doctorul. Și fetița?

— Ți-am zis, mâzgălici neghiob, zise Granaja, aruncându-și piciorul peste șaua calului. Fetița nu-i acolo.

Benia se cutremură și-l trecu un val de furie. Bineînțeles că fetița nu mai era. Kapto o salvase, o ținuse cu el și pe urmă se debarasase de ea. Era pe undeva, pe-acolo, zăcând pe pământ, și se terminase. Începu să plângă cu spasme de disperare, lăsându-și fața pe gâtul iepei. Calul își întoarse capul și-și vârî nasul în el, cu greabănul mângâindu-i fața.

— Uite ce-ai făcut, îl necăji Prișcepa pe Garanja.

Panka îl scutură pe Benia.

— Haide, Golden. Toți a trebuit să ne împietrim inimile, flăcăule drag. Aproape am ajuns.

Îi întinse plosca, iar Benia o luă și sorbi prea mult. Tuși, dar coniacul îl liniști.

— Ascultați, le zise el celor trei cazaci. N-avem nimic de arătat pentru perioada cât am fost în spatele liniilor inamice. Ne trebuie un trofeu.

IV

— Locotenente Kreutzer, caii sunt agitați. Vezi dacă sunt adăpați sau poate o fi vreun animal pe-acolo, zise căpitanul von Manteuffel de la Serviciul de Informații, Armata a 6-a, în timp ce se așeza pe o bancă în biroul silozului de la cooperativa agricolă.

Studia cu tot mai mult entuziasm hărțile Statului Major Sovietic aflate în fața lui.

— Schwerin o să ajungă diseară. Kreutzer, adu niște țigări și rachiu din coburi.

— *Jawohl, Herr* căpitan! Mă duc.

Biroul directorului Cooperativei Agricole nr. 23 „Serghei Kirov" era auster și dezordonat. Pereții erau din placaj, podeaua era făcută din scânduri vechi, iar încăperea era decorată cu un portret decolorat al lui Stalin și o hartă a fermei uriașe care se întindea de-a lungul Donului. Mai avea o bancă negeluită, scaune de lemn, o canapea unde probabil că trăgeau un pui de somn directorii după prânzurile alimentate cu votcă luate cu alți aparatcici locali, și un arzător cu gaz pentru încălzit ceaiul.

Manteuffel îl aștepta pe colonelul von Schwerin, care alesese acest loc pentru întâlnire.

— O să vezi că e util, spusese el. O să fac joncțiunea cu tine cel mai târziu la orele douăzeci și patru. Pregătește-ți raportul!

Doctorul Kapto era întins pe singura canapea, fumând o țigară Belomorkanal.

— Ești impresionat, căpitane? întrebă el, cu vocea lui clară și moale. Sunt utile?

Apoi, după o vreme:

— O să capăt o mângâiere mică pe cap din partea generalului? Mai bine mă gândesc la o recompensă, ei? Îmi trec prin cap vreo două chestii...

Manteuffel încă mai era îngrozit de întâmplările dimineții, de felul cum se întorsese doctorul, cu zâmbetul lui dezinvolt și mândria lui pentru ușurința cu care rezolva lucrurile curat. Își dădu seama că spionajul era un joc murdar, în care trebuia să ai de-a face cu tot soiul de ciudați și șarlatani. Înțelegea că era un război murdar împotriva unui inamic dezgustător, că Führerul ducea o campanie nemiloasă de anihilare a evreilor — bărbați, femei și copii — și că aceasta trebuia aplicată de „specialiștii" lui Himmler, cum era și Dirlewanger, care nu erau mult mai buni decât fiarele

și cu siguranță nu erau oameni pe care i-ar invita vreodată acasă, la *Schloss* Manteuffel. Dar copilul acela...

După interogatoriul inițial al lui Kapto, pentru a-i stabili calitatea și modul în care procurase materialele, în cursul căruia luase cu meticulozitate notițe în carnetul lui cu coperte impermeabile, Manteuffel se concentrase asupra hărților, a căror importanță i se dezvăluise treptat. Era conștient de pericolul dezinformării sovietice și bineînțeles că-și amintise de cazul recent al maiorului Reichel, al cărui avion se prăbușise în spatele liniilor sovietice cu planurile operaționale integrale pentru ofensiva *Fall Blau* a Führerului. Țăranul ăla paranoic de Stalin crezuse că era dezinformare germană și nu le băgase în seamă. Din fericire, pentru că planurile erau veritabile și în prezent câștigau această ofensivă care le va asigura probabil victoria. O astfel de captură nu era întotdeauna un tertip.

Dacă hărțile doctorului Kapto erau veritabile (și câțiva factori, care nu puteau fi falsificați, îl făceau pe Manteuffel să încline spre această părere), ar fi trebuit trimise cât mai repede direct la Cartierul General al Führerului. Dacă avea noroc, Schwerin o să-l ia cu el. Hărțile pe care le ținea acum în mână puteau schimba planurile Führerului pentru Stalingrad și câmpurile petrolifere din Caucaz.

— Căpitane von Manteuffel!

Era nebunul ăla de Kreutzer.

— Ce-i?

— Lipsește un cal.

— Cum așa? *Hornochse!* Bou cu coarne ce ești! Nu erau priponiți? Nu-i păzeai?

— Da, căpitane, da. Nu înțeleg...

Manteuffel îl urmă pe locotenentul durduliu afară din colibă. Privi în jur. Dealurile, pădurile: totul era nemișcat.

— Nu i-ai legat cum trebuie, *Vollidiot!* Idiot desăvârșit! Nu faci decât treabă de mântuială. Fii mai atent! Acum du-te și găsește-l! O să fiu aici...

Privi fundul fleșcăit al lui Kreutzer săltând în jos pe scările care duceau la cai, apoi intră să strângă hărțile.

— Tâmpitul a pierdut un cal, îi spuse lui Kapto, care se ridică în șezut, pe punctul de a vorbi, dar Manteuffel nu-l așteptă.

Ieși iar în goană din birou, înjurându-l pe locotenent.

— Kreutzer, *Höllenhund!* Drace!

Încă-l mai blestema pe locotenent când îl găsi zăcând lat între cei doi cai rămași.

— Iisuse Hristoase! zise Manteuffel și, când ridică privirea, se trezi uitându-se direct în țeava Nagantului unui tânăr foarte blond în uniformă sovietică și cu cizme, care cânta de unul singur.

Dar eu zbor mâine la *Führerhauptquartier*, așa că nu mi se poate întâmpla nimic azi, se gândi Manteuffel, când ceva lucios și aproape albastru îi trecu așa de rapid prin fața bărbiei, că aproape șuieră. Ridicând mâna să-și atingă gâtul, descoperi surprins că era foarte ud. Și după aceea căzu la loc în brațele altui bărbat, care îl prinse și îl întinse la pământ. Era sigur că nu i se putea întâmpla așa ceva, pentru că fusese așa de plin de viață cu doar câteva clipe înainte și pentru că era așa de conștient chiar și acum! Abia așteptase o țigară și o dușcă de rachiu și mai era și întâlnirea cu colonelul Schwerin, mai târziu, ca să nu mai vorbim despre zborul la Cartierul General al Führerului. Privea direct în ochii unui bărbat cu o falcă supradimensionată și o despicătură lată a unei guri foarte stacojii, care abia dacă avea buze. Deasupra, era un cer mohorât, fără nori. Ar fi trebuit să bănuiască el ceva când a dispărut calul, era evident. În apropiere răsună

o împușcătură, dar Manteuffel nu era alarmat; venea din alt tărâm.

Garanja știa că Manteuffel e mort. Vedea cerul ca albăstrelele în lucirea ochilor lui deschiși. Fluturându-și Papașa, ocoli până la ușa biroului maistrului și apoi se destinse. Panka tocmai ieșea.

— E timpul să plecăm, spuse el.

Înăuntru, Prișcepa râdea:

— Nu poți să-l lași nicio clipă singur pe scriitorul nostru, zise el. A devenit o amenințare. Cred că a stat prea multă vreme cu tine, Păianjenule.

Benia încă își mai ținea Parabellum-ul deasupra doctorului Kapto, care fusese împușcat direct în frunte. Acum, când Kapto era mort, îi era teamă să-l atingă. Garanja îl percheziționă pe doctor, căutând documente. Găsi noile acte în germană ale lui Kapto, de ofițer în *Schuma*. Benia strânse hărțile care se aflau pe masă, împreună cu carnetul lui Manteuffel, și le puse pe toate în tașca originală, pe care și-o atârnă pe umăr.

Când ieșiră din clădire, Panka se servea cu conserve de carne, ciocolată și muniție din coburii nemților. Cei patru încălecară. Mâinile lui Benia tremurau: nu-i venea să creadă ce făcuse. Împușcase un om. Fără niciun cuvânt. Ferocitatea aceea pusese stăpânire pe el brusc, din senin. Și acum călărea mai departe, nepătat. Și totuși copilul — o fetiță evreică — nu mai era; zăcea pe undeva, prin apropiere, pe pământul bolovănos, iar el suferea de tristețe, pentru ea, pentru familia lui, pentru Fabiana, pentru toți ceilalți.

— Numai un cazac putea convinge un cal cum am făcut eu cu calul nemților, se lăudă Prișcepa, și numai un cazac de pe Don îl putea fura chiar de sub nasul lor.

— Tacă-ți fleanca, gură-spartă, zise Garanja.

— Fraților, acum trebuie să hotărâm ce să facem, spuse Panka.

— Hotărârile sunt cum e crapul din Don!

— Lunecoase și pline de oase, explică Prișcepa.

— Tu hotărăști, sergent Panka, propuse Benia.

— Cu plăcere, zise Panka. O să fie bine să vedem Donul. Îi simt mirosul. Maica noastră, apa, dragul nostru Don blând.

— Chiar dacă s-ar putea să ne înecăm în el, spuse Benia.

— Păi, da, se arătă de acord Panka binevoitor. Măcar pe Don e totdeauna soare.

V

Călăreau spre linia frontului. Panka era în frunte, urmat de Benia, cu Prișcepa și Garanja Păianjenul încheind coloana. Tunurile trăgeau necontenit și fiecare explozie cutremura aerul și le chinuia ochii; huruitul motoarelor de tanc avansa implacabil, avioanele zburau la mică înălțime și, în jurul lor, fumul negru învăluia cerul albastru. În nările lui Benia, chiar și în haine, stăruia duhoarea de cordită și de motorină arsă.

Coborâră un delușor și călăriră mai departe peste o câmpie și apoi în josul malurilor și îl văzură. Donul. Părea să fi trecut secole de când traversaseră marele fluviu, cu șapte zile în urmă, iar Benia avu senzația că trăise o viață întreagă de-atunci. În timp ce călăreau spre el, fluviul, tivit cu spumă, părea să scoată abur din cauza fumului ce se

răsucea deasupra apelor puțin adânci care scânteiau, iar iarba de pe faleza calcaroasă lucea în verde de smarald. Călăriră de-a lungul malului, unde zăceau părăsite plase vechi și o luntre cu vâsle căzăcească. Mai sus, pescărușii lacomi ciuguleau dintr-un soldat rus mort, cu țeasta deschisă, golită, de un alb-cenușiu. În fluviu zăcea un bac pe jumătate scufundat, după ce încasase o lovitură directă. Pescărușii, îngrășați și sălbăticiți de putreziciunea războiului, se năpusteau peste ei cu un țipăt ascuțit, uneori așa de aproape, încât Benia simțea curentul făcut de aripile lor.

Vorbeau puțin, știind că, dacă aveau ghinion, ar fi fost loviți pur și simplu de explozia unui șrapnel și n-ar mai fi știut nimic. Dacă reușeau măcar să repereze liniile frontului rusesc, ar fi putut foarte bine să fie împușcați de avanposturile dispuse oricând să deschidă focul. Trebuia să aibă pur și simplu noroc — dar Panka hotărâse că faleza Donului era cea mai bună cale de apropiere, în parte pentru că pichetele ar fi putut să-i vadă bine. Ar fi fost mai puține riscuri să facă greșeli.

Pe măsură ce mergeau, caii deveniră tot mai încordați, alunecând, negăsindu-și locul și jucând din picioare sau mușcând zăbala și refuzând să meargă mai departe. Benia ținea strâns frâul Șosetei și-i vorbea: „Sunt aici, cu tine, fetițo", zicea el. O salvă de artilerie, trasă aparent de ruși, deși era greu de spus, îl făcu să sară, iar Șosete se ridică pe picioarele dinapoi. Benia o strânse între coapse, se aplecă peste coamă și o liniști. Iapa merse mai departe.

— Cine-i acolo? Identificați-vă sau tragem!

Asta era, o voce dintr-o poziție aflată drept în față, un buncăr de beton care domina plaja.

— Sergent Pantaleimon Ciurelko și trei oameni, *Ștrafbatul* al Doilea de Cavalerie.

— N-am auzit niciodată de voi, spuse vocea. Ce *ştrafbat*?

— Al Doilea de Cavalerie, zise Panka. Avem materiale de informaţii pentru general.

— Tot n-am auzit niciodată de voi! zise vocea.

— Sunteţi nebuni să călăriţi pe plajă? Puteam să vă împuşcăm! se auzi altul.

— Încă mai putem să vă împuşcăm, ticăloşilor! spuse prima voce, mai stridentă. Scoateţi armele şi aruncaţi-le pe jos! Priponiţi caii! Şi veniţi pe mal spre noi, cu mâinile sus!

Descălecară şi, când porneau, Benia se uită în urmă spre Şosete Argintii. Se întrebă dacă o s-o mai vadă vreodată.

— Mergeţi încet! Fără şmecherii! Fără mişcări bruşte sau tragem!

După câteva clipe, se aflau într-o cazemată micuţă care domina fluviul. Patru soldaţi, adolescenţi în uniforme, îi percheziţionau.

— Bun venit, prieteni, zise cel mai blând. Vă e foame?

— Volodea, ţine-ţi pâinea în desagă până ne lămurim cine sunt, zise soldatul mai sever. Am sunat la Organe şi vă aşteaptă Unitatea Specială. Vă duc acum acolo. Staţi liniştiţi.

— Dar caii şi armele? întrebă Prişcepa.

— Nu vă faceţi griji decât să vă ţineţi firea cu cekiştii, zise băiatul sever. Ăsta-i sfatul meu pentru voi.

Îndreptă puşca spre ei.

— Tu mergi primul. Capul jos şi fugi!

Se ghemuiră şi fugiră până la următoarea fortăreaţă şi apoi la următoarea. În cele din urmă, ajunseră la un buncăr mai mare, săpat în versantul dealului. În faţa buncărului îi aştepta un ofiţer împreună cu patru oameni, cekişti din Unitatea Specială, toţi mânuind Papaşe.

— V-ați întors, spuse locotenentul-major Moghilciuk.

— O, slavă Domnului, ne știți! Știți cine suntem! strigă Benia.

Fusese interogat odată de Moghilciuk, dar apariția lui era acum liniștitoare ca a unui părinte care-și recunoștea copilul pierdut.

Cazacii se îmbrățișară unii pe alții.

— Am reușit, fraților, spuneau ei.

Prișcepa plângea.

— Ajunge, oameni buni! zise Moghilciuk. Da, știu cine sunteți, *ștrafniki*. Nu credeam că o să-i mai vedem vreodată pe Cei Morți. Nu știm unde ați fost. Trebuie să vă verificăm. Cât timp ați fost dispăruți? O săptămână? Mai mult decât suficient să deveniți agenți germani.

Făcu un semn spre o colibă din apropiere.

— Sunteți arestați. Luați loc acolo, spuse el. O să vă interogăm separat. Răspundeți sincer la întrebările noastre și o să fie toate bune. Și nici măcar să nu vă gândiți să mințiți. Mințiți și o să vă fie mai rău, ne-am înțeles? Lagărul o să fie cea mai mică neplăcere. Haideți!

Nu era o întâmpinare călduroasă, însă se așteptaseră la asta, își zise Benia.

Moghilciuk îl duse într-o cămăruță.

— Hai să începem cu numele și unitățile și apoi o să aflăm dacă sunteți colaboraționiști și trădători. *Ștrafniki*, ai? Abia dacă am mai recuperat câțiva din *smertnikii* ca voi. Toți morți, am crezut noi.

Își luă notițe, pe care i le înmână unui asistent.

— O singură lacună în poveștile voastre și vă tăiem capul!

— Permiteți să vorbesc, domnule locotenent-major? întrebă Benia.

Moghilciuk încuviință din cap.

— Am aici materiale de informații luate de la un trădător pe care l-am ucis, așa cum se preciza în ordinele misiunii noastre inițiale. Cred că aceste hărți strict secrete trebuie să fie văzute imediat de general. Au fost furate și predate nemților de acest trădător. Am luat parte și la asasinarea trădătorului Mandrîka, acum cinci zile. Sperăm că acestea ne vor aduce reabilitarea.

— Dă-mi materialele acelea, zise Moghilciuk.

— Aș vrea să fie precizat în dosarul meu că acestea v-au fost înmânate de *ștrafnikii* Golden, Ciurelko, Prișcepa și Garanja.

— Nu ți-o lua în cap, deținut, răspunse Moghilciuk. O să hotărăsc eu ce intră în dosarul tău. Predă hârtiile acestea sau te bat până ți le scot pe nas.

Douăzeci de minute mai târziu, un cekist sașiu cu grad mai mare, un oarecare colonel Spassky, răsfoia hărțile și carnetul și asculta povestea lui Benia. Părea mai impresionat.

— În regulă.

Încuviință din cap, oftând sonor și plescăind din limbă.

— Cred că te-ai descurcat bine. Trebuie să te verificăm, dar rolul jucat în operațiunea Mandrîka a fost confirmat de tovarășul Elmor. Am raportat deja superiorilor incidentul.

Benia fusese dus înapoi în cămărița lui, înainte să fie chemat din nou, pentru a treia oară, să se vadă cu un general de armată pe nume Cernîșev, care l-a întâmpinat alături de comisarul de divizie și de Spassky.

— Ei bine, *ștrafnik*, zise Spassky tăios, însă parcă făcând cu ochiul, s-ar putea să-ți fi câștigat reabilitarea. Știm că ai trecut prin multe. Bună treabă. Așteptăm doar vești de la superiorii noștri. La Stalingrad e un general care știe despre

trădătorii Mandrîka și Kapto și, întâmplător, e în sectorul acesta. Vine încoace să vă dea aprobarea.

Îl chemă pe Moghilciuk.

— Relatările lor se confirmă. Cred că sunt curați.

Generalul Cernîșev se ridică și-i strânse mâna lui Benia.

— Îi recomand bucuros pentru reabilitare. Pregătiți documentele, tovarăși, și eu le semnez. Dați-le o masă ca lumea, o sută de grame de votcă și o baie. Și, pentru numele lui Dumnezeu, luați păduchii de pe ei!

Benia era așa de ușurat și de încântat, încât abia putea vorbi. Zâmbind în sinea lui, se duse după Moghilciuk înapoi în colibă, unde-i găsi pe ceilalți. După ce înfulecară cât putură *kașa* și pâine neagră cu brânză de capră și chiar și niște roșii proaspete și băură o sută de grame de votcă, se uitară unul la altul, simțindu-se omenește.

— O să ne dea drumul ca *ștrafniki*, ca să ne putem înrola într-o unitate obișnuită? întrebă Prișcepa.

— Așa cred, zise Benia.

Așa zisese: *Îi recomand bucuros pentru reabilitare.*

— Da, da, o să putem.

Pe podea erau saltele, iar Garanja și Panka dormeau adânc. Benia se întinse și savură modul în care îl cuprindea somnul. Trecuseră prin multe, iar acum se terminase, se terminase cu totul.

VI

Simțind cum i se face rău, Svetlana ridică vraful de hârtii pe care-l aruncase pe jos tatăl ei.

— Vezi ce sunt astea? Sunt transcrieri telefonice ale conversațiilor tale cu așa-zisul tău iubit!

Stalin îi smulse hârtiile din mâini și începu să citească, iar mâinile îi tremurau de-a dreptul:

„Svetlana Stalina: Bună, Leule, tânjesc să te sărut, îți pot simți mirosul, îți simt buzele pe buzele mele, Lev, și vreau mai mult..." Cum poți să spui așa ceva? Mi-e scârbă de tine, strigă el. „Șapiro: Dragă Leoaică, tu ești? Nu pot auzi decât glasul tău. Te simt în brațele mele. O să ne întâlnim din nou în apartamentul acela. N-o să mai pierd vremea doar vorbind. O să-ți sărut părul și pistruii dulci și o să te țin de mână și..."

Stalin aruncă iar hârtiile, în timp ce Svetlana începu să plângă în hohote.

— Recunoști cuvintele astea? *Leoaică*? Ce-i asta? Nu știi cine ești? Dezmăț! Unde-ai învățat lucrurile astea? A, știu! De la idiotul de frate-tău! Stă o săptămână în arest. Acum dă-mi scrisorile *lui*. Dă-le încoace! Sigur le-ai ascuns pe-aici pe undeva. Șapiro al tău nu-i nici măcar scriitor. E un mâzgălici! Nu e ce crezi tu că e, îți spun eu! Îl verificăm.

— Dar îl iubesc, strigă Svetlana.

— Iubire!? IUBIRE? țipă Stalin, scuipând cuvântul cu ură.

Svetlana ridică bărbia spre el sfidătoare.

— Da. Iubire! Îl iubesc!

Buzele lui Stalin se albiră și o plesni de două ori peste față. Se răsuci spre dădacă.

— Gândește-te doar ce jos a ajuns. Nu crezi că am destule pe cap? E război... a, da, luptăm pentru existența noastră, și ea e ocupată să facă amor!

— Nu, nu, nu, nu-i așa! încercă să explice dădaca, frângându-și mâinile.

— Nu e? zise Stalin, părând puțin mai calm.

Se întoarse înapoi spre fiica lui.

— Proasto! Nu știi cine e Lev Șapiro? Are patruzeci de ani și are femei de jur împrejur și și-o trage cu toate. Nu însemni nimic pentru el. Uită-te la tine! Ești uscată ca o scândură! Cine te-ar dori?

VII

— Scoală-te, Golden!

Se întorsese Moghilciuk. Cazacii se mișcară pe saltelele lor.

— Venim și noi? întrebă Garanja.

— Tu aștepți aici, cazacule, zise Moghilciuk. Golden, tu vii cu mine. Uită-te la tine! Barbă de-o săptămână și mâncare pe tine. Spală-te întâi pe față.

Benia făcu ce i se spusese; apoi se întoarse cu Moghilciuk la postul de comandă.

— Ești norocos, urmă Moghilciuk. Generalul Petrov are rang destul de mare ca să aprobe dosarul pentru toți patru.

Benia înghiți greu, trăind panica fericirii. Chiar putea fi în siguranță? Îi veni în minte brusc Fabiana, foarte reală, chiar acolo. Se rugă să fie în viață și în siguranță. Îi datora așa de mult, și acum ea era o taină, așa de adâncă, așa de incriminatoare, că se avertiză singur să nu se mai gândească niciodată la ea — până scăpa. Se culcase cu inamicul; nu trebuia să știe nimeni niciodată.

Condus într-o încăpere goală, se așeză la o masă, sprijinindu-și capul în mâini. *Îi recomand bucuros pentru reabilitare. Îi recomand bucuros pentru reabilitare.* Aceste cuvinte vesele îi răsunau în urechi.

— Generale Petrov! spuse Moghilciuk, salutând.

Benia se ridică, simțindu-și inima bătând să-i spargă pieptul. Rămăsese în viață după Kolîma și *ștrafbat* și șapte zile în spatele liniilor inamice. Acum avea să fie răsplătit.

— Îți mai aduci aminte de mine, Benia Golden?

Ar fi recunoscut oriunde vocea aceea, corpul masiv, pielea cerată cum e ciocolata lucioasă și degetele ca niște cârnăciori, sclipind de inele, totul învăluit în apa lui de colonie pe bază de cuișoare. Nu era un general de linia întâi, nici „Petrov"; „Generalul Petrov" era Bogdan Kobulov zis Taurul, Comisar-adjunct al poporului pentru Interne și Comisar general pentru Securitatea Statului (gradul al II-lea), care îl interogase o dată în închisoarea Lubianka, acum trei ani. Nu uiți pe cineva pe care l-ai cunoscut în iad și nu-ți uiți niciodată torționarul: e o relație intimă.

— Se pot întâmpla multe în trei ani, ei, Golden? zise Kobulov imediat ce rămaseră singuri. Îmi aduc bine aminte de tine.

— Mulțumesc, spuse Benia, neștiind ce să zică.

— Nu primesc des mulțumiri din partea oamenilor pe care i-am bătut cu bastoanele, dar e drăguț din partea ta, tună Kobulov, jovial și suav. Dar n-avem mult timp, așa că hai să trecem la treabă.

Benia se rugă să aprobe reabilitările. Avea puterea s-o facă; era acolitul special al lui Beria. Când acesta fusese chemat la Moscova în 1938, își adusese oamenii lui din Gruzia, conduși de Kobulov.

— Ți-am studiat materialele, zise acesta, cu accentul lui împiedicat. Sunt impresionat că ai recuperat aceste documente strict secrete și chiar și mai uluit că tu, personal, susții că l-ai lichidat pe trădătorul Kapto.

— Noi, tovarășii mei *ștrafniki* și cu mine, am jucat un rol-cheie și în lichidarea trădătorului Mandrîka, atrase atenția Benia.

— Un rol-cheie? Nu te grăbi ca fata mare la măritat, Golden. Dar pe mine mă interesează doar Kapto. Hai să te întreb, mai întâi, exact la ce oră l-ai împușcat pe Kapto și ai luat documentele astea?

Benia clipi. Nu era deloc sigur.

— Gândește-te, Golden.

— Poate... zece dimineața.

Kobulov se uită la ceas: acum era ora cinci după-amiază.

— De ce mă întrebați...

— Nu mă scoate din sărite azi, Golden. Doar dacă nu cumva vrei să-ți trag una? Mă gândeam eu că nu. Cât v-a luat să ajungeți călare de acolo până la linia frontului de aici?

Benia încercă să se gândească:

— Nu mult. Am venit încet. Nu știam unde sunt liniile noastre. Poate vreo două ore.

— Ai vorbit cu Kapto înainte să-l împuști?

— Nu.

— L-ai omorât direct?

— Da.

— De unde te-ai ales cu așa o lipsă de scrupule? De la briganzii din lagăr? De la Jaba? Când ne-am întâlnit ultima dată, nu știai nici cum să omori o muscă. Ai putea să vii la noi, în Ceka.

O glumă. Kobulov își șterse zâmbetul.

— Materialele urmau să fie preluate de ofițeri ai Secției de Informații a Armatei a 6-a germane. Știai?

— Da.

— De unde?

— Kapto era însoțit de doi ofițeri.

— A, da, ați fost destul de eficienți și le-ați adus actele. Căpitanul von Manteuffel și locotenentul Kreutzer. I-ați omorât și pe ei, așa e?

— Da, i-a omorât cazacul Garanja.

— Foarte bine, Golden. A vorbit vreunul dintre ei înainte să fie omorâți?

— Nu eram acolo. Eram cu Kapto...

— Ai vreo idee cine venea să-i preia? De la Armata a 6-a?

Acum Benia era îngrijorat. Unde duceau toate întrebările astea? Se gândi rapid.

— Să fi fost Schwarzer? Nu, Schwerin? Asta e.

— Colonelul Gerhard von Schwerin. Foarte bine. Când urma să preia Schwerin hărțile și la Kapto? Gândește-te bine, Golden. A zis vreunul dintre ei ceva?

— Nu, nu cred. Stați, ba da, când fura Prișcepa calul, căpitanul german a strigat că Schwerin o să vină... mai târziu — poate în cursul nopții.

Kobulov îi aruncă zâmbetul lui de coafeză și se lăsă pe spate, aprinse o țigară Belomorkanal și i-o dădu lui Benia înainte să-și aprindă și lui una. Benia îl privea pe Taur trăgând în piept încet, închizând ochii sub sprâncenele negre, groase ca niște râme, și suflând fumul albastru în fața lui Benia. O tăcere îndelungată. Pe urmă, dintr-odată, izbi cu pumnul în masă. Benia sări.

— Ați făcut praf o operațiune de spionaj autorizată de *Instanția* la cel mai înalt nenorocit de nivel. Da, *Instanția*! Cel mai înalt! Nu urmează să primești reabilitarea, deținut Golden. Recrutarea ta în *șrafbat* a încălcat regulamentele. Anchetăm asta și, dacă supraviețuiești acestei discuții, o să fii trimis înapoi la minele de aur de la Madyak-7.

Lui Benia i se făcu pe loc frig. Frig și rău.

— O, Doamne, gemu el.

— Dar nici n-o să ajungi așa de departe. Condamnarea ta la moarte e astfel reinstituită, ca urmare a acțiunilor tale trădătoare din stepa Donului. Pregătește-te, deținut Golden, pentru cele Opt Grame, tu și cei trei mojici ai tăi care fut măgari!

Benia se îndoi de mijloc, sigur că urma să vomite. Cum se putuse întâmpla așa ceva? Urma să moară!

Dar Kobulov încă mai vorbea.

— Stai! Ciupește-te! Încă mai trăiești și încă mai vorbesc cu tine. Ce înseamnă asta?

— Nu știu. Nu înțeleg.

Benia tremura și în spatele ochilor i se învârtejeau grăunțe roșii.

Kobîlov vorbi foarte încet:

— Tot ce-ți spun e secret, înțelegi. N-ar fi trebuit să-l omori pe Kapto. Era unul dintre agenții noștri, pregătit luni de zile pentru misiunea asta. N-ar fi trebuit să recuperezi hărțile. Sunt opera serviciilor noastre de contrainformații.

— Dar Kapto era un trădător, protestă Benia. A fost în lagăr cu mine. A avut grijă de mine, dar am aflat mai târziu că era un pervers. Era o fetiță...

— Un copil? Nicio surpriză. Era în Gulag pentru că a violat și a ucis un copil.

— Dar era pediatru...

— Doctor? rânji Kobulov. Nu, nu, n-a fost niciodată doctor. A învățat ca să se facă veterinar, însă nu s-a calificat nici măcar să trateze câini. Partea cu doctorul era o minciună. Dar avea legături cu Mandrîka și elemente naționaliste Albe, așa că era perfect pentru misiune.

— Perfect? Ați folosit o lepădătură ca el să lucreze pentru voi?

— O lepădătură cum era Kapto? Da, și o lepădătură cum ești și tu, Golden. Era al nostru. Al nostru! Și tu l-ai eliminat! Sunt aici de zece zile, așteptând vești despre asta și după aia apari tu, crezând că ne-ai făcut un serviciu și că o să te mângâiem pe cap. Înțelegi, deținut?

— Încep să...

Acum, că se gândea, Benia se întreba care ar fi fost șansele să apară Kapto cu hărțile lui în același sector în care se afla și Mandrîka. Nu era o coincidență. Poate că întregul atac dat de *ștrafbat* fusese conceput doar ca să-l ducă pe el acolo; opt sute de *ștrafniki* sacrificați pentru această misiune. Și el o distrusese.

— O, Doamne! gemu el din nou.

— Știi ce-a zis Lavrenti Pavlovici? A zis: „Dacă-l găsești pe omul care a făcut praf operațiunea asta, burdușește-l până-i sar ochii din cap! Pocnește-l de să-și înghită dinții!"

Benia tremura. Kobulov se opri.

— Dar uite care-i treaba. Acum e cinci și cinci după-amiază. I-ați lăsat pe Kapto și Manteuffel lați pe la zece jumate. Schwerin nu e așteptat decât, să zicem, pe la miezul nopții. Înțelegi unde bat?

— Nu sunt sigur.

— Tu și nătărăii tăi de călăreți. Nu-ți aduci aminte cine ești, Golden?

— Sunt scriitor, atâta tot. Și am luptat cu fasciștii, am făcut tot ce puteam, dar nu sunt soldat. Doar scriitor...

— Scriitor? Nu, nu, deținut. Ești un terorist condamnat și un spion anglo-japonez, dovedit vinovat de cele mai grave și rușinoase crime, inclusiv planul de a-i asasina pe tovarășul Stalin și pe liderii noștri, în complicitate cu amanta ta, spioana Sașenka. Da, îmi aduc bine aminte de ea! O frumusețe.

Oare mai trăiește? se întrebă Benia.

— Ești un terorist condamnat la moarte și ai deja Opt Grame înfipte în cap. Doar că încă n-au fost trase. I-ai ajutat pe dușmanii noștri. Dacă îmi opui rezistență în orice fel, în câteva minute tu și cazacii tăi n-o să mai fiți decât niște pete pe un zid. O s-o fac eu însumi..., zise Kobulov și lovi cu pistolul în masa de placaj, așa cum aruncă un jucător de cărți banii pe masă.

Benia tresări.

— A, da, zise Kobulov. Dar mai e și altă cale. Vrei să auzi?

Benia încercă să vorbească.

— Știi în ce credem noi? Uită-te la mine când o spun. Re-a-bi-li-ta-re, Golden, re-a-bi-li-ta-re! Știi ce înseamnă asta pentru tine?

Benia clătină din cap.

— Dacă-ți îndrepți greșeala, o să fii reabilitat. Nu doar trimis înapoi în lagăr, ci reabilitat de-adevăratelea! Nu pot să promit nimic pentru țopârlanii tăi care și-o trag cu măgari. Trebuie să fie verificați. Dar pentru tine e o promisiune! Golden?

— Vreți să mă...

Benia era copleșit de o nouă panică.

— Nu pot să mă întorc. Nu pot! O să mor acolo.

Tremura, dincolo de lacrimi.

— Nu știți ce am văzut acolo!

Kobulov aruncă din nou o privire la ceasul de mână, cu degetele pline de pietre prețioase, bătând în masă. Apoi își pierdu răbdarea și-l plesni pe Benia peste față. Acesta văzu o ploaie de stele roșii în fața ochilor, iar fața îi ardea. Își atinse buza. Avea un puls propriu, se umfla, iar pe vârful degetelor era sânge.

— Adună-te, Golden, și încetează să-ți mai plângi de milă, răcni Kobulov. Suntem într-un război disperat. Patria e în primejdie și marele nostru stat sovietic e în pericol. Nu știi că nemții îi omoară pe evrei? Golden, ascultă la mine. Încă vreo câteva ore și, când te întorci, o să fii reabilitat.

— N-o să mă mai întorc... Nu sunt sigur că pot s-o fac. Adică vreau să...

— Ai toate șansele să reușești și o să fii ajutat de tovarășii tăi cazaci. O să aveți arme noi și muniție; cai odihniți. Fă-o și o să te întorci la viața normală, la cafenelele tale, la librăriile tale, la fetele tale, toate fetele alea cărora le plac scriitorii — îți aduci aminte vechea ta viață, Golden? Bine. Acuma, ce vreau eu să faci?

— Vreți să mă duc înapoi și să pun hărțile la loc?

Kobulov își arătă dinții orbitori.

— Te-ai prins! Ia-i pe ăia trei futangii de oi. Moghilciuk vine cu voi. Plecați în cincisprezece minute.

— Un singur lucru.

— Vorbește!

— Vreau calul meu, Șosete Argintii.

— Asta-i tot? S-a făcut. Te așteaptă căluțul tău!

VIII

— Să ieșim a fost ușor, zise Panka după câteva ore, când ajunseră la biroul Cooperativei Agricole nr. 23 „Serghei Kirov". Întoarcerea o să fie dificilă.

În spatele lor, soarele se cufunda în Don, cu lumina încețoșată.

Exact cum făcuseră și dimineață, descălecară și legară caii, lungindu-se în iarbă și privind. Caii nemților erau încă

în locul unde fuseseră legați. În jurul lor se auzea croncănitul ciorilor; și un vultur, așezat pe-o creangă, ca un preot îmbrăcat în rasa lui.

— Nu-i nimeni acolo, spuse Panka. Rândul tău, Benia.

— Du-te, tataie, zise Prișcepa.

— Fă-ți datoria și ne putem întoarce, spuse Păianjenul.

Tăcere.

— Garanja, am nevoie de tine, zise Benia.

— Ți-e frică de mortăciuni? întrebă Garanja.

Benia încuviință.

— Atunci, hai, spuse Garanja, mișcând din degete ca un magician.

— Stați, zise Moghiliciuk. Eu dau ordinele aici.

— Care sunt ordinele?

Benia oftă. Totul avea să fie mult mai greu cu Moghilciuk supraveghindu-i.

— Bine, să-i dăm drumul! ordonă acesta.

Trebuia să-i facă pe plac. Dacă reușeau să se întoarcă, el avea să le decidă soarta.

Garanja zâmbi superior.

— Bine, să-i dăm drumul.

Panka rămase de pază, acoperind coliba cu Papașa lui, iar ceilalți se apropiară de ușă, Moghilciuk strecurându-se de parcă ar fi jucat Statuile. Garanja le făcu cu ochiul.

Urcând treptele spre birou, Benia privi ezitant după colț, spre canapea, iar Kapto era acolo, neatins, mai palid și mai lipsit de culoare, parcă făcut din ghips. Deja arăta mai mort decât păruse mai devreme. De parcă se micșorase un pic.

— Uite-l pe prietenul nostru, zise Garanja.

— Așa e, spuse Moghilciuk, încercând să-și asume solemnitatea comenzii. *Ștrafnik* Golden, treci la înlocuirea documentelor.

Benia ezită, încă nedorind să atingă cadavrul.

— Haide odată, Golden, zise Garanja. N-o să te muște. Sau poate că da... ha!

Benia desfăcu tașca din jurul gâtului și o puse pe masă, scoțând hărțile și carnetele. Întinse hărțile, puse creioanele, așeză carnetul deschis la notițele îngrijite ale lui Manteuffel. Apoi scoase documentele de identitate ale morților.

— Pune-le la loc în buzunare, ordonă Moghilciuk, ștergându-și fruntea.

Benia se mută mai aproape de cadavrul lui Kapto.

— Nu pot, zise el.

— Maica Domnului!

Garanja luă actele.

— Ai grijă să pui actele fiecăruia în buzunarul care trebuie, zise Moghilciuk.

— Maica Domnului, repetă Garanja.

Puse documentele în buzunarul lui Kapto și după aceea, ca să-i șocheze pe ceilalți, îl pupă pe frunte și-și dădu ochii peste cap ca un clovn când cadavrul alunecă încet într-o parte.

— Gata, zise Benia recunoscător.

— *Ștrafnik* Garanja, cum îndrăznești să te prostești când e vorba de treburi oficiale? îl apostrofă Moghilciuk.

— Cine o să creadă că hărțile astea sunt autentice, când sunt trei cadavre aici? întrebă Garanja, ieșind să pună la loc actele în buzunarele celor doi nemți.

— Nu întreba, Păianjene, nu te gândi, spuse Benia. Suntem doar niște șuruburi în mașinăria mare. Trebuie să se fi gândit ei la asta...

— *Ștrafnik* Garanja, te avertizez a doua și ultima dată! bodogăni Moghilciuk din urma lor. Vi se interzice să faceți

speculații în această misiune strict secretă. Și, *ștrafnik* Golden, asta e valabil și pentru tine.

— Am terminat aici, domnule locotenent-major? întrebă Panka. Împușcăturile s-au întețit peste Don și chiar cred c-ar trebui să încercăm să ajungem acasă...

— Da, da, să pornim, sergent Ciurelko.

— Hai să pornim, ce să spun, zise Garanja Păianjenul, uitându-se chiorâș la Prișcepa pe după spinarea lui Moghilciuk.

Prișcepa rânji.

Soarele aproape coborâse, dar cerul era înnorat pentru prima dată de când își putea aduce aminte Benia. Aerul dus de vânt peste Don era arzător și prăfos. Înaintea lor, bubuia artileria. Benia era ușurat. Oboseala îi tulbura vederea și se legăna în șa. Prișcepa îl înghionti de două ori.

— Trezește-te, tataie!

Dar aținei din nou și apoi încremeni.

Bărbații care-l înconjurau în aerul cenușiu nu mai erau Garanja și Prișcepa, ci alți călăreți, unul sau doi, pe urmă mai mulți, falange întregi, escadroane fantomatice în amurgul roșu granular. Cavaleria italiană avansa spre linia frontului. Benia putea să audă înjurături în italiană și sunetul sutelor de cai în mișcare, zăbalele zornăind și scârțâitul pielii. Oamenii le șopteau cailor și peste tot în jurul lui Benia se simțea miros de balegă. Șosete Argintii își frecă botul de un cal italian, iar Benia își prinse pintenul drept de un pinten italienesc și auzi clinchetul oțelului. Trupul i se înțepeni și transpiră când privi drept în față. Un singur cuvânt și totul s-ar fi terminat, însă merse mai departe călare printre ei, cu Șosete croindu-și drum către caii pe care-i cunoștea și care stăteau, așteptând sub copacii din față.

— Mulțumesc lui Dumnezeu! zise Panka.

— Mulțumesc lui Șosete Argintii!

Se întoarseră în tăcere și priviră în urmă. Aerul din jurul lor avea culoarea cafelei bune, cerul, un purpuriu strident, împroșcat cu sânge, cu terase noi de nori iluminați, prin care străluceau trepte aurii ca soarele, într-o clipă Ziua Creației, Apocalipsa în clipa următoare. Peisajul rural în sine era însuflețit de scrâșnetul a mii de copite și de clinchetul pintenilor; și pe un alt nivel, acustic, răpăitul motoarelor, tancurile în mișcare, detunăturile mortierelor.

Panka ridică mâinile: nu mișcați; pot să ne vadă aici; așteptați. Apoi arătă ceva. Pe dealul aflat la câteva sute de metri în spate, iluminat de una dintre ultimele raze de soare ale zilei, vedeau comandamentul italienesc, într-un pătrat sfâșietor de frumos de lumină aurie. Câțiva cai stăteau îndreptați spre front, iar comandanții își priveau escadroanele venind. Benia luă binoclul lui Panka, știind ce avea să vadă: și iată-l, cu umerii cocoșați și aplecat în șa ca un castel înspăimântător, dar pe jumătate prăbușit. Era Malamore și, în spate, cu o mână pe coama lui Violante, chiar acolo unde știa că va fi, se afla Fabiana.

IX

Svetlana urcă temătoare scările spre apartamentul ei din Kremlin. Măcar taică-său avea să fie în birou, își zise ea. Era seara târziu, iar el o să mai lucreze în Colțișor. Dar se opri în capul scărilor. Patru cekiști în uniformă — știa, bineînțeles, cum îi cheamă — stăteau afară cu Papașele pe braț.

— O să fie în regulă, Svetlana Iosefovna, șopti generalul Vlasik, cu răsuflarea mirosind a pește și condimente.

Fără îndoială, supă *ukha*.

— De când e aici, unchiule Kolea?

— Toată ziua. Încă n-a ajuns la Colțișor.

— Toată ziua? Mai e furios, unchiule Kolea?

— Puțin, da, dar o să-i treacă. Fiicele se îndrăgostesc, tații se supără! Așa e în firea lucrurilor. Dar, Sveta, n-ai fost fată cuminte! Dacă ar fi fost fata mea, păi, nu i-aș da doar o palmă... E gruzin și tații gruzini pun mâna pe pușcă chiar mai repede decât rușii. Și este într-o tensiune de nespus. Nu înrăutăți lucrurile, Sveta! Fii calmă! Intră!

O luă pe după umeri și o conduse la ușa din față.

Înăuntru, zgomot de hârtii rupte, miros de fum de pipă. În sufragerie stătea în picioare tatăl ei, rupând scrisorile de dragoste ale lui Șapiro, în timp ce dădaca Svetlanei privea nefericită.

Stalin ridică privirea spre ea.

— Zice că e scriitor, nu? I-am găsit scrisorile. Le-am citit.

Vorbea calm, rupând scrisorile lui Lev în bucățele și împrăștiindu-le peste masă, abia privind-o.

— E război. Toate familiile au pierdut pe câte cineva. Ai habar prin ce trec? În sud? Și mâzgăliciul ăsta îi trimite mesaje unei eleve în relatările lui pentru ziar! O, playboy-ul ăsta te-a jucat bine pe degete, nu-i așa? Te-ai lăsat păcălită, proasto! Ce fel de scriitură e asta? Vorbărie dezgustătoare. Și de ce te vrea, te-ai întrebat? Un singur motiv. Să ajungă aproape de mine. Da, să-și facă drum ca un vierme până la mine! Și dacă voiai un scriitor obscen, nu puteai să-ți alegi un rus cum se cuvine? Ăsta-i evreu. Din toată mizeria din Moscova și scursurile din jurul lui Vasili a trebuit să alegi un evreu. Da, un evreu!

Cu asta, Stalin ieși din cameră, lăsând-o pe Svetlana să stea acolo, privind la peticele scrisorilor ei de dragoste de la Leu, împrăștiate pe tot covorul.

În clipa în care ieşi tatăl ei, se aruncă în braţele dădacei, care o sărută pe păr.

— Gata, gata, fată minunată, o să fie bine, zise dădaca.

— S-a terminat?

Svetlana hohoti.

— Aşa cred.

— O să... o să-l pedepsească pe Lev?

— Sigur că nu, răspunse dădaca. Tatăl tău n-ar face niciodată aşa ceva. Dar, Svetlana Iosefovna?

— Da?

— Promite-mi că n-o să mai iei niciodată legătura cu el. Nu poţi. S-a terminat. Tatăl tău e mai liniştit pentru că asta i-am promis eu. Promite-mi!

— Bineînţeles! Promit! spuse Svetlana printre lacrimi. Niciodată!

X

Panka îl bătu pe Benia pe umăr şi merseră mai departe spre Don. Încă un câmp şi priviră din nou în urmă. Malamore era tot pe dealul lui, cu Fabiana în spate.

Pe Benia îl săgetă durerea când se gândi la Malamore şi Fabiana împreună. În bezna învăluitoare, câmpurile, ierburile, copacii, lanurile de grâu, toate păreau să forfotească de oameni şi maşinării. De-acum erau aproape de fluviu, iar Benia vedea scânteierea gurilor de arme grele şi trasoarele celor mai mici, care şuierau prin amurg în vreme ce nemţii, italienii, românii şi ungurii îşi aruncau forţele asupra ultimelor poziţii ruseşti împresurate pe malul de vest al Donului. În faţa lor, ruşii lansau proiectile peste fluviu, fiecare dintre acestea trimiţând valuri de vibraţii care pulsau în ei.

Fulgerele luminau versanţii dealurilor, iar colibele, vehiculele şi oamenii care alergau erau luminaţi ca ziua în amiaza mare, înainte ca bezna să se reverse iar peste ei. Cum mai puteau să se întoarcă acum? se gândi Benia.

Un proiectil şuieră chiar pe deasupra lor. Panka se întoarse — şi Benia făcu la fel — şi, deodată, se uitau cu toţii la grupul de italieni de pe deal, când bomba îşi atinse ţinta. Într-un nimb de lumină portocalie, o siluetă ca o păpuşă fu aruncată în aer, şi apoi nimic, nimic altceva decât cai alergând, animale moarte împrăştiate şi oameni arzând. Garanja şi Prişcepa ovaţionau, iar Moghilciuk se holba la scenă cu ochii căscaţi. Nu se vedea nici urmă de Fabiana.

Benia ştia că nu mai e. În momentul acela, simţi o părticică din el îmbătrânind şi murind. Se iubiseră „oarecum veşnic", dar pentru el „oarecum veşnic" nu însemnase nicio clipă că ea va fi cea care va pieri. Tot timpul presupusese că el va muri. O văzu foarte clar, în momentul în care fusese cel mai frumoasă, cu ochii de culoarea mierii în lumina soarelui şi arzând de indignare, cu bărbia ridicată şi mâinile desfăcute — până când furia i se risipea în cel mai larg râs şi îşi ridica ochii spre el, iar el săruta buzele acelea moi cu o uşoară răsucire, simţindu-i mirosul pielii de chihlimbar.

Acum se uita ţintă la dealul care fusese aproape recucerit de întuneric, cu excepţia micilor focuri care ardeau în iarbă unde cu câteva minute mai devreme se aflase Fabiana, şi era complet izolat, fără să mai simtă sau să audă nimic, absolut nimic. Fabiana nu mai era printre cei vii, iar el era cu totul pustiit.

Panka îl trase de guler, spunându-i să călărească mai departe — acum era momentul lor. Lui Benia nu-i păsa ce se întâmpla acum. Aceea era ultima lui implicare în lume şi era aproape neînfricat, fără griji, nepăsător. Panka îi spunea

lui Moghilciuk — care reușea chiar și acum, când situația era cumplită, să găsească o ultimă urmă de infatuare — ce-i așteaptă în față.

— Hai să pornim, sergent.

Nu se puteau întoarce de-a lungul malului, spunea Panka, iar blindatele nemților zdrobeau ultimele poziții rusești de la Cotul Donului. Fortificația unde fuseseră în dimineața aceea era abandonată, iar înaintarea cavaleriei italiene nu putea însemna decât că atacul asupra liniilor rusești era iminent. Ce mai rămânea? Nu mai era decât o singură cale.

— Trebuie s-o îmbrățișăm pe scumpa noastră maică, zise Panka, dându-i pinteni lui Almaz.

— Ce vrea să spună? întrebă Moghilciuk.

— După mine, spuse Panka.

Galopară pe faleze și coborâră pe coasta calcaroasă a malului înalt, pe o cărare îngustă și șerpuită care ducea în fluviul Don. De aici puteau vedea lupta, o panoramă cu multe fațete peste întinderea ca o oglindă a marelui fluviu, reflectată în apă și în cerul de deasupra ei, ca și scânteierile gurilor de armă rusești care trăgeau de pe celălalt mal. Deodată, cerul se întunecă, iar acum norii ajunseseră chiar deasupra lor, rostogolindu-se peste malurile apei, și ei erau negri ca smoala. De parcă ar fi călărit înlăuntrul unui tambur negru, se gândi Benia.

— Perfectă sincronizare, spuse Panka în momentul în care furcile fulgerelor loviră apa. Mânia Donului.

Caii băteau din picioare, mergeau în buiestru și forăiau.

— Urăsc ploaia, urăsc ploaia, zise Garanja, biciuindu-și calul cabrat.

Panka o luă în jos, spre apă, iar Benia îl urmă, până când valurile înspumate atinseră copitele iepei.

— Și acum? strigă Moghilciuk.

Prișcepa își dădu capul pe spate și începu să cânte: „M-am îndrăgostit într-o noapte furtunoasă pe Don..." Un zid roșu de foc lumină o clipă malul după explozia unui rezervor de combustibil; pe urmă licăriră scânteieri portocalii în spatele norilor în momentul în care începu ploaia, rafale compacte de ploaie, căzând pieziș ca să-i pârjolească și să le biciuiască fețele și grumajii și să-i orbească. Benia se udă pe loc până la piele. Lumea se sfârșea, iar el era așa de obosit, că ar fi putut foarte bine să alunece de pe cal și să moară chiar aici. Dar fu trezit de o durere arzătoare: biciul lui Panka pe mâna lui.

— Haide, tataie! Furtuna asta i-o curvă turbată și toți cazacii știu că pe Don sunt cele mai turbate curve. E șansa noastră. Trecem Donul pe aici! strigă Panka. Intră direct, nu te uita nici în dreapta, nici în stânga. Strânge hățurile și spune-ți rugăciunea!

— Dar caii..., strigă Moghilciuk, încercând să țină hățurile.

— Hățurile strânse! O să fie în regulă, băiete drag, răspunse Panka.

— Nu știu să înot, zise Moghilciuk.

— Ăsta-i Donul, strigă Panka. Soarele strălucește dincolo, pe malul îndepărtat.

Și-i dădu pinteni lui Almaz, direct în fluviu. În fața lor căzu un obuz, iar calul se opri în loc, însă Panka îi lovi cu biciul.

Benia știa că o să moară în apele fluviului. El și Moghilciuk se uitară unul la altul, înmărmuriți, ștergându-și ochii, acum tovarăși moscoviți, orășeni, împărtășind aceeași spaimă.

— Nu pot! țipă Moghilciuk.

— Nici eu!

Dar Repezitul Prișcepa intrase în apă în galop, însoțit de o spumă încețoșată, cu o mână ridicată de parcă ar fi călărit un cal pe jumătate sălbatic în vreun rodeo din Occident și cânta chiar în inima furtunii.

Benia se lăsă peste gâtul lui Șosete Argintii, aruncându-și brațele în jurul ei, îngropându-și fața în coama iepei, vorbindu-le ei și Fabianei într-un șuvoi neîntrerupt de dragoste și spaimă și furie. Iapa fornăi și se dădu în spate, încercând să evite apa, dar se adânci tot mai mult, cu fiecare salt. Garanja Păianjenul se aplecă și o lovi cu biciul așa de tare, că-i dădu sângele, iar ea intră în apa înspumată care-i ajungea acum până la genunchi și apoi până la umeri.

O explozie îi împinse înainte, iar Șosete Argintii păși tot mai adânc în fluviu. Cizmele lui Benia, și pe urmă și pantalonii, erau în apă, răceala ei udându-i picioarele. Prișcepa era în față, cu apa până la mijloc și apoi până la piept, iar iapa lui începu să înoate, cu capul răsucindu-se și ochii înnebuniți. Moghilciuk era lângă el, tremurând de frică.

Benia se răsuci și, văzând un cal fără călăreț, întoarse iapa în loc, călărind înapoi pe mal. Garanja Păianjenul era la pământ, iar Benia sări de pe cal lângă el. Păianjenul ridică privirea spre el, cu ochii aceia surprinzător de languroși întâi rugători, după aceea sfidători, cu chipul lui puhav năpădit de sudoare și alb ca hârtia. Benia văzu că are abdomenul deschis, o masă de măruntaie albastre și roșii fumegânde care se amestecau pe pietrele de pe plajă. Se uită în sus spre Păianjen și se priviră ochi în ochi ca și cum ar fi fost singuri, doi lupi în stepa largă. Știa că dacă Păianjenul ar fi călărit direct cu Prișcepa, lăsându-i pe el și pe Moghilciuk să moară pe mal, ar fi fost deja la jumătatea fluviului, și în viață. Bietul Păianjen, se gândi Benia, trebuie că-și blestemă

fapta bună: să rămână în urmă să-i mâne din spate pe ei, un jidan și un nemernic din poliția secretă!

Benia trase șaua de pe calul Păianjenului și-i puse pătura sub cap. Garanja îi dădu mâna, strângându-i-o ca un copil. Îl privi încordat pe Benia, iar ochii lui — acum îi întorceau privirea, iar în secunda următoare n-o mai făcură. Asta era tot, furișarea unei clipe și Garanja păru o parte a malului, a nămolului, coca unei epave vechi, pe jumătate scufundate în nisip.

Benia trase aer în piept, încălecă iar pe Șosete Argintii și-i dădu pinteni s-o ia înainte, lovind-o o dată cu cravașa lui Garanja. Era din nou în apă până la chingă, mai sus, pe măsură ce apa neagră îl învăluia ca o căptușeală în miezul ploii, care era așa de deasă, încât părea că fluviul însuși ploua în sus spre nori. Iapa era în apă până la înălțimea umărului și după aceea începu să înoate, cu capul ridicat, cu picioarele lovind sub apă și venele îngroșate pulsându-i în grumaz.

— Haide, Șosete Argintii, haide, bravo, fetițo...

Benia îi vorbea aproape de urechi. Îl atinse ceva greu și tresări. Șosete se zvârcolea sub el, iar el înghițea apă, pe punctul de a se împotmoli — să fi fost un șarpe, un crocodil? Pe urmă văzu brațul și fața vânătă a unui soldat rus plutind în josul râului, umflat ca o canapea prea umplută. Erau în mijlocul Donului, țărmul din spate la fel de îndepărtat ca și cel din față, și un obuz fulgeră tânguindu-se pe deasupra capetelor lor, malurile învârtejindu-se și erupând în galben și portocaliu. Rafale de mitralieră secerară în apă și în jurul lui împroșcă un șir mișcător de spirale din stropi de apă.

— Proștilor, suntem ruși! strigă Benia, dar nu-l putea auzi nimeni; nu se putea auzi nici el însuși.

Apoi copitele iepei găsiră malul solid și ieșiră din apă pe pietrele de pe faleza Donului. Singuri. Rafalele de mitralieră

răpăiau peste stânci, așa de aproape, încât simți că-l lovesc. Benia se aplecă în față și o îmbrățișă pe Șosete Argintii. Panka și Prișcepa îl strigau din susul malului. Șosete Argintii căzu dintr-odată în genunchi, iar Benia se prăbuși lângă ea.

Era întuneric beznă de-acum, aproape miezul nopții, iar iapa își ținea capul ridicat, legănându-l înainte și înapoi, și Benia era lângă ea pe stâncile țărmului, mângâindu-i gâtul, coama și botul mătăsos.

— Șosete Argintii, te iubesc, prietenă dragă, hohoti el. Mulțumesc pentru tot ce-ai făcut pentru mine, pentru că m-ai salvat de o sută de ori. Niciun om n-a avut un prieten mai bun ca tine și nu cred... Chiar nu cred...

Își aduse aminte lucirea celor patru picioare de argint la crescătoria de cai și steaua de pe cap.

— Ai ales-o bine, frate, spusese Panka. Ai grijă de ea ca de o nevastă. Respect-o ca pe o mamă. Hrănește-o ca pe o fiică.

Dar pentru el fusese mai mult decât toate astea. Își aducea aminte șarja împotriva italienilor, felul cum privise în timp ce făcea dragoste cu Fabiana... După aceea iapa lăsă capul în jos și fu străbătută de un tremur, iar Prișcepa și Panka îl traseră în sus pe mal, până ajunseră toți întinși sus, gâfâind, cu caii stând alături.

— Moghilciuk? întrebă Benia.

— În josul malului, pe undeva. E în regulă. L-am văzut ieșind din apă.

— Șosete Argintii?

— S-a dus, fratele meu, răspunse Panka.

— Împușcată?

Panka încuviință.

— O dată în grumaz. Era o fată adevărată. Nu se nasc multe așa. Nici chiar pe Don.

Îi dădu lui Benia plosca. Se ridicară, clătinându-se. Benia era aproape înnebunit de durere.

Își pipăi diafragma și văzu sânge pe deget.

— Sunt rănit, zise el, amintindu-și lovitura.

Îl prinseră niște mâini.

— Stai, zise Prișcepa, cu ochii reci și pumnalul în cealaltă mână. Moghilciuk vine acum după noi. O să fim verificați de Ceka. Trebuie să garantezi pentru noi. Spune că săptămâna asta am fost cu tine în fiecare clipă. Altfel, ne împușcă. Jură, jidane, sau îți tai gâtul acum și o să zicem ce avem noi nevoie să zicem despre tine. Spune acum!

Benia se eliberă. Nu-i păsa unde fuseseră în zilele alea; bănuia că făcuseră vreun joc dublu cu naziștii, însă în momentul acesta era prea obosit și supărat ca să i se vorbească așa. O pierduse pe Fabiana; Șosete Argintii îi murise în brațe; și acum huliganii ăștia îl amenințau și habar n-aveau că ajunsese mult dincolo de fundul gropii.

— Pot să fac mult mai mult decât atât... Lasă cuțitul. Înapoi! spuse el.

— Și noi știm unde ai fost, zise Prișcepa. N-ai fost singur. Știm și noi câte ceva...

Benia se lăsă în genunchi, slăbiciunea cuprinzându-l cu valuri de amețeală, dar o furie deznădăjduită și funestă îl făcea neînfricat. Cum îndrăzneau să-l amenințe cu Fabiana? Îndreptă pistolul spre ei, țintindu-i pe amândoi, simțind forța dinlăuntrul lui.

Prișcepa trecu la farmecul lui de bandit nepăsător.

— Stai o clipă, dragă frate Golden...

Dintr-odată, Benia nu mai putu suporta.

— Nu sunt fratele tău, spuse el, ridicând pistolul și trăgând de două ori.

Ziua a zecea

I

Nebărbierit și obosit, dar dând pe dinafară de imagini și expresii pe care voia să le folosească în articole, Lev Șapiro se afla în trenul-spital care se întorcea la Moscova, cu mașina de scris în husa ei, atârnată pe umăr. Trecea prin vagoane: unele erau cele vechi, de la trenurile de pasageri țariste, cu locuri moi, devenite lucioase de-a lungul generațiilor; altele erau de la marfarele pentru vite — toate erau pline de răniți. Cei care se puteau ține pe picioare erau așezați pe scaune, însă fiecare centimetru de podea era înțesat cu oameni dărâmați, unii zăcând pe simple plăci de lemn; alții erau suficient de norocoși să fie întinși pe tărgi. Unii îi zâmbeau când pășea pe deasupra lor; și observă câțiva care erau așa de nemișcați, încât probabil că erau deja morți. De peste tot din jurul lui venea sunetul gemetelor, al oamenilor care își strigau doctorul, mamele sau pe Dumnezeu. Șapiro era obișnuit cu astfel de lucruri, dar tot îi era greu să le audă. Totdeauna reporter și observator, avea carnețelul pregătit.

— În ce sector ai fost? îl întrebă pe un bărbat cu bandaje peste un ochi, care se simțea destul de bine ca să stea pe un scaun de lemn.

— Vreau să spun povestea ta.

Pe un băiat tătar din Kazan, care-și pierduse brațul, îl întrebă:

— În ce zonă ai fost, ce s-a întâmplat?

Se ghemui lângă oameni, luând notițe, iar ei își dădeau seama că fusese cu trupele și suferise cu ei și se bucurau să discute cu el. Voiau ca poveștile lor să fie cunoscute. Merse mai departe, gândindu-se la luptă și la taina lui, Svetlana... Dacă ar fi știut și ei cine era iubita lui, ar fi crezut?

Privi în jur la răniții din bătălia de la Cotul Donului, care se încheiase foarte rău. Acum nemții puteau înainta — deja treceau Donul pe pontoane mari și avansau spre periferia Stalingradului.

Lev primise ordin să se întoarcă la editorul său de la Moscova și luase trenul. Era entuziasmat pentru că urma să aibă ocazia s-o vadă pe Svetlana — micuța lui Leoaică! Lev era fascinat de ea. Ca bărbat, i se părea proaspătă și plină de tinerețe; iar ca scriitor, ei bine, ce scriitor n-ar vrea să știe totul despre ea? Svetlana se afla în miezul istoriei.

Ridică din umeri. Femeile îl plăceau dintr-un motiv oarecare, iar Lev știa că și ea îl place, cu toată pasiunea solemnă a vârstei ei. La dracu', femeile din Moscova îl plăceau măcar în parte pentru că le plăceau filmele; toate tinerele actrițe voiau un rol, iar el era scenarist:

— Liovka, scumpule, Lev, dragule, nu-mi scrii tu un rol frumos în noul tău proiect, „Stalin în Gara Finlanda"? Sau ce zici de împărăteasa din „Petru cel Mare, partea a II-a"?

— Bineînțeles, răspundea el, să ne vedem la Aragvi la cină — rezerv un separeu — sau la un cocktail la barul de la Hotel Metropol?

Mă rog, sigur că era căsătorit și era căsătorit de multă vreme — dar orice glonț rătăcit pe front putea să-l omoare chiar mâine. Cine l-ar acuza că se distrează?

Dar Svetlana era altfel. Îi scotea la lumină cele mai frumoase calități — cu ea, era pe cât de bun putea fi el. Îi era profesor: ea voia să învețe despre scris și literatură.

Și, deși era așa de tânără, nu-l plictisea ca majoritatea adolescentelor pe care le cunoscuse. Avea un suflet bătrân și nu era de mirare. Voia s-o apere, s-o facă să se simtă prețuită, să-i sporească încrederea. Într-un fel, era o aventură nebunească, donquijotească, o legătură nechibzuită care-i dădea fiori, dar societatea era mai deschisă în urma războiului, iar după încheierea acestuia avea să fie mai multă libertate. Se lua în râs văzându-se drept un cavaler, un prieten iubitor al celei mai singuratice fete din Rusia, iar Svetlana chiar era o domniță la ananghie, o fată sensibilă care trăia într-un pustiu de spaimă, lipsă de atenție și plictiseală. E misiunea mea, se gândi el, s-o salvez. O, îi plăceau telefoanele ei, iar scrisorile era așau de romantice. Și când se sărutaseră și se ținuseră în brațe, atingerea ei fusese așa de plină de viață, așa de onestă... Cum înflorise ea în acele doar câteva zile! O să se vadă cu ea diseară dacă poate. După aceea trebuie să-l facă pe editorul lui să-l trimită înapoi la Stalingrad, să relateze bătălia care urma. Dacă Stalingradul cădea în mâna nemților, unde se va încheia retragerea rusească?

Atunci auzi un glas cunoscut.

— Lev! Tu ești?

Privi în jur la bărbații vătămați de pe scaunele de lemn și de pe podea, în timp ce trenul cu aburi se îndrepta spre nord.

— Lev, ce cauți aici?

Păși peste răniți, atent unde pune bocancii.

— Șapiro! Eu sunt!

— Iisuse! E posibil...?

Și era... era Benia Golden, zăcând pe podea, într-o uniformă jegoasă, palid și mai bătrân, mult mai bătrân. Și el, și Benia fuseseră membri ai aceluiași mediu monden, mai degrabă privilegiat, de scriitori, actori și cântăreți de jazz.

Romancierii Babel și Ehrenburg, actorul Mihoels, interpreții de jazz Utesov și Rosner, actrițele de film Valentina Serova și Sofia Zeitlin — erau prietenii lor comuni. Dar aveau în comun și invidiile cărora nu le poate rezista niciun scriitor — spusese despre cartea lui Golden că este „supraevaluată, un pic copilărească", în vreme ce Golden strâmbase din nas la scenariul lui Șapiro: „anevoios, formal, eu aș putea scrie mai bine". Dar apoi Golden fusese arestat, dispăruse de pe fața pământului, iar Lev presupusese că a fost împușcat.

Lev se întinse peste cei doi băieți care zăceau între ei, unul inconștient, celălalt fără picioare, și se ghemui pe scândurile de lângă el. Bărbații își strânseră mâinile, iar Lev se aplecă și-l sărută de trei ori pe obraji, toate invidiile străvechi fiind date uitării în familiaritatea cu un prieten de mult pierdut, proaspăt regăsit. Aruncă o privire în jos spre bandajele lui Benia.

— Rănit în picior și șold, zise acesta. N-o să pot să merg o vreme. Dar cred că o să supraviețuiesc.

Era o epavă de om, scofâlcită și arsă de soare; doar ochii albaștri erau aceiași, se gândi Lev. Când îi oferi brânză și pâine, Benia le înfulecă împreună cu o dușcă de votcă și niște apă din plosca lui.

— Știi unde te duci?

— Gospitalnaia Ploșad.

Piața Spitalului. Principalul spital militar din centrul Moscovei. Lev fluieră.

— Ai noroc, zise el.

— Mai mult decât îți închipui.

Lev știa, dar toată lumea din vagon asculta și trebuia să fie atenți.

— Ai fost... plecat din Moscova o vreme?

— Nevinovați în străinătate, spuse Benia și, obișnuit să vorbească în cimilituri cu prietenii lui, Lev se prinse imediat: *Nevinovați în străinătate* era scrisă de Mark Twain, cel care spusese: „Relatările despre moartea mea au fost mult exagerate".

Deci fusese în Gulag; Lev auzise toate poveștile despre acel infern. Dar cum de ieșise? Era Politic, totuși intrase cumva într-un *ștrafbat*.

— Ai fost acolo, nu, în șarja aia nebunească de cavalerie? Am scris despre ea. Comandantul era un tip eroic... stai să văd... Melișko?

Benia încuviință, însă Lev îi citi tristețea pe chip.

— N-a supraviețuit?

— N-au supraviețuit mulți dintre noi, dar... am străpuns liniile italienești.

— Și tu erai călare? Nu te-am luat niciodată de atlet cazac.

Benia zâmbi slab.

— Am fost mai bun decât mă așteptam.

— Și ai...?

Șapiro ridică din sprâncene, iar Benia ghici ce-l întreba. Fusese reabilitat sau era tot *smertnik*?

— Nu detești religia? răspunse Benia. Cum pot proștii ăia să creadă că *extra Christum nulla salus*?

Șapiro pricepu: „Fără Hristos, nu există mântuire". Benia voia să spună că și-a găsit mântuirea în reabilitarea propriului Hristos sovietic; în Stalin. Se mântuise singur, vărsându-și sângele. Era liber.

— Știi ce-o să faci?

Lev își dădu seama că Benia face un efort să rămână treaz.

— Nu m-am gândit...

Apoi șopti:

— Profesor. Vreau să predau... Da...

Și ochii i se închiseră.

— Șarja aia de cavalerie pare să fi fost acum un secol, dar n-au trecut decât opt zile, spuse Lev. Deci ai avut un război destul de ușor, ei? Opt zile și treci în rezervă din motive medicale.

Dar Benia dormea deja când Lev, cu ochii în lacrimi, se aplecă și-l îmbrățișă.

II

Era un zbor scurt, de numai cincisprezece minute.

Junkerul 52 ateriză pe aeroportul bine păzit din mijlocul pădurii întunecate de pini, iar ofițerul care coborâse singur, ducând o servietă de piele, sări direct în mașina de stat-major decapotată care venise până lângă avion. Nu vorbi pe drum, dar își repetă argumentele, iar și iar. Nu era prima dată când dădea raportul, însă considera că de data asta era cel mai important și voia să spună corect fiecare detaliu. Când mașina mergea prin pădure, observă tunurile antiaeriene, obstacolele pentru tancuri și fortificațiile de beton. Se apropiară de primul punct de control, pe urmă de al doilea și al treilea. De fiecare dată, actele îi erau cercetate cu atenție. Securitatea era strictă; merseră repede, trecând de-a lungul drumului de vreo douăzeci de căsuțe fără etaj din bușteni, dominate de întăriturile mătăhăloase de beton care reprezentau părțile vizibile ale complexului de buncăre, și se îndreptară către o cabană masivă de lemn, cu pază numeroasă. Mai fusese aici o dată și se bucurase să se tundă la frizer și să nădușească în saună. Însă de data asta prezența lui era de altă natură și cu mult mai urgentă.

Intrând în cabana alăturată, își prezentă actele pentru a patra oară și predă pistolul. Vedea că mai așteptau și alți ofițeri, de pe diferite fronturi, și un ministru, și se așeză împreună cu ei în anticameră, ridicându-se de două ori să-și verifice înfățișarea în oglindă. În cele din urmă, fu chemat și intră în cabana de lemn cu acoperișul scund unde nu putea vedea decât spinările bărbaților aplecați peste hărțile de pe masă și auzea doar faimosul glas răgușit, gutural.

— Se năruie, spunea el, pe un ton vesel. Mai repede decât anul trecut. Ca un castel din cărți de joc. Sunt aproape de prăbușire. Marea decizie e ce resurse să alocăm Grupului de Armate B și Stalingradului. Grupul de Armate A mătură totul înaintea sa. Știți, domnilor, ce-mi spune mie instinctul, dar aceste noi informații ne-ar putea ajuta să luăm o decizie. Să auzim ce are de zis. E aici?

— Colonele von Schwerin? întrebă șeful Statului Major, *Generaloberst* Halder.

Schwerin observă cele două Cruci de Fier câștigate în Războiul cel Mare. Tuși puțin stingherit.

— Sunt aici.

În cabană aerul era înăbușitor.

— Bun venit la *Führerhauptquartier Werwolf*[1], colonele von Schwerin, zise Halder. Vino lângă *Generaloberst* von Weichs...

Zidul de spinări în uniforme cenușii se desfăcu să-i facă loc. Keitel și Jodl dădură scurt din cap în direcția lui, iar Weichs, cel cu ochelari, comandantul Grupului de Armate B, superiorul lui, îi strânse mâna și-i făcu loc în dreapta sa la masa cu hărți.

---

[1] Numele de cod pentru unul dintre Cartierele Generale folosite de Adolf Hitler pe Frontul de Est, situat într-o pădure la circa 12 kilometri de Vinița, în Ucraina. (*N.t.*)

Nou-venitul salută.

— *Mein Führer,* colonelul von Schwerin, Spionaj, Armata a 6-a, raportez.

De cealaltă parte a mesei, Hitler era aplecat în față și se sprijinea în coate. Purta o haină nisipie la două rânduri, cu o cravată închisă, avea Crucea de Fier pe piept și o banderolă purpurie cu svastică pe brațul drept.

— Bine ai venit, colonele, spuse Hitler. Zborul spre Vinița a fost ușor, sper?

— Foarte rapid, *mein Führer.* Generalul Paulus vă trimite salutări.

Hitler dădu din cap.

— Ce ne-ai adus?

— Planuri tactice pentru acest sector, de la Cartierul General sovietic, care cred că ar putea avea un impact asupra Operațiunii *Fischreiher*[1]. Ca atare, le-am adus urgent imediat ce le-am analizat.

Urmă o clipă de tăcere.

— În primul rând, cât de sigură e originea? întrebă Halder, care se afla lângă Hitler. Au fost pierdute?

— Documentele au aparținut unui ofițer de stat-major sovietic, ucis când avioanele noastre i-au bombardat mașina. Kapto, medic militar într-un batalion disciplinar, era prezent la fața locului și a obținut documentele despre care Statul Major General sovietic crede că au fost distruse în incendiu. Kapto, un propagandist antisovietic cu vechime, a dezertat după aceea în tabăra noastră. Era prieten din copilărie cu Mandrîka, un alt dezertor și propagandist antisovietic, care a înființat o unitate de poliție auxiliară Schuma.

---

[1] Prelungirea Operațiunii Albastru II în campania germană de invadare a Uniunii Sovietice în cel de-al Doilea Război Mondial. (*N.t.*)

Acest Kapto ispășea în lagărul Kolîma o condamnare pentru propagandă antisovietică. Acesta este primul factor care ne încurajează să tratăm materialele drept autentice. Kapto a fost interogat de colegul meu, căpitanul von Manteuffel, care a făcut prima verificare a materialelor și a fost convins de importanța și autenticitatea lor. Din nefericire, partizanii au atacat ieri și i-au ucis.

— Dar au lăsat hărțile? întrebă Halder.

— Da, *Generaloberst*.

— De ce nu le-au luat?

— Asta nu sugerează că *voiau* să ajungă la noi? întrebă Weichs.

— M-am gândit îndelung la asta, spuse Schwerin. Întâi, proveniența: recomandările lui Mandrîka și Kapto sunt fără cusur și de lungă durată, confirmate și de alți agenți. Dacă *a fost* o operațiune de spionaj sovietică, nu i-ar fi trimis în niciun caz pe partizani să-i ucidă pe Kapto și pe colegii mei, pentru că asta ar fi subminat credibilitatea documentelor. Așa încât, după părerea mea, atacul pledează în favoarea autenticității. Eu, personal, mai cred și că atacul nu a fost al partizanilor sovietici, ci al unor elemente naționaliste ucrainene aflate în acțiune în sector, care nu erau conștiente de existența documentelor și de situație.

Hitler se foia, bătând cu degetele în postavul verde al mesei. Halder ridică mâna să semnaleze că era prea multă informație: n-ar putea Schwerin să se grăbească și să-și prezinte părerea?

— Da... da, concluzia mea! răspunse Schwerin. M-am consultat cu colegii de la Abwehr. Am stabilit că aceste planuri de luptă sunt autentice și semnificative.

Hitler, zâmbind, nerăbdător, chiar entuziasmat, bătea din nou cu ambele arătătoare în masă:

— Ei bine, colonele, treci la subiect. Ce conţin?

Schwerin îşi deschise servieta şi scoase un pachet de hărţi, alegând una pe care o despături. Hitler îşi rezemă bărbia în mâna dreaptă în timp ce privea săgeţile şi scrisul chirilic.

— E o serie complexă de planuri ale Cartierului General sovietic, pentru diferite scenarii create de înaintarea Grupului de Armate A în Operaţiunea *Edelweiss* şi a Grupului de Armate B spre Stalingrad, în Operaţiunea *Fischreiher*..., continuă Schwerin.

— Da, da, îl întrerupse Halder. Şi ai considerat asta aşa de important, încât ai vrut să-i spui tu însuţi Führerului.

— Da.

— Şi ce-i aşa de important?

— Sunt numai urechi, spuse Hitler, zâmbind afectat, iar generalii râseră.

— Hărţile sugerează că este puţin probabil ca Stalin să fi considerat vreodată că Stalingradul este în pericol...

— Păi, atunci o să aibă o mare surpriză! spuse Hitler.

Alte râsete.

— Pot continua, *mein* Führer? Aceste planuri sugerează că, dacă înaintăm spre Stalingrad, Stalin va rezista cu îndârjire. Dar numai până la un punct. A învăţat lecţiile blitzkriegului nostru. Unul dintre aceste scenarii prevede o retragere ordonată din oraş. Mai degrabă decât să-şi epuizeze forţele şi să riste o încercuire, ar putea apăra o nouă linie despre care credem că se pregăteşte în est. După încercuirea Kievului şi a Harkovului, nu-şi poate permite să mai piardă din rezervele care se împuţinează.

— Doar unul din câteva scenarii? întrebă Hitler.

— Da, *mein* Führer.

— E vreun plan care să aibă în vedere apărarea Stalingradului cu orice preț?

— Nu explicit. Acesta este cel mai detaliat plan și...

Halder îl întrerupse din nou:

— N-are nicio noimă, niciun fel de noimă. Luptă pentru fiecare centimetru și am citit despre stilul de comandă al lui Stalin de la Stalingrad, care se chema pe atunci Țarițîn, în timpul Războiului Civil din 1918. Atunci, ca și acum, și-a strâns rezerve însemnate pe care le-a aruncat în flancurile noastre când eram deja angajați cu totul. Orașul este simbolul numelui său, al prestigiului său. N-o să-l lase niciodată să cadă! *Noi* o să fim cei epuizați, *noi* riscăm să fim încercuiți. *Mein* Führer...

Hitler îl întrerupse cu glas răgușit, făcându-i semn cu mâna să se oprească.

— Ca de obicei, *Generaloberst* Halder e înspăimântat de stafii. Supraestimezi masiv rezervele și capacitățile lui Stalin. Abia a reușit până acum astfel de operațiuni complexe. M-am așteptat tot timpul ca rușii să se retragă dincolo de Volga și în cele din urmă dincolo de Urali. Ăsta-i stilul rusesc: se bat cu îndrăzneala nebunească și brutală de *Untermenschen*, apoi urmează o retragere pripită și o predare în masă. Iat-o, domnilor. Aici este dovada oferită de colonelul von Schwerin și hărțile acestui om, Kapto. N-am avut eu dreptate în Polonia, în Franța? Instinctele mele au fost corecte să împart Grupul de Armate Sud în A și B, și sunt corecte acum, când spun să luăm Stalingradul fără întârziere, indiferent de preț. Iată ordinele mele. Mutați Armata a Patra de panzere, plus acoperire aeriană și bombardiere suplimentare, direct la Grupul de Armate B. *Generaloberst* von Weichs: o să înaintezi spre Stalingrad. O să fie al nostru în patru săptămâni.

— Trebuie să protestez, *mein* Führer, spuse Halder, cu fața roșie și agitat. Vreau să se consemneze opinia mea că este o greșeală. O greșeală fatală.

Hitler îl ignoră.

— Bun raport, colonele von Schwerin, și, dacă tot ești aici, bucură-te de o masă bună, o saună și, dacă vrei, înainte să pleci înapoi la Armata a 6-a, o scufundare în piscina mea — deși trebuie să recunosc că eu încă n-am apucat să înot.

Zâmbind, Hitler îi întinse mâna peste masă, iar Schwerin o strânse.

III

Era puțin înainte de ora 3 după-amiaza, iar Svetlana Stalina și Marta Peșkova ieșeau de la Școala Obștească nr. 801 „Iosif Stalin". În stradă, Moscova era pierdută în splendorile ei: zdrobită, cenușie, cu cicatrici de șrapnel pe clădirea de peste drum.

Ochii tuturor părinților și profesorilor erau pe cele două fete, directoarea școlii, Kapitolina Medvedeva, aproape făcând o plecăciune când trecură pe lângă ea, dar Svetlana era obișnuită să fie fiica împăratului. Dădace, gărzi de corp și mame își luau copiii în fața porților. Nu erau și tați; toți conducătorii erau la război. Era acolo soția lui Hercule Satinov, Tamara, profesoara de engleză de la școală, ieșind cu fetița ei. Svetlana le făcu semn cu mâna: le știa bine din vacanțele cu familia la Marea Neagră.

— Tata știe! șopti Svetlana.

— O, Doamne, ce-a zis? răspunse Marta.

— N-ai spus nimănui, nu?

— Sigur că nu. Ce-a zis?

Svetlana nu făcu decât să clatine din cap:

— Nu l-am mai văzut niciodată pe tata așa. M-a plesnit. A rupt scrisorile.

— Ce-a zis Lev?

— Nu știe.

— Dar trebuie să se întoarcă în scurt timp?

— Poate, spuse Svetlana.

— O să te mai vezi cu el?

Svetlana își aduse aminte promisiunea pe care i-o făcuse dădacei.

— Nu, niciodată.

Poate că așa era cel mai bine, se gândi Marta.

— Tatăl tău... Ai grijă, Svetocika.

Ajunseseră la colțul unde aștepta garda ei de corp, Klimov, cu Packardul. Când fetele se sărutară de despărțire, Svetlana aruncă o privire la ceas și se bucură de sentimentul de putere, de faptul că avea control asupra vieții sale. În mijlocul eternei urmăriri și al supravegherii neobosite a tatălui ei, tot mai avea eul ei închegat, propriul ei regat. Doar ea dispunea de inima ei.

— Svetlana!

Klimov ținea deschisă ușa mașinii.

— Aș vrea să mă plimb un pic... Aș vrea să hoinăresc prin jurul Casei Cărții.

— Aș prefera să fii în mașină, spuse Klimov.

— Condu în urma mea, dacă vrei.

Packardul negru toarse încet în spatele ei când o luă de-a lungul străzii Ostojenka, apoi pe lângă Universitate și Kremlin și în sus pe strada Gorki, spre librăria ei favorită. Făcându-i semn cu mâna lui Klimov, dragul de Klimov, cekistul blând care voia s-o ajute, care voia ca ea să cunoască

dragostea, țopăi înăuntru, unde se trezi înconjurată de meterezele familiare de rafturi și de mirosul dulce de cărți legate în piele și de hârtie galbenă și de clei. Ochii îi cercetară rafturile după ceva ce să ia acasă, poate un roman american nou? Cărțile erau așa de romantice, se gândi ea, iubitorii de cărți din toată lumea — Londra, New York și Moscova — erau legați într-o rețea de emoții.

Ezită doar o clipă când trecu direct prin magazin spre partea din spate, unde liftul metalic aducea cărțile dintr-un depozit aflat jos și unde erau teancuri de cărți în cutii, încă nedespachetate. Apăsă butonul liftului, care se scutură și gemu, însă nu se întâmplă nimic. Blestemând puțin în sinea ei, Svetlana coborî în fugă pe scări. Jos era mai frig. Izul de clei de cărți și hârtie nouă o făcu să strâmbe din nas. La subsol, un tânăr cu urechi mari despacheta o cutie cu discursurile tatălui ei, ceea ce o amuză.

— Scuzați-mă, spuse el cu un accent din sud, poate din Stavropol, dar n-aveți voie aici.

Svetlana îi zâmbi victorios.

— Nu, serios, o să mă dea afară.

— Nu, n-o să te dea, spuse ea. Nu și dacă le spun eu să n-o facă...

— Cine sunteți? Hei! Vă rog, întoarceți-vă sus.

Dar Svetlana vedea deja lumina de la ușa de aprovizionare.

— O să meargă mai repede dacă ies pe-aici! strigă ea și fugi în jos pe rampă, ieșind în lumina strălucitoare.

Apoi coti pe strada laterală, aruncând o privire pe strada Gorki, unde-l putea vedea pe Klimov sprijinindu-se de mașină și fumând o țigară, și sări într-un tramvai.

Era liberă. Nu pentru multă vreme. Dar era liberă.

IV

Benia deschise ochii. Bandajele și ghipsul din jurul șoldului și coapsei drepte erau liniștitor de strânse. Se bucura de plutirea morfinei, de pâcla ei atemporală. Era sprijinit cu capul ridicat, ca să poată să vadă toată încăperea.

În salon, totul era posomorât și decolorat. Peste tot în jurul lui se aflau paturi de fier, cearșafuri maro, pături slinoase și mirosuri de acid carbolic, dezinfectant, aerul închis și fierbinte al trupurilor străine, dulceața cu iz de fructe a putrefacției și mirosul înțepător al urinei celor vii. Băiatul aflat la două paturi mai încolo murise; n-ajunseseră încă să-l ia de-acolo. Apoi Benia fu din nou purtat pe aripile morfinei: acum își vizita părinții și o țesăla pe Șosete Argintii, acum se năpustea prin cerurile învolburate de deasupra stepei, unde îi vedea pe Tonia și Kapto și pe fetiță. Se trezi, îngrețoșat, cu gustul de rugină al sângelui în gură.

Auzi șuier de șoapte în salon și observă în apropiere, la distanță de trei paturi, un general și un alai de asistente și medici. Drogat și mahmur, nimic nu-i putea știrbi extazul de a fi liber și reabilitat — însă lucrurile o mai luaseră razna și înainte. Și acum? Acum era în viață.

Generalul se apropia, vorbind cu fiecare pacient, medicul comentând și vocile anemice ale bărbaților slăbiți răspunzând. Întrebări precise, ca să transmită situația presantă și îngrijorarea. „Cum te simți? Ce unitate? Unde ai luptat? Frontul de la Stalingrad?" Pe urmă, o altă notă, tonul de mergem-mai-departe-mai-avem-de-trecut-prin-zece-saloane: „Serviciile pe care le-ai adus Patriei-Mamă sunt apreciate. Mult noroc cu recuperarea. Trăiască Stalin!"

Erau la patul de alături și apoi veni rândul lui Benia. Știa deja pe dinafară întrebările și se simți tentat să strige

răspunsurile într-o singură izbucnire, ca să facă economie de timp, când îl auzi pe general vorbind.

— Lăsați-ne singuri o clipă, tovarăși, îl cunosc pe omul ăsta. Da, mulțumesc, soră, o să-mi trag un scaun.

Accentul era gruzin sadea. Benia era dintr-odată cât se poate de treaz.

— Benia Golden, spuse generalul-colonel Hercule Satinov, mai în vârstă, dar încă uscățiv și îngrijit, un om căruia puterea i se părea la fel de normală cum i se părea unui scriitor evreu angoasa.

Odată, într-o altă viață, aproape uitată, în casa unei femei frumoase, Benia îl văzuse pe Satinov dansând *lezginka*, având talia ca de viespe strânsă în tunica *Stalinka* și pasul în cizme impresionant de sprinten. O viață dispărută.

Benia, așa de exuberant cu o clipă înainte, se făcu mic în prezența glacială a tovarășului de arme al lui Stalin. Ce-i mai pregăteau de data asta?

— Cum te simți?

— Mă simțeam bine..., zise Benia.

Timpul trecut, prea sincer.

— Până m-ai văzut pe mine? răspunse Satinov. Din nou.

Ultima dată când îl văzuse Benia, Satinov prezidase ședința în care fusese condamnat la moarte, apoi îi fusese comutată pedeapsa — douăzeci și cinci de ani în Gheena.

— O coincidență, sunt sigur.

— Tot mai crezi în așa ceva, Golden?

— Vreau să cred.

Satinov îl privi cercetător pe Benia.

— Sunt reprezentantul *Stavka* pe Frontul de la Stalingrad, spuse el. Frontul meu. De câte ori e posibil, îi vizitez pe răniți.

O pauză.

— Cazul tău a ajuns direct la mine. Am pus să ți se controleze rănile; am aranjat cu Clinica de la Kremlin să trimită un medic să te examineze când dormeai. Semnându-ți reabilitarea, în acest caz anume, trebuia să fiu sigur.

Benia știa că Satinov se referea la cazul Sașenkăi, pentru că și el o cunoscuse pe Sașenka.

— Înțeles, spuse Benia. Mulțumesc.

— Ai fost recomandat pentru singura medalie disponibilă pentru *ștrafniki*: Ordinul Gloriei, clasa a III-a.

Benia se scutură.

— Serios?

Nu obținuse niciodată vreun premiu, nici măcar în școală.

— Bineînțeles că e imposibil pentru un Politic.

Benia văzuse chipul de uliu al lui Satinov pe nenumărate bannere și în ziare; în drum spre Don, chiar trecuse printr-un oraș numit Satinovgrad. Acum, în carne și oase, această prezență îl ducea în trecut: Satinov fusese un prieten apropiat al Sașenkăi, dragostea vieții lui Benia, și totuși Stalin îl desemnase să se ocupe de dosar și să supervizeze distrugerea ei. Un test; unul foarte stalinist. Familia, sentimentele, prietenia erau simboluri ale sentimentalismului burghez, iar lui Stalin îi plăcea să spună că „un bolșevic n-are altă familie în afară de Partid". Satinov prezidase nonșalant procesele și sentințele. Jucase el vreun rol întunecat în tot dosarul, își denunțase prietenii, chiar pe Sașenka? Fusese în mod deosebit neînduplecat ca să-și scape pielea? Dacă Sașenka trăia, Satinov ar ști. Ce lucruri trebuie să fi știut el...

Un aghiotant șoptea ceva în urechea marelui om.

— Golden, te lași dus de val. Ascultă-mă. Dacă ți se permite să locuiești la Moscova, ce ai vrea să faci?

— Să predau literatură.

— La o școală?

— Da. Și, dacă asta nu se poate, o să fac orice, o să spăl podele, o să construiesc tancuri, sau o să mă fac barman, sau...

— Flecăreala te bagă în belea. Nu mai vorbi, Golden.

Satinov se ridică. Nu-i zise la revedere, doar înclină ușor capul. Dar era extraordinar: nimeni nu-i ajuta pe *zekii* care se întorceau, și totuși, iată-l pe Satinov făcând exact asta. Benia se simți din nou plin de speranță. Alaiul de doctori, aghiotanți și gărzi de corp al lui Satinov se regrupă și îl escortă în salonul următor.

Peste Benia căzu o umbră, iar el ridică privirea.

— Tataie!

Benia sări. Doi bărbați, anoști în bluzele de spital tip și izmenele destrămate, stăteau lângă pat.

— Trebuie să vă întoarceți în salonul vostru, zise sora, o cotoroanță cu chip de viperă pufăitoare. Haideți, vă zic! Sau vă raportez la Comitetul de Partid.

— Bine, soră, un minut... te rog!

Benia își dădea seama că o topise ceva din felul cum o spusese Prișcepa, zâmbetul de pirat pe care i-l aruncase sau claia lui de păr gălbui.

— Un minut, atunci, Repezitule, și nicio secundă în plus!

— Vezi? Știe până și cum mă cheamă, zise Prișcepa, care avea un pansament pe umăr.

— Poartă-te frumos, Repezitule, spuse ea cu asprime, în timp ce ieșea clătinându-se.

Prișcepa se așeză pe marginea patului.

— Cine era mahărul? întrebă el.

— Vreun aparatcic.

— Ce vrea? Să te numească Inspector al Cavaleriei?

Apăruse și Panka, ars de soare pe față și pe piept, cu părul cărunt mai lung, cu favoriții mai zburliți. Se sprijinea în cârje și avea un ghips pe piciorul zdrobit.

— Nimic. Poate chiar și mai puțin de-atât.

— Cred că tataia Golden ar fi mai bun ca Inspector al Țintașilor, zise Prișcepa făcând cu ochiul.

Benia oftă.

— N-am fost niciodată mare călăreț și nici la tras cu arma nu eram mult mai bun.

— Nu te subestima, răspunse Panka, cu ochișorii lui de vulpe strălucind. Te-ai dovedit un trăgător mai bun decât credeai. Dumnezeu să te binecuvânteze, băiete.

Ce fel de lume cu susul în jos era asta, unde nu puteai salva viața prietenilor decât împușcându-i? se gândi Benia. Dar decretul lui Stalin era clar: *știafnikii* pot fi reabilitați numai prin sacrificarea propriului sânge, așa că Benia le făcuse prietenilor lui rănile de care aveau nevoie ca să obțină reabilitarea.

Poate că era ușurarea de a ști că Satinov îi asigurase reabilitarea sau poate că era doar morfina care își pierdea puțin efectul — mai avea nevoie; unde era asistenta aia? —, dar dintr-odată simți un zvâcnet de durere și i se puse un nod în gât. Tristețea îl zguduia, simțea pulsând sentimentul pierderii: Fabiana era moartă. Și-o imagină înmuindu-și mâna în fagure, scoțând mierea din el și mâncând-o ca un urs. Dragostea, se gândi el, stă în detalii — un dicționar de viziuni, momente, sunete care n-au nume, fără să fie nevoie de cuvinte. Dragostea este întotdeauna altruism în cea mai încântătoare formă — însă cu Fabiana nu fusese timp pentru altruism. Uneori, decise el, tocmai durata scurtă a unei aventuri îi dăruia acesteia o puritate imaculată care trece direct în legendă — și nimic n-o mai poate egala după

aceea. Dar simplele ore împreună fuseseră trăite într-un tărâm mai aspru, mai înalt; nu-și spuseseră niciodată „te iubesc"; erau doar „nelegiuiți îndrăgostiți", și asta spunea totul. De la început, se luptau să scape de moarte și, în cele din urmă, să-și supraviețuiască unul altuia — iar miracolul era că reușiseră, cel puțin pentru o vreme. Ar fi trebuit să-i spună că o iubește? Ar fi mângâiat-o? Astfel de mofturi ar fi fost oarecum zadarnice și lipsite de importanță în comparație cu sacrificiile curajoase pe care le făcuse pentru el. „Ești pe-acolo, pe undeva, scumpă aliată, prietenă foarte-foarte curajoasă? îi strigă el încet. Ești acolo, visătoare tainică a lagunei, *mia adorata*? Te sărut! Te sărut!"

Am cunoscut-o oarecum veșnic. Dar, pentru noi, veșnicia a fost prea scurtă.

V

Poskrebîșev, un gnom mohorât în uniformă de general, stătea la ușa Colțișorului.

— A venit Satinov, anunță el.

Stalin îi făcu semn, iar Poskrebîșev se dădu deoparte și intră Satinov.

Packardul său gonise de la spital la Kremlin și apoi cotise spre Colțișorul din Senatul galben triunghiular. Încerca să-i viziteze pe răniții de pe frontul de la Stalingrad când putea, dar recunoștea în sinea sa că această vizită avusese legătură cu Benia Golden. Jucase un rol împotriva lui Benia Golden în cazul Sașenka și acum voia să se asigure că era tratat corect. Dar nu avusese sufletul să-i spună adevărul îngrozitor: reabilitarea lui nu era definitivă. În lagăre se aflau milioane de deținuți ale căror

nume Stalin nu le văzuse niciodată — însă nu erau Politici; nici nu erau Politici condamnați în cazuri pe care să le știe personal Stalin. Dacă Satinov ascundea amnistierea unui Politic, un scriitor cunoscut lui Stalin, Conducătorul l-ar fi distrus cu asta. Văzuse tovarăși împușcați pentru astfel de scamatorii. Nu, trebuia să-l întrebe direct pe Stalin, deși probabil că Beria o să-i recomande să n-o facă. Beria nu era doar stăpânul forțelor de securitate și al Gulagului, dar era și invidios și precaut din cauza afecțiunii lui Stalin pentru Satinov și de aceea nu pierduse prea mult timp cu bietul Benia Golden, care avea să se îndrepte probabil direct spre Kolîma.

Satinov intră în încăpere și salută. Puține păreau să se fi schimbat. Beria era din nou la masă. Mai încolo, lui Vasilevski i se alăturase generalul Gheorghi Jukov, cu maxilarul său prehensil și umerii bovini.

— Cer permisiunea să raportez de pe frontul din Stalingrad, zise Satinov.

Stalin ridică mâna în semn de aprobare.

— Fortificăm Stalingradul. Nemții întăresc în mod special Grupul de Armate B și Armata a 6-a. Aflăm de pe frontul de sud că inclusiv acum, în dimineața aceasta, mută unități de panzere de pe linia frontului, probabil ca să le transfere în sectorul nostru. Deja gonesc peste stepă.

— Cât de aproape sunt de oraș?

— Sunt unități care au ajuns deja la periferie, răspunse Vasilevski.

— Ce fac generalii de pe frontul nostru?

— Buncărul lui Șuikov e chiar lângă fluviu și o să lupte până la ultima suflare. E un dur. Îi apreciez asprimea, tovarășe Stalin, urmă Satinov.

— Dar Stalingradul va rezista? O să putem să ținem de Volga indiferent de ce se întâmplă? întrebă Stalin. Spune-mi sincer, ca de la un bolșevic la altul.

Toată lumea îl privi și așteptă. Satinov nu se grăbi să răspundă, ci se gândi la răspunsul cinstit pe care l-ar aștepta un vechi bolșevic de la un tovarăș de-al său.

— Da, spuse Satinov în cele din urmă. Știu că vom păstra Stalingradul.

— Bine, *bicho*, zise Stalin, ridicându-se și îndreptându-se către generali, care erau aplecați deasupra hărților.

Vasilevski și Jukov se îndreptară când se apropie Stalin.

— Avem bătălia pe care ne-am dorit-o, spuse el. Hitler a mușcat momeala, dar vom vărsa mult sânge ca să păstrăm orașul. Trebuie să-i atragem pe nemți fără să ne distrugem. Singurii oameni din Rusia care știu despre ce e vorba se află în această încăpere. După multe înfrângeri, a venit ora de aur. Noroc, adăugă Stalin și le întinse mâna, întâi lui Vasilevski și pe urmă lui Jukov.

Satinov și Beria se priviră, nesiguri ce anume pusese la cale Conducătorul cu cei doi generali. Stalin nu dăduse niciodată mâna așa cu nimeni.

— Faceți pregătirile, tovarăși, spuse el când cei doi generali salutară și plecară.

— Stalingradul va fi o mare luptă, spuse Satinov. Cer permisiunea să mă întorc acolo, în calitate de comisar permanent pentru front.

Stalin se gândi o clipă și apoi încuviință din cap.

— De acord.

Se răsuci spre Beria.

— Hitler mută unități suplimentare în Armata a 6-a. Este rezultatul scamatoriei ăleia micuțe cu dezertorul din *ștrafbat*? A mers conform planului?

— A mers, răspunse Beria. Hărțile au fost trimise cu avionul la Cartierul General al Armatei a 6-a. Habar n-avem dacă au ajuns la Weichs sau chiar la Hitler, dar pregătirile pentru aceste mișcări de trupe au început imediat.

— A mers? reflectă Stalin, aproape pentru sine. Nelegiuiții lui Melișko și-au servit patria.

— Tovarășe Stalin?

Era Satinov.

— O mică problemă. Unul dintre puținii *strafniki* care s-au reabilitat în această operațiune e Benia Golden, scriitorul, și...

— E Politic, interveni Beria. Politicii nu se pot reabilita.

— Condamnat pentru?

— Plănuirea asasinării dumneavoastră, tovarășe Stalin.

— Trimite-l pe nemernic înapoi în Gulag, spuse Stalin obosit. Altceva?

— Golden a luptat din greu și chiar a fost recomandat pentru Ordinul Gloriei, insistă Satinov.

— Politicii nu pot primi medalii, zise Beria.

— De acord, răspunse Satinov, dar s-a reabilitat prin fapte de bravură și a vărsat sânge.

Stalin își șterse fața cu ambele mâini și scoase un pachet de țigări din buzunar.

— Lavrenti? îl întrebă Stalin pe Beria.

Acesta îi aruncă o privire triumfătoare rivalului său, apoi clipi.

— Cazul acesta pare clar, declară el, nu-i așa?

VI

Huruind, tramvaiul o duse pe Svetlana chiar pe lângă garda de corp și șoferul ei, care se sprijineau amândoi de

mașină și fumau în fața Casei Cărții. Svetlana se înveselise. O să le arăt eu lor, o să-i arăt eu tatei, se gândi. Am scăpat de toți! Coborând din tramvai, trecu podul spre Casa de pe Chei și prinse liftul spre etajul al șaptelea, unde intră singură în apartamentul gol al verilor ei, familia Alliluiev.

Și acolo, stând la masa din bucătărie, se afla Lev Șapiro.

— Noul meu articol va fi în ziarul de mâine, îi spuse el, ridicându-se. Editorul e mulțumit de mine. Sunt preferatul lui. Stalingradul o să fie cea mai mare bătălie din război, iar mâine mă întorc acolo, cu documente care-mi permit accesul la Cartierul General, cu generalii Șuikov și Satinov.

— Deci pleci dimineață?

Svetlana rămase brusc cam fără suflare.

— Da. Trebuie să mă duc acasă să-i văd pe copii, dar am și un vechi prieten care a fost în *ștrafbat* și care și-a câștigat libertatea și vreau să-i fac o vizită la spital.

— Cât timp avem acum?

Lev se duse spre ea și-i luă ambele mâini.

— E abia șase, spuse el. Cel puțin o oră.

Svetlana oftă.

— E plăcut când sunt cu tine. Sunt așa de ușurată că ești bine! Am crezut că, poate, tata...

Dar el o luase în brațe și o sărută.

— A vrut doar să-ți tragă o spaimă, spuse Lev în cele din urmă, și a și făcut-o. Dar are lucruri mai importante de făcut.

— E gruzin, Leul meu, iar tu ești un bărbat de patruzeci de ani însurat.

— Din cauza asta o să fim foarte atenți și poate că n-o să ne mai vedem o vreme.

— Serios?

— Da.

— Probabil că ai dreptate, spuse Svetlana fără tragere de inimă. Dar pot să te sărut mai departe acum?

Multe sărutări mai târziu, Lev îi zâmbi:

— După război, totul o să fie mai ușor. O să fie un dezgheț — așa spune toată lumea. Dar nu-ți face griji, Leoaică mică.

O mângâie pe cap și o privi în ochi.

— N-o să mi se întâmple nimic.

VII

— Dacă te gândești mai bine, îi anunță Beria pe Stalin și Satinov în Colțișor, acest caz nu e așa de simplu. Tovarășe Stalin, pot să vă anunț că, în opinia mea, deținutul merită reabilitarea. Vă recomand să-l lăsați pe Golden să lucreze la Moscova.

Satinov era surprins și-i era greu să-și ascundă surpriza, însă își reveni destul de repede ca să profite de avantaj.

— Tovarășe Stalin, vrea să predea literatură. E un post liber la o școală din Moscova.

— Pfui!

Stalin făcu semn din mână și se așeză înapoi în spatele biroului.

— Voi doi prea sunteți de acord. E o conspirație împotriva Comitetului Central?

Un moment periculos. Beria și Satinov erau pe punctul de a dezminți, când apăru la ușă Poskrebîșev.

— Tovarășul Molotov este aici pentru a raporta despre vizita lui Churchill.

— Tovarășul Churchill, rânji Stalin. E cel mai mare dușman al nostru. N-aș avea încredere în imperialistul ăla înrăit. Roosevelt joacă pe mize mari, dar Churchill mi-ar scotoci buzunarele pentru o copeică, da, o copeică. Acum vine să ne vadă.

Se opri, aducându-și aminte de discuția de dinainte.

— Dă-i ticălosului ăluia de scriitor un post într-una dintre cele mai bune școli ale noastre, Satinov.

Acesta își dădu seama că Stalin nu credea că Golden e terorist. Poate că nu credea în multe dintre dosarele împotriva miilor, ba chiar milioanelor, pe care-i condamnase la *vîșka* și Gulag. Însă fuseseră condamnați pentru că era necesar ca să mențină în siguranță Uniunea Sovietică. Un gând care-ți dădea fiori — dar asta era calea bolșevică: mai bine să ucizi mii de nevinovați decât să cruți un dușman.

— Avem nevoie de profesori buni. Oricum, putem să-l împușcăm mai târziu, ei?

Stalin zâmbi cu zâmbetul lui de tigru, iar ochii gălbui îi licăriră.

— Mai târziu? Un film diseară? Din nou „Toată lumea râde, cântă și dansează"[1]? La mine? Bine.

Beria și Satinov trecură prin anticameră și ieșiră pe culoar.

— M-ai susținut? întrebă Satinov în gruzină. E o premieră. Ce te-a apucat, Lavrenti Pavlovici?

— Nu voiam să recunosc niciun fel de greșeli acolo, însă prietenul tău Golden aproape că a distrus operațiunea. Am fost cât pe ce să-l împușcăm ca pe-o potârniche. Dar ne-a surprins: și-a reparat greșeala și mi-a salvat curul.

---

[1] *Veseliie rebiata* (1934), film sovietic muzical, în regia lui Grigori Aleksandrov, cu Leonid Utiosov și Liubov Orlova. (*N.t.*)

Beria făcu o grimasă.

— Un caz ieșit din comun.

— Da, zise Satinov, așa trebuie să fi fost.

Puțin înainte de miezul nopții, la el acasă, la Dacea De-aproape, de la Kunțevo, un conac cu două etaje zugrăvit verde-kaki, Stalin își îngrămădea în farfurie tocană gruzină cu carne. În timp ce se serveau Satinov, Molotov și Mikoian, aromele se învălătuceau prin camera cu tavan înalt. Văzând că Stalin voia să discute cu Beria, rămaseră în spate și păstrară distanța. Încă mai trebuia să reziste la nenorocitul ăla de film ridicol, „Toată lumea râde, cântă și dansează", pe care-l văzuseră aici de vreo douăzeci de ori și pe care-l știau pe dinafară. Stalin chiar fredona la unele dintre cântece. Satinov se așeza în spatele lui Stalin dacă reușea; așa, putea să doarmă.

— Iosif Vissarionovici, zise Beria, Svetlana i-a jucat o festă lui Klimov în după-amiaza asta și a dispărut o vreme. Acum e înapoi acasă.

— Iar se vede cu evreul?

— Posibil.

— Dragostea mai vine și din plictiseală, zise Stalin încet, dar pe dinăuntru fierbea.

Se gândi la diversele moduri în care îndepărtaseră el și Beria diverși oameni, cum se delectau cu ingeniozitatea „treburilor murdare" pe care le făceau împreună. Un om, o problemă, obișnuia să spună Stalin, niciun om, nicio problemă. Un glonț în ceafă era uneori prea evident. O injecție făcută de un doctor rezolva câteodată problema. Sau un accident de mașină măsluit. Sau o intrare prin efracție în locuință care se sfârșește cu un masacru. Luă în considerare toate

aceste variante pentru Șapiro. Dar trebuia să fie atent. Era implicată fata lui. Cu toate acestea, fusese atinsă mândria lui de tată gruzin, iar acest mâzgălici impertinent dăduse dovadă de lipsă de respect. Cei mai mulți se temeau de el, însă nu și acest Șapiro. Ce proastă împiedicată și neîndemânatică era Svetlana! Va trebui s-o mărite repede — cu un tânăr sovietic respectabil, poate băiatul lui Beria, Sergo, sau Iuri Jdanov, sau unul dintre băieții lui Satinov. Însă ce să facă acum?

— L-ați verificat pe Șapiro?

— L-am verificat.

— Agent secret britanic?

— Foarte posibil. American, mai degrabă. Îi place literatura americană. Ce-ați vrea să aranjez?

VIII

Ceasurile din toate saloanele spitalului bătură miezul nopții, sfârșitul celei de-a zecea zile a războiului lui Benia, iar el avusese un musafir.

— Ești singurul meu prieten care măcar știe că sunt aici, zise Benia.

— Sau care știe că măcar ești în viață! adăugă Lev Șapiro. Ce-o să faci? Ai vreo idee?

— Am primit în seara asta vizita unei directoare de școală, care mi-a oferit un post.

— Deci te faci profesor? A fost rapid.

— Am avut un mare ajutor.

— Impresionant, dragul meu. Dar spune-mi, cum ai supraviețuit acolo, în lagăr?

Benia oftă.

— Am trăit fiecare clipă și fiecare zi pe măsură ce veneau. Am căutat bucurie în cele mai neînsemnate lucruri. M-am uitat la stele și la lună și m-am gândit că și cei pe care-i iubesc s-ar putea uita la ele. Vraja lunii.

Îl privi cercetător pe Șapiro.

— Ești îndrăgostit, Lev. De cineva de care n-ar trebui.

— Știi totul? Doar uitându-te la mine?

— Noi, cei din Galiția, ne citim unii pe alții și știu cât de periculos este. Crede-mă, știu.

— Cum ai ghicit de data asta? întrebă Șapiro. Tocmai m-am întâlnit cu ea azi după-masă, bineînțeles, în secret. O, e așa de dulce, însă foarte isteață.

— Cine e? Să ne gândim. Cine e cea mai nepotrivită femeie măritată pe care ți-ai putea-o alege în Moscova? Nevasta lui Molotov?

— O, nu-i soția nimănui. E fata cuiva.

Lev se aplecă în față să șoptească. Benia ridică ambele mâini.

— Nu-mi spune cum o cheamă. Nu vreau să știu. Fără nume! Asta am învățat în Zonă. Numele meu este Nimic, prenumele meu este Nimeni. Spune-mi doar povestea! A, îmi place o aventură sentimentală. Cum a început?

— Păi, zise Șapiro, într-o zi am primit o scrisoare de la o admiratoare...

Când cobora treptele Spitalului Militar Central, chicotind încă în sinea lui din cauza discuției cu Benia, care înțelegea așa de bine entuziasmul unei legături amoroase, Lev Șapiro se opri.

În hol așteptau un general și câțiva bărbați cu petlițe de NKVD. Lev își dădu imediat seama că veniseră după el

și ce urma să se întâmple. Fie pleca departe, foarte departe, pentru o lungă perioadă, fie avea să moară în seara aceea, într-o celulă de sub Lubianka. Probabil că n-avea să-i mai vadă niciodată pe Svetlana, pe soția lui sau pe copii. Apreciase greșit totul.

Pipăindu-și buzunarele hainei, simulă că uitase ceva.

— O, nu, la naiba, mi-am lăsat tocul sus..., zise el, întorcându-se pe scări și încercând să se miște calm, să nu alerge, să n-o ia la goană, să nu urle.

Imediat ce ajunse pe următorul palier, întrebă o asistentă:

— Mai e și altă scară?

— Da, chiar în capătul coridorului.

Merse repede, mai repede; acum alerga spre cealaltă scară, cobora treptele și, înainte să ajungă jos, se ghemui și... iată-i, alte uniforme NKVD. Se întoarse și goni pe scări în sus. Acum transpira abundent, inima îi bubuia și-i era greață. O, Doamne, cum am putut să fiu așa de nesăbuit? își strigă în minte. Dar ce putea să facă? N-avea unde să fugă. Putea să încerce să ajungă acasă, să-și vadă soția și copiii și să-și ia la revedere, dar aveau să-l aștepte acolo. Dacă fugea, nu făcea decât să înrăutățească situația. În plus, acoperiseră ambele scări și lifturile.

Se trezi urcând treptele spre salonul lui Benia, cu un sentiment de cădere liberă printr-un abis. Se simțea vinovat față de familia lui. Dacă era împușcat, soția lui ar fi putut afla că „Deținutul Șapiro a fost condamnat la douăzeci și cinci de ani — *fără drept la corespondență*", ceea ce însemna în general că primise cele Opt Grame. Sau i s-ar fi putut spune „Articolul 158. Douăzeci de ani" și atunci ea ar fi presupus că e aproape viu, dacă supraviețuia călătoriei spre

Kolîma, dacă nu murea de extenuare. Oricum, era posibil să dispară pentru totdeauna.

Măcar dacă i-ar putea trimite o scrisoare Svetlanei... dar mai era așa de puțin timp...

Iscodi cu privirea coridorul lung și iată-i: cekiștii veneau direct spre el, uitându-se în fiecare salon. Se răsuci și era prea târziu: îi prinseră brațele.

— Lev Șapiro? întrebă generalul.

— Da.

— Veniți cu mine. Ne așteaptă o mașină afară. Știți cine sunt?

— Nu, zise Șapiro.

— Sunt generalul Vlasik, comandantul Securității pentru șeful Guvernului sovietic. Înțelegeți ce înseamnă asta?

Șapiro încuviință din cap.

— Poate însemna o grămadă de lucruri îngrozitoare.

— Pregătiți-vă pentru toate, spuse Vlasik.

Epilog

I

— Prieteni dragi, romantici preaiubiți și visători plini de dor! spuse noul profesor de literatură, Benia Golden, adresându-se clasei sale de la Școala Obștească nr. 801 „Iosif Stalin".

Șchiopătând în clasă și ajutându-se de bastonul său împodobit, sări pe podiumul de lemn din față.

Le captă imediat atenția.

După stilul bombastic și arogant al doctorului Rimm, bolboroselile senile ale doctorului Noodleman și onestitatea plicticoasă a directoarei Medvedeva, vedeau că acesta era cu totul altă specie. Fuseseră zvonuri despre trecutul lui, despre păcatele lui, despre războiul lui — dar nimeni nu știa nimic și nici n-avea să știe. Și, pe de altă parte, Benia se bucura de o nouă viață, predând Pușkin, Tolstoi, Gorki și clasicii.

La Moscova era iarnă, era decembrie '42, iar în sud, în Stalingradul înveșmântat acum în zăpadă și încătușat în gheață, Stalin își întinsese capcana lui imensă și rușii sufocau Armata a 6-a germană. Benia își găsise un apartament micuț de unde putea merge pe jos până la serviciu și, deși în prima zi în cancelarie avusese de-a face cu ostilitatea

doctorului Rimm, care-i adulmeca trecutul pătat, se bucura de sprijinul directoarei Medvedeva, mândră să recruteze un profesor de literatură remarcabil. Bineînțeles că făcuse solicitări la Comitetul Central, la Ministerul Educației, care era controlat de tovarășul Satinov, și la Organe, și toți aprobaseră numirea lui Benia Golden.

Benia își privi clasa.

— Deschideți cărțile. *Evgheni Oneghin* de Aleksandr Pușkin. Sper că o să vă aduceți aminte întotdeauna ce o să citim azi. Suntem pe punctul de a porni într-un periplu minunat de descoperiri.

În acea primă zi, Benia observă că exista o fată pe nume Stalina, care stătea în fundul clasei lângă una pe care o chema Peșkova. Nu putea decât să se mire de capriciile acestei lumi, unde omul putea fi într-o zi condamnat la moarte pentru complot în vederea asasinării lui Stalin, pentru ca a doua zi să-i predea fiicei acestuia *Oneghin*. Nu-i acordă atenție, dar, când le dădu înapoi primele teze, se întâlni pe rând cu fiecare dintre copii pentru o sesiune de meditații după ore. La urma urmelor, n-avea nimic mai bun de făcut. Trăia liniștit și n-avea nicio dorință să devină același pierde-vară din anii '30 — asta îl costase scump. Se bucura doar că poate respira aerul libertății.

Când discută cu Peșkova, îi spuse că îl cunoscuse pe bunicul ei, Gorki, care-i corectase primele articole.

— Am fost scriitor cândva, spuse el.

Apoi veni rândul Stalinei. Nu văzu nicio asemănare cu tatăl ei. Poate că semăna mai mult cu mama? Lucrarea ei îi demonstra inteligența și cultura. Îi vorbi deschis, ca oricui altcuiva. Și stătea în dubiu în legătură cu ea. Se zbătea. Chiar când era din nou liber, se confrunta cu această dilemă care l-ar fi putut prinde în plasa familiei ei. Dar știa

și despre Dragoste, agonia ei și câtă nevoie aveai de dragoste pentru a putea trăi și încerca să-și păstreze proaspete în minte amintirea iubirilor lui — care erau, de fapt, doar două. Fusese prima lui dragoste de adult, legătura fatală cu Sașenka; și zilele acelea precipitate, de fapt ore, cu Fabiana. Îi văzuse pe italieni trecând călare Donul și momentul în care murise. Ce persoană excepțională fusese, cum am dezamăgit-o pentru că n-am reușit s-o apăr, se gândi el. Indiferent dacă locuința mea e un apartament mic sau o celulă de închisoare, dragostea e cea care-mi ține stelele pe cer. Renunți la un adevăr după altul, faci compromisuri în fiecare zi, dar totdeauna păstrezi ceva — păstrezi nestematele în caseta secretă cu cheie de aur, în ultima firidă din camera indestructibilă a tezaurului din ultimul turn al fortăreței sinelui — și la *asta* nu renunți *niciodată*.

— Profesore Golden?

Benia privi în ochii căprui ai roșcatei pistruiate și mai degrabă autoritare care stătea în fața lui îmbrăcată cu uniforma de școală și cu cravată de pionier. Ce blestem era să fii copilul oamenilor măreți, în special al acestuia. Era oare de încredere? Avea să-l trădeze? Șovăi, ținând încă lucrarea.

— Mai e și altceva, profesore Golden? întrebă ea.

Ce dracu'! Îi dădu lucrarea scrisă, punând-o în mâna ei arcuită de fetiță.

— Scrii bine, zise el. Zece plus. Și, Stalina?

— Da?

— Du-te undeva unde să fii singură și citește comentariile mele.

Svetlana se duse la toaleta pentru femei de la școală și deschise cu grijă lucrarea, pagină cu pagină, până găsi o

bucățică de hârtie, îndoită și prinsă cu o agrafă de ultima pagină. Nerăbdătoare, o luă și o deschise. Era o bucată dintr-un carnet de rețete cu antetul „Spitalului Militar Central". Spital? Dar când o desfăcu și recunoscu scrisul, se trezi că începe să răsufle precipitat. Descifră cuvintele mâzgălite, înțelegând că erau scrise în hieroglife ale disperării...

Preaiubită Leoaică,

Îți scriu în grabă. „Prietenii noștri" mă așteaptă jos. Nu știu care-mi va fi soarta, însă știu că plec. N-o să mai ai vești de la mine. Dar să știi că te iubesc, că mi-ai făcut viața frumoasă, că mă voi gândi la tine în fiecare zi. Voi cerceta orizontul în căutarea imaginii tale, a strălucirii jucăușe din ochii tăi de aur în răsăritul soarelui, a sensibilității gânditoare a gurii tale în apus, a blândeții frunții tale în luna de argint și a infinitelor tale însușiri desfătătoare în lumina strălucitoare a stelelor. Uită-te la ele și o să mă simți întorcându-ți privirea.

Iubește-i pe alții, mărită-te cu un bărbat cumsecade, fă copii, citește marea literatură, alege-ți prieteni care să te stimuleze, fii bună. Trăiește-ți viața ca și cum eu n-am să mă mai întorc niciodată, dar nu ca și cum nu m-ai fi cunoscut niciodată. Trăiește măcar în spiritul meu și, astfel, dacă nu mă mai întorc niciodată, timpul petrecut împreună va fi însemnat ceva foarte drag mie. Și, dacă mă întorc, o să fii la fel de demnă de dragostea noastră cum ești și azi.

Într-o bună zi, dragostea mea, dacă lumea se mai învârte, dacă Parcele sunt bune, mă voi întoarce la tine.

Leul tău.

Distruge biletul acesta. Nu-l trăda niciodată pe purtătorul lui, promite-mi asta mai presus de orice!

II

Trecuseră mai mult de doi ani. Războiul fusese câștigat, iar Hitler se sinucisese în ruinele Berlinului. Benia nu-și mai găsise niciodată părinții. Trebuia să considere că pieriseră în timpul războiului, pe străzile din Odessa sau în vreo râpă din Ucraina. Nu-i putea uita, însă deseori îi simțea aproape, pe când retrăia binecuvântarea unui început de viață cu părinți iubitori. Încă o mai iubea pe Sașenka și credea că e în viață într-un lagăr pe undeva, în imensitatea Rusiei. Iar rănile războiului încă mai erau carne vie, în ambele sensuri. Noaptea, visa la Fabiana — și la Șosete Argintii. Fabiana era deja o stafie, pierdută în negura de peste stepă, distanța dintre ei și mai de netrecut, timpul și împrejurările arzându-i amintirea așa cum înlătură soarele ceața. O cunoscuse așa de puțină vreme!

La Școala Obștească nr. 801 „Iosif Stalin" devenise un membru respectat al personalului. În timpul liber, colecționa cărți pe care le cumpăra din talciocuri; serile și uneori în timpul pauzei de prânz făcea dragoste cu o asistentă de la școală, minunându-se de frumusețea, tinerețea și zburdălnicia ei uluitoare. Dar în principal trăia pentru orele de la școală și devenise preferatul multora dintre copii. Svetlana Stalina și clasa ei terminaseră școala, dar clasele tot erau pline de copii ai membrilor Biroului Politic și guvernului. Zilele îi erau hotărâte de succesele și eșecurile școlii, deseori pline de satisfacții, în general plicticoase și câteodată dramatice. Ca toată lumea, bănuise, sau cel puțin sperase, că libertățile războiului vor dăinui. Copiii deveniseră încrezători și jucăuși, așa de diferiți de cum erau înainte de război — însă erau semne că vremurile acelea ușoare se terminaseră. Benia se ruga să mai dureze...

Apoi, într-o dimineață din vara lui 1945, primi un plic în caseta lui de corespondență. Înăuntru se afla doar un bilet simplu, pe care scria: „Mâine, 18:00 până la miezul nopții, Gara Iaroslavski".

Pentru o clipă, se întrebă dacă se întorcea Saşenka. Era posibil? Gara Iaroslavski era punctul terminus pentru trenurile din Zona Kolîma din Estul îndepărtat, dar cu siguranță ar fi auzit el cumva dacă s-ar fi aflat și ea tot acolo. Totdeauna fusese convins că Saşenka ar putea fi în lagărele din nord, însă trenurile din Vorkuta ajungeau în altă gară. Se temea că ar putea fi vreun tertip al Organelor, ca să-l compromită cu o *provokația*. Dar după aceea răsuci neatent bucățica de hârtie, văzu tridentul diavolului și știu că trebuie să ajungă acolo.

Trăiesc în tărâmul gărilor, al plecărilor și al întoarcerilor și al unor noi plecări, se gândi el. Gările erau cu siguranță unul dintre aspectele esențiale ale vieții rusești.

Aşteptă ziua următoare și, în jurul orei șase după-amiaza, după școală, ajunse la Gara Iaroslavski, sub turnul Renașterii Rusești, care arată ca o pălărie de episcop. Era o seară de vară letargică. Merse de-a lungul șirului de peroane, deși era simplu să-l găsească pe cel corect. Gardienii MVD cu epoleții lor albaștri păzeau deja capătul liniei. Își ocupă locul în adunarea foarte rusească a oamenilor care așteptau întoarcerea celor dragi ce căzuseră în abis. Benia se gândi că niciun roman rusesc adevărat n-ar fi complet fără o scenă într-o gară — toate cărțile ar trebui să aibă câte una. Privind în jurul lui, văzu apărând din umbrele gării oameni care învățaseră să devină aproape invizibili în anii declinului lor: soția palidă cu copiii mici, pe care tatăl lor nu-i văzuse

niciodată; bătrâna care așteptase zeci de ani întoarcerea ruinei de om ce avea să ajungă cu următorul tren.

— Dacă rudele lor arată ca niște cadavre, imaginează-ți cum o să arate pasagerii.

Benia se întoarse și dădu peste Zâmbărețul, tot în uniformă, cu chipiul cu cozoroc tras pe ochi, și peste Micul Mametka, tot necopt și cu un aer strengăresc — dar amândoi acum ofițeri sovietici decorați, îmblânziți de război, Zâmbărețul, căpitan, Mametka, locotenent. Ambii purtau noile uniforme imperial-staliniste, cu nasturi de aur, cu epoleți auriți lați și stele roșii.

— Exact cum ai venit și tu, spuse Zâmbărețul.

— Ne-a fost dor de tine, adăugă Mametka răutăcios, cu o amenințare implicită, deși Benia nu știa ce-aveau cu el.

Se întrebase pe cine anume aștepta. Tridentul diavolului era un semnal din lumea de jos, unul pe care nu era înțelept să-l ignore: sigur de la Jaba, Tâlharul-la-putere? Era cât pe ce să întrebe, însă Zâmbărețul ridică mâna:

— Nu întreba. Îndatoriri și recompense, asta spunea întotdeauna Jaba, mai ții minte?

— Putem spune că întâmpinăm un prieten, îl asigură Mametka.

— Păi, e un grup jalnic, zise Zâmbărețul.

Se sprijiniră de balustrade fumând țigară de la țigară și așteptând trenul. Trecură ore. Zâmbărețul cumpără o sticlă de votcă; traseră câte o dușcă din ea toți trei, ciugulind *pirojki* unsuroase și *pelîmeni*[1] călduțe, mâncare de gară.

— Am pus și eu umărul când au luat Viena, zise Mametka.

Nu mai crescuse, nici vocea nu i se îngroșase, în pofida tuturor bătăliilor în care zicea că a luptat. Dar fața i se

[1] Găluști rusești fierte, cu umplutură de carne sau de pește. (*N.t.*)

îngustase, iar acum arăta mai zbârcit și mai diabolic decât înainte, cu buzele prea roșii, destul de gras să plesnească.

Zâmbărețul asaltase Berlinul în armatele mareșalului Jukov.

— Nici nu ți-ar veni să crezi ce fete am avut. Câte voiam, îi spuse el lui Benia. Fete și ceasuri! Vezi?

Își suflecă mânecile și râse pe înfundate: câte trei ceasuri elvețiene pe fiecare încheietură.

— Și am văzut exact unde au ars cadavrul lui Hitler.

Vorbiră despre fete, lupte și crime, dar niciodată despre Kolîma, nici despre ștrafbat. Foștii *zeki* nu vorbeau despre așa ceva, cu siguranță nu într-un bar. Și, în plus, Benia era prudent față de cei doi Penali și devenea tot mai agitat cu fiecare clipă în legătură cu ce voia Jaba.

Ceasurile bătură ora unu dimineața, ora două, iar ei mai comandară și alte sticle. Apoi gardienii începură să-și reia pozițiile și, chiar după ora trei, din propriul nor de aburi apăru un tren, cu ușile deschizându-se și siluete ieșind din pâclă.

Benia, Zâmbărețul și Micul Mametka se apropiară, într-o îmbulzeală de oameni. Cei care se înapoiau, bărbați numai piele și os și femei îmbătrânite trase la față, apărură încet, ținându-și lucrurile în legături de frânghie, saci din prelată, iută sau covoare, cu ochii apoși căutând prin mulțime. Arătându-și actele la porți, își primeau ștampilele — și pe urmă cădeau în brațele rudelor istovite.

Un bărbat puternic, cu tatuaje care se ridicau până pe gât, veni cu pași mari pe peron, destul de diferit de tovarășii săi de călătorie costelivi, și îi îmbrățișă pe Zâmbărețul și Mametka: era Nemuritorul. Neliniștit, Benia observă jovialitatea lor sinistră, jargonul lor de Penali, aproape de

neînțeles, temându-se de ce monstru s-ar putea ivi pe neașteptate din trecutul lui ca să-i distrugă prezentul.

— E cu tine? întreba Zâmbărețul.

— O, da, el! zise Nemuritorul.

— Păi, atunci hai s-o vedem. Scriitorul e aici!

— Jaba nu vine? întrebă Benia.

— Poate că da, spuse Nemuritorul. Sau poate că vă alegeți doar cu mine.

— Ce vrei de la noi?

Zâmbărețul arăta spre tren.

— Uitați-vă în continuare.

În mijlocul aburilor, ca o armată străină cadaverică ieșind dintr-un câmp de bătălie învăluit în ceață, venea o mulțime de oameni în uniforme străine. Benia zări niște români în maro. Câțiva unguri. Fiecare naționalitate stând aproape de ai săi, formând în jurul său o capsulă din țara lor natală, indiferent unde ajungeau.

— Prizonieri care se duc acasă, explică Zâmbărețul.

— I-am învățat noi cine era stăpânul în Zonă, zise Nemuritorul, fumând.

Se duc acasă. Benia aruncă o privire spre tâlharii care făceau grimase lângă el.

— Încă nu sunt liberi, adăugă Zâmbărețul. Încă sunt păziți. Trebuie să traverseze Moscova până la gara Kievskaia.

— Și unde schimbă pentru...?

— București, presupun, zise Benia.

Nu-i plăcea deloc jocul ăsta.

— Nu, Roma. Sau poate Veneția, spuse Zâmbărețul.

— Ce vrei să spui?

— Uite!

Mametka arăta cu mâna.

— Uită-te la uniformele alea, acolo! Sunt *italieni*.

Zâmbăreţul îşi afişă rânjetul metalic, iar Benia se înfioră de durere fie şi numai la gândul propriei lui Italii personale, a pierderii lui veneţiene.

Unii dintre prizonieri erau acum aproape de porţi şi bineînţeles că erau italieni: nici chiar Zona nu putuse să le sleiască toată spoiala. Gândul la Fabiana îl împunse cu o tristeţe insuportabilă. Voia să le spună acestor italieni distruşi: „Am cunoscut odată pe cineva de-al vostru. Foarte bine, foarte puţină vreme. O asistentă din Veneţia? Da, ea e! Fabiana, care a murit în '42 — o cunoşteaţi?" Dar ar fi fost imediat denunţat că fraternizează cu fasciştii şi colaborează cu invadatorii care aproape că au distrus Rusia. Totuşi, Penalii ştiau ceva, iar Benia se temea de ceea ce urma. Şi atunci îi trecu prin cap — poate că vorbise cineva? Simţind că vremurile devin iar periculoase, începură să-l macine posibilităţile de declanşare a unui dezastru.

La poartă, italienii îşi arătară documentele pentru încă un control; şi după aceea fură înconjuraţi de trupe MVD cu epoleţi albaştri şi arme pe braţ, care începură să-i mâne încet prin gară, urmăriţi de câţiva ruşi posaci.

Un italian mai bătrân, oacheş şi cu barbă căruntă, aproape se poticni, iar un gardian MVD îi dădu un brânci: încă prizonieri. Benia voia să-i privească în ochi, voia să afle că le ura noroc, că nu voia să se alăture umilirii lor.

Şi după aceea observă că în grupul italienilor era cineva care se uita drept spre el, iar el se întoarse şi, sub un chipiu, se afla o femeie cu ochi căprui. Nu se putea. Era moartă — dar era acolo şi îi zâmbea, direct, la numai câţiva metri depărtare. Era mult mai în vârstă, trasă la faţă şi palidă, totuşi tot ea însăşi. Avea doar un filigran de chiciură cenuşie la tâmple. Îl recunoscuse, iar ochii ei extraordinari, ca mierea, străluciră cu o asemenea încântare luminoasă, încât îi

veni să strige: „Fabiana! Nu te-am uitat niciodată — încă mă gândesc la tine în fiecare zi, încă te mai visez!" Se împinse înainte, însă Zâmbărețul și Mametka îl prinseră așa de tare, că-l duru.

— Ai grijă, prostule! zise unul dintre ei.

— Spune doar o vorbă și-ți tai limba, spuse celălalt.

— Chiar poate să fie ea? șopti Benia.

Dar era și făcea semn cu brațul drept, cu degetele adunate, într-un gest pe care nu-l mai văzuse din acea ultimă zi — ursul adunând mierea! Lacrimile îi inundau fața lui Benia și-i spunea tăcut cuvinte, două cuvinte importante, iar ea îi răspundea tot în tăcere.

Fabiana se întoarse, întinzându-se în spate, și ridică ceva. Pentru o clipă, Benia crezu că-și scăpase sacul. Pe urmă văzu că ținea o persoană micuță, o fetiță ai cărei ochi albaștri strălucitori priveau direct în ochii lui. Arăta ca o fotografie a lui din copilărie, una care stătuse la loc de cinste pe șemineul din casa familiei din Lvov și apoi din Odessa.

Dar gardienii îi împingeau mai departe.

— Hei, prizonier, fără opriri! Grăbește-te!

Fabiana stătea nemișcată, ținând copilul, și arăta spre Benia, iar el o auzi, vocea aceea de neuitat spunând clar și tare în italieneasca ei cântată: „Aurelia, *guarda quell'uomo*! Uită-te la bărbatul acela! Aurelia, *mia dolce amata bambina*, uită-te la bărbatul acela!"

Sesizând o întârziere, gardienii îi îmbrânceau și ea trecea, cu fața încă întoarsă spre el. Benia trebuia să spună ceva, trebuia să-i urmeze, dar mâinile Zâmbărețului, gheare le acelea obișnuite să distrugă și să țină, erau strânse pe el și nu se putea mișca — și totuși simțea aripile unui înger al trecutului bătând deasupra lui, îndreptându-se spre cer, revenind la viață.

Acum dispăreau, fetița făcând semn cu mâna, iar Fabiana repetând încă acele două cuvinte, iar și iar, „oarecum veșnic, oarecum veșnic", iar Benia făcea semnul lor prostesc al mierii și ea îl văzu și zâmbi, cu lacrimi curgând și pe chipul ei, pe jumătate acoperită de mica Aurelia, care încă mai făcea semn cu mâna — cu zâmbetul acela care era pe de-a-ntregul al lui.

Numai după ce plecaseră, închiși în autobuzele care așteptau afară, Penalii îi dădură drumul încet.

— Vezi, Nemuritorule, aproape că a stricat totul, zise Zâmbărețul.

— Uită-te la el acum — suspină ca o fetiță!

— Noroc că am băut gura aia de votcă!

— Ați văzut-o? strigă Benia. Ați văzut copilul?

— Mai încet! ordonă Zâmbărețul. Ce ai de spus?

— Mulțumesc! Mulțumesc!

Îi îmbrățișă, pe Zâmbăreț, apoi pe Mametka, apoi pe Nemuritor.

— Hei, dă-te jos, javră, zise Nemuritorul, împingându-l.

Zâmbărețul îi făcu semn cu degetul:

— Nu te da la noi!

Benia își luă seama și înțelese pericolul. Îi făcuseră acest dar, însă era mai mult decât suficient să-i aducă Opt Grame sau să fie trimis înapoi la Kolîma.

— De unde ați știut?

— Eram cu partizanii lui Elmor când am prins în ambuscadă un escadron de cavalerie italienesc, care urmărea un rus și o italiancă, zise Zâmbărețul. Tovarășul Elmor a comandat „Trageți cu *Daşka*!" și eu am tras cu una și Mametka a tras cu cealaltă. Le-am făcut câteva găuri. Și tu ai scăpat.

— Dar cum ați descoperit că trăiește?

— Eu am fost cel care a prins-o, zise Micul Mametka. Ofițerii italieni au fost loviți direct. Aruncați în aer majoritatea, dar ea era chiar acolo — zgâriată și tăiată, însă nimic serios. Am fi terminat-o cum am făcut cu nemții — arăta prea rău ca să te distrezi cu ea —, dar Elmor a zis că s-ar putea să aibă informații utile. Așa că am trimis-o înapoi și așa a ajuns la Magadan doi ani. Era asistentă, așa că ghici unde a ajuns? La spital. Acolo a făcut copilul. Jaba a fost cel care a pus totul cap la cap.

— Jaba are o concepție de modă veche despre ce e corect și ce e greșit și despre loialitate, zise Nemuritorul.

— Tridentul diavolului?

— Suntem cu toții ai lui, spuse Zâmbărețul. Jurați pe viață. Dacă ai răspuns la convocare, ai primit recompensa.

— Și ce vrea Jaba în schimb?

— Uite!

Nemuritorul băgă mâna în sacul de pânză groasă și scoase un dosar. Benia îl deschise și găsi manuscrisul, bătut la mașină de secretarele de la biroul comandantului.

— E a șaptea ciornă a piesei de teatru a lui Jaba. Vrea să vadă comentariile tale, zice că le-a așteptat ani de zile și s-a blocat un pic. Spune că are ceva care se cheamă blocajul scriitorului și că tu ai fost întotdeauna cel mai bun profesor.

— Asta-i tot?

— Asta-i tot. Deocamdată. La revedere, Golden. Avem un apartament plin de ceasuri și bijuterii de prin conace și muzee din toată Europa. Cu alte cuvinte, avem treabă, zise Zâmbărețul.

— Dar cum îi trimit comentariile lui Jaba?

— Trimite-i o scrisoare, răspunse Nemuritorul. Își primește corespondența. La revedere, domnule profesor-invitat.

Când cei trei Penali se îndepărtară, Benia își mai aminti ceva. În timp ce trecea Fabiana, auzise un cling metalic, sunetul unui obiect mic scăpat într-o gară aglomerată. Se lăsă pe vine, gemând puțin din cauza vechii lui răni, și după aceea în patru labe, și căută pe podeaua jegoasă.

Și o văzu: o cheie cu o etichetă. Se ridică și o răsuci în mâini. Eticheta era din piele deschisă la culoare, acum mult învechită și tocită, dar cuvintele erau încă vizibile: „Numai personal special. Spitalul Magadan. KOLÎMA".

Zâmbind pentru că tocmai văzuse cel mai „special personal" din lume, Benia se clătină prin arcadele gării și ieși pe străzile pustii ale Moscovei, orbit și beat de bucurie și dor. Deci *acesta* era înțelesul profeției făcute de babă — *acesta* era copilul pe care-l prezisese ea, salvat de bunii doctori de la Magadan.

Ar fi fost mai bine dacă n-ar fi știut niciodată că Fabiana trăiește și că fiica lui, Aurelia, se afla pe această lume? Nu va putea s-o sărute niciodată, iar durerea aceea îl pârjolea. Și totuși era recunoscător că știa. Într-un oraș îndepărtat, probabil în Veneția, Aurelia va privi același cer ca și el, aceleași stele. Vraja lunii.

În vreme ce mergea, se opri cu un gând îngrozitor. Oare Fabiana îi va da Aureliei numele soțului ei? Își dădu seama că ar fi cea mai bună idee, pentru că așa n-ar avea stigmatul nelegitimității. Apoi îi trecu deodată prin cap că Fabiana, care se gândea la toate, se gândise și la asta: Aurelia *avea* numele lui. „Aurelia" însemna „Aurită", adică „Golden" — iar asta îl mișcă până în străfundul inimii.

— Hei, ai intrat direct în mine, sculă de câine nenorocită ce ești, zise Nemuritorul. Te porți fără respect cu mine?

— Lasă-l în pace, zise Zâmbărețul. Vorbește de unul singur ca nebunul și suspină ca o javră.

Benia intrase în ei în fața gării.

— Și-a pierdut mințile, nemernicul! zise Micul Mametka.

Zâmbărețul îl înghionti pe Benia în coaste.

— Adună-te, ticălosule! Hai, pa!

Când se îndepărtau, îl auzi pe Mametka întrebând ce-i cu el.

— E fata italiancă, tâmpitule, și a aflat că are un plod.

— Și ce dacă? zise Mametka. Eu am plozi peste tot.

Zâmbărețul îl pocni peste spinare.

— Sigur că da.

Se întoarse și strigă:

— Care era cu numele plodului?

— Nimic, spuse Benia.

— Ai auzit numele fetei tale?

— Da. Era Nimeni.

— Asta-i calea de supraviețuire! Orice e posibil, dar totul e secret. O să citești piesa lui Jaba?

— Da, spuse Benia, zâmbind printre lacrimi.

Și se trezi că-și făcea de lucru cu cheia și eticheta ei. Sub un felinar, văzu că pe pielea netăbăcită a micii etichete care se destrăma erau câteva cuvinte pe care abia le putea descifra. Cerneala se întinsese pe pielea moale, însă o întoarse de pe o parte pe alta în lumină până reuși să citească scrisul Fabianei:

Mi-ai dat această cheie ca să-mi aduc aminte de tine.

Acum ți-o dau înapoi, pentru că mi-ai dat ceva mai bun.

Aceasta e ca să te ajute să-ți amintești de noi.

Oarecum veșnic.

Nota autorului
Ficțiune și realitate

Aceasta este o lucrare de ficțiune. Personajele principale, Benia, Fabiana, Jaba, Panka, Melișko, Kapto și multe altele sunt fictive, la fel sunt povestea și intriga — iar lucrarea trebuie citită ca un roman, nimic mai mult, nimic mai puțin.

Unele personaje, îndeosebi Benia și Satinov, apar și în celelalte două romane din seria mea, *Sașenka* și *Într-o noapte de iarnă*. Împreună cu romanul de față, ele alcătuiesc *Trilogia Moscova*, însă acest roman — precum și celelalte două — constituie o lucrare separată. Este o plăcere deosebită să scrii despre personaje și familii pe care ai ajuns să le cunoști foarte bine — ca pe niște vechi prieteni. Acesta este un roman despre iubire, supraviețuire, curaj, viață și moarte, într-un timp și un spațiu ale groazei nemaipomenite, în ceea ce a reprezentat poate cel mai atroce moment trăit de omenire. Dar este și un roman despre relația scurtă și disperată dintre un soldat și o infirmieră; de fapt, toate cele trei romane au ca subiect agonia și magia iubirii — în orice circumstanțe. Și mai este, bineînțeles, și un roman de acțiune, despre călăreți în stepele Rusiei — iar unul dintre personajele mele preferate nu este un om, ci un cal, pe nume Șosete Argintii.

Cititorilor interesați de intriga romanului, de sursele mele de inspirație și de marile cărți despre aceste subiecte le recomand să citească mai departe. Batalioanele disciplinare, precum și cazacii, italienii și dezertorii ruși sunt aspecte mai puțin cunoscute ale celui de-al Doilea Război Mondial, însă numeroase personaje sunt ușor de recunoscut: Stalin, fiica lui, Svetlana, fiul lui, Vasili, acoliții lui, Beria și Molotov, mareșalii lui, Vasilevski și Jukov, sunt înfățișați cu acuratețe, la fel și Budionîi, cazac și creator al rasei de cai care îi poartă numele. Multe dintre spusele lui Stalin se bazează pe propriile lui cuvinte: de exemplu, uneori le telefona într-adevăr unor tineri ofițeri, pentru a-i încuraja sau amenința în toiul luptei. Particularitățile bizare, dar înfricoșătoare ale sistemului lui Stalin al terorii și favorii sunt și ele redate întocmai. Așa cum este cazul personajului meu Melișko, unii dintre cei mai mari generali ai Rusiei au fost într-adevăr deținuți în lagăre sau închisori, arestați și torturați de Beria, dar, atunci când naziștii au invadat Uniunea Sovietică în 22 iunie 1941, li s-au restituit gradele militare, iar Stalin i-a reprimit ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic.

Cazacii din cartea mea, poveștile, cântecele și purtarea lor au la bază trei capodopere, în primul rând *Cavaleria Roșie* și *Jurnalul din 1920* de Isaac Babel, care relatează despre un scriitor evreu care i-a însoțit pe Cazacii Roșii în timpul Războiului Civil, și apoi *Donul liniștit* de Mihail Șolohov, roman a cărui acțiune se petrece în timpul Primului Război Mondial, printre cazacii de pe Don. Am folosit aceste surse pentru cavaleriștii mei sovietici. Pentru soldații italieni din Rusia am folosit ca sursă romanul / cartea de memorii *Sergentul în zăpadă* de Mario Rigoni Stern, care merită mai mulți cititori.

Svetlana a avut într-adevăr o relație de dragoste cu un scenarist evreu mai în vârstă, dar asta s-a petrecut cu un an mai târziu decât în carte, iar numele său a fost Alexei Kapler, nu Lev Șapiro. El a avut într-adevăr îndrăzneala de a i se adresa într-un articol de ziar, iar o parte din poveste se bazează pe cartea de memorii a Svetlanei, *Twenty Letters to a Friend (Douăzeci de scrisori către un prieten).* În cadrul muncii de cercetare pentru cărțile mele de istorie am intervievat-o pe Marta Peșkova Beria, care apare și ea în roman și este nepoata scriitorului Maxim Gorki și a fost măritată cu fiul lui Beria, Sergo, care apare și el în roman. Când am intervievat-o era încă o femeie frumoasă. Pentru a afla mai multe despre Stalin și aceste personaje, vă recomand cartea mea *Stalin. Curtea Țarului Roșu.*

În roman, Hitler apare la Cartierul lui General din Vinița, Ucraina (nume de cod: Werwolf, vârcolac). El a lansat în 28 iunie 1942 ofensiva sudică, Operațiunea Albastru, menită să înfrângă Uniunea Sovietică. Satele menționate în luptele din câmpii sunt fictive, la fel și întreaga acțiune din roman care se petrece acolo, însă bătăliile de la Cotul Donului sunt reale; criza a fost gravă. Stalin, confruntat cu implacabila înaintare a germanilor, a creat batalioanele disciplinare prin Ordinul său nr. 227, *Niciun pas înapoi* — iar ceea ce trăiește Benia arată cum funcționau ele, având drept sursă de inspirație cartea *Penalty Strike: The Memoirs of a Red Army Penal Company Commander (Lovitura disciplinară: Memoriile unui comandant de companie disciplinară din Armata Roșie)* de A.V. Pîlțîn. Am folosit, de asemenea, cărțile clasice — *Stalingrad* de Antony Beevor și *Absolute War (Războiul absolut)* de Chris Bellamy. Pentru a crea un corespondent sovietic de război realist în personajul lui Lev Șapiro,

am citit *A Writer at War (Un scriitor la război)* de Vasili Grossman (carte editată de Antony Beevor și Luba Vinogradova).

Descrierea iadului straniu, dar cumplit al minelor de aur și al lagărelor de muncă din Kolîma se bazează pe numeroase cărți, dar în special pe: *Man is Wolf to Man (Omul este lup pentru om)* de Janusz Bardach, care le-a supraviețuit, *Gulag Boss* de F.V. Mociulski, o relatare neobișnuită din perspectiva unui gardian de lagăr, precum și pe lucrarea clasică a lui Anne Applebaum, *Gulagul. O istorie.* Cititorilor intrigați de tatuajele lui Jaba le recomand să citească *Russian Criminal Tattoos (Tatuaje ale criminalilor ruși)* de D. Daldaev și S. Vasiliev.

Povestea de spionaj referitoare la încercarea lui Stalin de a-l dezinforma pe Hitler este inventată. În produsul imaginației mele, Stalin însărcinează un agent să ademenească *mai mulți* soldați germani în capcana Stalingradului. În realitate, Stalin a recunoscut abia mai târziu în cursul bătăliei potențialul atragerii și încercuirii forțelor germane. Dar serviciile secrete sovietice se specializaseră exact pe genul acesta de operațiune: mai târziu în cursul aceluiași an, când Stalin a lansat Operațiunea Uranus de încercuire a Armatei a 6-a germane la Stalingrad, s-a folosit de un agent dublu, Heine, pentru a-i avertiza pe germani că este pe cale de a lansa o ofensivă de amploare, Operațiunea Marte, în jurul orașului Rjev, aflat mai la nord — cu scopul de a-i convinge pe germani să nu mai trimită întăriri pentru forțele lor asediate din Stalingrad. De fapt, Stalin a trădat un grup de armate pentru a ajuta un altul; lipsa lui de scrupule i-a costat pe sovietici sute de mii de vieți; bătălia de la Rjev a devenit cunoscută drept „Mașina de tocat carne". Dar bătălia de la Stalingrad a fost câștigată.

În campania din vara anului 1942 s-a folosit pentru ultima dată cavaleria la scară mare.

Atât sovieticii, cât și germanii au folosit milioane de cai pe front, nu doar pentru a transporta artileria și proviziile, ci și pentru a înainta rapid în stepă: în 1940, Armata Roșie avea în jur de douăzeci de milioane de cai de cavalerie, dintre care circa zece milioane au fost pierduți în campania inițială, astfel încât Stalin mai avea o rezervă de circa zece milioane. Armata Roșie a început războiul cu patru divizii de cavalerie — circa o sută cincisprezece mii de cavaleriști — dar distrugerea tancurilor în cursul anului 1941 l-a determinat pe Stalin să mai creeze încă optzeci și șapte de divizii de cavalerie la începutul anului 1942, astfel încât în perioada acțiunii acestui roman existau peste cinci sute de mii de cavaleriști, inclusiv numeroase unități de cazaci. Germanii, la rândul lor, aveau șase divizii de cavalerie pe Frontul de Est, precum și unități SS călare. Ei au mai folosit și patru regimente de cazaci, care dezertaseră din armata sovietică, precum și corpuri de armată formate din cavaleriști kalmîci. Italienii, românii și ungurii, care erau mai slab mecanizați decât stăpânii lor germani, au folosit și mai multă cavalerie.

În vara anului 1942, armata italiană din Rusia număra două sute treizeci și cinci de mii de oameni și primea întăriri din partea lui Mussolini, care nu voia să rateze o victorie germană. Puțini italieni sprijineau această misiune — cu excepția trupelor lui speciale fasciste, a Cămășilor Negre, care în roman sunt conduse de Malamore. În mod absurd, Mussolini a inventat grade romane pentru Cămășile lui Negre, de pildă acela de „consul", iar unitățile lor erau numite „legiuni", deoarece Mussolini spera să-și creeze propriul imperiu roman. Italienii au trimis pe front Divizia a 3-a de Cavalerie

„Amedeo Duca d'Aosta", cu un total de douăzeci și cinci de mii de cai. Erau foarte mândri de celebrele lor regimente de cavalerie, precum Savoia Cavalleria, și au înregistrat într-adevăr câteva succese: pe 24 august 1942, Savoia Cavalleria a lansat un atac spectaculos și impetuos, unul dintre ultimele din istorie, împotriva infanteriei sovietice, pe care a învins-o la Izbușenski, în apropierea Donului. Albino, unul dintre caii italienilor, a orbit în timpul atacului, dar a trăit până în 1960, devenind un erou cabalin. Dar aventura italiană în Rusia a fost în cele din urmă o catastrofă, care a zguduit regimul fascist. Regimentele italiene au fost nimicite în bătalia de la Stalingrad, unde au fost uciși douăzeci și cinci de mii de italieni și luați prizonieri șaizeci de mii. În total se crede că în Rusia au fost uciși circa nouăzeci de mii de italieni. Întoarcerea supraviețuitorilor cadaverici a grăbit căderea lui Mussolini, care a fost demis în 1943.

În roman, dezertorii din tabăra sovietică, precum Mandrîka și Kaminski, Tonia și medicul, sunt personaje bazate pe realitate. La fel ca Mandrîka, fondatorul unei miliții ruseșți pro-naziste, pe nume Konstantin Voskoboinik, a fost asasinat de partizani în ianuarie 1942. Dar succesorul său a fost Bronislav Kaminski, care a transformat miliția în Armata Populară Rusă de Eliberare, ulterior devenită o unitate a Waffen-SS, mai cunoscută sub numele de Brigada Kaminski, care a contribuit la uciderea populației civile și a evreilor, precum și la represiunile împotriva partizanilor. I s-a permis să conducă un mic teritoriu din Belarus, așa-numita Republică Lokot. Partizani sovietici au încercat în repetate rânduri să-l asasineze. Kaminski a colaborat cu diverse unități SS ucigașe, inclusiv cu cea a degeneratului ofițer german SS Oskar Dirlewanger, care apare și el în acest roman, împreună cu brigada lui disciplinară de criminali

și psihopați germani, care a ucis și torturat sute de mii de evrei, ruși și polonezi. Kaminski a fost decorat de Himmler cu Crucea de Fier. În 1944, Brigadele Kaminski și Dirlewanger au participat la înăbușirea Revoltei din Varșovia, în timpul căreia Kaminski și adjunctul său Șavîkin au ucis zeci de mii de polonezi și au jefuit cu atâta nerușinare, încât în luna august au fost executați la ordinul personal al lui Himmler. Brigada Dirlewanger a contribuit la uciderea a zeci de mii de persoane în Varșovia. În iunie 1945, Dirlewanger a fost arestat de către francezi și a murit în arest; este posibil să fi fost omorât în bătaie de gardienii săi polonezi. Kaminski, Dirlewanger și oamenii lor au fost monstruoși, chiar și după standardele grotești ale SS-ului. Pentru mai multe detalii, vă recomand excelenta lucrare a lui Mark Mazower, *Hitler's Empire (Imperiul lui Hitler)*, precum și o poveste personală, ancheta impresionantă a Ritei Gabis cu privire la rolul bunicului ei în Holocaust, *A Guest at the Shooter's Banquet (Un oaspete la banchetul trăgătorului)*.

Tonia este un personaj inspirat de unul dintre călăii lui Kaminski, o fată de nouăsprezece ani pe nume Antonina Makarova, care s-a alăturat unității sale și, în vreme ce bea puternic și întreținea relații sexuale cu ofițeri germani, s-a specializat în execuții de masă, pe care le numea „tăierea urzicilor" — ucigând o mie cinci sute de persoane civile. După încheierea războiului a fost căutată fără încetare de poliția secretă sovietică, dar a dispărut, s-a căsătorit (posibil cu un evreu pe nume Ginzburg) și a avut doi copii. A fost descoperită după mai bine de treizeci de ani, în 1978, printr-o coincidență, iar în 1979 a fost împușcată în ceea ce a fost probabil ultima execuție de pedepsire a atrocităților din timpul celui de-al Doilea Război Mondial.

Sute de mii de cetățeni sovietici au dezertat de partea germanilor ori s-au oferit să colaboreze cu aceștia, probabil șase sute de mii de persoane sau chiar un milion: acești *hiwi* — în germană *Hilfswilliger*, adică „ajutoare voluntare" — au îndeplinit diverse sarcini, de la cea de gardieni în lagărele de exterminare naziste până la lupta pe front. În bătălia de la Stalingrad se estimează că 20% din forțele germane au fost cetățeni ex-sovietici. Circa două sute cincizeci de mii au activat în unități de poliție auxiliară, numite în germană Schumas (Schutzmannschaften), care apar și în acest roman; iar circa cincizeci de mii au luptat în cadrul unităților germane regulate. Hitler era împotriva creării unor forțe armate rusești, deoarece îi considera pe slavi sub-oameni, *Untermenschen*, și se temea că vor încerca să creeze o Rusie puternică, naționalistă, după război. Dar ulterior i s-a permis generalului sovietic Andrei Vlasov, care fusese capturat de germani, să înființeze o Armată Rusă de Eliberare, care a luptat împotriva Aliaților în ultimul an de război.

Circa cinci mii de kalmîci au luptat de partea germanilor și italienilor, servind deseori drept cercetași. În ceea ce privește cazacii, mulți dintre ei luptaseră împotriva sovieticilor în Războiul Civil și îi detestau pe comuniști. Germanii au alcătuit prima unitate de dezertori din rândurile cazacilor de pe Don în decembrie 1941 și până la urmă au luptat circa douăzeci și cinci de mii de cazaci de partea lui Hitler: au fost folosiți în acțiuni împotriva partizanilor în Rusia și ulterior în Balcani. Însă mult mai mulți cazaci au luptat de partea Armatei Roșii — șaptesprezece corpuri pe fronturile sudice, spre deosebire de numai două corpuri de colaboraționiști germani. După război, colaboraționiștii cazaci și ruși capturați de britanici au fost predați poliției secrete sovietice, care fie i-a executat, fie i-a deportat în gulaguri.

Nu în ultimul rând, germanii și-au aprovizionat trupele cu pervitină, o metamfetamină care îi ajuta pe oameni să învingă oboseala și să lupte și mai crâncen; tabletele creau dependență și erau deseori luate în cantități mari de către cei din unitățile implicate în uciderile în masă, cu caracter de genocid, ale naziștilor. Porecla lor era „tabletele Stuka", deoarece schimbările bruște de stare pe care le provocau aminteau de traiectoria bombardierelor în picaj.

Cartea de față este, în numeroase privințe, un omagiu adus câtorva dintre scriitorii mei preferați: i-am pomenit deja pe Isaac Babel și Mihail Șolohov. Dar, deși acest roman este foarte rusesc și foarte sovietic și se referă la cel de-al Doilea Război Mondial, nu este posibil să scrii despre bărbați care traversează călare o stepă arsă de soare, în vremuri necruțătoare, fără să evoci genialele capodopere western ale lui Larry McMurtry, Cormac McCarthy și Elmore Leonard. Acesta este și un omagiu adus lor.

Mulțumiri

Îi sunt nespus de recunoscător minunatei mele redactoare și editoare Selina Walker, pentru munca ei de redactare minuțioasă, energică, neobosită și sensibilă, dar și pentru simțul umorului și camaraderia de care a dat dovadă atât în cazul acestui roman, cât și al celorlalte două — precum și asistentei ei Cassandra Di Bello. Îi mulțumesc lui Mel Four, care a realizat această splendidă copertă; și editorilor mei americani, Jessica Case și Claiborne Hancock. Îi mulțumesc super-agentei mele remarcabile și de neînfrânat Georgina Capel și echipei ei: Rachel Conway și Romily Withington (care au vândut drepturile de traducere ale acestor romane în douăzeci și șapte de limbi), precum și dinamicului ei maestru pentru film și TV Simon Shaps. Mulțumesc Lorenzei Smith pentru detaliile referitoare la Veneția și Italia, lui Jonathan Foreman pentru excelentele sale sfaturi editoriale și nepotului meu, maiorul Johnny Hathaway-White, pentru cunoștințele sale de neprețuit din domeniul cavaleriei și artei călăriei.

Îi mulțumesc scumpei mele mame April Sebag-Montefiore, care a fost la rândul ei odinioară romancieră și care a avut ideea numelui Șosete Argintii — și care reușește, la

vârsta de nouăzeci de ani, să fie spirituală, înțeleaptă și perspicace.

Îi mulțumesc înainte de toate Santei, care este soție, mamă, romancieră, prietenă, parteneră și *consigliere* în toate chestiunile — și copiilor mei, fiicei mele Lily și fiului meu Sasha, care mă fac să râd atât de mult și care împreună sunt „muschetarii" noștri.

Îi dedic această carte lui Sasha.

Personajele principale

Numele personajelor istorice sunt marcate cu un asterisc.

KOLÎMA: „ZONA"
Deținuții din Madiak-7

Benia Golden, scriitor, condamnat la douăzeci și cinci de ani

Jaba Leonadze Brigand-la-putere, în rusă: *vor v zakone*, Șeful, gruzin

Ramzan Ulibnuș, poreclit Zâmbărețul, criminal cecen

Nemuritorul, criminal rus

Kuzma Prișcepa, poreclit Repezitul, tânăr criminal, cazac de pe Don

Micul Mametka, poreclit Bette Davis, criminal gruzin

Dr. Kapto, cunoscut ca Doctorul-de-Copii

Tonia (Antonina) Makarova, infirmieră și asistenta doctorului Kapto

Niușka, poreclită Iepurașul, infirmieră

ȘTRAFNIKI

Evgheni Melișko, cunoscut ca Generalul, fost deținut

Locotenentul-major Pavel Moghilciuk, ofițer NKVD, șeful Unității Speciale

Căpitanul Vladimir Ganakovici, politruc, ofițer de îndrumare politică

Căpitanul Leonid Jurko, ofițer

Sergentul Pantelimon Ciurelko, cunoscut ca Panka, cazac de pe Don, veteran al Primului Război Mondial

Garanja, poreclit Păianjenul, cazac zaporojean

Ismail Karimov, poreclit Koșka (Pisica), uzbec

ITALIENII

Maiorul Ippolito Bacigalupe

Fabiana Bacigalupe, infirmieră, soția lui

Cesare Malamore, consul (colonel) al Cămășilor Negre (Miliția Voluntară pentru Securitate Națională)

Maiorul Scipione conte di Montefalcone, ofițer din regimentul Savoia Cavalleria

COLABORAȚIONIȘTII RUȘI/*HIWI*

Konstantin Mandrîka, șef al poliției auxiliare Schuma (în germană: „Schutzmannschaft", „echipă de protecție")

Bronislav Kaminski*, adjunctul lui Mandrîka, șef al Schuma, ulterior comandant al SS-Sturmbrigade Kaminski (Armata Populară Rusă de Eliberare), Brigadeführer în Waffen-SS, decorat cu Crucea de Fier

GERMANII

SS-Obersturmführer Oskar Dirlewanger*, violator/ucigaș condamnat, comandant al batalionului disciplinar nazist cunoscut drept „Brigada braconierilor" și al *Sonderkommando* Dirlewanger, ulterior *Oberführer*, decorat cu Crucea de Fier

LA KREMLIN

Iosif Stalin*, Comandantul Suprem, președinte al Comitetului de Stat pentru Apărare, președinte al Sovietului Comisarilor Poporului, Comisar al Poporului pentru Apărare, Secretar General al Partidului Comunist, cunoscut ca Generalisimul sau Instanța

Hercule Satinov, lider sovietic, membru al Comitetului de Stat pentru Apărare, general-colonel

Lavrenti Beria*, șef al organelor de securitate din cadrul NKVD, membru al Comitetului de Stat pentru Apărare, Comisar General al Securității Statului

Svetlana Stalina*, fiica lui Stalin, elevă

Vasili Stalin*, fiul lui Stalin, colonel în Forțele Aeriene, ulterior general

Lev Șapiro, poreclit Leul, jurnalist, scenarist, corespondent de război al ziarului *Krasnaia zvezda* (*Steaua roșie*)

La prețul de vânzare al cărții
se adaugă 2%, reprezentând
contravaloarea timbrului literar.

Tiparul executat la:

office@tipografiaeurobusiness.ro
www.tipografiaeurobusiness.ro

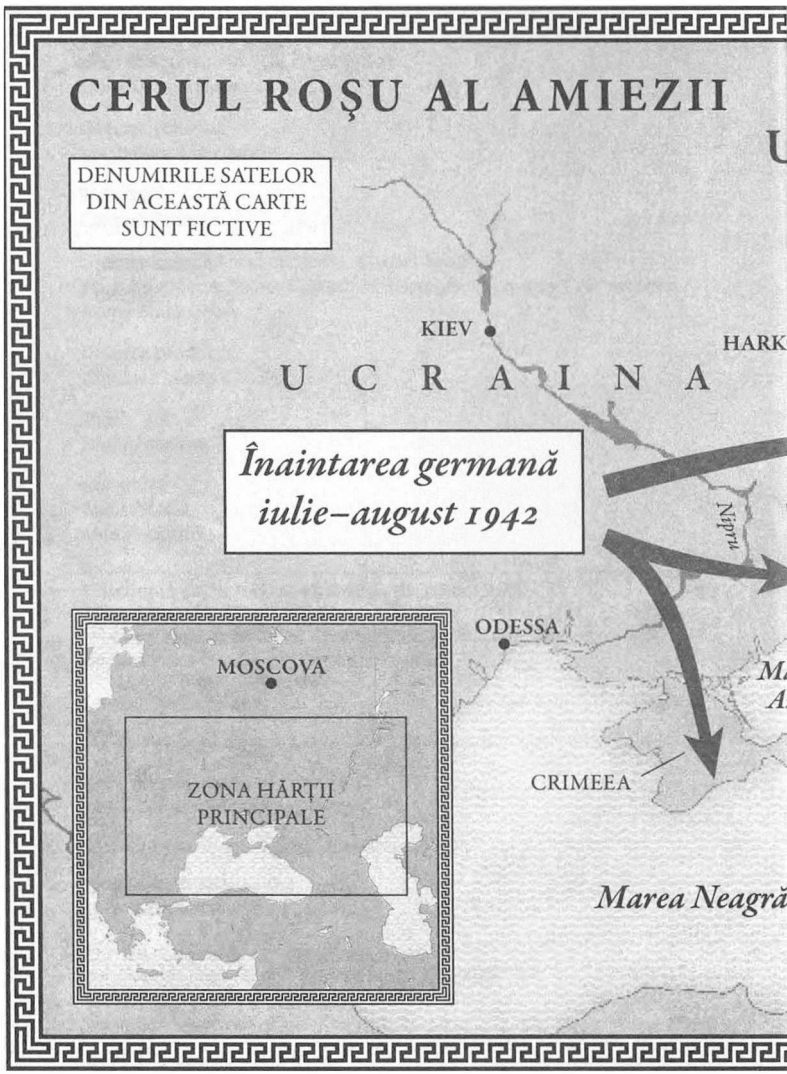
CERUL ROȘU AL AMIEZII
DENUMIRILE SATELOR DIN ACEASTĂ CARTE SUNT FICTIVE
KIEV
HARK
U C R A I N A
Înaintarea germană iulie–august 1942
Nipru
ODESSA
MOSCOVA
ZONA HĂRȚII PRINCIPALE
CRIMEEA
Marea Neagră

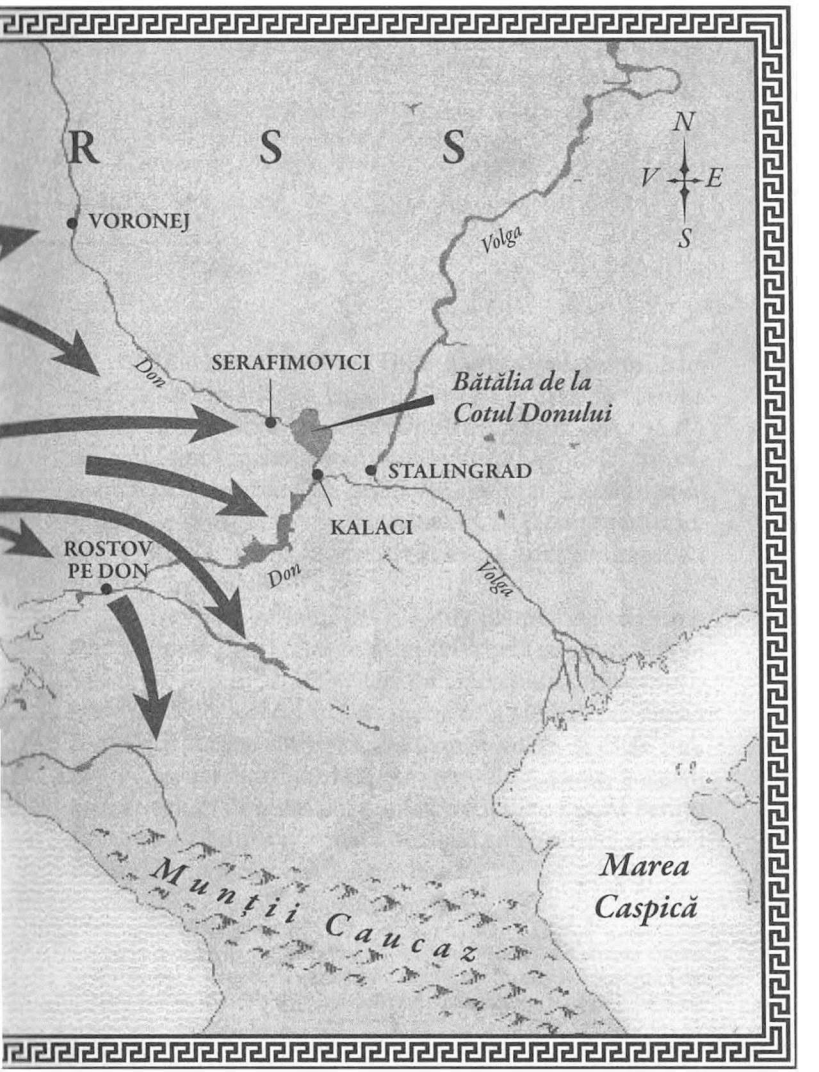
R S S
N
V E
S
VORONEJ
Volga
Don
SERAFIMOVICI
Bătălia de la
Cotul Donului
STALINGRAD
KALACI
ROSTOV
PE DON
Don
Volga
Munții Caucaz
Marea
Caspică

Simon Sebag Montefiore este un faimos scriitor britanic, romancier cu succes internațional, istoric și om de televiziune, ale cărui opere sunt publicate în peste 45 de limbi.

A studiat istoria la Gonville and Caius College, Universitatea Cambridge, unde a primit titlul de doctor, și este Fellow al Royal Society of Literature din Marea Britanie.

Într-o noapte de iarnă a fost desemnat Cel mai bun roman politic al anului 2013 și a fost nominalizat la Premiul Orwell.

De același autor, la Editura Trei au apărut celelalte două volume ale Trilogiei Moscova, *Într-o noapte de iarnă* și *Sașenka*, precum și lucrările de nonficțiune *Romanovii 1613–1918*, *Ecaterina cea Mare & Potemkin*, *Discursuri care au schimbat lumea* și *Ierusalim. Biografia unui oraș*. De asemenea, la Editura Pandora M au apărut primele două volume din seria pentru copii *Ordinul Iepurilor Regali din Londra*, semnată de Santa și Simon Sebag Montefiore.

Jacket Design by Faceout Studio, Charles Brock
Cover photo credit: Nancy G Western Photography, Nancy Greifenhagen / Alamy Stock Photo

Încarcerat în Gulag pentru o crimă pe care nu a comis-o, Benia Golden se alătură unui batalion disciplinar alcătuit din cazaci și condamnați, ce urmează să lupte împotriva naziștilor. Într-o zi caniculară din iulie 1942, el și camarazii lui sunt trimiși într-o misiune sinucigașă în spatele liniilor inamice. Dar oare e vreun trădător printre ei? Singurele două certitudini ale lui Benia sunt că înaintarea trupelor lui Hitler către răsărit va fi necruțătoare și că se poate încrede orbește în iapa sa, Șosete Argintii.

Alternând între bătăliile la care ia parte Benia pe câmpiile din sudul Rusiei și planurile pe care le trasează Stalin la Kremlin, între povestea de dragoste a lui Benia cu o infirmieră italiană și aventura fiicei lui Stalin cu un jurnalist aflat și el pe Frontul de Est, romanul lui Montefiore este o poveste plină de pasiune și curaj, în care supraviețuirea e o luptă de zi cu zi, trădarea e omniprezentă, iar moartea pândește la fiecare pas.

TREI

www.edituratrei.ro

ISBN 978-606-40-0398-0